

5. EU:n ulkosuhteet

5.1. Ulkoasiat.....	3
5.1.1. Ulkopolitiikan tavoitteet, välineet ja saavutukset.....	4
5.1.2. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka.....	9
5.2. Ulkoiset kauppasuhteet.....	14
5.2.1. Euroopan unioni ja sen kauppakumppanit.....	15
5.2.2. Euroopan unioni ja Maailman kauppajärjestö.....	19
5.2.3. Kehitysmaihin sovellettavat kauppajärjestelmät.....	24
5.3. Kehityspolitiikka.....	29
5.3.1. Kehityspolitiikan yleiskatsaus.....	30
5.3.2. Humanitaarinen apu.....	35
5.4. Ihmisoikeudet ja demokratia.....	41
5.4.1. Ihmisoikeudet.....	42
5.4.2. Demokratian edistäminen ja vaalitarkkailu.....	48
5.5. Unionin laajentuminen ja naapurivaltiot.....	53
5.5.1. Unionin laajentuminen.....	54
5.5.2. Länsi-Balkan.....	59
5.5.3. Euroopan talousalue, Sveitsi ja pohjoiset alueet.....	65
5.5.4. Yhdistynyt kuningaskunta.....	71
5.5.5. Euroopan naapuruuspolitiikka.....	74
5.5.6. Kolme itäisen kumppanuuden naapurimaata: Ukraina, Moldova ja Valko- Venäjä.....	81
5.5.7. Kolme itäisen kumppanuuden naapurimaata Etelä-Kaukasiassa.....	99
5.5.8. Eteläiset kumppanit.....	107

5.6. Muut ulkosuhteet.....	113
5.6.1. Transatlanttiset suhteet: Yhdysvallat ja Kanada.....	114
5.6.2. Latinalainen Amerikka ja Karibian alue.....	120
5.6.3. Venäjä.....	125
5.6.4. Keski-Aasia.....	135
5.6.5. Persianlahden maat, Iran, Irak ja Jemen.....	146
5.6.6. Afrikka.....	153
5.6.7. Etelä-Aasia.....	158
5.6.8. Itä-Aasia.....	173
5.6.9. Kaakkois-Aasia.....	186
5.6.10. Tyynenmeren alue.....	202

5.1. ULKOASIA

5.1.1. ULKOPOLITIIKAN TAVOITTEET, VÄLINEET JA SAAVUTUKSET

Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) luotiin vuonna 1993, ja sitä on sen jälkeen vahvistettu perussopimuksilla. Parlamentti osallistuu nykyään säännöllisesti YUTP:n kehittämiseen erityisesti seuraamalla sen institutionaalisten toimijoiden ja elinten, eli unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan, Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH), unionin erityisedustajien ja unionin edustustojen toimintaa. Parlamentti voi vaikuttaa talousarviovaltuuksiensa kautta myös YUTP:n toiminnan laajuuteen ja soveltamisalaan.

YUTP:N KEHITYS PERUSSOPIMUSTEN MYÖTÄ

Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) luotiin vuonna 1993 Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella (SEU). Tavoitteena oli säilyttää rauha, vahvistaa kansainvälistä turvallisuutta, edistää kansainvälistä yhteistyötä sekä lujittaa ja tukea demokratiaa, oikeusvaltiota sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.

SEU-sopimuksella otettiin käyttöön niin kutsuttu kolmen pilarin järjestelmä, jossa YUTP muodosti toisen pilarin. Vuoden 1997 Amsterdamin sopimuksella perustettiin tehostettu päätöksentekoprosessi, johon kuuluivat rakentava äänestämästä pidäytyminen ja määräänemmistöpäätökset. Joulukuussa 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto perusti YUTP:n korkean edustajan toimen. Vuoden 2003 Nizzan sopimuksella otettiin käyttöön muita päätöksentekoa keventäneitä muutoksia ja valtuutettiin neuvoston päätöksellä tammikuussa 2001 perustettu poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea huolehtimaan kriisinhallintaoperaatioiden poliittisesta valvonnasta ja strategisesta johdosta.

Lissabonin sopimus tuli voimaan 1. joulukuuta 2009, ja sillä unionista tehtiin oikeushenkilö ja sen ulkoinen toiminta sai institutionaalisen aseman. Lisäksi vuonna 1993 SEU-sopimuksella luotu unionin pilarirakenne jäi historiaan. Lissabonin sopimuksella luotiin uusia YUTP-toimijoita, muun muassa unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, joka on myös komission varapuheenjohtaja, ja Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja. Lisäksi sillä perustettiin Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) ja vahvistettiin YUTP:n erottamattoman osan muodostavan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) asemaa (Lisätietoja [5.1.2](#)).

YUTP:n oikeusperusta vahvistettiin SEU-sopimuksessa, ja sitä tarkistettiin Lissabonin sopimuksessa. SEU:n V osaston 21–46 artiklassa annetaan yleiset määräykset unionin ulkoisesta toiminnasta ja erityismääräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) viidennen osan 205–222 artiklassa määrätään unionin ulkoisesta toiminnasta. Lisäksi sovelletaan seitsemännen osan 346 ja 347 artiklan määräyksiä.

Tulevaisuutta silmällä pitäen 9. toukokuuta 2022 kolmen EU:n toimielimen johtajille esitetystä [Euroopan tulevaisuuskonferenssin loppuraportissa](#) ehdotettiin, että "EU parantaa valmiuksiaan tehdä nopeita ja tehokkaita päätöksiä etenkin YUTP:n alalla puhumalla yhdellä äänellä ja toimimalla aidosti globaalina toimijana, jolla on

myönteinen asema maailmassa ja jonka toiminnalla on merkitystä reagoitaessa kriiseihin”.

PARLAMENTIN ULKOISEN TOIMINNAN VALTUUDET JA VÄLINEET

Vaikka parlamentilla on vain rajallinen virallinen asema ulkopoliittisessa päätöksenteossa, se on alusta lähtien tukenut YUTP:n käsitettä ja pyrkinyt laajentamaan sen soveltamisalaa.

SEU:n 36 artiklan mukaisesti korkea edustaja kuulee säännöllisesti Euroopan parlamenttia YUTP:n keskeisistä näkökohdista ja perusvalinnoista ja pitää parlamentin tietoisena politiikan kehityksestä. Parlamentissa käydään kaksi kertaa vuodessa keskustelu YUTP:n toteuttamisessa tapahtunutta edistymistä koskevista tilanneselvityksistä, ja parlamentti voi esittää kysymyksiä ja antaa suosituksia neuvostolle ja korkealle edustajalle.

[Korkean edustajan vuonna 2010 poliittisesta vastuusta antamalla julistuksella](#), joka on parlamentin EUH:n perustamisesta antaman päätöslauselman liitteenä, vahvistettiin edelleen parlamentin oikeutta saada tietoa ja tulla kuulluksi YUTP- ja YTPP-asioista. Julistuksessa esitettiin muun muassa seuraavaa:

- vahvistetaan yhteisten neuvottelukokousten asemaa; näissä kokouksissa nimetty ryhmä Euroopan parlamentin jäseniä keskustelee neuvoston poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean, ulkosuhdehallinnon ja komission edustajien kanssa suunnitteilla ja käynnissä olevista YTPP-siviilioperaatioista
- vahvistetaan parlamentin ”erityisvaliokunnan” oikeus tutustua luottamuksellisiin YUTP- ja YTPP-tietoihin; tämä oikeus perustuu vuoden 2002 toimielinten väliseen sopimukseen
- keskustellaan edustustojen päälliköiden, valtuuskuntien johtajien ja muiden EU:n korkeiden virkamiesten kanssa valiokuntakokouksissa ja parlamentin valiokuntien kuulemisissa, mukaan lukien keskustelut ulkoasiainvaliokunnassa (AFET) valittujen vasta nimitettyjen EU:n edustustojen päälliköiden tai erityisedustajien kanssa, joita parlamentti pitää strategisesti tärkeinä, ennen kuin he aloittavat tehtävänsä
- vaaditaan korkeaa edustajaa saapumaan vähintään kahdesti vuodessa parlamenttiin raportoimaan YUTP- ja YTPP-asioiden tilasta ja vastaamaan kysymyksiin.

Tämän poliittisen vuoropuhelun lisäksi parlamentti käyttää valtaansa talousarviomenettelyn kautta. Toisena unionin budjettivallan käyttäjänä parlamentin on hyväksyttävä YUTP:n vuotuinen talousarvio. Talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta joulukuussa 2020 tehdyssä toimielinten sopimuksessa vahvistetaan puitteet YUTP:n talousarvion vuotuiselle hyväksymiselle ja perusrakenteelle sekä raportointimekanismit. Parlamentti ja neuvosto hyväksyvät komission ehdotuksen pohjalta lainsäädäntöä, jossa vahvistetaan puitteet EU:n kansainvälisen yhteistyön ja avun rahoitukselle.

Parlamentti seuraa säännöllisesti ulkosuhdehallinnon toimia ja antaa sille ehdotuksia rakenteellisista kysymyksistä, kuten sen kokoonpanon maantieteellisestä tasapainosta ja sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta sekä sen vuorovaikutuksesta unionin muiden toimielinten ja jäsenvaltioiden ulkoasiainhallintojen kanssa. Lisäksi parlamentti

käy säännöllistä keskustelua korkean edustajan ja tiettyjä alueita tai asioita käsittelevien EU:n erityisedustajien kanssa.

Parlamentti seuraa myös kansainvälisiä sopimusneuvotteluja ja sopimusten täytäntöönpanoa. Neuvosto ei voi tehdä tällaisia sopimuksia ilman parlamentin hyväksyntää (Lisätietoja [5.2.1](#), [5.2.3](#)).

PARLAMENTIN SISÄISET RAKENTEET YUTP-ASIOISSA

Suuri osa parlamentin YUTP-toiminnasta tapahtuu erityisvaliokunnissa, etenkin ulkoasiainvaliokunnassa (AFET) ja sen kahdessa alivaliokunnassa (turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunta (SEDE) ja ihmisoikeuksien alivaliokunta (DROI)). Niiden työtä täydentävät kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA) ja kehitysvaliokunta (DEVE). Nämä valiokunnat muokkaavat yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa antamiensa mietintöjen ja lausuntojen avulla, antamalla suosituksia, vaihtamalla näkemyksiä EU:n ulkopuolisten maiden vastaavien tahojen kanssa operaatioiden aikana sekä parlamentaarisen demokratian keinoin. Ne käyvät myös säännöllisesti keskusteluja maailmanlaajuisten ja alueellisten monenvälisten järjestöjen (myös YK:n), unionin muiden toimielinten, neuvoston puheenjohtajavaltioiden ja jäsenvaltioiden parlamenttien edustajien kanssa.

YUTP-toimintaa harjoittavat myös parlamentin valtuuskunnat, joiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää parlamentin kansainvälisiä yhteyksiä (erityisesti parlamenttien välisen yhteistyön avulla) ja siten edistää unionin perusarvoja, joita ovat vapaus, demokratia, ihmisoikeudet, perusvapaudet ja oikeusvaltioperiaate. Tällä hetkellä on toiminnassa 45 pysyvää [parlamenttien välisestä suhteista vastaavaa valtuuskuntaa](#), mukaan lukien parlamentaariset sekavalioikunnat, parlamentaariset yhteistyövaliokunnat, parlamentin muut valtuuskunnat, yhteiset parlamentaariset edustajakokoukset ja edustajakokouksiin matkustavat valtuuskunnat.

PARLAMENTIN VAIKUTUS YHTEISEEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikkaAN

Parlamentin osallistuminen yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan auttaa lisäämään kyseisen politiikan demokraattista vastuuta. Parlamentti on puolustanut voimakkaasti Lissabonin sopimuksella luotua toimielinrakennetta ja kannattanut unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan, ulkosuhdehallinnon, unionin edustustojen ja unionin erityisedustajien vahvaa roolia. Se on myös antanut tukensa entistä johdonmukaisemmalle ja tehokkaammalle YUTP:lle, myös pakotteille. Parlamentti on pyrkinyt lisäämään unionin ulkoisiin toimiin liittyvien politiikan välineiden ja rahoitusvälineiden johdonmukaisuutta, jotta vältetään päällekkäisyydet ja tehottomuus.

Parlamenttia kuullaan YUTP:stä, se tarkastelee sitä ja antaa strategisen panoksen politiikkaan. Sen osallistuminen painottuu säännöllisissä keskusteluissa ulkopolitiikan keskeisistä aiheista unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kanssa täysistunnossa tai ulkoasiainvaliokunnassa, erityisesti keskustelussa YUTP:n täytäntöönpanoa koskevasta vuosittaisesta kertomuksesta.

[YUTP:n täytäntöönpanosta vuonna 2022 18. tammikuuta 2023 antamassaan vuotuisessa päätöslauselmassa](#) parlamentti korosti ”Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan aiheuttamaa geopoliittisen ympäristön järjestyttävää muutosta” muiden kansainvälisten haasteiden, mukaan lukien autoritaarisuuden jatkuva

lisääntyminen maailmassa, Kiinan ja Venäjän välisen yhteistyön lisääntyminen, Kiinan kansantasavallan itsevarma ulkopoliittikka, ilmastohätätila ja covid-19-pandemian vaikutukset, lisäksi. Nämä haasteet johtivat vaatimukseen ”strategisen riippumattomuuden käsitteen nopeammasta täytäntöönpanosta, solidaarisuudesta ja EU:n geopolittisesta heräämisestä”. Parlamentti kannatti EU:n pakotteiden (rajoittavien toimenpiteiden) määräämistä Venäjälle ja kehotti neuvostoa määräämään pakotteita maille, jotka mahdollistavat Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan.

On tärkeää huomata, että parlamentin viimeisimmässä, [vuoden 2023 vuotuisessa päätöslauselmassa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan täytäntöönpanosta](#) (Lisätietoja [5.1.2](#)) ja vuotuisessa [pätöslauselmassa ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa](#) (Lisätietoja [5.4.1](#)) esitetään uusia kantoja näistä aiheista.

Viimeisimpänä EU:n ulkoisen toiminnan institutionaalista kehystä koskevana poliittisena ohjeistuksenaan parlamentti suositteli 15. maaliskuuta 2023 antamassaan [pätöslauselmassa](#) EUH:n toiminnan tarkastelemisesta ja entistä vahvemmassa EU:sta maailmassa, että neuvosto, komissio ja komission varapuheenjohtaja / korkea edustaja toteuttavat ”tehokkaita toimia EU:n ulkopoliittikan ja EU:n sisäpolitiikan ulkoisen ulottuvuuden parantamiseksi”. Se pyysi myös vahvistamaan ”strategista koordinoitirakennetta, joka koostuu kaikista asiaankuuluvista komission jäsenistä, varapuheenjohtajasta / korkeasta edustajasta sekä komission ja EUH:n yksiköistä, jotta varmistetaan EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuus, synergia, avoimuus ja vastuuvollisuus.” Parlamentti kannatti myös sekä [EUH:n perustamisesta vuonna 2010 tehdyn neuvoston päätöksen](#) että varapuheenjohtajan / korkean edustajan [vuonna 2010 poliittisesta vastuuvollisuudesta antaman julkilausuman](#) tarkoituksenmukaista tarkistamista. Parlamentti suositteli toistuvasti määräenemmistöpäätösten täysimääräistä käyttöä tietyillä ulkopoliittikan aloilla, kuten EU:n maailmanlaajuisessa ihmisoikeuspakotejärjestelmässä, lukuun ottamatta sotilasoperaatioiden tai toimeenpanovaltuuksien saaneiden operaatioiden perustamista, ja kannatti rakentavan äänestämistä pidättymisen käyttämistä SEU-sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Lisäksi se pyysi, että EU:n toimielimistä ja jäsenvaltioiden sekä EU:n ulkoisista rahoituslaitoksista ja pankeista koostuvan ”[Team European](#)”, joka perustettiin vastauksena covid-19-pandemian maailmanlaajuisiin seurauksiin, kautta annettaisiin tehokasta ulkomaista apua.

EU:N ULKOPOLIITTINEN STRATEGIAKEHYS JA EUROOPAN PARLAMENTTI

Korkea edustaja esitteli 28. kesäkuuta 2016 [EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian](#) Eurooppa-neuvostolle. EU:n globaalistrategiassa painotetaan turvallisuutta, tavoitellaan strategista autonomiaa ja suhtaudutaan periaatteellisesti mutta samalla pragmaattisesti Euroopan ympäristöön, ja näin se edustaa merkittävää ajattelutavan muutosta vuoden 2003 Euroopan turvallisuusstrategiaan verrattuna. Yhdessä jäsenvaltioiden, kansallisten parlamenttien, asiantuntijoiden ja suuren yleisön kanssa parlamentti osallistui globaalistrategiaa koskevaan kuulemisprosessiin.

EU:n globaalistrategian turvallisuus- ja puolustusnäkökohtia täydennettiin merkittävästi Eurooppa-neuvoston 24.–25. maaliskuuta 2022 hyväksymällä [EU:n strategisella kompassilla](#). Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäys asetti strategisen haasteen Euroopan turvallisuudelle ja globaalille vakaudelle. Tämän seurauksena EU on

toteuttanut äskettäin ajattelutavan muutoksen ja käynnistänyt useita uusia YTPP:tä ja puolustusteollisuutta koskevia aloitteita (Lisätietoja [5.1.2](#)).

Lisäksi tarjotakseen kestävän vaihtoehdon maailmanlaajuisille infrastruktuuri-investoinneille ja vastatakseen Kiinan investointi- ja hallintomallin asettamaan geopolittiseen haasteeseen EU laati [Global Gateway -strategian](#) vuonna 2021. Aloitteella pyritään keräämään jopa 300 miljardia euroa julkisia ja yksityisiä investointeja erilaisille yhteissectoreille kaikkialla maailmassa ja edistämään samalla EU:n arvoja ja globaaleja sääntöjä. Parlamentti myös korosti äskettäin Global Gatewayn luotettavia yhteyksiä koskevan lähestymistavan ”geopolittista keskeistä asemaa” yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanoa vuonna 2022 koskevassa äskeisessä päätöslauselmassa. Aloite perustuu osittain EU:n talousarvion [Gloaali Eurooppa -välineeseen](#) (ns. naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline – NDICI), jonka arvo vuosina 2021–2027 on noin 80 miljardia euroa.

Lisätietoja tästä aiheesta on [ulkoasiainvaliokunnan \(AFET\) verkkosivustolla](#).

Michal Malovec
10/2023

5.1.2. YHTEINEN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) on erottamaton osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP). YTPP on tärkein toimintakehys, jonka avulla jäsenvaltiot voivat kehittää eurooppalaista strategista turvallisuus- ja puolustuskulttuuria, käsitellä konflikteja ja kriisejä yhdessä, suojella unionia ja sen kansalaisia sekä lujittaa kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Jännittyneen geopoliittisen tilanteen vuoksi YTPP on ollut yksi nopeimmin kehittyvistä politiikoista kymmenen viime vuoden aikana. Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota on 24. helmikuuta 2022 lähtien muuttanut Euroopan geopoliittista asetelmaa ja antanut lisäpönttä mahdolliselle EU:n puolustusunionille.

OIKEUSPERUSTA

YTPP määritellään Lissabonin sopimuksessa, joka tunnetaan myös Euroopan unionista tehtynä sopimuksena (SEU). Se tuli voimaan vuonna 2009.

YTPP:n toimintaa selvennetään tarkemmin Lissabonin sopimuksen V osastossa (Yleiset määräykset unionin ulkoisesta toiminnasta ja erityismääräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta) 2 luvussa (Erityismääräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta) ja 2 jaksossa (Yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevat määräykset). 2 jaksoon kuuluu viisi artiklaa: 42–46 artikla.

Euroopan parlamentin rooli YUTP:ssä ja YTPP:ssä määritellään V osaston 2 luvun 1 jaksossa (Yhteiset määräykset) ja 36 artiklassa, ja molempien politiikkojen rahoitusjärjestelyistä määrätään 41 artiklassa.

YTPP:tä määritellään tarkemmin Lissabonin sopimuksen muutoksissa, pääasiassa pöytäkirjoissa N:o 1 (kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa), 10 (SEU:n 42 artiklaan perustuvasta pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä) ja 11 (SEU:n 42 artiklasta) sekä julistuksissa 13 ja 14 (julistukset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta).

ORGANISAATIO

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealla edustajalla, joka toimii myös komission varapuheenjohtajana, on keskeinen institutionaalinen rooli. Joseph Borrell on ollut varapuheenjohtaja ja korkea edustaja joulukuusta 2019 lähtien. Hän toimii ulkoasioiden neuvoston puheenjohtajana sen kokoontuessa puolustusministerikokoonpanossa, joka on YTPP:n päätöksentekoaikana. Hän vastaa YTPP:tä koskevien ehdotusten esittämisestä jäsenvaltioille. Hän toimii Euroopan ulkosuhdehallinnon johtajana ja johtaa Euroopan puolustusvirastoa (EDA).

Eurooppa-neuvosto ja Euroopan unionin neuvosto tekevät YTPP:tä koskevat päätökset yksimielisesti (SEU:n 42 artikla). Tiedot tärkeät Euroopan puolustusvirastoa (SEU:n 45 artikla) ja pysyvää rakenteellista yhteistyötä (PRY, SEU:n 46 artikla) koskevat päätökset tehdään määränemmistöllä.

Lissabonin sopimuksessa otettiin käyttöön voimavaroja ja puolustusmateriaalia koskeva eurooppalainen politiikka (SEU:n 42 artiklan 3 kohta) ja vahvistettiin,

että Euroopan puolustusvirasto suorittaa tehtävänsä ollen tarvittaessa yhteydessä komissioon (SEU:n 45 artiklan 2 kohta).

Lisäksi SEU:n 21 artiklassa muistutetaan, että monenvälisyys on keskeistä EU:n ulkoisessa toiminnassa. Näin ollen EU:n kumppanit voivat osallistua YTPP:n operaatioihin. EU on sitoutunut tiiviimpään yhteistyöhön ja koordinointiin monenvälisissä puitteissa erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien ja Pohjois-Atlantin liiton (Nato) kanssa mutta myös alueellisten elinten, kuten Afrikan unionin, kanssa.

KEHITYS

YTPP on kehittynyt huomattavasti Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen sekä poliittisesti että institutionaalisesti.

Varapuheenjohtaja ja korkea edustaja Federica Mogherini esitteli kesäkuussa 2016 Eurooppa-neuvostolle EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian. Se on asiakirja, jossa esitettiin YTPP:tä koskeva strategia. Siinä määriteltiin viisi painopistettä: unionin turvallisuus, valtioiden ja yhteiskuntien selviytymiskyky itäisessä ja eteläisessä naapurustossamme, yhdennetty lähestymistapa konflikteihin, yhteistyöhön perustuvat alueelliset järjestelmät ja globaalihallinta 2000-luvulla. Sen täytäntöönpanoa olisi tarkasteltava vuosittain yhdessä neuvoston, komission ja parlamentin kanssa.

Varapuheenjohtaja ja korkea edustaja esitteli marraskuussa 2016 neuvostolle myös turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelman, jolla konkretisoitiin globaalistrategiassa esitetty visio. Suunnitelmassa esitettiin 13 ehdotusta, mukaan lukien puolustuksen koordinoitu vuosittainen tarkastelu (CARD) ja uusi pysyvän rakenteellisen yhteistyön muoto niille jäsenvaltioille, jotka haluavat sitoutua turvallisuuteen ja puolustukseen tiiviimmin.

Varapuheenjohtaja ja korkea edustaja esitteli samalla jäsenvaltioille Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelman, jonka keskeiset ehdotukset koskivat Euroopan puolustusrahaston perustamista. Rahasto keskittyy puolustusalan tutkimukseen ja valmiuksien kehittämiseen. Nämä suunnitelmat on pantu täytäntöön viime vuosien kuluessa.

EU käynnisti kesäkuussa 2021 pohdinnan Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen tulevaisuudesta. Tämä prosessi johti turvallisuutta ja puolustusta koskevan strategisen kompassin luomiseen. Se on toimintapoliittinen asiakirja, jossa määritellään EU:n turvallisuus- ja puolustusstrategia seuraaviksi 5–10 vuodeksi. Strateginen kompassi tarjoaa toimintakehyksen yhteisen vision kehittämiseksi turvallisuuden ja puolustuksen alalla. Asiakirja laadittiin kolmessa vaiheessa: uhka-analyysi, jäsenneuly strateginen vuoropuhelu sekä kehittäminen ja tarkistaminen ennen hyväksymistä. Sen päätavoitteena on antaa poliittista ohjausta EU:n strategisen riippumattomuuden toteuttamiseksi neljällä keskeisellä alalla: kriisinhallinta, selviytymiskyky, voimavarat ja kumppanuudet. Menettelyssä on tarkoitus käsitellä EU:n kasvavaa tarvetta pystyä toimimaan turvallisuuden takaajana. Varapuheenjohtaja ja korkea edustaja Josep Borrell esitteli asiakirjan alkuperäisen version EU:n ulko- ja puolustusministerien yhteisessä istunnossa marraskuussa 2021.

Venäjän aloitettua Ukrainaa vastaan hyökkäyssodan (joka alkoi 24. helmikuuta 2022) asiakirjaa oli kuitenkin muutettava huomattavasti, jotta voitiin ottaa huomioon Euroopan turvallisuusrakenteiden horjuttaminen ja sen seurauksena EU:n kannan, tavoitteiden ja välineiden muuttuminen puolustuksen alalla. Eurooppa-neuvosto hyväksyi Ranskan

puheenjohtajakaudella 24. ja 25. maaliskuuta 2022 strategisen kompassin lopullisen version.

Sodan seurauksena Tanska on luopunut oikeudestaan jäädä pois EU:n puolustuspolitiikasta, jonka se sai vuonna 1992. Tanskalaiset päättivät liittyä YTPP:hen 1. kesäkuuta 2022 järjestetyssä kansanäänestyksessä (66,9 prosenttia äänesti puolesta). Näin ollen kaikki 27 jäsenvaltiota osallistuvat nyt YTPP:hen.

Kriisinhallintaoperaatiot ovat YTPP:n näkyvin ja konkreettisin ilmentymä. Strategisella kompassilla korjataan EU:n globaalistrategian puutteita kriisinhallintavälineissä ja -instituutioissa esimerkiksi luomalla uusi EU:n nopea toimintakyky. YTPP:n täytäntöönpanoa koskevassa vuoden 2021 mietinnössä parlamentti ilmaisi tukensa ehdotetuille ”nopeille etujoukoille”. Strategisen kompassin tavoitteena on myös tarjota johdonmukaisia päämääriä ja tavoitteita muille aloitteille ja asiaankuuluville menettelyille (kuten PRY, Euroopan puolustusrahasto ja CARD).

Vaikka parlamentilla ei ole varsinaista roolia strategisen kompassin laatimisessa, sille on annettava säännöllisesti tietoja täytäntöönpanosta ja mahdollisuuksia ilmaista menettelyä koskevia kantojaan erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunnalle (SEDE) esitettävien katsausten aikana. YTPP:tä koskevien vuosittaisten valiokunta-aloitteisten mietintöjen kautta SEDE-alivaliokunnalla on tosiasiallinen neuvoa-antava rooli YTPP:n alalla.

YTPP:N VÄLINEISTÖ

YTPP:llä on vuodesta 2016 lähtien saavutettu useita onnistumisia, mukaan lukien PRY:n käynnistäminen, pysyvä johtamisjärjestely suoraa täytäntöönpanoa sisältämättömien EU:n sotilasoperaatioiden suunnittelua ja toteuttamista varten, Euroopan puolustusrahasto, YTPP-siviilialan sopimus, YTPP:n siviiliulottuvuutta koskeva strateginen uudelleentarkastelu ja talousarvion ulkopuolinen Euroopan rauhanrahasto.

Ensimmäinen täysimääräinen CARD-tarkastelu esiteltiin Euroopan puolustusviraston johdolla puolustusministereille marraskuussa 2020. Siinä määriteltiin 55 yhteistyömahdollisuutta kaikilla voimavaroihin liittyvillä aloilla.

Joulukuussa 2020 neuvosto ja parlamentin edustajat pääsivät alustavaan poliittiseen yhteisymmärrykseen Euroopan puolustusrahaston perustamista koskevasta asetuksesta monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 yhteydessä. Euroopan puolustusrahaston määrärahat ovat kahdeksan miljardia euroa seitsemälle vuodelle. Euroopan puolustusrahasto edistää Euroopan puolustusteollisuuden yhteistyötä. Komissio käynnisti 30. kesäkuuta 2022 ensimmäiset rahastoa koskevat ehdotuspyynnöt.

EU rahoittaa Euroopan rauhanrahastosta, talousarvion ulkopuolisesta välineestä YTPP:n sotilasoperaatioiden yhteiset kustannukset. Näin parannetaan jäsenvaltioiden välistä vastuun jakamista. Euroopan rauhanrahastoa voidaan käyttää myös koulutuksen ja puolustustarvikkeiden (myös tappavien välineiden) toimittamiseen EU:n kumppanimaiden turvallisuus- ja puolustusosalalle. Vahvistamalla rauhantukioperaatioiden ja kolmansien maiden sekä kumppaniorganisaatioiden sotilas- ja puolustuskysymyksiä koskevia valmiuksia EU parantaa ulkoisen toimintansa tehokkuutta. Maaliskuuhun 2023 mennessä EU oli antanut Ukrainalle noin 3,6 miljardia euroa sotilaallista apua Euroopan rauhanrahaston kautta Venäjän hyökkäyksen

torjumiseksi. Rahaston alkuperäistä 5 miljardin euron talousarviota vuosiksi 2021–2027 lisättiin 2 miljardilla eurolla vuonna 2023 (tarvittaessa sitä voidaan lisätä vielä 3,5 miljardilla eurolla).

Komissio esitti 19. heinäkuuta 2022 ehdotuksen asetukseksi Euroopan puolustusteollisuuden lujittamisesta yhteisen hankintalain (EDIRPA) avulla sen jälkeen, kun sille oli annettu tätä koskeva toimeksianto Versailles'n huippukokouksessa maaliskuussa 2022. EDIRPA on lyhytaikainen yhteinen puolustushankintaväline, jonka arvo on 500 miljoonaa euroa. Sillä pyritään korjaamaan kiireellisimmät ja kriittisimmät puolustusvoimavarojen puutteet ja kannustamaan jäsenvaltioita hankkimaan puolustustuotteita yhdessä. Toimielinten välisten neuvottelujen jälkeen parlamentti hyväksyi asetuksen täysistunnossa 12. syyskuuta 2023. Komissio esitti 3. toukokuuta 2023 ehdotuksen säädökseksi ampumatarviketuotannon tukemisesta. Ehdotuksen tavoitteena on toimittaa Ukrainalle ampumatarvikkeita, lisätä yhteisiä hankintoja ja nostaa tuotantokapasiteettia. Lyhyiden toimielinten välisten neuvottelujen jälkeen parlamentti hyväksyi säädöksen 13. heinäkuuta 2023. Lisäksi komissio aikoo ehdottaa Euroopan puolustusalan investointiohjelmaa koskevaa asetusta, joka toimii jäsenvaltioiden ja unionin turvallisuuden kannalta merkittävää yhteistä etua koskevien tulevien yhteisten kehittämis- ja hankintahankkeiden ankkurina.

YTPP-OPERAATIOT

EU on käynnistänyt ja toteuttanut vuodesta 2003 lähtien ja ensimmäisten Länsi-Balkanilla toteutettujen operaatioiden jälkeen 37 operaatiota kolmella mantereella. Lokakuuhun 2023 mennessä oli käynnissä 22 YTPP-operaatiota. Niistä 12 oli siviilioperaatioita ja yhdeksän sotilasoperaatioita, joista kaksi merialalla. Niihin osallistuu tällä hetkellä noin 4 000 ulkomaille lähetettyä EU:n sotilas- ja siviilihenkilöstön jäsentä. EU päättää yleensä operaatioiden käynnistämisestä kumppanimaan pyynnöstä ja/tai YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman perusteella.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti tukee EU:n puolustusalan yhdentymistä ja yhteistyötä. Se tarkastelee YTPP:tä ja voi esittää näkemyksiään varapuheenjohtajalle ja korkealle edustajalle ja neuvostolle (SEU:n 36 artikla). Parlamentti myös valvoo YTPP:n talousarviota (SEU:n 41 artikla). Se käsittelee kahdesti vuodessa YUTP:n ja YTPP:n täytäntöönpanoa ja hyväksyy mietintöjä: mietinnön YUTP:n edistymisestä laatii ulkoasiainvaliokunta (AFET) ja mietinnön YTPP:n edistymisestä laatii SEDE-alivaliokunta.

[Mietintö yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan täytäntöönpanosta – vuosittainen kertomus 2022](#) hyväksyttiin täysistunnossa tammikuussa 2023. Siinä keskitytään EU:n Ukrainalle antaman tuen lisäämiseen; tarpeeseen panna strateginen kompassi asianmukaisesti täytäntöön; investointien koordinoinnin ja Euroopan puolustusteollisuuden rahoitusmahdollisuuksien lisäämisen tärkeyteen; EU:n turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien parantamiseen erityisesti Euroopan rauhanrahaston avulla; täydentävyyden lisäämiseen Naton kanssa varmistamalla samalla Euroopan strateginen riippumattomuus; resilienssin parantamiseen hybridisotien yhteydessä sekä joustavamman päätöksentekoprosessin käyttöön ottamiseen. Siinä kehoitetaan erityisesti EU:ta ja jäsenvaltioita ”lisäämään ja nopeuttamaan ponnistelujaan ja antamaan Ukrainalle taloudellisen, humanitaarisen ja sotilaallisen avun ja tarvikkeet, mukaan lukien tappavat välineet ja erityisesti

raskaat aseet”, ja suhtaudutaan myönteisesti Ukrainaa tukevan Euroopan unionin sotilaallisen avustuseräoperaation perustamiseen. Parlamentti muistuttaa myös, että strategisen kompassin on oltava dynaaminen prosessi, jonka pitäisi auttaa EU:ta lisäämään strategista riippumattomuuttaan. Lisäksi parlamentti pitää erittäin valitettavana, että sillä ei ole mahdollisuutta valvoa PRY-hankkeita asianmukaisesti. Se kehottaa siksi EU:ta ”tehostamaan parlamentin harjoittamaa YTPP:n valvontaa”. Vuosikertomuksessa korostetaan myös parlamentin halukkuutta osallistua tiiviimmin YTPP:n ja puolustusteollisuuspolitiikan päätöksentekoon ”erityisesti strategisen kompassin, Euroopan puolustusrahaston, EDIRPA:n, EDIP:n, Euroopan rauhanrahaston ja eri politiikkojen täytäntöönpanon osalta”. Tältä osin se suosittaa muun muassa, että perustetaan ”täysivaltainen puolustusneuvosto”, jossa hyödynnetään ”Euroopan puolustusrahaston väliarviointia ja tulevia neuvotteluja EDIRPasta tehokkaiden parlamentaaristen valvontaoikeuksien toteuttamiseksi” ja selvennetään ”Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 36 artiklan mukaista parlamentin oikeutta saada tietoja”. Lissabonin sopimukseen liitetyn pöytäkirjan N:o 1 nojalla Euroopan parlamentti ja jäsenvaltioiden parlamentit ovat vuodesta 2012 lähtien järjestäneet kahdesti vuodessa parlamenttien välisen kokouksen, jossa käsitellään YUTP:hen liittyviä asioita.

Lissabonin sopimuksella parlamentille annettiin mahdollisuus täyttää tehtävänsä YTPP:n kehittämisessä. Näin ollen se osallistuu unionin ulkosuhteiden muotoiluun ja turvallisuushaasteiden käsittelyyn. Tämän tehtävän täyttämiseksi parlamentti järjestää säännöllisesti keskusteluja, kuulemisia ja seminaareja, joiden aiheita ovat muun muassa YTPP:n siviili- ja sotilasoperaatiot, kansainvälisten kriisien turvallisuus- ja puolustuskäsitteet, monenväliset yhteistyörakenteet turvallisuus- ja asevalvonta-asioissa sekä joukkotuhoukset leviämisen estämisessä, terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, hyvät käytännöt turvallisuuden ja puolustuksen tehostamisessa sekä EU:n oikeudellinen ja institutionaalinen kehitys näillä aloilla.

Varapuheenjohtajan ja korkean edustajan annettua vuonna 2010 julistuksen poliittisesta vastuusta parlamentti on osallistunut yhteisiin neuvottelukokouksiin, joita järjestetään säännöllisesti tietojen vaihtamiseksi neuvoston, Euroopan ulkosuhdehallinnon ja komission kanssa.

Parlamentti esittää lisäksi Euroopan ulkosuhdehallinnolle YTPP:tä koskevia kysymyksiä ja suullisia ehdotuksia erityisesti SEDE-alivaliokunnan kokouksissa.

Oliver Krentz
10/2023

5.2. ULKOISET KAUPPASUHTEET

5.2.1. EUROOPAN UNIONI JA SEN KAUPPAKUMPPANIT

EU on vuosien mittaan siirtynyt pois työvoimavaltaiten alhaisen hintatason tuotteiden tuotannosta erikoistuaakseen korkean hintatason merkkituotteisiin. EU:n talous on avointa, joten kaupankäynti on sille elintärkeää. EU käy neuvotteluja vapaakauppasopimuksista, jotta kaupan esteet voitaisiin poistaa ja EU:n yrityksillä olisi tasapuoliset toimintaedellytykset. EU on myös Maailman kauppajärjestön (WTO) perustaja ja keskeinen toimija siinä.

OIKEUSPERUSTA

[Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) 207 artiklan mukaan yhteinen kauppapolitiikka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

EU:N KESKEINEN ASEMA

EU, Kiina ja Yhdysvallat ovat maailman [suurimmat taloudet](#). Vuonna 2022 sekä EU:n että Kiinan osuus maailman bruttokansantuotteesta (BKT) oli noin 17 prosenttia ja Yhdysvaltojen noin 25 prosenttia. Bruttokansantuotteensa (noin 16,6 biljoonaa euroa) ja markkinoidensa avoimuuden ansiosta EU on ollut keskeisessä asemassa maailmanlaajuisen kauppajärjestelmän muovaamisessa, ennen kaikkea tukemalla WTO:ta. Talouden avoimuudesta on ollut huomattavaa hyötyä unionille, sillä yli 30 miljoonaa työpaikkaa EU:ssa riippuu ulkomaankaupasta ja maailman talouskasvun odotetaan syntyvän pääasiassa Euroopan ulkopuolella. Uudet talouden toimijat ja tekniset innovaatiot, erityisesti digitalisaatio, ovat muuttaneet merkittävästi kansainvälisen kaupan rakennetta ja toimintamalleja. Maailmantalous on nykyään erittäin yhdentynyt, ja globaalit toimitusketjut ovat korvanneet suureksi osaksi perinteisen valmiiden tuotteiden kaupan.

Vaikka vuoden 2009 maailmanlaajuinen finanssikriisi vaikutti kielteisesti unionin taloudelliseen suorituskykyyn, EU on pystynyt säilyttämään suhteellisen vahvan aseman tavarakaupassa ja vahvistamaan johtoasemaansa palvelukaupassa. Covid-19-pandemia hidasti maailmanlaajuisia talouskasvua ja kauppaa ja käynnisti keskustelun teollisuuden siirtämisestä takaisin Eurooppaan. Teollisuutta siirretään takaisin todennäköisesti vain valikoivasti kriittisillä aloilla, kun taas globaalit toimitusketjut tulevat jossain määrin hajautumaan ja joissain tapauksissa myös entisestään pitenemään, koska tavaroiden ja palveluiden tarjoajat ovat yhä eriytyneempiä.

KOMISSION JA EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Kansainvälinen kauppa oli ensimmäisiä aloja, joilla jäsenvaltiot päättivät yhdistää toimivaltansa. Tämän seurauksena ne valtuuttivat komission hoitamaan puolestaan kauppa-asioita, muun muassa neuvottelemaan kansainvälisiä kauppasopimuksia. Toisin sanoen EU toimii yhtenä yhteisönä ja neuvottelee kahdenväliset ja monenväliset kauppasopimukset kaikkien jäsenvaltioidensa puolesta. Kuten kokemukset WTO:n riitojenratkaisujärjestelmästä osoittavat, EU on pystynyt puolustamaan omia etujaan kansainvälisissä kauppakiistoissa. Se on myös käyttänyt kansainvälisen kaupan välineitä edistääkseen omia arvojaan ja toimintatapojaan ja yrittänyt laajentaa omia

sääntelykäytäntöjään muuhun maailmaan. EU on perinteisesti kannattanut avointa ja reilua kansainvälistä kauppajärjestelmää.

Lissabonin sopimuksella vahvistettiin Euroopan parlamentin roolia, ja siitä tuli neuvoston kanssa yhdenvertainen lainsäätävä kauppaa ja investointeja koskevissa asioissa. Sopimuksella annettiin lisäksi parlamentille aktiivisempi rooli kansainvälisten kauppasopimusten neuvottelemisessa ja ratifioinnissa, sillä parlamentin hyväksyntä on nyt pakollinen. Eräät kauppapolitiikan osat kuuluvat kuitenkin yhä jäsenvaltioiden toimivaltaan. Euroopan unionin tuomioistuin antoi 16. toukokuuta 2017 lausunnon, jossa selkeytettiin jäsenvaltioiden ja EU:n toimivaltuuksien jakoa.

KAUPPAPOLITIIKKA JA SEN SUUNTAUKSET

Kun Dohan kehitysohjelmaa koskevat WTO:n monenväliset neuvottelut pysähtyivät 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, EU:n oli löydettävä vaihtoehtoisia tapoja parantaa pääsyä kolmansien maiden markkinoille. Tätä varten otettiin käyttöön uuden sukupolven laaja-alaiset vapaakauppasopimukset, jotka menevät tullialennuksia ja tavara kauppaa pidemmälle. Ensimmäinen uuden sukupolven vapaakauppasopimus tehtiin Etelä-Korean kanssa. Parlamentin ratifioitua sopimuksen se tuli voimaan joulukuussa 2015. EU:n ja Kolumbian, Perun sekä myöhemmin Ecuadorin (vuodesta 2016) monenvälinen kauppasopimus, joka on ollut voimassa vuodesta 2013, Keski-Amerikan maiden kanssa tehty assosiaatiosopimus, jonka kauppaa koskevaa osaa on sovellettu tilapäisesti vuodesta 2013 (Hondurasin, Nicaraguan, Panaman, Costa Rican, El Salvadorin ja Guatemalan kanssa), EU:n ja Kanadan laaja-alainen talous- ja kauppasopimus (CETA), jota on sovellettu tilapäisesti syyskuusta 2017, EU:n ja Singaporen vapaakauppasopimus, joka on ollut voimassa vuoden 2019 lopusta lähtien, sekä EU:n ja Vietnamin vapaakauppasopimus, joka on ollut voimassa vuoden 2020 puolivälistä lähtien, ovat kaikki todisteita uudesta politiikasta. Talouskumppanuussopimus Japanin kanssa tuli voimaan 1. helmikuuta 2019.

Koska neuvottelut transatlanttisesta kauppaa- ja investointikumppanuudesta (TTIP) keskeytettiin Yhdysvaltojen kanssa vuonna 2016, EU on keskittynyt Yhdysvaltojen kanssa tehtäviin sopimuksiin tietyillä aloilla, kuten teollisuustuotteiden tulleissa tai vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa. Neuvottelut kauppasopimuksesta Mercosurin perustajajäsenten kanssa saatiin päätökseen vuonna 2019, ja sopimusluonnos odottaa ratifiointia. Neuvosto allekirjoitti sopimusluonnoksen laaja-alaisesta ja kunnianhimoisesta kauppasopimuksesta Uuden-Seelannin kanssa 9. heinäkuuta 2023. Parlamentin on vielä annettava hyväksyntänsä, jotta sopimus voidaan ratifioida. EU on myös käynnistänyt vapaakauppasopimusneuvottelut Indonesian, Tunisian, Filippiinien ja Australian kanssa. Neuvottelut Intian kanssa aloitettiin uudelleen vuonna 2021 ja Thaimaan kanssa vuonna 2023, ja neuvottelut Malesian kanssa aloitetaan uudelleen heti, kun olosuhteet ovat suotuisat.

Vuonna 2015 hyväksytyllä ”Kaikkien kauppa” -strategialla tähdättiin EU:n kauppapolitiikkaan, jossa sovitetaan yhteen kasvun, työllisyyden ja investointien edistäminen ja reilu kauppa ihmisoikeuksien ja ympäristön kunnioittamisen osalta. Siinä kehoitetaan myös elvyttämään ja uudistamaan WTO:ta. Komissio esitteli helmikuussa 2021 kauppapolitiikan uudelleentarkastelua koskevan tiedonantonsa ”[Avoin, kestävä ja määrätietoinen kauppapolitiikka](#)”, jonka tavoitteena on ohjata kauppapolitiikkaa vuoteen 2030 asti. Kauppapolitiikan uudelleentarkastelu on vuonna 2015 laaditun ”Kaikkien kauppa” -strategian seuraaja ja siinä

otetaan huomioon sen jälkeen tapahtuneet geopoliittiset muutokset sisällyttämällä kauppasanastoon käsitteet ”määrätietoisuus” ja ”selviytymiskyky” tunnettujen käsitteiden ”oikeudenmukaisuus” ja ”kestävyys” rinnalle. Sen tarkoituksena on saada kauppapolitiikka vastaamaan nykyisiin haasteisiin ja helpottaa vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta ”avoimen strategisen riippumattomuuden” avulla.

EU:N TÄRKEIMMÄT KAUPPAKUMPPANIT

Eurooppa on maailman suurin teollisuustuotteiden ja palveluiden viejä. Vuonna 2022 Yhdysvallat oli EU-tuotteiden suurin vientikohde 20 prosentin osuudella kokonaisviennistä. Yhdistynyt kuningaskunta (13 prosenttia) oli toiseksi suurin vientikohde ja ohitti Kiinan, jonka osuus EU:n kokonaisviennistä on 9 prosenttia. [Muita tavarakaupan tärkeitä kauppakumppaneita](#) vuonna 2022 olivat Sveitsi (7 prosenttia), Turkki (4 prosenttia), Japani ja Norja (3 prosenttia), Etelä-Korea (2,5 prosenttia) ja Venäjä ja Meksiko.

Palvelukaupan osalta [Yhdysvallat oli EU:n tärkein kauppakumppani](#) vuonna 2021, ja sen jälkeen Yhdistynyt kuningaskunta ja Sveitsi.

Vuosina 2020 ja 2021 kansainvälinen tavarakauppa myös EU:n ja sen keskeisten kauppakumppaneiden kesken väheni huomattavasti covid-19-pandeman vuoksi. Venäjän perusteeton ja ilman edeltävää provokaatiota toteuttama hyökkäys Ukrainaa vastaan on vaikuttanut energia- ja elintarvikemarkkinoihin. [EU-maat koordinoivat tiiviisti toimia](#), joilla puututaan hintojen nousuun ja energian toimitusvaikeuksiin.

INVESTOINNIT

EU on maailman suurin investoija ja merkittävä muiden maiden suorien ulkomaisten investointien vastaanottaja. Lissabonin sopimuksen voimaantulo vuonna 2009 laajensi EU:n yksinomaista toimivaltaa kansainvälisessä kaupassa, ja sen toimivaltaan kuuluvat nyt myös suorat ulkomaiset investoinnit. Toimivaltuksiensa tarkkojen rajojen selvittämiseksi investointien alalla komissio pyysi unionin tuomioistuimelta lausuntoa EU:n ja Singaporen välisestä vapaakauppasopimuksesta. Tuomioistuimen vuonna 2017 antamassa lausunnossa vahvistettiin, että useimmat ulkomaisten suorien investointien näkökohdat kuuluvat unionin toimivaltaan joitakin poikkeuksia, erityisesti riitojen ratkaisua, lukuun ottamatta^[1].

Osuus suorista ulkomaisista investoinneista 2021 (miljardia Yhdysvaltain dollaria ja prosenttia kaikista investoinneista)

	Maahan/alueelle tehdyt investoinnit	Ulkomaille tehdyt investoinnit
Maailma (miljardia Yhdysvaltain dollaria)	47 079,311 (100 %)	42 667,167 (100 %)
EU	12 098,672 (25,7 %)	13 993,717 (32,8 %)
Yhdysvallat	13 056,382 (27,73 %)	9 765,936 (22,9 %)
Kiina	3 633,317 (7,72 %)	2 785,15 (6,5 %)
Kanada	1 442,334 (3,06 %)	2 155,634 (5,05 %)
Japani	241,125 (0,5 %)	1 935,653 (4,5 %)

[1]UNCTAD, [World Investment Report \(2013\)](#). Ulkomaille ja maahan/alueelle tehdyt investoinnit (miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, muutettu taulukossa miljardeiksi dollareiksi). Osuudet laskettiin seuraavasti: (maakohtainen luku/maailmanlaajuinen luku)*100

Yhdistynyt kuningaskunta	2 689,966 (5,2 %)	2 376,902 (5,6 %)
---------------------------------	-------------------	-------------------

Lähde: Euroopan parlamentin ulkoasioiden pääosaston laskelmat, jotka perustuvat komission/Eurostatin lukuihin

EU saattoi periaatteessa päätökseen Kiinan kanssa joulukuussa 2020 neuvottelut kattavasta investointisopimuksesta, joka odottaa ratifiointia. Singaporen kanssa ratifioitiin investointisuojausopimus vuonna 2019 ja Vietnamin kanssa vuonna 2020. Lisäksi EU aloitti neuvottelut investoinneista Myanmarin kanssa ja harkitsee mahdollisuutta aloittaa samantyyppiset neuvottelut Taiwanin ja Hongkongin kanssa. Neuvotteluja Iranin kanssa harkitaan sitten, kun maa on liittynyt WTO:hon. EU teki joulukuussa 2020 myös kauppaa- ja yhteistyösopimuksen Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa, ja parlamentti antoi sille hyväksyntänsä toukokuussa 2021. EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan sopimuksessa määrätään nollatullista tavarakaupassa, ja se kattaa myös investoinnit ja useita muita toimintapolitiikan aloja.

[Tutustu Euroopan parlamentin kauppaa ja globalisaatiota koskevaan verkkosivustoon.](#)

Wolfgang Iglér
10/2023

5.2.2. EUROOPAN UNIONI JA MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖ

Maailman kauppajärjestö (WTO) pyrkii takaamaan sääntöihin perustuvan kansainvälisen kauppajärjestelmän. Kauppaneuvottelujen umpikujasta huolimatta parhaillaan kartoitetaan keinoja nykyaikaistaa WTO:n sääntöjä ja vastata uusiin maailmanlaajuisiin haasteisiin. Euroopan parlamentti toimii Lissabonin sopimuksen nojalla lainsäätäjänä yhdessä neuvoston kanssa ja sen on annettava hyväksyntänsä mahdollisille WTO-sopimusten muutoksille tai uusille sopimuksille. Parlamentilla on lisäksi tärkeä rooli kansainvälisen kauppapolitiikan valvojana.

Maiden välille kehittyi kauppakysymyksissä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä yhä monimutkaisempia vuorovaikutussuhteita, ja syntyi tarve perustaa foorumi helpottamaan ja sääntelemään kauppasuhteita. Vuonna 1947 tehdyllä tullitariffeja ja kauppaa koskevalla yleissopimuksella (GATT) luotiin foorumi pyöreän pöydän keskusteluille ja otettiin käyttöön monenvälinen toimintatapa kauppakysymyksissä samalla kun perustettiin kansainvälisesti tunnustettujen kauppasääntöjen järjestelmä. Tavoitteena oli luoda kaikille sopimuspuolille tasapuoliset toimintaedellytykset alentamalla huomattavasti tullitariffeja ja vähentämällä muita kaupan esteitä sekä poistamalla syrjivä menettely kansainvälisessä kaupassa^[1].

Kun kansainvälisessä kaupassa siirryttiin tavarakaupasta myös palvelujen ja henkisen omaisuuden kauppaan, GATT-sopimuksen pohjalta muotoutui Maailman kauppajärjestö (WTO). Vuonna 1995 Uruguay'n kierroksen kauppaneuvottelujen tuloksena tehtyyn WTO-sopimukseen sisällytettiin aiemmat kauppasopimukset, kuten itse GATT-sopimus, maataloussopimus ja tekstiili- ja vaatetusopimus sekä muita yleissopimuksia. Uusista sopimuksista tärkeimmät olivat palvelukaupan yleissopimus (GATS) ja sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS). Helmikuussa 2017 tuli voimaan kaupan helpottamista koskeva sopimus, joka on ensimmäinen WTO:n perustamisen jälkeen tehty monenvälinen sopimus. Vuonna 2022 Genevessä pidetyssä 12. ministerikokouksessa päästiin sopimukseen kalastustuista ja TRIPS-sopimuksen muuttamisesta covid-19-rokotteiden osalta sen jälkeen, kun näitä asiakokonaisuuksia oli lykätty kahdesti covid-19-pandemiasta johtuneiden rajoitusten vuoksi. Jotta voidaan pysyä nopeasti muuttuvan kauppaympäristön viimeaikaisen kehityksen tahdissa, monet jäsenet EU mukaan lukien katsovat, että WTO:ta on kuitenkin vielä uudistettava perinpohjaisesti esimerkiksi kaupan ja terveyden, energian, sähköisen kaupankäynnin, investointien helpottamisen ja teollisuustukien aloilla.

WTO pyrkii edistämään vapaata kaupankäyntiä muun muassa varmistamalla, että maat jatkavat kaupan esteiden purkamista kauppaneuvotteluissa. Tätä nykyä kaksi kolmasosaa WTO-jäsenistä on kehitysmaita, mikä antaa siirtymätalouden maille ja vähiten kehittyneille maille mahdollisuuden valjastaa avoin kaupankäynti edistämään kehitysponnisteluja.

[1]Vuoden 1947 GATT-sopimuksen johdantokappale.

RIITOJENRATKAISUJÄRJESTELMÄ

WTO:n tärkeimpiä saavutuksia on sen riitojenratkaisuelin, jolla on valta ratkaista kauppakiistoja ja valvoa päätösten täytäntöönpanoa. Riitojenratkaisujärjestelmä perustuu ennalta määritettyihin sääntöihin ja antaa WTO:n jäsenille niiden poliittisesta painoarvosta tai taloudellisesta vaikutusvallasta riippumatta mahdollisuuden esittää valituksia väitetyistä järjestön sääntöjen rikkomisista ja vaatia korvauksia. Riitojenratkaisujärjestelmän ansiosta yksipuolisia suojatoimenpiteitä, joihin maat aiemmin usein turvautuivat, käytetään vähemmän. Monet niistä johtivat vastatoimiin niiden kohteena olevilta mailta ja ajoittain myös täysimittaisiin kauppasotiin.

WTO:n riitojenratkaisujärjestelmällä on tähän saakka varmistettu, että vahvat jäsenet eivät saa ylivaltaa heikompiin nähden, ja sen säännöt vastatoimista ovat olleet selkeät. Valituselin on nyt kuitenkin käytännössä lopettanut toimintansa, koska joidenkin sen jäsenten toimikausi on päättynyt eikä avoimia paikkoja ole täytetty. Tilanteen ratkaisemiseksi EU ja sen jäsenvaltiot ovat käynnistäneet yhdessä 25 muun WTO:n jäsenen kanssa aloitteen vaihtoehtoisesta mekanismista eli välimiesmenettelyä koskevasta väliaikaisjärjestelystä, jossa kymmenen välimiestä käsittelee WTO:n paneelin raporteista tehtyjä muutoksenhakupyynnöitä.

Euroopan unioni on aivan WTO:n perustamisesta lähtien ollut riitojenratkaisujärjestelmän suurimpia käyttäjiä. Vuosien 1995 ja 2022 välillä EU on ollut mukana 203 riitojenratkaisutapauksessa, joista 110:ssä se on ollut kantajana ja 93:ssa vastaajana^[2]. Lisäksi se on pyytänyt 216 tapauksessa kolmannen osapuolen asemaa, jonka perusteella WTO:n jäsenet voivat seurata riitoja, joissa on mukana muita osapuolia. EU, jota edustaa komissio, on myös usein pyrkinyt parantamaan ja selventämään WTO-sopimuksia pyytämällä ratkaisuja WTO:n paneeleilta ja valituselimeltä.

Euroopan parlamentti seuraa tarkkaan riitoja, joissa EU on osapuolena. Parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunta esittää kantansa kauppakiistoihin mietinnöissä, julkisissa kuulemisissa ja komissiolle ja neuvostolle esitetyissä suullisissa kysymyksissä.

DOHAN KIERROS JA MUU KEHITYS

WTO:n jäsenet ovat vuodesta 2001 käyneet laajoja monenvälisiä kauppaneuvotteluja, jotka tunnetaan Dohan kierroksen tai Dohan kehitysohjelman nimellä. Niiden päätavoitteena on sijoittaa kehityskysymykset maailman kauppajärjestelmän ytimeen. Dohan neuvottelujen tarkoituksena on antaa kehitysmaille merkittävämpi rooli ja parantaa niiden kykyä hyötyä kansainvälisestä kaupasta ja auttaa niitä torjumaan köyhyyttä.

Dohan kehitysohjelma, joka perustui alusta alkaen yhtenäisyyden periaatteeseen^[3], on yhä kesken.

Neuvottelut ovat pysähtyneet paikoilleen tärkeissä kysymyksissä, jotka pääasiassa liittyvät markkinoille pääsyyn. Suurimmat erimielisyydet liittyvät tärkeimpien nousevien

---

[2]Tilanne 1. lokakuuta 2023. [WTO:n verkkosivusto](#).

[3]Yhtenäisyyden periaate tarkoittaa pääpiirteittäin, että mistään ei ole sovittu, kunnes kaikesta on sovittu.

talouksien ja teollisuusmaiden tai maaryhmien näkemyksiin siitä, miten kansainvälistä kauppajärjestelmää olisi uudistettava.

EU kannatti laajan ja kunnianhimoisen kierroksen käynnistämistä. Unioni katsoi tämän olevan paras keino tuottaa talouskasvua ja kehityshyötyjä kaikille osapuolille ja saavuttaa tarvittavia kompromisseja. Neuvottelujen saattaminen menestyksellisesti päätökseen kokonaisuutena ei näytä kuitenkaan mahdolliselta, vaikka monet osapuolet, muun muassa EU, ovat tehneet parhaansa. WTO:n jäsenten samanmieliset ryhmät antoivat joulukuussa 2017 pidetyssä 11. ministerikokouksessa yhteisiä julkilausumia sähköistä kaupankäyntiä koskevien keskustelujen edistämisestä, investointien helpottamista koskevan monenvälisen kehyksen kehittämisestä, mikroyrityksiä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä käsittelevän työryhmän perustamisesta sekä palvelukaupan kotimaista sääntelyä koskevien käynnissä olevien neuvottelujen edistämisestä. Nämä useammankeskiset neuvottelut [yhteistä julkilausumaa koskevasta aloitteesta](#) ovat avoinna kaikille WTO:n jäsenille.

WTO:n 12. ministerikokous pääsi 17. kesäkuuta 2022 historialliseen sopimukseen kestävämmälle kalastukselle myönnettävien tukien lakkauttamisesta yli 20 vuotta kestäneiden neuvottelujen jälkeen. Tämä on kaikkien aikojen ensimmäinen monenvälinen sopimus, jossa keskitytään kestävyYTEEN, ja ensimmäinen uusi WTO-sopimus sitten vuoden 2013. Sopimus on ratkaisevan tärkeä askel sen varmistamisessa, että kalastustukien keskeisenä tavoitteena on kestävyys ja että ne eivät vahingoita valtameriä ja kalakantoja, sillä ne ovat välttämättömiä koko maailman rannikko yhteisöjen toimeentulon kannalta.

Lisäksi sovittiin erityisistä jatkotoimista WTO:n uudistamiseksi, mukaan lukien järjestön täysin toimivan riitojenratkaisutehtävän palauttaminen. Lisäksi hyväksyttiin [ministeritason julkilausuma WTO:n toimista pandemian torjumiseksi ja varautumisesta tuleviin pandemioihin](#) sekä poikkeus tietyistä covid-19-rokotteisiin liittyvistä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista velvoitteista. Vastauksena Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan aiheuttamaan nykyiseen dramaattiseen elintarviketilanteeseen WTO:n jäsenet sopivat noudattavansa pidättyvyyttä vientirajoituksissa ja vapauttavansa Maailman elintarvikeohjelman humanitaariset hankinnat tällaisista rajoituksista. Lopuksi päästiin sopimukseen sähköisen kaupankäynnin tulleja koskevan moratorion jatkamisesta seuraavaan WTO:n ministerikokoukseen saakka.

EU:n aloitteen johdosta useimmat jäsenet toistivat solidaarisuutensa Ukrainalle. EU edisti myös yhteistyön lisäämistä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Euroopan parlamentin ja parlamenttienvälisen liiton yhdessä järjestämä WTO:ta käsittelevä parlamentaarinen konferenssi antaa säännöllisesti tilaisuuden rakentavaan osallistumiseen (lisätietoja konferenssista jäljempänä). Parlamentti on useaan otteeseen kehottanut jatkamaan neuvotteluja ja korostanut Dohan kierroksen merkitystä maailmankaupalle ja talouskehitykselle.

Parlamentti on myös osallistunut tiiviisti neuvotteluihin kapeampialaisista sopimuksista, kuten meneillään oleviin neuvotteluihin sähköisestä kaupankäynnistä. Se osallistuu WTO:n ministerikokouksiin osana EU:n valtuuskuntaa. Parlamentti seuraa edelleen WTO:n kehitystä, erityisesti valmistautumista WTO:n 13. ministerikokoukseen, joka pidetään Abu Dhabissa Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa 26.–29. helmikuuta 2024.

EU JA WTO

EU:lla on ollut keskeinen rooli kansainvälisen kauppajärjestelmän kehittämisessä toisen maailmansodan jälkeen. Tällä hetkellä EU selvittää mahdollisuutta uudistaa WTO:ta^[4].

GATTin (ja myöhemmin WTO:n) tapaan myös EU oli alun perin tarkoitettu poistamaan tulliesteitä ja edistämään kauppaa jäsenvaltioidensa välillä. EU:n sisämarkkinat perustuvat osittain GATTin periaatteisiin ja käytäntöihin. Unioni on aina ollut ensimmäisten joukossa edistämässä tehokasta kansainvälistä kauppajärjestelmää, joka perustuu oikeusvaltioperiaatteeeseen. Tällainen järjestelmä auttaa varmistamaan, että yrityksillä on reilu pääsy ulkomaanmarkkinoille, ja näin se tukee talouskasvua niin unionissa kuin kolmansissa maissa ja varsinkin vähemmän kehittyneissä maissa.

EU:n yhteinen kauppapolitiikka on yksi aloista, joilla unionilla on täysi ja yksinomainen toimivalta. Tämä tarkoittaa, että EU toimii WTO:ssa yhtenä toimijana ja sitä edustaa jäsenvaltioiden sijaan komissio. Komissio neuvottelee kauppasopimuksista ja puolustaa unionin etuja WTO:n riitojenratkaisuelimessä kaikkien 27 jäsenvaltion puolesta. Komissio kuulee säännöllisesti neuvostoa ja parlamenttia ja raportoi niille monenvälisten neuvottelujen sisällöstä ja strategiasta. Lissabonin sopimuksen nojalla neuvosto ja parlamentti käyttävät yhdessä lainsäädäntövaltaa ja niillä on yhtä paljon sananvaltaa kansainvälisissä kauppakysymyksissä.

WTO:n kautta EU on pyrkinyt edistämään monenvälisiä kauppaneuvotteluja, joiden on tarkoitus täydentää kahdenvälisiä neuvotteluja. Viimeisimmän Dohan kierroksen pattitilanne ja se, että muut kauppakumppanit ovat ryhtyneet tekemään kahdenvälisiä sopimuksia, ovat pakottaneet EU:n harkitsemaan osittain uudelleen pitkän aikavälin strategiaansa ja palaamaan alueellisiin ja kahdenvälisiin neuvotteluihin.

Tämänhetkinen umpikuja WTO:ssa on myös merkki siitä, että kansainvälinen kauppajärjestelmä on muuttunut suuresti 20 viime vuoden aikana. Järjestelmä on kehittynyt, ja nyt keskeisessä asemassa ovat uudet toimijat, erityisesti siirtymätalouksien maat ja kehitysmaat. Kansainvälisen kauppajärjestelmän vapauttaminen on hyödyttänyt joitakin kehitysmaita, joissa on koettu ennätyksellisen pitkään jatkuneen talouskasvun vaihe. EU on tietoinen tästä uudenlaisesta dynamiikasta. Se on korostanut, että on edettävä viime vuosien neuvotteluihin perustuvaa toimintamallia pidemmälle ja kokeiltava innovatiivisia toimintatapoja, joissa otetaan huomioon sääntelykysymysten kasvanut merkitys tullitariffeihin verrattuna. [Helmikuussa 2023 EU ehdotti 13. ministerikokouksessa keskusteltavaksi kolmea keskeistä aihealuetta](#)^[5], jotka ovat kauppapolitiikka ja valtion toimet teollisuudenalojen tukemiseksi, kauppa ja maailmanlaajuiset ympäristöhaasteet sekä kauppa ja osallistavuus.

WTO:TA KÄSITTELEVÄ PARLAMENTAARINEN KONFERENSSI

WTO:ta käsittelevä parlamentaarinen konferenssi on Euroopan parlamentin ja parlamenttienvälisen liiton yhdessä järjestämä konferenssi, jonka tavoitteena on lujittaa

---

[4]Lehdistötiedote [Euroopan komissio esittelee kattavat suuntaviivat WTO:n uudistamiseksi](#).

[5]Ks. myös Euroopan komissio: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-calls-wto-address-current-policy-challenges-through-focused-deliberation-2023-02-22_en#:~:text=A%20fully%20functioning%20WTO%20dispute,ambitious%20outcomes%20in%20ongoing%20work.

demokratiaa kaikkialla maailmassa tuomalla monenväliseen kauppayhteistyöhön parlamentaarinen ulottuvuus.

Parlamentaarikkojen ensimmäinen virallinen kokous WTO:ssa pidettiin joulukuussa 1999 Seattlessa järjestetyn WTO:n ministerikokouksen yhteydessä. Vuonna 2001 parlamentti ja parlamenttienvälinen liitto päättivät yhdistää voimansa ja järjestää parlamentaarisen kokouksen Dohan WTO-kokouksen aikana. Siinä luotiin perusta nykyiselle WTO:ta käsittelevälle parlamentaariselle konferenssille.

Konferenssissa parlamenttien jäsenet kaikkialta maailmasta vaihtavat näkemyksiä, tietoja ja kokemuksia kansainvälisestä kaupasta. Osallistujat seuraavat WTO:n toimintaa, edistävät WTO:n tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta, pyrkivät tuomaan avoimuutta WTO:n menettelyihin ja parantamaan hallitusten, parlamenttien ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuoropuhelua, vaikuttavat WTO:ssa käytävien keskustelujen suuntaan ja parantavat kansallisten parlamenttien valmiuksia kansainväliseen kauppaan liittyvissä kysymyksissä.

WTO:ta käsittelevä parlamentaarinen konferenssi kokoontuu WTO:n ministerikokousten aikana. Pandemian vuoksi ei kuitenkaan ollut mahdollista kokoontua 12. ministerikokouksen rajallisissa puitteissa, mutta toivon mukaan se on mahdollista tulevassa 13. ministerikokouksessa.

Wolfgang Iglér
10/2023

5.2.3. KEHITYSMAIHIN SOVELLETTAVAT KAUPPAJÄRJESTELMÄT

EU:n kehityspolitiikassa korostetaan kaupan merkitystä ja keskitytään eniten apua tarvitseviin maihin. Yleisen tullietuusjärjestelmän mukaisesti joillekin kehitysmaiden tuotteille myönnetään etuuskohteluun perustuva pääsy EU:n markkinoille. Talouskumppanuussopimuksilla varmistetaan Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden etuuskohtelu, kun taas ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelmää sovelletaan vähiten kehittyneisiin maihin. Nämä järjestelmät ovat Maailman kauppajärjestön sääntöjen mukaisia.

OIKEUSPERUSTA

Yhteisen kauppapolitiikan oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla. SEUT:n 188 artiklan 2 kohdassa määrätään, että yhteisen kauppapolitiikan täytäntöönpanossa sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä, joka vaatii parlamentin hyväksyntää.

SEUT:n 218 artiklan mukaisesti parlamentin hyväksyntää vaaditaan kansainvälisten kauppasopimusten, kuten talouskumppanuussopimusten, tekemiseen.

EU-KAUPPA JA KEHITYS

Vuonna 2012 annettu komission tiedonanto ”Kauppa, kasvu ja kehitys: Kauppa- ja investointipolitiikan räätälöinti apua eniten tarvitsevien maiden tarpeiden mukaan”^[1] osoitti, että EU:n kaupan ja kehityksen malli oli muuttunut merkittävästi. Vaikka kauppa asetettiin tiedonannossa yhä kehitysstrategioiden keskiöön, siinä korostettiin entistä enemmän tarvetta tehdä eroja kehitysmaiden välille, jotta voidaan keskittyä eniten avun tarpeessa oleviin maihin. Tiedonannon tarkoituksena oli vahvistaa kauppa- ja kehityspolitiikan välistä synergiaa esimerkiksi EU:n kehityspolitiikan johdonmukaisuuden periaatteiden ja vuoden 2011 muutossuunnitelmaa koskevan tiedonannon^[2] mukaisesti, ja lisäksi korostettiin EU:n perusarvojen, kuten ihmisoikeuksien, kunnioittamisen merkitystä.

Monenkeskisesti EU tukee Dohassa vuonna 2001 käynnistettyä Maailman kauppajärjestön (WTO) kehitysohjelmaa. Se ratifioi lokakuussa 2015 kaupan helpottamista koskevan sopimuksen, joka saatiin valmiiksi WTO:n yhdeksännessä ministerikokouksessa Baliilla ja joka on erityisen merkittävä kehitysmaalle ja sisämaavaltioille. Kymmenennessä WTO:n ministerikokouksessa Nairobissa EU toimi aktiivisesti yhdessä eräiden toisten WTO:n jäsenten kanssa muiden kehitysmaalle tärkeiden kysymysten edistämisessä. Buenos Airesissa vuonna 2017 pidetyn 11. WTO:n ministerikokouksen ja Genevessä vuonna 2022 pidetyn 12. WTO:n ministerikokouksen tulokset eivät kuitenkaan vahvistaneet nykyisiä erityis- ja etuuskohtelua koskevia määräyksiä eivätkä tehneet niistä täsmällisempiä, tehokkaampia tai toimivampia eivätkä luoneet tasapainoisempaa sääntöihin perustuvaa järjestelmää.

[1] [COM\(2012\)0022](#).

[2] ”EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan vaikutuksen lisääminen: muutossuunnitelma” ([COM\(2011\)0637](#)).

["Kauppaa tukeva apu"](#) -aloite, joka käynnistettiin joulukuussa 2005 WTO:n ministerikokouksessa, täydentää Dohan kehitysohjelmaa ja tarjoaa apua kaupankäyntivalmiuksien kehittämisessä kasvun aikaansaamiseksi ja köyhyyden torjumiseksi. Vuonna 2007 EU hyväksyi [kauppaa tukevan avun strategian](#), jota on päivitetty niin, että se vastaa [YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa](#), [kehityspoliittikkaa koskevaa eurooppalaista konsensusta](#) ja [EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittista globaalistrategiaa](#). Komissio antoi heinäkuussa 2017 [kertomuksen](#), jota seurasi marraskuussa 2017 uusi [tiedonanto](#). Neuvosto hyväksyi sitä koskevat päätelmät 11. joulukuuta 2017, ja parlamentti järjesti [kuulemistilaisuuden](#) elokuussa 2017. EU:n kauppaa tukevaa kehitysapua koskevassa edistymiskertomuksessa 2022 vahvistetaan, että EU ja sen jäsenvaltiot ovat maailman johtavia kauppaa tukevan kehitysavun antajia, ja vuonna 2020 avun määrä oli 23 miljardia euroa, jossa oli kasvua vuoden 2019 17,9 miljardiin euroon verrattuna, ja sitä sai noin 140 julkiseen kehitysapuun oikeutettua maata ja aluetta. Osuus on noin 38 prosenttia kauppaa tukevasta kehitysavusta maailmassa, ja määrä on 44 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018.

YLEINEN TULLIETUUSJÄRJESTELMÄ

[Yleisen tullietuusjärjestelmän](#) (GSP) tarkoituksena on helpottaa kehitysmaiden ja -alueiden pääsyä EU:n markkinoille alentamalla niiden tavaroista perittäviä tulleja. Aluksi EU myönsi yksipuolisia tullietuuksia, joiden avulla kehitysmaat saivat lisää vientituloja, jotka oli tarkoitus investoida uudelleen niiden omaan kestäväan kehitykseen. Vuoden 2012 uudistuksen^[3] yhteydessä GSP-järjestelmää kohdistettiin entistä enemmän niihin maihin, jotka tarvitsevat eniten apua – vähiten kehittyneet maat – samalla kun säilytettiin järjestelmän [kolme osaa](#). Ensimmäinen niistä on yleinen GSP-järjestelmä, itsenäinen kauppajärjestely, jonka avulla EU tarjoaa tietyille ulkomaisille tavaroille yksipuoliseen etuuskohteluun perustuvan pääsyn markkinoilleen alennetuilla tulleilla tai tullitta. Toinen osa, GSP+, on erityinen kannustusmenettely, jossa tarjotaan tullialennuksia muita heikommassa asemassa oleville maille, jotka ovat ratifioineet ja panneet täytäntöön ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia sekä ympäristönsuojelua ja hyvää hallintoa koskevat kansainväliset yleissopimukset. Kolmas osa on "Kaikki paitsi aseet" -aloite (EBA), jolla taataan tulliton ja kiintiötön pääsy EU:n markkinoille kaikille 48:sta vähiten kehittyneestä maasta tuoduille tuotteille aseita ja ammuksia lukuun ottamatta.

"Yleisen" GSP-järjestelmän – jonka mukaisesti tulleja alennetaan noin 66 prosenttia kaikissa tullinimikkeissä – kelpoisuusvaatimuksia tiukennettiin siten, että mukaan otettiin ainoastaan heikoimmassa asemassa olevat alhaisen tulotason ja alemman keskitulotason maat. Tämän seurauksena edunsaajien ryhmä pieneni 176:sta 23:een kaudella 2016–2017, ja siihen kuului ainoastaan 15 maata vuonna 2020, ja maat, jotka Maailmanpankki on luokitellut korkean tulotason tai ylemmän keskitulotason maiksi, jätettiin asteittain järjestelyn ulkopuolelle.

Kestävää kehitystä ja hyvää hallintoa koskevalla erityisellä menettelyllä (GSP+) tarjotaan yhä tullittomuutta muita heikommassa asemassa oleville kehitysmaaille noin 66 prosentissa kaikista tullinimikkeistä, jotka on nimetty yleisessä GSP-järjestelmässä. Sen ehdoksi on kuitenkin asetettu, että maat ovat ratifioineet ja panneet täytäntöön

[3]Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 978/2012, annettu 25. lokakuuta 2012, yleisen tullietuusjärjestelmän soveltamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 732/2008 kumoamisesta (EUVL L 303, 31.10.2012, s. 1).

27 kestävän kehityksen kannalta olennaista kansainvälistä yleissopimusta, mukaan lukien perusihmisoikeuksia koskevat yleissopimukset, työntekijöiden oikeuksia koskevat yleissopimukset ja tietyt ympäristönsuojelua koskevat yleissopimukset sekä yleissopimukset, joilla torjutaan laittomien huumausaineiden tuotantoa ja kauppaa. Näiden vaatimusten noudattamatta jättämisestä aiheutuu tullietuuksien peruuttaminen. Edunsaajien luetteloon kuuluu kahdeksan maata. Näiden kahden GSP-järjestelmän voimassaolon oli alun perin määrä päättyä joulukuussa 2023, mutta niiden voimassaoloa on jatkettu joulukuuhun 2027 saakka, koska parlamentti ja neuvosto keskustelevat parhaillaan uudesta GSP-asetuksesta. Uuden asetuksen tarkoituksena on jatkaa samaa politiikkaa ja edistää edunsaajamaiden kestävää taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää kehitystä sekä hyvän hallintotavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamista, ja sen ensisijaisena tavoitteena on köyhyyden poistaminen.

”Kaikki paitsi aseet” -aloitteella (EBA) taataan rajoittamattomaksi ajaksi tulliton ja kiintiötön pääsy markkinoille kaikille 48:sta vähiten kehittyneestä maasta tuoduille tuotteille aseita ja ammuksia lukuun ottamatta. Näistä maista 34 sijaitsee Afrikassa, kahdeksan Aasiassa, viisi Tyynenmeren alueella ja yksi Karibian alueella (Haiti). Kaikki maat, jotka ovat allekirjoittaneet ja ratifioineet vapaakauppasopimuksen EU:n kanssa, menettävät automaattisesti oikeuden etuuskohteluun kehitystasostaan riippumatta.

TALOUSKUMPPANUUSSOPIMUKSET

Talouskumppanuussopimuksista tuli pääasiallisia välineitä kaupan edistämiseksi EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) alueen välillä vuonna 2000 tehdyn Cotonoun sopimuksen mukaisesti. Ne ovat keskeisiä tekijöitä EU:n ja AKT-valtioiden kauppasuhteissa, jotka ovat yksi Cotonoun sopimuksen kolmesta pilarista, ja ne on suunniteltu WTO:n sääntöjen mukaisiksi. Ne korvaavat vähitellen EU:n yksipuolisen etuuskohtelukauppaa koskevan järjestelmän.

Talouskumppanuussopimuksia koskevat neuvottelut aloitettiin vuonna 2002, ja ne oli tarkoitus saada päätökseen vuoteen 2008 mennessä. Koska neuvottelut pitkittyivät ennakoitua enemmän, EU antoi markkinoillepääsyasetuksen, jotta varmistettaisiin vuoteen 2014 asti väliaikaiset markkinoillepääsyä koskevat järjestelyt, joita jatkettiin myöhemmin kahdella vuodella, kunnes talouskumppanuussopimukset saadaan valmiiksi, allekirjoitetaan ja ratifioidaan. Prosessilla ei ole saatu aikaan tarkoitettua alueellista ulottuvuutta, ja markkinoillepääsyasetuksen raukeamispäivänä (1. lokakuuta 2016) vain kaksi aluetta oli kokonaisuudessaan allekirjoittanut talouskumppanuussopimuksen, joista kumpaakaan ei ole vielä ratifioitu, ja ainoastaan yksi alueellinen talouskumppanuussopimus oli voimassa. Markkinoillepääsyasetus kumottiin 28. heinäkuuta 2016 alkaen ja korvattiin 8. kesäkuuta 2016 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/1076^[4]. Talouskumppanuussopimukset todennäköisesti jäävät voimaan, vaikka Cotonoun sopimus raukesi joulukuussa 2020, ja niillä on edelleen merkittävä rooli Cotonoun jälkeisessä kumppanuudessa, erityisesti siksi, että neuvosto hyväksyi sopimusluonnoksen 20. heinäkuuta 2023 ja Euroopan parlamentti tarkastelee sitä parhaillaan uudelleen.

---

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1076, annettu 8. kesäkuuta 2016, talouskumppanuussopimukset vahvistavissa tai niiden vahvistamiseen johtavissa sopimuksissa määrättyjen järjestelyjen soveltamisesta Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän (AKT) tietyistä valtioista peräisin oleviin tuotteisiin (EUVL L 185, 8.7.2016, s. 1).

TILANNEKATSAUS

[Karibian AKT-valtioiden foorumin](#) (Cariforum) talouskumppanuussopimus oli ensimmäinen alueellinen sopimus. Se allekirjoitettiin lokakuussa 2008, ja parlamentti hyväksyi sen 25. maaliskuuta 2009. Se on tällä hetkellä voimassa väliaikaisesti, ja talouskumppanuussopimuksen yhteiset toimeleimet ovat kokoontuneet säännöllisesti vuodesta 2010 lähtien. Sitä tarkistettiin ensimmäisen kerran vuonna 2015. Molemmat osapuolet perustavat yhteisen seurantajärjestelmän, jolla arvioidaan talouskumppanuussopimuksen täytäntöönpanoa ja vaikutusta. Neuvottelut tiettyjen maantieteellisten merkintöjen suojaamista koskevasta sopimuksesta ovat käynnissä, samoin jälkiarviointitutkimus kymmenestä ensimmäisestä täytäntöönpanovuodesta.

[Länsi-Afrikka](#): Neuvottelut alueellisesta talouskumppanuussopimuksesta EU:n ja 16 Länsi-Afrikan maan välillä saatiin päätökseen helmikuussa 2014. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ja 15 Länsi-Afrikan maata Nigeriaa lukuun ottamatta ovat allekirjoittaneet talouskumppanuussopimuksen. Mauritania ja Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisö (ECOWAS) allekirjoittivat 9. elokuuta 2017 assosiaatiosopimuksen, jossa määritellään Mauritanian osallistuminen ECOWASin kauppapolitiikkaan, talouskumppanuussopimus mukaan lukien. Norsunluurannikko ja Ghana allekirjoittivat kahdenväliset väliaikaiset talouskumppanuussopimukset 26. marraskuuta 2008 ja 28. heinäkuuta 2016. Parlamentti antoi niille hyväksyntänsä 1. joulukuuta 2016, ja molempia väliaikaisia sopimuksia on sen jälkeen sovellettu väliaikaisesti. Ghana ja EU hyväksyivät Ghanan ehdottaman täyttä markkinoille pääsyä koskevan tarjouksen ja aikataulun. Ghana aloitti markkinoidensa vapauttamisen EU:n tuotteille vuonna 2020, ja prosessi on määrä saattaa päätökseen viimeistään vuonna 2029. Osapuolet sopivat myös alkuperäsääntöjä koskevan pöytäkirjan lopullisesta versiosta.

[Keski-Afrikka](#): Kamerun allekirjoitti ainoana Keski-Afrikan maana talouskumppanuussopimuksen EU:n kanssa 15. tammikuuta 2009. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä kesäkuussa 2013. Kamerunin parlamentti ratifioi sopimuksen heinäkuussa 2014, ja sitä alettiin soveltaa väliaikaisesti 4. elokuuta 2014. Alueen ja EU:n välillä käydään parhaillaan neuvotteluja muiden Keski-Afrikan maiden liittymisestä sopimukseen mutta alueellista talouskumppanuussopimusta ei ole vielä allekirjoitettu.

[Itäinen ja eteläinen Afrikka](#): Vuonna 2009 neljä alueen maata – Mauritius, Seychellit, Zimbabwe ja Madagaskar – allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen, jota on sovellettu väliaikaisesti 14. toukokuuta 2012 alkaen. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä 17. tammikuuta 2013. Sopimukseen voivat liittyä muutkin maat, ja Komorit allekirjoitti sen heinäkuussa 2017. Sen väliaikainen soveltaminen alkoi 7. helmikuuta 2019. Parhaillaan käydään neuvotteluja talouskumppanuussopimuksen soveltamisalan laajentamisesta, mukaan lukien kaikki kauppaan liittyvät kysymykset, kuten kaupan ja kestävä kehityksen välinen yhteys, sekä kansalaisyhteiskunnan ja parlamenttien neuvoa-antavien elinten perustamisesta, ja viimeisin neuvottelukierros oli heinäkuussa 2023.

[Itä-Afrikan yhteisö](#): Neuvottelut alueellisesta talouskumppanuussopimuksesta saatiin menestyksellisesti päätökseen 16. lokakuuta 2014. Kenia ja Ruanda allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen 1. syyskuuta 2016 yhdessä EU:n jäsenvaltioiden ja EU:n kanssa. Kenia on ratifioinut sopimuksen, ja komissio toimitti syyskuussa 2023 väliaikaisen talouskumppanuussopimuksen neuvoston hyväksyttäväksi. Uganda

ja Burundi harkitsevat aktiivisesti talouskumppanuussopimuksen allekirjoittamista. Tansanian parlamentin jäsenet äänestivät 11. marraskuuta 2016 valitettavasti talouskumppanuussopimuksen ratifioimista vastaan.

[Eteläisen Afrikan kehitysyhteisö](#) (SADC): Kymmenen vuotta kestäneet neuvottelut talouskumppanuussopimuksesta saatiin menestyksellisesti päätökseen heinäkuussa 2014. EU ja SADC:n talouskumppanuussopimusvaltioiden ryhmä, joka koostuu kuudesta SADC:n 15 jäsenestä (Botswana, Lesotho, Mosambik, Namibia, Swazimaa ja Etelä-Afrikka), allekirjoittivat sopimuksen kesäkuussa 2016. Se tuli väliaikaisesti voimaan lokakuussa 2016 sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti oli antanut hyväksyntänsä syyskuussa 2016. Mosambik ratifioi sopimuksen huhtikuussa 2017, ja sitä on nyt sovellettu väliaikaisesti 4. helmikuuta 2018 alkaen. Etelä-Afrikka vetäytyi virallisesti SADC:n pöytäkirjasta vuonna 2019. Angolalla on tarkkailijan asema, ja se aloitti neuvottelut kestävien investointien helpottamista koskevasta sopimuksesta vuonna 2021, ja [komissio toimitti ehdotuksensa neuvostolle kesäkuussa 2023](#).

[Tyynenmeren alue](#): EU ja Papua-Uusi-Guinea allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen heinäkuussa 2009 ja Fidži joulukuussa 2009. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä tammikuussa 2011. Papua-Uusi-Guinean parlamentti ratifioi talouskumppanuussopimuksen toukokuussa 2011, ja Fidži päätti aloittaa talouskumppanuussopimuksen väliaikaisen soveltamisen heinäkuussa 2014. Tonga ilmaisi heinäkuussa 2018 aikomuksensa liittyä talouskumppanuussopimukseen. Samoa sai päätökseen talouskumppanuussopimukseen liittymistä koskevan prosessin joulukuussa 2018 ja Salomonsaaret toukokuussa 2020.

Wolfgang Iglér
10/2023

5.3. KEHITYSPOLITIIKKA

5.3.1. KEHITYSPOLITIIKAN YLEISKATSAUS

Kehityspolitiikka on yksi Euroopan unionin ulkoisen toiminnan avainaloista. Sen tavoitteena on köyhyyden vähentäminen ja lopulta sen poistaminen, ja se on keskeisessä asemassa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisessa EU:n toiminnassa. Sen tavoitteita ovat kestävän kasvun edistäminen, ihmisoikeuksien ja demokratian puolustaminen, sukupuolten tasa-arvon saavuttaminen, rauhan ja osallistavien yhteiskuntien edistäminen sekä ympäristö- ja ilmastohaasteisiin vastaaminen. EU toimii maailmanlaajuisesti ja on maailman suurin kehitysavun antaja. Yhteistyö EU:n jäsenvaltioiden kanssa ja Agenda 2030 -toimintaohjelman mukainen toiminta helpottavat avun tehokasta toimittamista.

OIKEUSPERUSTA

- [Euroopan unionista tehdyn sopimuksen](#) (SEU) 21 artiklan 1 kohta: unionin kehitysyhteistyön yleinen valtuutus ja perusperiaatteet
- [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) (SEUT) 4 artiklan 4 kohta ja 208–211 artikla
- SEUT:n 312–316 artikla: talousarvioasiat
- [Cotonoun sopimus](#) (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) valtioiden ryhmä^[1]), joka on voimassa siihen asti, kunnes sen seuraajasopimus – äskettäin tehty ja ratifiointia odottava [EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön kumppanuussopimus](#) – tulee voimaan.

POLIITTINEN KEHYS

Euroopan unioni tukee kehitysmaita edistämällä kestävää kehitystä ja vakautta. Pitkän aikavälin tavoitteena on köyhyyden poistaminen, joka on ollut keskeinen päämäärä EU:n ulkopolitiikassa siitä asti, kun Euroopan kehitysrahasto (EKR) perustettiin Rooman sopimuksella vuonna 1957. EKR perustettiin tukemaan erityissuhteita entisiin siirtomaihin AKT-alueella. EU:n kehitysapua on annettu 1. tammikuuta 2021 alkaen laaja-alaisesta naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä [NDICI – Globaali Eurooppa](#) (ks. tarkemmat tiedot jäljempänä). Välineeseen sulautettiin useita EU:n aiempia ulkoisen toiminnan rahoitusvälineitä, kuten EKR.

Unioni ja sen jäsenvaltiot ovat yhdessä [maailman johtava avunantaja](#). Ne antoivat 70,2 miljardia euroa virallista kehitysapua vuonna 2021. Kehitysyhteistyö kuuluu EU:n jaettuun toimivaltaan: EU pystyy toteuttamaan yhteistä kehityspolitiikkaa, kunhan se ei estä jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa tällä alalla. Yhteistyö on niin tiivistä, että jäsenvaltioiden kehitysvirastot usein panevat täytäntöön EU:n rahoittamia ohjelmia.

EU sitoutui kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuteen vuonna 2005, mikä tarkoittaa sitä, että sen on otettava huomioon kehitystavoitteet kaikissa toimintapolitiikoissaan, jotka vaikuttavat kehitysmaihin. Vuonna 2009

[1]Ryhmä muutti nimensä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestöksi huhtikuussa 2020.

tämä sitoumus jaettiin viiteen osa-alueeseen: 1) kauppa ja rahoitus, 2) ilmastonmuutoksen torjunta, 3) maailmanlaajuisen elintarviketurvan varmistaminen, 4) maahanmuuton hyödyntäminen kehityspolitiikassa sekä 5) turvallisuuden ja kehityksen välisten yhteyksien ja synergioiden tehostaminen maailmanlaajuisen rauhanrakentamishjelman puitteissa. Komissio julkaisi aiemmin joka toinen vuosi mutta nyt harvemmin [kertomuksen](#), jossa kuvataan EU:n edistymistä kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuden alalla. Viimeisin kertomus julkaistiin tammikuussa 2019. Euroopan parlamentin kehitysvaliokunnalla on ollut kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuudesta vastaava pysyvä esittelijä vuodesta 2010. Tätä tehtävää hoitaa tällä hetkellä Janina Ochojska (Euroopan kansanpuolue, Puola). Maaliskuussa 2023 parlamentti hyväksyi kehityspolitiikan johdonmukaisuutta koskevan [päättölauselman](#), jossa komissiota, Euroopan ulkosuhdehallintoa ja jäsenvaltioita kehoitetaan lisäämään toimiaan kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuden alalla. Parlamentti korosti, että kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuden on säilyttävä keskeisenä osana EU:n ulkosuhteita, ja pyysi komissiota selventämään kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuden soveltamista kestäväen kehityksen tavoitteiden yhteydessä.

Kehitysapu on rajallinen resurssi. Tästä syystä EU on sitoutunut avun tuloksellisuuteen ja edistää läheisiä suhteita kumppanimaiden kanssa kehitysyhteistyön ohjelmasuunnittelussa ja toteuttamisessa. Unionin kehityspolitiikan työnjakoa koskevat menettelysäännöt vuodelta 2007 ja avun tuloksellisuutta koskeva toimintakehys vuodelta 2011 hyväksyttiin tätä silmällä pitäen. Nämä toimet ovat sopusoinnussa niiden kansainvälisten toimien kanssa, joita on toteutettu OECD:n vuonna 2005 hyväksymän Pariisin julistuksen perusteella. Siinä korostetaan kehitysavun viittä keskeistä käsitettä: kehitysmaiden omavastuullisuus kehitysstrategioista, avunantajamaiden mukautuminen paikallisesti määriteltyihin strategioihin, kansainvälisen kehitysavun yhdenmukaistaminen, tulosten seuranta sekä avunantajien ja kumppanien keskinäinen vastuu kehitystuloksista. Avun tuloksellisuutta koskevaa toimintakehystä on tarkistettu Accran toimintasuunnitelmassa (2008) ja tehokasta kehitysyhteistyötä koskevassa Busanin kumppanuudessa (2011). YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden hyväksymisen jälkeen Nairobien päätösasiakirjassa (2016) annettiin lisää sitoumuksia.

A. YK:n kestäväen kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma

EU osallistui aktiivisesti [Agenda 2030 -toimintaohjelman](#) laatimiseen. Siinä vahvistetaan uusi maailmanlaajuinen malli köyhyyden poistamiseksi ja kestäväen kehityksen saavuttamiseksi. Siihen sisältyvät lisäksi periaatteet, joiden mukaan ketään ei jätetä jälkeen ja heikoimmassa asemassa olevien tarpeista huolehditaan ensin. Se hyväksyttiin New Yorkissa syyskuussa 2015 ja se on jatkoa vuosituhannen kehitystavoitteille. Siinä on 17 uutta kestäväen kehityksen tavoitetta (SDG), jotka keskittyvät talouteen, yhteiskuntaan, ympäristöön ja hallintotapaan liittyviin tavoitteisiin, jotka on määrä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. EU ja sen jäsenvaltiot esittivät [yhteisen yhteenvedon](#) YK:n kestäväen kehityksen korkean tason poliittiselle foorumille ensimmäistä kertaa vuonna 2019. Asiakirjassa keskitytään EU:n toimiin Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi, ja se laaditaan neljän vuoden välein. Heinäkuussa 2023 EU esitteli ensimmäisen [vapaaehtoisien katsauksensa](#) Agenda 2030 -toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta YK:n tämänvuotisessa kestäväen kehityksen korkean tason poliittisessä foorumissa.

B. Uusi kehityspolitiikkaa koskeva eurooppalainen konsensus ja EU:n muutossuunnitelma

Sen jälkeen, kun EU hyväksyi Agenda 2030 -toimintaohjelman, se pääsi sopimukseen vuoden 2005 [kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen](#) tarkistetusta versiosta. Uudessa konsensuksessa esitetään kestävä kehityksen tavoitteiden keskeiset periaatteet ja toimintatapa, joka ohjaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita niiden saavuttamisessa suhteessa kehitysmaihin. Konsensuksessa keskitytään pääasiassa kehityspolitiikkaan, mutta siinä käsitellään myös muiden toimintapolitiikkojen kautta toteutettavia toimia samalla kun sovelletaan kehitykseen vaikuttavien politiikkojen johdonmukaisuuden periaatetta. Köyhyyden poistaminen on yhä EU:n kehityspolitiikan ensisijainen tavoite. Euroopan parlamentin puhemies, Maltan pääministeri EU:n neuvoston ja jäsenvaltioiden puolesta, komission puheenjohtaja ja komission varapuheenjohtaja / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja allekirjoittivat konsensuksen 7. kesäkuuta 2017. Parlamentti on suhtautunut kriittisesti EU:n pyrkimykseen saavuttaa kestävä kehityksen tavoitteet vuoteen 2030 mennessä, erityisesti kun otetaan huomioon, että covid-19-pandemia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja muut kriisit ovat tehneet tyhjäksi osan vuoden 2015 jälkeen saavutetusta edistyksestä. Parlamentti on toistuvasti kehottanut komissiota lisäämään toimiaan kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, viimeksi vuonna 2023 antamassaan [päättölauselmassa](#).

Komissio antoi vuonna 2016 [tiedonannon](#) ”Seuraavat toimet Euroopan kestävä tulevaisuuden varmistamiseksi – Kestävyyttä edistävät EU:n toimet”, jossa kestävä kehityksen tavoitteet sisällytetään EU:n poliittiseen kehikseen ja EU:n nykyisiin painopisteisiin. Jos katsotaan tilannetta EU:n rajojen ulkopuolella, EU on sitoutunut uudelleen tavoitteeseen, jonka mukaan 0,7 prosenttia sen bruttokansantulosta (BKTL) käytetään kehitysapuun vuoteen 2030 mennessä ja vähiten kehittyneitä maita koskeva osuus on 0,15–0,20 prosenttia BKTL:sta. Tämä vastaa kehitysrahoitusta koskevassa Addis Abeban toimintasuunnitelmassa (hyväksytty YK:n konferenssissa vuonna 2015) tehtyjä sitoumuksia ja on olennainen osa Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa. Vuonna 2021 EU:n ja sen jäsenvaltioiden antama EU:n yhteinen virallinen kehitysapu oli 0,49 prosenttia EU:n BKTL:sta.

C. Oikeudellinen ja taloudellinen toimintakehys

EU:n ulkoista toimintaa koskeva rahoitusmalli (ks. jäljempänä oleva taulukko) on muuttunut NDICI – Globaali Eurooppa -välineen perustamisen myötä. Komissio antoi asetusehdotuksen tämän välineen perustamisesta 14. kesäkuuta 2018, ja neuvoston ja parlamentin kanssa käytyjen kolmivuotisten neuvottelujen jälkeen [asetus](#) tuli voimaan 14. kesäkuuta 2021. Sitä sovelletaan takautuvasti 1. tammikuuta 2021 alkaen.

NDICI – Globaali Eurooppa -väline on merkittävä innovaatio ja tällä hetkellä EU:n ulkoisen toiminnan tärkein rahoitusväline. Sen kokonaismäärärahat ovat 79,5 miljardia euroa kaudella 2021–2027. Väline yksinkertaistaa EU:n ulkoisen rahoituksen rakennetta. (Siihen on yhdistetty aiemmat ohjelmat, kuten kehitysyhteistyön rahoitusväline, Euroopan naapuruusväline, kumppanuusväline, demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline, Euroopan kestävä kehityksen rahasto sekä vakautta ja rauhaa edistävä väline). Se kattaa yhteistyön kaikkien EU:n ulkopuolisten maiden kanssa lukuun ottamatta EU:hun liittymistä valmistelevia maita, merentakaisia alueita ja maantieteellisten ohjelmien piiriin kuuluvia alueita.

NDICI – Globaali Eurooppa rakentuu kolmen keskeisen pilarin ympärille:

- a. Maantieteelliseen pilariin kuuluvat Euroopan itäisiä ja eteläisiä naapurialueita, Saharan eteläpuolista Afrikkaa, Aasiaa ja Tyynenmeren aluetta sekä Amerikkoja ja Karibiaa koskevat ohjelmat. Näissä ohjelmissa keskitytään muiden monialaisten kysymysten ohella esimerkiksi seuraaviin yhteistyön aloihin: hyvä hallinto, köyhyyden poistaminen, muuttoliike, ympäristö ja ilmastomuutos, kasvu ja työllisyys tai turvallisuus ja rauha. Suurin osa NDICI – Globaali Eurooppa -välineen varoista suunnataan tähän pilariin.
- b. Temaattinen pilari koostuu ohjelmista, jotka kattavat maailmanlaajuisesti ihmisoikeudet ja demokratian, kansalaisyhteiskunnan järjestöt, vakauden ja rauhan sekä maailmanlaajuiset haasteet.
- c. Nopean toiminnan pilari mahdollistaa nopeiden kriisinhallinta-, konfliktinesto- ja rauhanrakentamisvalmiuksien rahoittamisen. Tällaisilla toimilla pyritään esimerkiksi yhdistämään humanitaariset ja kehitystoimet, parantamaan kriisistä kärsivien maiden selviytymiskykyä tai vastaamaan ulkopoliittikan painopisteisiin.

NDICI – Globaali Eurooppa -väline on myös suunniteltu joustavaksi välineeksi, ja se sisältää lisäjoustovaran, josta kohdennetaan rahoitusta uusiin haasteisiin ja painopisteisiin (esimerkiksi reagoiminen odottamattomiin olosuhteisiin, muuttopaineisiin, kriiseihin tai kriisin jälkeisiin tilanteisiin tai uusiin EU:n tai kansainvälisiin aloitteisiin).

D. NDICI – Globaali Eurooppa -välineen menojen jakautuminen

NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä kanavoidaan suurin osa EU:n ulkoisen toiminnan varoista. Sen kokonaisbudjetti on 79,5 miljardia euroa (kaudeksi 2021–2027). Maantieteelliset ohjelmat saavat noin 75 prosenttia varoista ja temaattiset ohjelmat 8 prosenttia. Lisäksi 12 prosenttia varataan lisäjoustovaraan uusia haasteita ja painopisteitä varten ja 4 prosenttia nopeaan toimintaan. Loput, noin 2 prosenttia, on tarkoitettu tukimenoihin.

Lisätietoja on vuoden 2023 [talousarvioesityksessä](#).

NDICI – Globaali Eurooppa -välineen kolmen pilarin rakenteen määrärahat jakautuvat seuraavasti: Luvut on esitetty miljoonina.

Maantieteelliset ohjelmat	9 343,6
Temaattiset ohjelmat	1 019,4
Nopea toiminta	484,4
Joustovara uusia haasteita ja painopisteitä varten	1 538,3

NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä tuetaan myös laajamittaisia hankkeita, joita rahoitetaan Team Europe -aloitteista. Aloitteisiin kerätään EU:n, sen jäsenvaltioiden ja rahoituslaitosten, kuten Euroopan investointipankin ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin, rahoitusosuuksia. Team Europe -apu käynnistettiin 8. huhtikuuta 2020, ja se on auttanut EU:n kumppanimaita selviytymään covid-19-pandemiasta.

NDICI – Globaali Eurooppa on myös keskeinen osa EU:n uutta [Global Gateway](#) -strategiaa, joka on keskeinen hanke, jolla pyritään saamaan liikkeelle jopa 300 miljardin euron investoinnit kestävään digitaaliseen, energia- ja liikenneinfrastruktuuriin eri puolilla

maailmaa. Global Gateway on tarkoitettu sekä EU:n panokseksi maailmanlaajuisen investointivajeen kaventamiseen että EU:n vastaukseksi Kiinan maailmanlaajuisen investointistrategian asettamaan geopolittiseen haasteeseen. Global Gatewayn kautta tehtyjä investointeja käytetään rahoittamaan kestävästä infrastruktuurista ilmastonmuutoksen torjumiseksi, ympäristön suojelemiseksi ja kestävästä kehityksen edistämiseksi kaikkialla maailmassa. Keskeinen esimerkki on [EU:n ja Afrikan Global Gateway -investointipaketti](#), jossa luvataan saada liikkeelle 150 miljardin euron investoinnit Afrikkaan vuoteen 2030 mennessä. Näillä investoinneilla pyritään nopeuttamaan vihreää ja digitaalista siirtymää, luomaan kestävästä kasvua, vahvistamaan kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiä ja parantamaan koulutusta Afrikan maissa. NDICI – Globaali Eurooppa edistää strategiaa rahastojensa ja takuukapasiteettinsa kautta.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

- Oikeudellinen kehys: SEUT:n 209 artiklassa määrätään, että Euroopan parlamentti ja neuvosto ”hyväksyvät tavallista lainsäätämisyhteistyötä noudattaen kehitysyhteistyöpolitiikan toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet”.
- Täytäntöönpanon parlamentaarinen valvonta: Parlamentilla on oikeus kyseenalaistaa komission toiminta ja vastustaa täytäntöönpanopäätöksiä, jos se katsoo, että komissio ylittää toimivaltansa. Parlamentti pyrkii myös vaikuttamaan keskustelemalla säännöllisesti komission kanssa toimista sekä virallisesti että epävirallisesti. NDICI – Globaali Eurooppa -välineen puitteissa parlamentti käy kahdesti vuodessa geopolittista vuoropuhelua komission kanssa.
- Budjettivalta: Parlamentti ja neuvosto käyttävät yhdessä EU:n budjettivaltaa. Neuvostolla on edelleen ensisijainen päätösvalta monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta seitsemäksi vuodeksi, mutta sen hyväksyminen edellyttää parlamentin hyväksyntää (SEUT:n 312 artikla). Vuotuinen talousarvio vahvistetaan SEUT:n 314 artiklan mukaisesti noudattaen menettelyä, johon kuuluu yksi parlamentin ja yksi neuvoston käsittely. Näiden käsittelyjen jälkeen parlamentti joko hyväksyy tai hylkää talousarvion. Kansainvälisen yhteistyön alalla [parlamentin kehitysvaliokunta](#) seuraa talousarvion käsittelyä ja tekee konkreettisia ehdotuksia sen toimivaltaan kuuluvien budjettikohtien osalta.

Malte Frederik Hergaden

10/2023

5.3.2. HUMANITAARINEN APU

Humanitaarinen apu on EU:n ulkoisen toiminnan ala, jolla vastataan ihmisen aiheuttamista ja luonnonkatastrofeista johtuviin tarpeisiin. [EU:n pelastuspalveluasioista ja humanitaarisen avun operaatioista vastaava komission pääosasto](#) rahoittaa avustusoperaatioita ja koordinoi jäsenvaltioiden poliitikkoja ja toimia. Euroopan parlamentti ja neuvosto toimivat yhdessä lainsäätäjinä unionin humanitaarisen avun politiikan alalla ja osallistuvat globaaliin keskusteluun humanitaarisen toiminnan vaikuttavuuden parantamisesta.

OIKEUSPERUSTA

[Euroopan unionista tehdyn sopimuksen](#) (SEU) 21 artiklassa määritellään unionin ulkoisen toiminnan periaatteet (21 artiklan 2 kohdan g alakohta kattaa humanitaarisen toiminnan).

Humanitaarisen avun oikeusperusta on [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) (SEUT) 214 artikla.

Euroopan humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukkojen perustamisen oikeusperusta on SEUT:n 214 artiklan 5 kohta.

SÄÄNTELY- JA TOIMINTAKEHYS

Humanitaarisen avun antamista ja sen rahoitusvälineitä koskevat säännöt vahvistetaan humanitaarisesta avusta 20. kesäkuuta 1996 annetussa [neuvoston asetuksessa \(EY\) N:o 1257/96](#). Tätä asetusta ei muutettu, kun muita välineitä tarkistettiin vuosien 2007–2013 monivuotisen rahoituskehysten valmistelun yhteydessä.

Yleinen humanitaarisen avun toimintakehys määritellään [humanitaarista apua koskevassa eurooppalaisessa konsensuksessa](#) (2007), jonka unionin kolme tärkeintä toimielintä (komissio, neuvosto ja parlamentti) ovat allekirjoittaneet. Konsensuksessa määritellään unionin yhteinen visio sekä toiminnan tavoitteet ja periaatteet, ja se kattaa muun muassa kansainvälisen humanitaarisen yhteistyön, hyvän humanitaarisen avunannon, riskien vähentämisen, valmiuksien parantamisen, pelastuspalvelut sekä siviili- ja sotilaallisten toimijoiden vuorovaikutuksen. Konsensuksessa myös vahvistetaan humanitaarisen avun neljä periaatetta: humanisuus, puolueettomuus, tasapuolisuus ja riippumattomuus. Asiakirjassa tarkastellaan avun antamista aiempaa koordinoitummin ja yhtenäisemmin sekä nivelletään toisiinsa humanitaarinen ja kehitysapu, jotta unioni voi vastata tehokkaammin kasvaviin tarpeisiin.

[Unionin pelastuspalvelumekanismista vuonna 2019 annetulla päätöksellä](#) säädellään EU:n toimintaa tällä alalla. Sillä muutetaan vuonna 2013 tehtyä päätöstä, joka koski ennaltaehkäisyä, varautumista, avustustoimia ja rahoitussäännöksiä. Hätätilanteen tuen antamisesta unionin sisällä 15. maaliskuuta 2016 annetussa [neuvoston asetuksessa \(EU\) 2016/369](#) vahvistetaan olosuhteet, joissa jäsenvaltiot voivat hakea EU:n tukea. Siinä vahvistetaan tukikelpoiset toimet sekä rahoitustuen muodot.

Komission vuonna 2021 antamassa tiedonannossa ”[EU:n humanitaarinen toiminta: uudet haasteet, samat periaatteet](#)” (COM(2021)0110) pyritään lujittamaan EU:n humanitaarisen avun vaikutusta koko maailmassa, jotta voidaan vastata

humanitaarisen avun tarpeiden jatkuvaan kasvuun. Tämä ongelma on kärjistynyt covid-19-pandemian myötä.

EU:N PELASTUSPALVELUASIOIDEN JA HUMANITAARISEN AVUN OPERAATIOIDEN PÄÄOSASTO (ECHO)

A. Yleiskuva ja vaikutus

Monivuotisesta rahoituskehiksestä osoitettiin kaudeksi 2021–2027 EU:n humanitaarisen avun välineelle 11,6 miljardia euroa. EU on siten maailman suurin humanitaarisen avun antaja. Se rahoittaa huomattavan osan maailmanlaajuisesta hätäavusta ihmisen aiheuttamien ja luonnonkatastrofien uhreille. Osa tästä rahoituksesta tulee jäsenvaltioilta, mutta merkittävä osuus on peräisin unionin talousarviosta.

Komissiossa humanitaarisesta avusta ja pelastuspalvelutoimista vastaa EU:n pelastuspalveluasioiden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosasto (ECHO). Kriisinhallinnasta vastaava komission jäsen on Janez Lenarčič. Hänen alaisuudessaan ECHO keskittyy EU:n humanitaarisessa avussa elintarvikkeisiin ja ravitsemukseen, majoitukseen, terveydenhuoltoon, vesi- ja jätevesihuoltoon sekä koulutukseen hätätilanteissa. ECHO on kasvanut huomattavasti perustamisensa jälkeen, ja sillä on nyt henkilöstöä 40 paikallistoimistossa eri puolilla maailmaa.

Suurin osa EU:n humanitaarisen avun määrärahoista käytetään välillisesti. ECHO ei toteuta humanitaarisia avustushjelmia itse vaan rahoittaa [yhteistyökumppaneidensa](#), esimerkiksi kansalaisjärjestöjen, Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen, kuten Kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun, toteuttamia operaatioita. Sen tärkeimpiä tehtäviä ovat rahoituksen tarjoaminen ja varainhoidon moitteettomuuden varmistaminen. Se myös varmistaa, että sen yhteistyökumppaneiden tavarat ja palvelut toimitetaan apua tarvitseville tehokkaasti ja nopeasti todellisen tarpeen perusteella.

Luonnonkatastrofin tai muun humanitaarista apua edellyttävän tapahtuman alussa ECHOn humanitaarisen avun asiantuntijat tekevät alustavan tilannearvion paikan päällä. Sen jälkeen varat maksetaan nopeasti tämän arvion perusteella. Tällainen tarvelähtöinen toimintatapa on ECHOn toiminnan peruspiirre. Apua toimitetaan yli 200 yhteistyökumppanin kautta, joiden kanssa ECHO on allekirjoittanut ennakoivia sopimuksia. ECHOn rakenteella varmistetaan, että varat käytetään avoimesti ja yhteistyökumppanit toimivat vastuullisesti. Vaikka EU:n humanitaarisen avun kumppanit jatkavat yleisesti EU:n humanitaarisen avun toimittamista, unionin pelastuspalvelumekanismi ja Euroopan humanitaarisen toiminnan valmiudet antavat ECHOLle mahdollisuuden tarjota rajoitetusti suoraa apua tarpeessa oleville maille katastrofien jälkeen, jos perinteiset humanitaarisen avun toimitusmekanismit EU:n kumppaneiden kautta tai niiden valmiudet ovat tehottomia tai riittämättömiä.

Vuonna 2023 ECHO voi käyttää tähän 1,7 miljardia euroa. Määrä on osoitus siitä, että komissio on edelleen sitoutunut vastaamaan poikkeuksellisen suuriin globaaleihin tarpeisiin, joita aiheuttavat pääasiassa useat pitkittyneet konfliktit, ilmastomuutoksen vaikutus, ympäristön tilan heikkeneminen, maailman väestönkasvu ja epäonnistunut hallinto. Viime vuosina EU:n humanitaarisen toiminnan alkuperäisiä määrärahoja on säännöllisesti lisätty ylimääräisillä siirroilla. Lisää varoja on saatu käyttöön

lähinnä EU:n solidaarisuus- ja hätäapuvaraksesta ja muista budjettikohdista tehdyillä määrärahasiirroilla sekä Euroopan kehitysrahastosta.

Komissio varoitti vuonna 2021 antamassaan tiedonannossa kasvavasta erosta lisääntyvien humanitaaristen tarpeiden ja maailmanlaajuisesti käytettävissä olevien rahoitusvarojen välillä. Esimerkiksi YK arvioi joulukuussa 2022, että ainoastaan 47 prosenttia sen humanitaarisen avun rahoittamiseen tarvittavista arviolta 48 miljardista eurosta maksettiin. Komissio korosti myös, että humanitaarisen avun vetoomukset ovat nousseet ennätyslukemiin, sillä vuonna 2021 avun tarpeessa oli 235 miljoonaa ihmistä. Avunantajien määrä on myös rajallinen, ja vuonna 2020 kymmenen suurimman avunantajan osuus ilmoitetusta rahoituksesta oli 83 prosenttia.

B. Toiminnan painopisteet ja reagointi covid-19-pandemiaan

ECHO pyrkii tehostamaan reagoimistaan hätätilanteisiin ja auttaa myös EU:n ulkopuolisia maita vahvistamaan omia kriisivalmiuksiaan ja edistämään pitkän aikavälin kehitystä. Humanitaarisen avun ja kehitysavun koordinointi sekä ilmastonmuutoksen, nälän ja köyhyden noidankehän katkaiseminen ovat EU:n tärkeimpiä tavoitteita.

Myös [katastrofivalmiustoimet](#) kuuluvat ECHO:n selviytymiskykyä painottavaan strategiaan. EU on merkittävä toimija määrittäessä kansainvälisen yhteisön katastrofiriskien hallintatoimia. EU tukee vuonna 2015 allekirjoitettua Sendain kehystä katastrofiriskien vähentämiseksi. EU julkaisi oman Sendain toimintasuunnitelmansa katastrofiriskien vähentämiseksi vuonna 2016. Suunnitelmassa käsitellään sitä, miten katastrofiriskeihin perustuva lähestymistapa otetaan huomioon politiikan suunnittelussa, ja ehdotetaan konkreettisia toimia, jotka liittyvät riskiosaamiseen, riski-investointeihin, katastrofivalmiuteen ja selviytymiskykyyn. Komissio antoi vuonna 2012 tiedonannon selviytymiskyvystä. Tiedonantoa tarkistettiin vuonna 2017, ja siinä määritellään strateginen lähestymistapa selviytymiskykyyn, joka voi lisätä EU:n ulkoisen toiminnan vaikutusta.

Pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden suuren määrän ja monesti tilanteiden pitkittymisen vuoksi EU päätti vuonna 2016 ottaa käyttöön kehityspainotteisemman lähestymistavan pakkomuuttoon. Se tukee enemmän kotiseudultaan pakon edessä siirtymään joutuneiden henkilöiden sosiaalis-taloudellista osallisuutta ja puuttuu pakkosiirron pitkittymisen perimmäisiin syihin Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun [pakolaisten tilanteeseen reagointia koskevan kokonaisvaltaisen kehityksen](#) ja [väestönsiirtoja](#) koskevan Maailmanpankin sitoumuksen puitteissa.

EU ja jäsenvaltiot osallistuivat Istanbulissa toukokuussa 2016 järjestettyyn [Maailman humanitaariseen huippukokoukseen](#) merkittävällä panoksella. EU antoi huippukokouksessa sata sitoumusta edistääkseen YK:n pääsihteerin huippukokouksessa esittelemää Agenda for Humanity -toimintaohjelmaa ja humanitaaristen toimijoiden välisen innovatiivisen ja kattavan sopimuksen ("Grand Bargain") täytäntöönpanoa rahoituksen tehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Sopimusta muutettiin vuonna 2021. Grand Bargain 2.0 -sopimuksessa korostetaan oikeudenmukaisten ja periaatteellisten kumppanuuksien merkitystä paikallisten organisaatioiden kanssa sekä avun vastuullisuutta avun tarpeessa olevien ihmisten kannalta.

ECHO painottaa jatkossakin sukupuolinäkökohtien huomioon ottamista ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumista, ja se on sisällyttänyt humanitaarisen avun

operaatioihin sukupuoli-indikaattorin. Koska haavoittuvimmat ryhmät on asetettava etusijalle, toisena painopisteenä on tukea lasten kouluopetusta hätätilanteissa.

Covid-19-pandemian puhjettua komissio on jatkuvasti lisännyt humanitaarista apuaan, jonka määrä oli 420 miljoonaa euroa lokakuussa 2020. Tähän apuun kuuluivat seuraavat osatekijät: varojen käyttöönotto Maailman terveysjärjestön toiminnan tukemiseksi, esimerkiksi Kolumbiassa, Nigeriassa ja Ukrainassa toteutettujen operaatioiden mukauttaminen pandemiaan liittyvien tarpeiden huomioon ottamiseksi, varojen osoittaminen YK:n maailmanlaajuisen humanitaarisen toimintasuunnitelman tukemiseen ja lisävarat EU:n humanitaarisen avun lujittamiseen eri maissa.

Kehitysvaliokunta on pitänyt useita kokouksia komission jäsenen Lenarčičin kanssa tarkastellakseen perusteellisesti komission humanitaarista työtä pandemian vaikutusten torjumiseksi kehitysmaissa. Vuonna 2023 EU:n painopiste on siirtynyt ohjelmiin, joilla autetaan maailmanlaajuista elpymistä pandemian taloudellisista seurauksista. Se on tämänvuotisen kestävä kehityksen korkean tason poliittisen foorumin keskeinen painopiste.

C. Muut välineet ja EU:n toimet Pakistanin vuoden 2022 tulvien johdosta

EU:n apuun sisältyy kolme rakennetta: [Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismi](#), Euroopan solidaarisuusjoukot ja uusi oikeudellinen kehys hätäavun antamiselle unionin sisällä.

- Vuonna 2001 perustetussa unionin pelastuspalvelumekanismissa ovat tätä nykyä mukana EU:n jäsenvaltiot sekä kuusi muuta valtiota: Pohjois-Makedonia, Islanti, Montenegro, Norja, Serbia ja Turkki. Mekanismi perustuu seuraaviin välineisiin: 1) [Euroopan pelastuspalvelureservi](#) muodostuu osallistuvien valtioiden ennakkoon sitomien avustusvarojen vapaaehtoisesta reservistä ja jäsennellystä prosessista valmiuksissa mahdollisesti olevien puutteiden tunnistamiseksi. 2) [Hätäavun koordinoitikeskus](#) toimii operatiivisena keskuksena, joka helpottaa pelastusoperaatioiden ympärivuorokautista koordinoitua. 3) Yhteinen hätäviestintä- ja tietojärjestelmä pyrkii parantamaan hätäviestintää verkkopohjaisen ennakkovaroitus- ja hälytysjärjestelmän avulla. 4) Koulutetuista asiantuntijoista on koottu verkosto, joka on käytettävissä lyhyellä varoitusaajalla. Pelastuspalvelumekanismia vahvistettiin vuonna 2019 perustamalla [rescEU](#). Tämä on uusi valmiusreservi, joka oli toiminnassa jo vuoden 2019 metsäpalokaudella. Sen soveltamisalaa on tarkoitus laajentaa muille aloille, kuten lääketieteellisiin hätätilanteisiin ja kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinonnettomuuksiin. Se otetaan käyttöön viimeisenä keinona, kun jäsenvaltio on käyttänyt kaikki omat voimavaransa eikä voi saada apua muilta jäsenvaltioilta esimerkiksi siksi, että ne kärsivät samanluonteisista katastrofeista.
- [Euroopan humanitaarisen toiminnan valmiudet](#) on EU:n uusin humanitaarisen avun väline. Niillä vahvistetaan lähinnä pelastuspalvelumekanismin valmiuksia. Komissio ehdotti Euroopan humanitaarisen toiminnan valmiuksia ensimmäisen kerran vuonna 2021, ja ne perustettiin vuonna 2022. Ne koostuvat operatiivisista välineistä, joiden avulla voidaan antaa nopeasti apua kriiseissä, jos perinteiset humanitaarisen avun toimitusmekanismit EU:n kumppaneiden kautta tai niiden valmiudet ovat tehottomia tai riittämättömiä. Euroopan humanitaarisen toiminnan valmiuksiin kuuluu kolme välinettä: yhteiset logistiikkapalvelut, ennalta sijoitetut humanitaarisen avun tarvikkeiden varastot sekä terveys- ja logistiikka-asiantuntijat. Ne otetaan käyttöön EU:n hätäavun koordinoitikeskuksen

koordinoimina kriisien ennakoarvioinnin perusteella. Euroopan humanitaarisen toiminnan valmiuksilla on niiden perustamisesta lähtien vastattu yli kymmeneen kriisiin.

- Euroopan solidaarisuusjoukot (2021–2027) on uusi ohjelma, joka tarjoaa mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön humanitaarisen avun alalla. Siihen sisältyy aiempi [EU Aid Volunteers](#) -aloite, joka käynnistettiin maaliskuussa 2014. Sen perustana oli SEUT:n 214 artiklan 5 kohta, jossa kehoitetaan perustamaan Euroopan humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukot. Komissio myöntää rahoitusta avustuksina organisaatioille, jotka valitsevat nuoret (18–30-vuotiaat) vapaaehtoistyöhön Euroopan solidaarisuusjoukkojen portaalin kautta. Euroopan solidaarisuusjoukot parantaa EU:n valmiuksia vastata humanitaarisiin kriiseihin, ja sen avulla sekä nuoret että avustusta saavat organisaatiot voivat auttaa vastaamaan yhteiskunnallisiin ja humanitaarisiin haasteisiin Euroopassa ja sen ulkopuolella. Ohjelman määrärahat kaudeksi 2021–2027 ovat 1 miljardi euroa.
- Pakolaiskriisin synnyttämän vaikean humanitaarisen tilanteen johdosta neuvosto hyväksyi 15. maaliskuuta 2016 asetuksen hätätilanteen tuesta unionin sisällä. Sen nojalla EU voi auttaa Kreikkaa ja muita kriisin koettelemia jäsenvaltioita vastaamaan pakolaisten humanitaarisiin tarpeisiin. Asetusta voidaan käyttää myös tulevaisuudessa, jos ilmaantuu muita poikkeuksellisia kriisejä tai katastrofeja, joilla on vakavia humanitaarisia seurauksia. Tällaisia voivat olla ydinonnettomuudet tai terroristihyökkäykset. ECHO vastaa sen täytäntöönpanosta.

EU:n toimet Pakistanin vuoden 2022 tulvien johdosta ovat hyvä esimerkki siitä, miten joitakin näistä välineistä käytetään akuutin kriisin yhteydessä. Kesäkuusta lokakuuhun 2022 Pakistania koettelivat vakavat äkkitulvat. EU on reagoinut kolmella tavalla:

- a. Se vapautti hätärahoitusta, jonka kokonaismäärä oli 30 miljoonaa euroa lokakuussa 2022. Se kanavoitiin erilaisiin humanitaarisiin ohjelmiin, jotka tarjosivat hätämajoitusta, ruokaa ja puhdasta vettä, kiireellisiä rahansiirtoja ja perusterveydenhuoltopalveluja katastrofialueilla.
- b. Se koordinoi EU:n jäsenvaltioista tullutta apua pelastuspalvelumekanismien kautta helpottaakseen avun tehokkaampaa toimittamista Pakistaniin.
- c. Se otti käyttöön 87 miljoonaa euroa kansainvälisiin toimiin Pakistanin kunnostamiseksi ja jälleenrakentamiseksi pitkällä aikavälillä. Näitä varoja käytetään maatalousketjujen parantamiseen, puhtaan energian saatavuuden varmistamiseen sekä vihreän ja osallistavan kasvun vahvistamiseen Pakistanissa.

Toinen EU:n humanitaarisen avun keskeinen painopiste on ollut avun antaminen Ukrainalle Venäjän vuoden 2022 hyökkäyksen aiheuttamien vaikeuksien ratkaisemiseksi. Helmikuusta 2022 lähtien EU on osoittanut yli 650 miljoonaa euroa sodan koettelemien siviilien auttamiseen. Näitä varoja on käytetty muun muassa ihmisten ruoka- ja perustarpeiden täyttämiseen sekä majoituksen ja terveyspalvelujen tarjoamiseen. Ukrainalle annettava hätäapu on tähän mennessä suurin EU:n pelastuspalvelumekanismien koordinoima operaatio.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Euroopan parlamentti toimii humanitaarisen avun politiikan alalla lainsäätäjänä yhdessä neuvoston kanssa. Komission ehdottaman humanitaarisen avun lainsäädännön (asetusten) oikeusperustasta on neuvoteltava sekä neuvoston että parlamentin kanssa, ja ne joko hyväksyvät- tai hylkäävät- ehdotetut säädökset EU:n tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisesti. Komission täytäntöönpanotoimet annetaan tiedoksi myös parlamentille, jolla on asiassa valvontavalta. Parlamentissa humanitaarinen apu kuuluu [kehitysvaliokunnan](#) toimivaltaan ja pelastuspalvelut [ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan](#) toimivaltaan.

Lisäksi parlamentti valvoo humanitaarisen avun toimittamista ja pyrkii varmistamaan, että talousarvion määrärahat vastaavat paremmin maailmanlaajuisia humanitaarisia tarpeita. Parlamentti on säännöllisesti, viimeksi [maaliskuussa 2023](#), korostanut, että humanitaarisen avun rahoitusta on lisättävä, ja vaatinut sitoumusten ja maksujen välisen kasvavan eron kaventamista.

Kehitysvaliokunta ja koko parlamentti ovat myös pyrkineet vaikuttamaan lausuntojen ja päätöslauselmien sekä valiokunta-aloitteisten mietintöjen avulla komission strategiaan päätöksiin ja toimintapolitiikkaan. Mietintöjä ja päätöslauselmia on annettu esimerkiksi valmistautumisesta maailman humanitaarisen avun huippukokoukseen, koulutuksesta hätätilanteissa ja EU:n toimista ebolaepidemian torjumiseksi. Parlamentti tarkistaa komission vuotuisen työohjelman ja ECHOn toimintastrategian. Kriisinhallinnasta vastaava komission jäsen kutsutaan säännöllisesti keskustelemaan kehitysvaliokunnan kanssa. Vuonna 2007 hyväksytty humanitaarista apua koskeva eurooppalainen konsensus vastasi suurelta osalta parlamentin tiukkoja kantoja. Parlamentti on edistänyt aktiivisesti myös muita toiminnan painopisteitä, kuten selviytymiskykyä ja elintarviketurvaa sekä humanitaarisen ja kehitysavun niveltämistä.

Jotta parlamentti voisi valvoa paremmin humanitaarista apua, kehitysvaliokunta on vuodesta 2006 lähtien nimittänyt humanitaarisesta avusta vastaavan pysyvän esittelijän kahdeksi ja puoleksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen esittelijä on Carlos Zorrinho (S&D, Portugali). Esittelijän valtuuksiin kuuluu humanitaarisen avun talousarviomäärärahojen puolustaminen, humanitaarisen avun ohjelmien valvonta ja tiiviiden yhteyksien ylläpitäminen avunantajayhteisöön.

[Malte Frederik Hergaden](#)
04/2023

5.4. IHMISOIKEUDET JA DEMOKRATIA

5.4.1. IHMISOIKEUDET

Euroopan unioni on sitoutunut edistämään ulkosuhteissaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia unionin perusperiaatteiden eli vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti. Se pyrkii sisällyttämään ihmisoikeuskysymykset kaikkiin politiikkoihinsa ja ohjelmiinsa, ja sillä on useita ihmisoikeuspolitiikan välineitä eri toimia varten. Esimerkiksi yksittäisiä hankkeita voidaan rahoittaa unionin rahoitusvälineistä.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artikla: unionin arvot. Unionin perustana olevat arvot ovat ”ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina”.
- SEU:n 3 artikla: unionin tavoitteet. Kansainvälisissä suhteissaan unioni edistää osaltaan ”köyhyyden poistamista ja ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien suojelua, sekä kansainvälisen oikeuden tarkkaa noudattamista ja kehittämistä, etenkin Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamista”.
- SEU:n 6 artikla: Euroopan unionin perusoikeuskirja ja Euroopan ihmisoikeussopimus. Vaikka perusoikeuskirjassa on nimenomaisesti kyse vain unionin oikeuden soveltamisesta (6 artiklan 1 kohta), unionin toimielinten ja elinten sekä jäsenvaltioiden on noudatettava perusoikeuskirjaa myös unionin ulkosuhteissa. Myös unioniin liittyvien maiden on noudatettava sitä. Sopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että EU liittyy Euroopan ihmisoikeussopimukseen ([4.1.2](#)).
- SEU:n 21 artikla: unionin ulkoista toimintaa ohjaavat periaatteet. Näitä periaatteita ovat demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuus ja jakamattomuus, ihmisarvon kunnioittaminen, tasa-arvo, yhteisvastuu ja vuodelta 1945 peräisin olevan Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden kunnioittaminen. SEU:n 21 artiklassa unioni vahvistaa ”ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuuden ja jakamattomuuden” periaatteen ja sitoutuu pitämään taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia yhtä tärkeinä kuin kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia.
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 205 artikla: unionin ulkoisen toiminnan yleiset periaatteet. Tässä artiklassa määrätään, että unionin ulkoista toimintaa ohjaavat SEU:n 21 artiklassa vahvistetut periaatteet.

EU:N IHMISOIKEUSPOLITIikka

Neuvosto hyväksyi vuonna 2012 [ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n strategiakehyksen](#) ja sen toteuttamista koskevan toimintasuunnitelman. Strategiakehyksessä määritellään periaatteet, tavoitteet ja painopisteet, joiden avulla voidaan parantaa unionin politiikan tehokkuutta ja johdonmukaisuutta seuraavien kymmenen vuoden aikana. Yhtenä periaatteena on sisällyttää ihmisoikeudet

”johtoajatuksena” unionin kaikkiin politiikkoihin, myös silloin kun sisäiset ja ulkoiset politiikat ovat päällekkäisiä, sekä omaksua tarkoituksenmukaisempi lähestymistapa. Neuvosto hyväksyi marraskuussa 2020 komission ja komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta kolmannen [ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman](#). Siinä esitetään EU:n tavoitteet ja painopisteet vuosiksi 2020–2024, ja se jakautuu viiteen keskeiseen toimintalinjaan:

- yksilöiden suojeleminen ja voimaannuttaminen
- kestävien, osallistavien ja demokraattisten yhteiskuntien rakentaminen
- maailmanlaajuisen ihmisoikeus- ja demokratiajärjestelmän edistäminen
- uudet teknologiat: mahdollisuuksien hyödyntäminen ja haasteiden ratkaiseminen
- tavoitteiden saavuttaminen yhteistyön avulla.

Neuvosto on hyväksynyt useita aihekohtaisia [ihmisoikeuksia koskevia suuntaviivoja](#). Ne antavat käytännön ohjeistusta EU:n edustustoille eri puolilla maailmaa seuraavista asioista:

- kuolemanrangaistuksen vastaiset toimet
- ihmisoikeusvuoropuhelu
- lapsen oikeudet
- kidutuksen ja muun julman kohtelun vastainen toiminta
- lasten suojeleminen aseellisissa selkkauksissa
- ihmisoikeuksien puolustajien suojeleminen
- kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen
- naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan torjunta
- uskonnon ja vakaumuksen vapauden edistäminen
- homojen, lesbojen, biseksuaalien, transihmisten ja intersukupuolisten oikeuksien turvaaminen
- sananvapauden edistäminen verkossa ja verkon ulkopuolella
- syrjimättömyys ulkoisissa toimissa
- turvallinen juomavesi ja sanitaatio.

EU:n maakohtaiset ihmisoikeus- ja demokratiastrategiat perustuvat alhaalta ylöspäin suuntautuvaan lähestymistapaan. Pyrkimyksenä on yhdistää EU:n ihmisoikeuskysymyksiä koskevat suuntaviivat ja painopisteet yhdeksi yhtenäiseksi toimintapoliittiseksi asiakirjaksi. Ne mukautetaan kunkin maan tilanteeseen ja niissä esitetään konkreettisia tavoitteita kolmen vuoden kaudelle.

EU sisällyttää ihmisoikeudet säännöllisesti kolmansien maiden ja alueellisten järjestöjen kanssa käymäänsä poliittiseen vuoropuheluun. Se käy myös erityisesti ihmisoikeuksiin keskittyvää vuoropuhelua ja neuvonpitoa noin 60 eri maan kanssa.

EU:n ja kolmansien maiden tai alueellisten järjestöjen välisiin kahdenkeskisiin kauppasopimuksiin ja moniin erilaisiin assosiaatio- ja yhteistyösopimuksiin on sisällytetty ihmisoikeuslausekkeita, joissa määritellään ihmisoikeuksien

kunnioittaminen sopimuksen ”olennaiseksi osaksi”. Tämä lauseke toimii välineenä sitoutumiselle ja vuoropuhelulle mutta myös perustana asianmukaisten toimenpiteiden määräämiselle, kuten yhteistyön vähentämiselle tai keskeyttämiselle, jos ihmisoikeuksia ja demokratian periaatteita loukataan vakavasti. Kehitysmaille tarkoitetuissa etuuskohtelukauppaa koskevilla EU:n järjestelmissä (5.2.3) on kannustimia ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia koskevien yleissopimusten ratifiointiin ja täytäntöönpanoon.

Laajentumisprosessissa mukana olevia maita varten on luotu tehokkaita ehdollisuuteen perustuvia mekanismeja (5.5.1). Ennen EU:hun liittymistä näiden maiden on kehitettävä vakaat instituutiot, jotka takaavat demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen kunnioittamisen ja suojelun. EU tukee tätä prosessia aktiivisesti. Euroopan naapuruuspolitiikan (5.5.5) perustana ovat myös yhteiset arvot, joita ovat demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. EU tukee kumppanimaita uudistusten toteuttamisessa ja soveltaa ”enemmällä enemmän” -periaatetta (mitä enemmän maa toteuttaa uudistuksia, sitä pidemmälle integraatio voi edetä ja sitä enemmän se saa tukea).

Myös EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien pyrkimyksenä on edistää ihmisoikeuksien toteutumista pyrkimällä vähentämään vaaleihin liittyvää uhkailua ja väkivaltaa ja vahvistamalla demokraattisia instituutioita.

EU edistää ihmisoikeuksia monenvälisillä foorumeilla kuten YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa, YK:n ihmisoikeusneuvostossa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (Etyj) ja Euroopan neuvostossa. Lisäksi EU on aktiivisesti edistänyt kansainvälistä oikeudenkäyttöä esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen kautta.

[Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa](#) ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevalla aihekohtaisella ohjelmalla tuetaan ja suojellaan pääasiassa ihmisoikeuksia ja demokratiaa edistäviä kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Ohjelmalle on osoitettu 1,511 miljardin euron määräraha vuosiksi 2021–2027. Tämän välineen tärkeä ominaisuus on, että sen käyttö ei edellytä kumppanimaan hallituksen suostumusta. Lisäksi EU on sitoutunut sisällyttämään oikeusperustaisen lähestymistavan vähitellen kaikkiin kehitysohjelmiinsa komission vuonna 2014 kehittämän ja [vuonna 2021 päivitetyn](#) välineistön pohjalta.

Joulukuussa 2020 neuvosto hyväksyi [asetuksen](#) maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän perustamisesta. Järjestelmän avulla EU voi kohdistaa toimet henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin – myös valtiollisiin ja valtiosta riippumattomiin toimijoihin – jotka ovat vastuussa vakavista ihmisoikeusloukkauksista eri puolilla maailmaa. Lokakuusta 2023 alkaen neuvosto on määrännyt [rajoittavia toimenpiteitä](#) (varojen jäädyttäminen ja tarvittaessa matkustuskiellot) 67 henkilölle ja 20 yhteisölle.

Koska näyttö ja tietoisuus globaaleissa arvoketjuissa tapahtuvista ihmisoikeusloukkauksista on lisääntynyt, komissio esitti helmikuussa 2022 [ehdotuksen](#) direktiiviksi yritysten kestävästä toiminnasta koskevasta huolellisuusvelvoitteesta. Direktiivissä edellytettäisiin oikeudellisesti, että yritykset tunnistavat toimintansa haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset ja tarvittaessa ehkäisevät tai lieventävät niitä tai lopettavat ne. Parlamentti hyväksyi kesäkuun 2023 täysistunnossa tarkistuksia komission ehdotukseen, ja toimielinten väliset neuvottelut ovat käynnissä.

Komissio julkaisi 14. syyskuuta 2022 täydentävän [ehdotuksen](#) asetukseksi, jossa säädetään pakkotyöllä valmistettujen tavaroiden kaupan pitämisen kieltämisestä EU:n

markkinoilla. Parlamentin johtamat valiokunnat hyväksyivät kantansa [16. lokakuuta 2023](#).

Varapuheenjohtaja / korkea edustaja laatii [ihmisoikeuksia ja demokratiaa maailmassa koskevan vuosikertomuksen](#), jonka neuvosto hyväksyy. Siinä käsitellään maailman ihmisoikeustilannetta ja unionin toimintaa kyseisenä vuonna.

TOIMIJAT

Eurooppa-neuvosto määrittelee EU:n strategiset edut ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) yleiset suuntaviivat ([5.1.1](#)).

Ulkoasiainneuvosto käsittelee yleensä ihmisoikeusasioita, jotka liittyvät YUTP:hen tai unionin kauppaa- tai kehityspolitiikkaan. Neuvoston ihmisoikeustyöryhmä (COHOM), joka valmistelee korkean tason keskusteluja ja päätöksiä ihmisoikeuskysymyksistä, koostuu jäsenvaltioiden ihmisoikeusasiantuntijoista ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) ja komission edustajista.

Jokaisessa EU:n edustustossa on ihmisoikeusyhteyshenkilö. EU:n edustustoilla on keskeinen rooli maakohtaisten ihmisoikeus- ja demokratiastrategioiden laatimisessa ja täytäntöönpanossa, ihmisoikeusvuoropuhelujen valmistelussa, yhteydenpidossa ihmisoikeuksien puolustajiin ja kansalaisyhteiskunnan edustajiin sekä EU:n rahoitustuen painopisteiden määrittämisessä.

Komissio neuvottelee kansainvälisistä sopimuksista, valvoo laajentumisprosessia ja naapuruuspolitiikkaa ja hallinnoi kehitysohjelmia ja rahoitusvälineitä (tiiviissä yhteistyössä EUH:n kanssa).

Ihmisoikeuksista vastaava Euroopan unionin erityisedustaja pyrkii lisäämään unionin ihmisoikeuspolitiikan vaikuttavuutta ja näkyvyyttä. Erityisedustajalla on laaja ja joustava toimenkuva, ja hän toimii tiiviissä yhteistyössä EUH:n kanssa. Erityisedustajana toimii tällä hetkellä Eamon Gilmore, joka aloitti tehtävässään 1. maaliskuuta 2019.

Parlamentti osallistuu unionin eri alojen politiikan suunnitteluun ja seuraa muiden unionin toimielinten työtä.

SEUT:n 207 ja 218 artiklan mukaisesti useimmat kansainväliset sopimukset edellyttävät parlamentin hyväksyntää tullakseen voimaan. Esimerkiksi vuonna 2011 parlamentti ei antanut hyväksyntäänsä tekstiilipöytäkirjan lisäämiselle EU:n ja Uzbekistanin väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen. Syynä oli ennen kaikkea se, että maassa käytetään lapsityövoimaa. Parlamentti antoi hyväksyntänsä vasta vuonna 2016, kun oli tehty merkittäviä lapsityövoiman ja pakkotyövoiman käyttöä koskevia parannuksia.

SEU:n 36 artiklassa varapuheenjohtaja / korkea edustaja velvoitetaan kuulemaan parlamenttia YUTP:n keskeisistä näkökohdista ja perusvalinnoista ja pitämään parlamentti tietoisena tämän politiikan kehityksestä. Parlamentti voi esittää kysymyksiä neuvostolle ja varapuheenjohtajalle / korkealle edustajalle tai antaa näille suosituksia.

Parlamentin päätöslauselmilla pyritään lisäämään tietoisuutta ihmisoikeusloukkauksista, tukemaan ihmisoikeuksien puolustajia ja muokkaamaan EU:n ihmisoikeuspolitiikkaa konkreettisten toimintapoliittisten ehdotusten avulla. Päätöslauselmat voivat olla osa lainsäädäntöprosessia tai perustua parlamentin valiokuntien laatimiin valiokunta-aloitteisiin mietintöihin. Ne voivat myös olla tulosta [kiireellisistä keskusteluista](#), joita yleensä käydään torstaiamupäivisin Strasbourgin

täysistuntoviikolla ja joissa tuodaan esille räikeitä ihmisoikeusloukkauksia eri puolilla maailmaa. Parlamentin vuotuisessa päätöslauselmassa [ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla](#) analysoidaan unionin politiikan saavutuksia ja haasteita.

Parlamentin ulkoasiainvaliokunnan (AFET) yhteydessä toimiva [ihmisoikeuksien alivaliokunta \(DROI\)](#) vastaa kysymyksistä, jotka koskevat demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia ja vähemmistöjen oikeuksia kolmansissa maissa sekä kansainvälisen oikeuden periaatteita. Se myös varmistaa johdonmukaisuuden EU:n kaikkien ulkoisten politiikkojen ja sen ihmisoikeuspolitiikan välillä. Alivaliokunta hoitaa myös yleisesti ihmisoikeusasioiden käsittelyä, ja sen valtuuskunnat vierailevat säännöllisesti kuhunkin asiaan liittyvissä maissa ja instituutioissa. Alivaliokunta seuraa parlamentin antamien kiireellisten päätöslauselmien jatkotoimia ja keskustelee EUH:n kanssa säännöllisesti EU:n ihmisoikeusvuoropuheluista.

Unionin ulkosuhteisiin liittyviä ihmisoikeuskysymyksiä käsittelevät lisäksi seuraavat valiokunnat: ulkoasiainvaliokunta (AFET), kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA), kehitysvaliokunta (DEVE) ja naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta (FEMM). Ihmisoikeudet ovat myös olennainen osa parlamentin pysyvien valtuuskuntien työtä, sillä ne ovat vuorovaikutuksessa EU:n ulkopuolisten parlamenttien kanssa kahdenvälisesti ja parlamentaaristen edustajakokousten yhteydessä.

Talousarvioon liittyvän toimivaltansa (SEU:n 14 artikla ja SEUT:n 310 artiklan 1 kohta) ansiosta parlamentti voi vaikuttaa varojen myöntämiseen Globaali Eurooppa -välineelle ja muille ihmisoikeuksien edistämiseksi käytettävillä rahoitusvälineillä. Parlamentti päättää toisena lainsäätäjänä myös ulkoisen toiminnan rahoitusvälineistä.

Parlamentti myöntää vuosittain [mielipiteenvapauden Saharov-palkinnon](#) eri puolilla maailmaa toimiville ihmisoikeusaktivisteille. 19. lokakuuta 2023 Jina Mahsa Aminille ja Iranin Nainen, elämä, vapaus -liikkeelle myönnettiin vuoden 2023 mielipiteenvapauden Saharov-palkinto. Vuoden 2022 palkinnonsaajat olivat Ukrainan rohkea kansa, jota edustivat maan presidentti, vaaleilla valitut johtajat ja kansalaisyhteiskunta. Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi puhui videoyhteyden välityksellä palkintoseremoniassa Strasbourgissa 14. joulukuuta 2022. Vuonna 2021 Saharov-palkinnon sai Venäjän tunnetuin oppositiohahmo Aleksei Navalnyi taistelustaan korruptiota ja ihmisoikeusloukkauksia vastaan ja vuonna 2020 sen sai Valko-Venäjän demokraattinen oppositio. Palkinnon ovat saaneet muun muassa Nelson Mandela, Malala Yousafzai ja Raif Badawi. Parlamentti on perustanut Saharov-palkinnon verkoston, jonka tarkoituksena on tukea palkinnonsaajia, luoda yhteyksiä heidän välilleen ja kannustaa yhteiseen toimintaan.

Parlamentti edistää ihmisoikeuksia osana laajempia demokratiatukitoimiaan, joihin kuuluvat vaalitarkkailu, vaaleja edeltävät ja vaalien jälkeiset toimet, parlamentaaristen valmiuksien vahvistaminen, välitystoiminta ja vuoropuhelu demokratian edistämisestä ([5.4.2](#)).

Parlamentin puhemies tukee aktiivisesti ihmisoikeuksia antamalla julkilausumia, lähettämällä kirjeitä ja keskustelemalla ihmisoikeusasioista tavatessaan tärkeitä toimijoita.

5.4.2. DEMOKRATIAN EDISTÄMINEN JA VAALITARKKAILU

Euroopan unioni pitää ensisijaisen tärkeänä demokratian tukemista maailmanlaajuisesti. Demokratia on yhä ainoa hallintojärjestelmä, jossa ihmiset voivat käyttää täysimääräisesti ihmisoikeuksiaan, ja se on myös kehityksen ja pitkän aikavälin vakauden kannalta määräävä tekijä. Ainoana suorilla vaaleilla valittuna EU:n toimielimenä Euroopan parlamentti on erityisen sitoutunut demokratian edistämiseen.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 ja 21 artikla
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 205 artikla

POLITIIKAKEHYS JA POLITIIKAN VÄLINEET

EU:n demokratiatuki täydentää sen ihmisoikeuksien hyväksi tekemää työtä (ks. luku [5.4.1](#)). Se perustuu ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen ja muihin ihmisoikeuksia, demokraattisia instituutioita ja vaaleja koskeviin kansainvälisiin ja alueellisiin normeihin. Vuodesta 2015 lähtien EU on perustanut demokratiatukensa myös kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan, erityisesti sen tavoitteeseen 16 (vastuulliset instituutiot ja osallistava päätöksenteko) ja tavoitteeseen 10 (eriarvoisuuden vähentäminen).

Neuvosto antoi 17. marraskuuta 2009 päätelmät demokratian tukemisesta EU:n ulkosuhteissa. Niissä hahmoteltiin demokratian tukemista koskeva uusi strategia, joka perustui maakohtaiseen lähestymistapaan, johdonmukaisuuden lisäämiseen ja kaikkien sidosryhmien osallistamiseen. Komission vuonna 2011 esittämässä muutossuunnitelmassa korostettiin ihmisoikeuksien, demokratian ja hyvän hallintotavan tukemista EU:n kehityspolitiikassa. EU hyväksyi vuonna 2012 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan strategiakehyksen ja ensimmäisen toimintasuunnitelman sen täytäntöönpanemiseksi. Vuoden 2011 arabimaiden kansannousujen jälkeen Euroopan naapuruuspolitiikkaa päivitettiin siten, että otettiin käyttöön ”enemmällä enemmän” -periaate ja tuen ehdoksi asetettiin demokratiaan siirtyminen ja ”syvä demokratia”. Maille, jotka olivat halukkaita toteuttamaan poliittisia uudistuksia, tarjottiin kannustimia muun muassa pidemmälle menevän taloudellisen integraation, rahoitusavun lisäämisen ja ihmisten liikkuvuuden tehostamisen sekä unionin sisämarkkinoille pääsyn muodossa.

Neuvosto antoi lokakuussa 2019 päätelmät demokratiasta ja vahvisti uudelleen vuonna 2009 antamiensa päätelmien periaatteet ja yksilöi uusia haasteita, joihin EU:n on vastattava kiireellisesti ja kokonaisvaltaisesti ulkoisella toiminnalla. Näitä haasteita ovat muun muassa demokraattisten prosessien ja instituutioiden heikentäminen, heikko luottamus instituutioihin ja poliitikkoihin, kansalaisyhteiskunnan demokraattisen toimintatilan kaventuminen, ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin kohdistuvien rikkomusten lisääntyminen ja verkkoteknologiaan perustuva manipulointi.

EU vahvisti olevansa sitoutunut tehostamaan toimiaan demokratian edistämiseksi [ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa kolmannessa](#)

[EU:n toimintasuunnitelmassa](#), jonka neuvosto hyväksyi marraskuussa 2020. Suunnitelmassa määritellään vuosien 2020–2024 painopisteet ja valtavirtaistetaan demokratiatuki viiteen toimintalinjaan, joista yksi on ”kestävien, osallistavien ja demokraattisten yhteiskuntien rakentaminen”.

Neuvosto painotti kansalaisyhteiskunnan toimijoiden roolia vuonna 2012 aiheesta ”Demokratian ja kestävän kehityksen juuret: EU:n suhtautuminen kansalaisyhteiskuntaan ulkosuhteissa” antamissaan päätelmissä. Neuvosto antoi 19. kesäkuuta 2017 päätelmät EU:n suhtautumisesta kansalaisyhteiskuntaan ulkosuhteissa ja vahvisti EU:n olevan sitoutunut vaikutusvaltaiseen ja elinvoimaiseen kansalaisyhteiskuntaan ratkaisevana keinona tukea hyvää hallintotapaa ja oikeusvaltioperiaatetta kaikissa demokratioissa.

Useat ajan mittaan kehitetyn EU:n politiikan osa-alueet koskevat sekä ihmisoikeuksia että demokratian periaatteita. Näihin kuuluvat maakohtaiset ihmisoikeus- ja demokratiastrategiat, joissa määritellään ensisijaiset toimet ja tavoitteet, joihin EU:n on pyrittävä kumppanimaissa. Lisäksi näitä ovat kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvät ihmisoikeus- ja demokratialausekkeet, joiden nojalla EU voi keskeyttää kaupan tai yhteistyön, jos jokin maa rikkoo vakavasti ihmisoikeuksia ja demokratian periaatteita. Tärkeä osatekijä on myös erityinen rahoitusväline, jolla tuetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoita demokratian ja ihmisoikeuksien alalla (ks. jäljempänä).

Vaalitarkkailu on EU:n keskeinen väline, jolla tuetaan demokraattista kehitystä EU:n ulkopuolisissa maissa ja edistetään ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta sekä rauhanrakentamista ja konfliktinestoa. EU:n pitkäaikaisessa vaalitarkkailutoiminnassa arvioidaan tapahtumia, joita järjestetään koko vaaliprosessin ajan. Isäntämaan on esitettävä kutsu ennen kuin EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunta voidaan lähettää. Pitkäaikaiset vaalitarkkailijat aloittavat tehtävässään yleensä kaksi kuukautta ennen vaaleja ja seuraavat koko vaaliprosessia virallisten tulosten julkistamiseen ja valitusmenettelyjen päättymiseen saakka. Lyhytaikaiset vaalitarkkailijat valvovat äänestyspäivän järjestelyjä ja ääntenlaskentaa. Päävaalitarkkailija on yleensä Euroopan parlamentin jäsen. Vaalitarkkailuvaltuuskunta julkaisee vaalitarkkailumatkan jälkeen loppuraportin, joka sisältää päätelmiä ja suosituksia, joissa annetaan ohjeita vaaliuudistusta ja EU:n mahdollista tulevaa apua varten. Vaalitarkkailun lisäksi EU voi antaa kumppanimaille teknistä ja aineellista vaaliapua, jolla parannetaan demokraattisten vaalien edellytyksiä, lisätään valtiollisten ja valtiosta riippumattomien toimijoiden valmiuksia ja tuetaan tarvittavia uudistuksia koko vaalisykli huomioon ottaen.

Marraskuussa 2021 EU ja sen jäsenvaltiot käynnistivät [Team Europe Democracy](#) -aloitteen (TED). Demokratiakehityksen tuen vaikutuksen lisäämiseksi koko maailmassa TED koostuu kolmesta pilarista: demokratiaa tukevia parhaita käytäntöjä ja politiikkoja koskeva tutkimus, TED-verkosto (maailmanlaajuisesti) sekä demokratiatukea koskevan asiantuntemuksen tarjoaminen maakohtaisesti.

EU ja sen jäsenvaltiot toimivat demokratian edistämiseksi ja suojelemiseksi myös monenvälisillä foorumeilla, kuten YK:ssa, Euroopan neuvostossa ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (Etyj). Eurooppa-neuvoston ja komission puheenjohtajat osallistuivat joulukuussa 2021 Yhdysvaltojen johtamaan [demokratiahuippukokoukseen](#), jonka tavoitteena oli edistää demokratian uudistamista ja kannustaa johtajia vastaamaan yhdessä demokratian maailmanlaajuisen taantumissuuntaukseen. Komissio osallistui useisiin ”democracy cohort”-

monitoimijaryhmiin, jotka perustettiin toiminnan jatkamiseksi huippukokouksen jälkeen. Komission puheenjohtaja osallistui myös toiseen demokratiahuippukokoukseen, joka pidettiin 28.–30. maaliskuuta 2023.

RAHOITUSVÄLINEET

EU:n tärkeimmät rahoitusvälineet demokratian tukemiseksi ulkomailla ovat [naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline \(NDICI\) – Globaali Eurooppa ja liittymistä valmisteleva tukiväline \(IPA\) 2020–2027](#). Liittymistä valmistelevalla tukivälineellä tuetaan EU:n ehdokasmaita ja mahdollisia jäsen ehdokkaita jäsenyysehtojen täyttämiseksi. NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä rahoitetaan maantieteellisiä ohjelmia maissa, joita liittymistä valmisteleva tukiväline ei kata, sekä maailmanlaajuisia temaattisia ohjelmia. Sen yleisiä tavoitteita ovat demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen lujittaminen, tukeminen ja edistäminen. Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa temaattisessa ohjelmassa keskitytään kansalaisyhteiskunnan järjestöihin sekä demokratian ja ihmisoikeuksien puolustajiin. Sen alkuperäinen talousarvio on 1,511 miljardia euroa, ja se toimii riippumatta hallitusten suostumuksesta. Siitä rahoitetaan myös EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntia ja vaaleja koskevia täydentäviä toimia sekä demokratian ja ihmisoikeuksien alalla työskentelevien keskeisten kansainvälisten kumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Vuonna 2013 perustettiin [eurooppalainen demokratia rahasto](#). Se on itsenäinen yksityisoikeudellinen rahasto, josta tuetaan poliittisia ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita, jotka pyrkivät edistämään demokratiaan siirtymistä etenkin unionin itäisissä ja eteläisissä naapurivaltioissa. Rahastosta annetaan räätälöityä rahoitustukea nopeasti, joustavasti ja ilman byrokratiaa. Sen johtokunnassa on EU:n jäsenvaltioiden ja toimielinten edustajia, myös enintään yhdeksän Euroopan parlamentin jäsentä, ja muita asiantuntijoita.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on ainoa EU:n kansalaisten suorilla vaaleilla valitsema EU:n toimielin. Se on sitoutunut vahvasti kestävien demokratioiden edistämiseen kaikkialla maailmassa. Se on korostanut tätä sitoumusta erinäisissä päätöslauselmissa. Parlamentti hyväksyy vuosittain päätöslauselman ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa ja EU:n toiminnasta tällä alalla, analysoi demokratiatukea koskevan EU:n lähestymistavan tärkeimpiä haasteita ja saavutuksia ja antaa suosituksia tulevaisuutta varten. Parlamentin on määrä hyväksyä marraskuussa 2023 [suositus, jolla vahvistetaan oikeutta osallistua](#) aitoihin vaaleihin.

Parlamentti on myös kehittänyt erilaisia välineitä, joiden avulla se osallistuu suoraan [maailmanlaajuiseen demokratiatukeen](#). Parlamentti osallistuu jatkuvasti vaalitarkkailutoimintaan, jossa se pyrkii lisäämään kansallisten vaaliprosessien legitimiyyttä ja parantamaan kansalaisten luottamusta vaalien ja ihmisoikeuksien suojeluun. Se lähettää joka vuosi useita valtuuskuntia tarkkailemaan vaalien tai kansanäänestysten järjestämistä EU:n ulkopuolisissa maissa. Tällaisen parlamentin jäsenistä koostuvan valtuuskunnan lähettämisen edellytyksenä on, että kyseessä ovat kansallisen tason vaalit, että kansalliset viranomaiset ovat esittäneet unionille tai parlamentille asiaa koskevan kutsun ja että maassa on pitkäaikaista vaalitarkkailutoimintaa. Parlamentin valtuuskunnat

toimivat aina EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöön kuuluvan demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston pitkäaikaisen vaalitarkkailutoiminnan puitteissa. Parlamenttia kuullaan EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnista päätettäessä, niitä suunniteltaessa ja niihin liittyvistä jatkotoimista.

Kattavaa demokratian tukemisen toimintamalliaan noudattaen parlamentti täydentää vaalitarkkailua muilla toimilla, joita ovat muun muassa vaaleja edeltävät toimet ja vaalien jälkiseuranta, ihmisoikeustoimet ja aloitteet parlamentaarisen toiminnan tukemiseksi. Erityisenä kohderyhmänä ovat laajentumisprosessissa mukana olevat maat ja Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvat maat. Parlamentti auttaa unionin ulkopuolisten maiden parlamentteja vahvistamaan institutionaalisia valmiuksiaan järjestämällä konferensseja ja seminaareja, yhteisiä koulutusohjelmia ja tutustumiskäyntejä parlamenttien jäsenille ja virkamiehille sekä stipendiohjelmia EU:n ulkopuolisten maiden parlamenttien henkilöstölle. Se tukee kumppaniparlamentteja ihmisoikeuksien valtavirtaistamisessa lainsäädäntöön ja yhteyksien luomisessa kansalaisyhteiskuntaan. Parlamentti tukee ihmisoikeuksien puolustajien kaltaisten demokraattista muutosta ajavien toimijoiden valmiuksien kehittämistä sekä edistää tiedotusvälineiden vapautta ja riippumatonta journalismia. Parlamentin [mielipiteenvapauden Saharov-palkinto](#) ja Saharov-yhteisön toiminta sisältyvät tähän lähestymistapaan.

[Simone Veil -ohjelman](#) tarkoituksena on tukea erityisesti naispolitiikkoja ja -parlamentaarikkoja. Parlamentti tarjoaa myös tukea ja asiantuntemusta välitystoimintaan ja vuoropuheluun järjestämällä kohdennettuja toimia kumppaniparlamenttien kanssa sekä välitystoimintaa ja konfliktinestoa käsitteleviä kansainvälisiä tapahtumia. [Rauhaa ja demokratiaa koskeva Jean Monnet -vuoropuhelu](#) on parlamentin kehittämä välitysväline, jonka tarkoituksena on saattaa poliittiset johtajat yhteen puolueiden välisen viestinnän ja yhteisymmärryksen edistämiseksi. [Nuorten poliittisten johtajien ohjelma](#) on yksi lippulaivahankkeista, jonka tarkoituksena on edistää vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä EU:n ulkopuolisten tulevien johtajien keskuudessa ja myötävaikuttaa näin luottamuksen ja rauhan rakentamiseen. Parlamentti tunnustaa EU:n valmiuksien parantamisesta konfliktinestossa ja välitystoiminnassa maaliskuussa 2019 antamassaan [pääöslauselmassa](#) välitys- ja vuoropuheluprosessien merkityksen ja parlamentin roolin niissä. Parlamentti on käynnistänyt [ohjelman solidaarisuuden osoittamiseksi parlamenttien jäseniä kohtaan](#). Sen yhteydessä parlamentti keskustelee säännöllisesti parlamenttien jäsenten ihmisoikeustilanteesta eri puolilla maailmaa ja pyrkii suojelemaan vaarassa olevia parlamenttien jäseniä luomalla kumppanuuksia Euroopan parlamentin jäsenten kanssa.

Demokratiatuki- ja vaalikoordinoitiryhmä (DEG) tarjoaa poliittista ohjausta parlamentin eri toimien tueksi. Ryhmään kuuluu 16 parlamentin jäsentä, ja sen puheenjohtajina toimivat parlamentin ulkoasiainvaliokunnan ja kehitysvaliokunnan puheenjohtajat. Se tekee parlamentin vaalitarkkailuvaltuuskuntia koskevat päätökset ja hyväksyy muuta toimintaa koskevan [vuotuisen työohjelman](#). Demokratiatuki- ja vaalikoordinoitiryhmä vahvisti vuonna 2023 uudelleen kuusi ensisijaista maata ja aluetta (Ukraina, Georgia, Moldova, Tunisia, Länsi-Balkanin alue, yleisafrikkalainen parlamentti sekä Valko-Venäjä tilapäiseksi poliittiseksi painopisteeksi alkukesän 2020 poliittisten tapahtumien jälkeen) sekä aihealueet (vaaleja edeltävä ja niiden jälkeinen toiminta, parlamentaarinen välitystoiminta ja vuoropuhelu, ihmisoikeustoimet, mukaan

lukien Saharov-palkintoyhteisö ja stipendiaattiohjelma, parlamentit ja demokraattinen innovointi).

RASMA KASKINA
10/2023

5.5. UNIONIN LAAJENTUMINEN JA NAAPURIVALTIO

5.5.1. UNIONIN LAAJENTUMINEN

Kroatiasta tuli 1. heinäkuuta 2013 Euroopan unionin 28. jäsenvaltio (tällä hetkellä se on 27. jäsenvaltio). Sen jälkeen EU:hun ei ole liittynyt muita maita, ja Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:sta 31. tammikuuta 2020. Liittymisneuvottelut on käynnistetty Montenegron, Serbian ja Turkin kanssa ja neuvottelulukuja on avattu. Liittymisneuvottelut Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa aloitettiin heinäkuussa 2022. Joulukuussa 2022 Bosnia ja Hertsegovina sai ehdokasmaan aseman ja Kosovo jätti EU-jäsenyyshakemuksensa. Kesäkuussa 2022 EU myönsi Ukrainalle ja Moldovalle ehdokasmaan aseman. Komissio suositteli 8. marraskuuta 2023, että neuvosto aloittaisi liittymisneuvottelut Moldovan ja Ukrainan kanssa (5.5.6).

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 49 artiklassa määrätään, millä ehdoilla valtio voi hakea unionin jäsenyyttä
- SEU:n 2 artiklassa esitetään unionin perustana olevat arvot.

TAVOITTEET

Unionin laajentumispolitiikan päämääränä on koota Euroopan maat yhteisen poliittisen ja taloudellisen hankkeen taakse. Laajentumista ohjaavat unionin arvot ja tiukat säännöt. Se on osoittautunut yhdeksi tehokkaimmista tavoista edistää poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia uudistuksia ja juurruttaa rauha, vakaus ja demokratia Eurooppaan. Laajentumispolitiikka myös lisää unionin maailmanlaajuista näkyvyyttä.

TAUSTA

A. Liittymisehdot

Jokainen Euroopan valtio, joka kunnioittaa unionin yhteisiä arvoja ja sitoutuu edistämään niitä, voi hakea unionin jäsenyyttä (SEU:n 49 artikla). Kööpenhaminan kriteerit vahvistettiin Kööpenhaminassa vuonna 1993 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Ne ovat olennainen osa kaikkien ehdokasvaltioiden ja mahdollisten ehdokasvaltioiden EU-jäsenyyshakemusten. Kriteereissä edellytetään, että valtioilla on

- vakaat instituutiot, jotka takaavat demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen kunnioittamisen ja suojelun
- toimiva markkinatalous ja kyky hallita markkinavoimia ja selviytyä kilpailupaineista unionissa
- kyky täyttää jäsenyyshakemusten ja erityisesti hyväksyä unionin poliittista sekä talous- ja rahaliittoa koskevat tavoitteet sekä omaksua yhteiset säännöt, normit ja politiikat, joista unionin säännöstö muodostuu.

Joulukuussa 2006 Eurooppa-neuvosto vahvisti, että ”uusi yksimielisyys laajentumisesta” perustuu sitoumusten vahvistamiseen, ehdollisuuteen ja tiedottamiseen yhdistettynä EU:n kykyyn integroida uusia jäseniä.

B. Unionin kyky ottaa vastaan uusia jäseniä: toimielinjärjestelyt

Laajentumiset olivat merkittävällä sijalla Lissabonin sopimuksen hyväksymiseen johtaneissa toimielinten neuvotteluissa. Unionin oli mukautettava toimielintensä rakennetta ja päätöksentekoa uusien jäsenvaltioiden liittymistä silmällä pitäen sekä varmistettava, että laajentumista ei toteutettaisi tehokkaan ja vastuullisen päätöksenteon kustannuksella. Lissabonin sopimuksessa tehtiin perinpohjaisia muutoksia unionin tärkeimpien toimielinten kokoonpanoon ja työskentelyyn. Osa muutoksista johtui tarpeesta vahvistaa pysyvät säännöt, joita ei tarvitse muuttaa jokaisella uudella laajentumiskierroksella.

C. Prosessi

Maa, joka haluaa liittyä unioniin, osoittaa hakemuksen neuvostolle, joka pyytää komissiolta lausunnon. Hakemuksesta ilmoitetaan Euroopan parlamentille. Jos komission lausunto on myönteinen, Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti päättää myöntää maalle ehdokasvaltion aseman. Neuvosto päättää komission suosituksen perusteella myös yksimielisesti, aloitetaanko liittymisneuvottelut. Unionin säännöstö eli lainsäädäntö on jaettu politiikanaloittain yli 30 lukuun. Ennen varsinaisten neuvottelujen aloittamista komissio antaa selvityksen kustakin luvusta. Neuvosto päättää komission suosituksen perusteella yksimielisesti, avataanko lisää neuvottelulukuja tai neuvottelukokonaisuuksia. Kun edistymistä pidetään tyydyttävänä, komissio voi suositaa neuvotteluluvun tai neuvottelukokonaisuuden käsittelyn ”päättämistä toistaiseksi”. Neuvosto tekee tällöinkin päätöksensä yksimielisesti ottaen huomioon kokonaisvaltaisen edistymisen oikeusvaltion alalla. Kun neuvottelut on saatu päätökseen kaikista luvuista tai neuvottelukokonaisuuksista, sovitut ehdot – sekä mahdolliset suojalausekkeet ja siirtymäjärjestelyt – kirjataan jäsenvaltioiden ja liittyvän maan väliseen liittymissopimukseen. Liittymissopimuksen allekirjoittamiseen tarvitaan parlamentin hyväksyntä ja neuvoston yksimielinen suostumus. Sitten sopimusvaltiot ratifioivat liittymissopimuksen valtiosääntönsä vaatimusten mukaisesti (eli sopimus ratifioidaan maan parlamentissa tai kansanäänestyksessä).

TÄHÄNASTISET LAAJENTUMISET

Maa	Jäsenyyden alkamisvuosi	Erytispiirteitä
Belgia Ranska Saksa Italia Luxemburg Alankomaat	1958	Rooman sopimuksen (1957) alkuperäiset allekirjoittajavaltiot
Tanska Irlanti Yhdistynyt kuningaskunta ^[1]	1973	
Kreikka	1981	Kreikan liittyminen unioniin vakiinnutti maahan demokratian.

[1]Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:sta 31. tammikuuta 2020 (klo 23.00 GMT).

Portugali Espanja	1986	Laajentuminen vakiinnutti demokratian Portugaliin ja Espanjaan.
Itävalta Suomi Ruotsi	1995	
Kypros Tšekki Viro Unkari Latvia Liettua Malta Puola Slovakia Slovenia	2004	Eurooppa-neuvosto käynnisti tämän laajentumisen kokouksessaan joulukuussa 1997. Päämääränä oli maanosan yhdentäminen Berliinin muurin murtumisen ja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Jokaisen maan kanssa käytiin erilliset neuvottelut saman neuvottelukehyksen pohjalta.
Bulgaria Romania	2007	Bulgarian ja Romanian uudistustahti ei mahdollistanut niiden liittymistä vuonna 2004. Tärkeimmillä aloilla (oikeuslaitoksen uudistaminen, korruption torjunta ja Bulgariassa järjestäytyneen rikollisuuden torjunta) edistymisen seuranta on jatkettu liittymisen jälkeen yhteistyö- ja seurantamekanismin avulla.
Kroatia	2013	Liittymisneuvotteluissa Kroatian kanssa sovellettiin aikaisempaa suurempaa ehdollisuutta, joka perustui Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2006 määrittelemään ”uuteen yksimielisyyteen laajentumisesta”.

TULEVAT LAAJENTUMISET

A. Länsi-Balkan

Suhteet Länsi-Balkanin maihin kuuluvat vuonna 1999 käynnistetyn vakautus- ja assosiaatioprosessin piiriin. Prosessi perustuu kahdenvälisiin vakautus- ja assosiaatiosopimuksiin.

Kroatian liittyminen unioniin 1. heinäkuuta 2013 on merkittävä kannustin alueen muille maille. Kroatian liittymisprosessista saadun kokemuksen pohjalta komissio ehdotti uusia parannuksia neuvottelumalliinsa vuosien 2011–2012 laajentumisstrategiassaan. Muun muassa oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä kysymyksiä haluttiin painottaa entistä enemmän. Siten kaikissa tulevilla neuvotteluilla oikeuslaitoksen uudistamista ja perusoikeuksia (luku 23) sekä oikeutta, vapautta ja turvallisuutta (luku 24) koskevat neuvotteluluvut avataan neuvotteluprosessin varhaisessa vaiheessa ja suljetaan viimeisinä. Tätä lähestymistapaa vahvistettiin ja tiukennettiin 5. helmikuuta 2020 annetussa komission tiedonannossa ”Liittymisprosessin tehostaminen – Uskottavat jäsenyysnäkömät Länsi-Balkanin maille”, jossa otettiin käyttöön Länsi-Balkanille laajentumista koskeva tarkistettu menetelmä. Se on myös osa Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelmaa, joka julkistettiin osana komission laajentumispakettia 2020. Komissio hyväksyi 8. marraskuuta 2023 uuden, neljään pilariin perustuvan 6 miljardin euron kasvusuunnitelman Länsi-Balkanille kaudelle 2024–2027. Suunnitelman on

tarkoitus tuoda joitakin EU-jäsenyyteen liittyviä etuja alueelle ennen liittymistä, mutta maksuilla on vahvoja ennakkoehdotuksia.

Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämä hyökkäyssota ja kesäkuussa 2022 tehty EU:n päätös ehdokasmaan aseman myöntämisestä Ukrainalle ja Moldovalle ovat myös käynnistäneet edelleen jatkuvan keskustelun Länsi-Balkanin ehdokasvaltioiden ja mahdollisten ehdokasvaltioiden EU:n yhdentymisprosessin nopeuttamisesta.

Tähän mennessä Montenegron kanssa on avattu kaikki 33 tarkasteltua neuvottelulukua, mutta vain kolme on toistaiseksi päätetty. Serbia on avannut kaikkiaan 35 neuvotteluluvusta 22, joista kaksi on toistaiseksi päätetty. Vaikka neuvottelulukuja on avattu huomattava määrä, EU:hun yhdentymiseen liittyvät uudistukset ovat olleet molemmissa maissa suurelta osin pysähdyksissä viime vuosina.

Maaliskuussa 2020 neuvosto lopulta vahvisti liittymisneuvottelujen aloittamisen Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa (Albanian osalta erityisehdoin). Heinäkuussa 2020 komissio esitteli jäsenvaltioille neuvottelukehelyksiä koskevan luonnoksen, joka on ensimmäinen, jossa otetaan huomioon Länsi-Balkanille laajentumista koskeva tarkistettu menetelmä. Liittymisneuvottelut kummankin maan kanssa aloitettiin virallisesti heinäkuussa 2022 pitkien viivästysten jälkeen, jotka johtuivat pääasiassa Pohjois-Makedonian ja Bulgarian välisistä identiteettiin, kieleen ja historiaan liittyvistä kysymyksistä.

EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan välinen vakautus- ja assosiaatiosopimus tuli voimaan 1. kesäkuuta 2015. Bosnia ja Hertsegovina jätti jäsenyyshakemuksensa helmikuussa 2016. Komissio luetteli toukokuussa 2019 antamassaan lausunnossa 14 ensisijaista tavoitetta, jotka Bosnia ja Hertsegovinan on täytettävä liittymisneuvottelujen aloittamiseksi. Vaikka Bosnia ja Hertsegovina ei onnistunut saavuttamaan useimpia näistä tavoitteista, sille myönnettiin ehdokasmaan asema joulukuussa 2022. Komissio suositteli 8. marraskuuta 2023, että liittymisneuvottelut Bosnia ja Hertsegovinan kanssa aloitetaan heti, kun maa on täyttänyt riittävän hyvin jäsenyyskriteerit.

EU:n ja Kosovon välinen vakautus- ja assosiaatiosopimus tuli voimaan 1. huhtikuuta 2016. Kosovo haki joulukuussa 2022 EU:n jäsenyyttä. Parlamentissa huhtikuussa 2023 toimitetun ratkaisevan äänestyksen johdosta Kosovo alkaa hyötyä viisumivapaasta matkustamisesta Schengen-alueelle viimeistään tammikuussa 2024. Kosovo myös käy Serbian kanssa EU:n tukemaa vuoropuhelua, jonka pitäisi johtaa oikeudellisesti sitovaan ja kattavaan sopimukseen niiden suhteiden normalisoinnista. Kosovo ja Serbia eivät ole vielä alkaneet panemaan täytäntöön velvoitteita, joista sovittiin vuoden 2023 alussa tehdyssä uudistetussa sopimuksessa, jolla on tarkoitus elvyttää maiden keskeytynyttä vuoropuhelua.

B. Turkki

Turkki haki EU-jäsenyyttä vuonna 1987 ja sai ehdokasvaltion aseman vuonna 1999. Neuvottelut aloitettiin lokakuussa 2005. Kahdeksaa lukua koskevat neuvottelut ovat pysähdyksissä, eikä mitään lukua päätetä toistaiseksi ennen kuin Turkki alkaa soveltaa Ankarassa tehtyä assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjaa Kyprokseen. Yksittäiset jäsenvaltiot ovat vastustaneet tiettyjen lukujen avaamista. Yli kolmen vuoden tauon jälkeen marraskuussa 2013 avattiin uusi neuvotteluluku. Toinen neuvotteluluku avattiin joulukuussa 2015. Turkki ja EU vahvistivat 18. maaliskuuta 2016 sitoutumisensa yhteisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon unioniin suuntautuvan laittoman muuttovirran tyrehtyttämiseksi ja uuden vauhdin antamiseksi liittymisprosessille. Tämä johti uuden luvun avaamiseen kesäkuussa 2016, jolloin

avattujen lukujen kokonaismäärä nousi 16:een 35:stä, joista yksi on suljettu väliaikaisesti. Oikeusvaltiotilanteen heikennyttä Turkissa dramaattisesti erityisesti heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen Turkin liittymisprosessi on kuitenkin käytännössä jäädytetty. EU:n ja Turkin suhteet ovat edelleen huonontuneet Turkin ulkopoliittisten valintojen, sen itäisellä Välimerellä toteuttamien yksipuolisten toimien ja sen Kyproksen kysymyksen ratkaisemiseksi kannattaman kahden valtion mallin vuoksi.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

SEU:n 49 artiklan mukaan uusien jäsenvaltioiden liittyminen unioniin edellyttää parlamentin hyväksyntää. Parlamentti voi myös vaikuttaa merkittävästi liittymisen rahoitusnäkökohtiin: budjettivalta antaa sille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan liittymistä valmistelevalle tukivälineelle osoitettaviin määrärahoihin.

Parlamentin ulkoasiainvaliokunta nimittää jokaiselle ehdokasvaltiolle ja mahdolliselle ehdokasvaltiolle oman pysyvän esittelijän. Parlamentti tarkastelee vuotuisissa laajentumista koskevissa päätöslauselmissa komission viimeisimpiä edistymiskertomuksia. Se antoi 23. marraskuuta 2022 suosituksia EU:n uudesta laajentumisstrategiasta. Parlamentti pitää myös yllä kahdenvälisiä suhteita kaikkien laajentumisprosessissa mukana olevien maiden parlamentteihin valtuuskuntiensa kautta. Valtuuskunnat keskustelevat säännöllisesti vastapuoliensa kanssa kysymyksistä, jotka ovat merkityksellisiä niiden EU:hun yhdentymisen kannalta. Se on tarkkaillut vaaleja kaikissa laajentumisprosessissa mukana olevissa maissa paitsi Turkissa, joka ei ole vielä pyytänyt parlamenttia tekemään niin.

André De Munter
11/2023

5.5.2. LÄNSI-BALKKAN

EU on kehittänyt toimintapolitiikan, jolla tuetaan Länsi-Balkanin maiden asteittaista yhdentymistä unioniin. Kroatiasta tuli 1. heinäkuuta 2013 ensimmäinen seitsemästä maasta, joka liittyi unioniin, ja Albanialla, Bosnia ja Hertsegovinalla, Montenegrolla, Pohjois-Makedonialla ja Serbiällä on ehdokasmaan asema. Liittymisneuvottelut on käynnistetty ja neuvottelulukuja on avattu Montenegron ja Serbian kanssa, neuvottelut Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa aloitettiin heinäkuussa 2022 ja Kosovo jätti EU-jäsenyyshakemuksensa joulukuussa 2022.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) V osasto: EU:n ulkoinen toiminta
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla: kansainväliset kauppasopimukset
- SEU:n 49 artikla: haku- ja jäsenyyssuhteet.

TAVOITTEET

EU:n tavoitteena on saada aikaan rauhaa, vakautta ja talouskehitystä Länsi-Balkanilla sekä tarjota alueen maille mahdollisuus yhdentyä unioniin.

TAUSTA

Vuonna 1999 EU käynnisti vakautus- ja assosiaatioprosessin, joka muodostaa kehityksen EU:n ja alueen maiden suhteille, ja laati vakaussopimuksen, joka on laajempi aloite, jossa ovat mukana kaikki merkittävät kansainväliset toimijat. Vakaussopimus korvattiin vuonna 2008 alueellisella yhteistyöneuvostolla. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuonna 2003 huippukokouksessa Thessalonikissa, että kaikki vakautus- ja assosiaatioprosessin maat ovat mahdollisia EU:n jäsen ehdokkaita. Nämä liittymisnäkökymät vahvistettiin komission helmikuussa 2018 antamassa Länsi-Balkanin strategiassa ja peräkkäisten EU:n ja Länsi-Balkanin maiden huippukokousten jälkeen annetuissa julistuksissa.

VÄLINEET

A. Vakautus- ja assosiaatioprosessi

Vuonna 1999 käynnistetty vakautus- ja assosiaatioprosessi on strateginen väline, jolla tuetaan Länsi-Balkanin maiden asteittaista yhdentymistä unioniin. Se perustuu kahdenvälisiin sopimussuhteisiin, taloudelliseen tukeen, poliittiseen vuoropuheluun, kauppasuhteisiin ja alueelliseen yhteistyöhön.

Sopimussuhteet on vahvistettu vakautus- ja assosiaatiosopimusten muodossa. Näissä sopimuksissa määrätään poliittisesta ja taloudellisesta yhteistyöstä ja vapaakauppa-alueiden perustamisesta alueen maiden kanssa. Kukin sopimus perustuu yhteisiin demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen, ja siinä vahvistetaan pysyvät yhteistyörakenteet. Vakautus- ja assosiaationeuvosto, joka kokoontuu vuosittain ministeritasolla, valvoo sopimuksen soveltamista ja

täytäntöönpanoa. Sen apuna toimii vakautus- ja assosiaatiokomitea. Parlamentaarinen vakautus- ja assosiaatiovaliokunta varmistaa yhteistyön Länsi-Balkanin maiden parlamenttien ja Euroopan parlamentin välillä.

Kosovon kanssa tehdyn vakautus- ja assosiaatiosopimuksen tultua voimaan huhtikuussa 2016 kaikkien Länsi-Balkanin ehdokasvaltioiden ja mahdollisten ehdokasvaltioiden kanssa on voimassa vakautus- ja assosiaatiosopimus. Kosovon tapauksessa vakautus- ja assosiaatiosopimuksen toisena sopimuspuolena on yksinomaan EU, eikä jäsenvaltioiden tarvitse ratifioida sitä (viisi jäsenvaltiota ei tunnusta Kosovoa itsenäiseksi valtioksi). Vakautus- ja assosiaatiosopimusten kauppa-asiat ja kauppaan liittyvät näkökohdat sisältyvät väliaikaisiin sopimuksiin. Ne tulevat yleensä voimaan pian allekirjoittamisen jälkeen, koska kauppa kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

B. Liittymisprosessi

Unionin jäsenyyttä hakevien maiden on täytettävä Kööpenhaminan poliittiset arviointiperusteet (ks. "Unionin laajentuminen" [5.5.1](#)). Kun maa on tunnustettu ehdokasvaltioksi, se käy läpi prosessin eri vaiheet tahdissa, joka riippuu enimmäkseen sen omista ansioista ja edistymisestä.

Ehdokasvaltion on hyväksyttävä ja pantava täytäntöön koko EU:n lainsäädäntö. Komissio raportoi edistymisestä vuotuisissa maakohtaisissa edistymiskertomuksissaan. Neuvosto tekee kaikki tärkeät päätökset yksimielisesti neuvottelujen aloittamisesta niiden päättämiseen. Parlamentti ja neuvosto hyväksyvät mahdollisen liittymissopimuksen, ja sen jälkeen kaikkien sopimuksen osapuolina olevien valtioiden on ratifioitava se.

Ehdokasvaltiot ja mahdolliset ehdokasvaltiot saavat taloudellista tukea tarvittavien uudistusten tekemiseen. Vuodesta 2007 liittymistä valmisteleva EU:n tuki on kanavoitu yhden yhtenäisen välineen eli liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA) kautta.

Useimmat ehdokasvaltiot ja mahdolliset ehdokasvaltiot saavat myös osallistua EU:n ohjelmiin.

C. Alueellinen yhteistyö

Yhdentyminen unioniin ja alueellinen yhteistyö ovat tiiviisti sidoksissa keskenään. Vakautus- ja assosiaatioprosessin keskeisiä tavoitteita on kannustaa alueen maita tekemään yhteistyötä keskenään monilla aloilla, myös sellaisissa asioissa kuin sotarikoksista syytteeseen asettaminen, rajakysymykset, pakolaisasiat ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Eriyinen osa IPA-välineestä on omistettu alueelliseen yhteistyöhön ja rajat ylittäviin ohjelmiin.

Alueellinen yhteistyöneuvosto (RCC), jonka toimipaikka on Sarajevossa, toimii Kaakkois-Euroopan yhteistyöprosessin ohjauksessa. Se pyrkii tukemaan EU:n ulkopuolisten jäsentensä EU-pyrkimyksiä ja euroatlanttisia pyrkimyksiä ja kehittämään yhteistyötä muun muassa taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen, energian ja infrastruktuurin, oikeus- ja sisäasioiden, turvallisuuden, inhimillisen pääoman kehittämisen ja parlamenttien välisten suhteiden aloilla. EU ja useat sen jäsenvaltiot tukevat RCC:tä ja osallistuvat siihen.

Toinen merkittävä alueellinen aloite on Keski-Euroopan vapaakauppasopimus. Länsi-Balkanin maat osallistuvat myös moniin alueellisiin rakenteisiin.

D. Viisumivapaus

Viisumivapaa matkustaminen Schengen-alueen maihin sallittiin entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian (nykyään Pohjois-Makedonian tasavalta), Montenegron ja Serbian kansalaisille joulukuusta 2009 ja Albanian sekä Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisille marraskuusta 2010 alkaen. Viisumivapautta koskeva vuoropuhelu Kosovon kanssa aloitettiin tammikuussa 2012. Komissio vahvisti heinäkuussa 2018, että Kosovo oli täyttänyt kaikki vaatimukset. Toimielinten välisten pitkittyneiden neuvottelujen ja huhtikuussa 2023 Euroopan parlamentissa toimitetun lopullisen äänestyksen jälkeen kosvolaiset voivat matkustaa Schengen-alueelle viisumivapaasti viimeistään tammikuussa 2024.

NYKYINEN TILANNE

A. Albania

Albania haki EU:n jäsenyyttä 28. huhtikuuta 2009. Komissio suositti lokakuussa 2013 yksiselitteisesti EU:n ehdokasvaltion aseman myöntämistä Albanialle, joka sai sen kesäkuussa 2014. Albanian edistymisen perusteella komissio on toistuvasti suosittelut liittymisneuvottelujen aloittamista. Kesäkuussa 2018 neuvosto päätti, että mahdolliset liittymisneuvottelut Albanian kanssa aloitetaan kesäkuussa 2019 edellyttäen, että vaadittavat ehdot täyttyvät. Maaliskuussa 2020 neuvosto päätti lopulta hyväksyä liittymisneuvottelujen aloittamisen edellyttäen, että tietyt ehdot täyttyvät. Heinäkuussa 2020 komissio esitteli jäsenvaltioille alustavan neuvottelukehityksen, joka oli ensimmäinen, jossa otettiin huomioon helmikuussa 2020 julkistettu Länsi-Balkanille laajentumista koskeva tarkistettu menetelmä. Liittymisneuvotteluja Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa käsiteltiin yhdessä, koska komissio antoi molemmista myönteisen suosituksen. Ne aloitettiin virallisesti heinäkuussa 2022 pitkien viivästysten jälkeen, jotka johtuivat pääasiassa Pohjois-Makedonian ja Bulgarian välisistä identiteettiin, kieleen ja historiaan liittyvistä ongelmista.

B. Bosnia ja Hertsegovina

Vakautus- ja assosiaatiosopimus Bosnia ja Hertsegovinan kanssa neuvoteltiin ja allekirjoitettiin jo kesäkuussa 2008, mutta sen voimaantulo jäädytettiin lähinnä siksi, että maa ei ole pannut täytäntöön erästä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen keskeistä tuomiota. EU:n Bosnia ja Hertsegovinaa koskeva uudistettu lähestymistapa, jossa keskitytään enemmän talouden hallintaan, mahdollisesti vakautus- ja assosiaatiosopimuksen pitkään odotetun voimaantulon 1. kesäkuuta 2015. Maa jätti jäsenyushakemuksensa 15. helmikuuta 2016. Komissio julkaisi toukokuussa 2019 lausuntonsa, johon sisältyi luettelo Bosnia ja Hertsegovinalle asetetuista 14 ensisijaisesta tavoitteesta, jotka maan oli saavutettava, jotta liittymisneuvottelut voitaisiin aloittaa. Yksi niistä on varmistaa parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan asianmukainen toiminta vakautus- ja assosiaatiosopimuksen parlamentaarisenä ulottuvuutena (ensisijainen tavoite 3). EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan ensimmäinen, marraskuussa 2015 järjestetty kokous oli epäonnistunut, mutta lähes kahdeksan vuotta myöhemmin se kokoontui Sarajevossa 30. ja 31. lokakuuta 2023 kolmanteen kokoukseensa, joka oli onnistunut ja täysivaltainen. Tämän perusteella komissio totesi Bosnia ja Hertsegovinaa koskevassa vuoden 2023 maakohtaisessa edistymiskertomuksessaan, että ensisijainen tavoite 3 oli toteutunut. Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan ja EU:n kesäkuussa 2022 tekemän päätöksen

jälkeen, jolla Moldovalle ja Ukrainalle myönnettiin ehdokasmaan asema, Eurooppa-neuvosto päätti myöntää ehdokasmaan aseman myös Bosnia ja Hertsegovinalle joulukuussa 2022. Komissio suositteli 8. marraskuuta 2023, että liittymisneuvottelut Bosnia ja Hertsegovinan kanssa aloitetaan heti, kun maa on täyttänyt riittävän hyvin jäsenyysehdot.

C. Pohjois-Makedonian tasavalta

Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia (nykyään Pohjois-Makedonian tasavalta) haki EU:n jäsenyyttä maaliskuussa 2004, ja sille myönnettiin EU:n ehdokasvaltion asema joulukuussa 2005. Maa ei kuitenkaan ole pystynyt aloittamaan liittymisneuvotteluja useaan vuoteen johtuen pääasiassa kiitasta, joka sillä on ollut Kreikan kanssa nimen "Makedonia" käytöstä. Kiista ratkaistiin onnistuneesti maan nimen muuttamista Pohjois-Makedonian tasavallaksi (tai lyhyemmin pelkäksi Pohjois-Makedoniaksi) koskevalla Prespan sopimuksella, joka tuli voimaan helmikuussa 2019. Vuodesta 2009 lähtien komissio on johdonmukaisesti ja Euroopan parlamentin horjumattomalla tuella suosittanut liittymisneuvottelujen aloittamista. Kesäkuussa 2018 neuvosto päätti, että mahdolliset liittymisneuvottelut Pohjois-Makedonian kanssa aloitetaan kesäkuussa 2019 edellyttäen, että vaadittavat ehdot täyttyvät. Maaliskuussa 2020 neuvosto päätti lopulta hyväksyä liittymisneuvottelujen aloittamisen ilman lisäehtoja. Heinäkuussa 2020 komissio esitteli jäsenvaltioille neuvottelukehäksiä koskevan luonnoksen, joka on ensimmäinen, jossa otetaan huomioon Länsi-Balkanille laajentumista koskeva tarkistettu menetelmä. Liittymisneuvotteluja Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa käsiteltiin yhdessä, koska komissio antoi molemmista myönteisen suosituksen. Ne aloitettiin virallisesti heinäkuussa 2022 pitkien viivästysten jälkeen, jotka johtuivat pääasiassa Pohjois-Makedonian ja Bulgarian välisistä identiteettiin, kieleen ja historiaan liittyvistä ongelmista.

D. Kosovo

Kosovo on EU:n mahdollinen jäsen ehdokas. Se julistautui yksipuolisesti itsenäiseksi helmikuussa 2008. Viisi EU:n jäsenvaltiota (Kypros, Kreikka, Romania, Slovakia ja Espanja) ja kaksi alueen valtiota (Serbia sekä Bosnia ja Hertsegovina) eivät ole tunnustaneet Kosovon itsenäisyyttä. Kuusi vuotta viisumivapauteen tähtäävän toimintasuunnitelman laatimisen jälkeen komissio vahvisti heinäkuussa 2018, että Kosovo oli täyttänyt kaikki kriteerit. Toimielinten välisten pitkittyneiden neuvottelujen ja huhtikuussa 2023 Euroopan parlamentissa toimitetun lopullisen äänestyksen jälkeen kosvolaiset voivat matkustaa Schengen-alueelle viisumivapaasti viimeistään tammikuussa 2024. Sen jälkeen, kun huhtikuussa 2013 oli saatu aikaan historiallisen tärkeä sopimus suhteiden normalisoinnista Serbian ja Kosovon välillä (Brysselin sopimus), Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa 2013 aloittaa Kosovon kanssa neuvottelut vakautus- ja assosiaatiosopimuksesta, joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2016. Kosovon, kuten Serbiankin, tuleva yhdentyminen unioniin liittyy yhä tiiviisti EU:n tukemaan Kosovon ja Serbian vuoropuheluun, jonka pitäisi johtaa oikeudellisesti sitovaan kattavaan sopimukseen niiden suhteiden normalisoinnista. Kosovo ei, kuten Serbiakaan, ole vielä alkanut panna täytäntöön velvoitteita, joista sovittiin vuoden 2023 alussa tehdyssä uudistetussa sopimuksessa, jolla on tarkoitus elvyttää maiden välistä vuoropuhelua.

E. Montenegro

Vuonna 2006 itsenäistynyt Montenegro haki EU:n jäsenyyttä joulukuussa 2008. Sille myönnettiin ehdokasvaltion asema joulukuussa 2010, ja liittymisneuvottelut

aloitettiin kesäkuussa 2012. EU:n uutena lähestymistapana liittymisprosessiin on aloittaa neuvottelut keskeisistä oikeusvaltiota koskevista luvuista, eli luvusta 23 (oikeuslaitoksen uudistaminen ja perusoikeudet) ja luvusta 24 (vapaus, turvallisuus ja oikeus). Montenegron kanssa nämä neuvotteluluvut avattiin neuvottelujen aikaisessa vaiheessa joulukuussa 2013. Tähän mennessä on avattu kaikki 33 tarkasteltua neuvottelulukua, joista vain kolmen käsittely on päätetty väliaikaisesti. Viimeinen keskeinen luku (kilpailupolitiikka) avattiin kesäkuussa 2020. Poliittinen kuohunta ja epävakaus Montenegrossa ovat kuitenkin johtaneet maan EU-integraatioprosessin pysähtymiseen viime vuosina.

F. Serbia

Serbia jätti EU-jäsenyyshakemuksensa joulukuussa 2009, ja sille myönnettiin ehdokasvaltion asema maaliskuussa 2012 sen jälkeen, kun Serbia ja Kosovo pääsivät sopimukseen Kosovon alueellisesta edustuksesta. Liittymisneuvottelut aloitettiin virallisesti 21. tammikuuta 2014. Ensimmäiset kaksi neuvottelulukua, mukaan lukien suhteiden normalisoinnista Kosovoon koskeva luku, avattiin joulukuussa 2015. Tärkeimmät oikeusvaltioperiaatetta koskevat neuvotteluluvut 23 ja 24 avattiin 18. heinäkuuta 2016. Tähän mennessä 35 neuvotteluluvusta on avattu 22, joista kahden käsittely on päätetty väliaikaisesti. Neljä lukua, jotka muodostavat neljännen temaattisen kokonaisuuden vihreästä toimintasuunnitelmasta ja kestävästä yhteenliitettävyydestä avattiin joulukuussa 2021 kaksi vuotta kestäneen kauden jälkeen, jolloin ei ollut avattu yhtään uutta lukua. Sen jälkeen ei ole avattu uusia lukuja tai temaattisia kokonaisuuksia. Serbian, kuten Kosovonkin, tuleva yhdentyminen unioniin liittyy yhä tiiviisti EU:n tukemaan Serbian ja Kosovon vuoropuheluun, jonka pitäisi johtaa oikeudellisesti sitovaan kattavaan sopimukseen niiden suhteiden normalisoinnista. Serbia ei, kuten Kosovokaan, ole vielä alkanut panna täytäntöön velvoitteita, joista sovittiin vuoden 2023 alussa tehdyssä uudistetussa sopimuksessa, jolla on tarkoitus elvyttää maiden välistä vuoropuhelua.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti osallistuu täysipainoisesti vakautus- ja assosiaatioprosessiin, ja kaikkien vakautus- ja assosiaatiosopimusten tekeminen edellyttää parlamentin hyväksyntää (SEUT:n 218 artiklan 6 kohta). Sen on hyväksyttävä myös kaikkien uusien jäsenten liittyminen unioniin (SEU:n 49 artikla). Lisäksi budjettivallan käyttäjänä se vaikuttaa suoraan liittymistä valmistelevalle tukivälineelle myönnettyihin määrärahoihin. Parlamentin ulkoasiainvaliokunta nimittää pysyvät esittelijät kaikille ehdokasvaltioille ja mahdollisille ehdokasvaltioille. Parlamentin vuosittaisissa laajentumista koskevissa päätöslauselmissa tarkastellaan komission viimeisimpiä vuotuisia maakohtaisia edistymiskertomuksia. Kesäkuussa 2020 (verkossa) järjestetyn EU:n ja Länsi-Balkanin Zagrebin huippukokouksen jälkeen parlamentti antoi myös Länsi-Balkania koskevat suositukset. Se antoi 23. marraskuuta 2022 lisäsuosituksia EU:n uudesta laajentumisstrategiasta. Parlamentilla on myös kahdenväliset suhteet Länsi-Balkanin maiden parlamentteihin valtuuskuntiensa välityksellä, jotka tapaavat säännöllisesti Länsi-Balkanin vastapuoltensa kanssa keskustellakseen vakautus- ja assosiaatio- ja EU-jäsenyyssopimusten kannalta merkittävistä aiheista keskimäärin kaksi kertaa vuodessa. Kutsun saaneena parlamentti tarkkailee useimpia vaaleja Länsi-Balkanilla ja on jo tehnyt niin kaikissa Länsi-Balkanin maissa. Se on myös kehittänyt useita toimia ja ohjelmia, jotka koskevat parlamentaarista demokratiaa ja valmiuksien kehittämistä ja jotka on räätälöity vastaamaan Länsi-Balkanin kumppanimaiden

parlamenttien tarpeita. Pohjois-Makedoniassa ja Serbiassa parlamentti on myös helpottanut poliittisten puolueiden lähentymistä.

André De Munter
11/2023

5.5.3. EUROOPAN TALOUSALUE, SVEITSI JA POHJOISET ALUEET

Euroopan talousalue (ETA) perustettiin vuonna 1994. Sen tarkoituksena oli ulottaa unionin sisämarkkinat Euroopan vapaakauppa-alueen (EFTA) maihin. ETA:n osapuolia ovat Norja, Islanti ja Liechtenstein. Sveitsi kuuluu EFTA:an mutta ei Euroopan talousalueeseen. EU ja ETA:n pohjoismaiset EFTA-kumppanit Norja ja Islanti ovat sidoksissa toisiinsa myös erilaisten pohjoisten alueiden politiikkojen ja foorumien kautta. Niissä keskitytään Euroopan nopeasti kehittyviin pohjoisiin alueisiin ja koko arktiseen alueeseen.

OIKEUSPERUSTA

ETA: Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 217 artikla (assosiaatiosopimukset)

Sveitsi: vuoden 1989 vakuutus sopimus, vuoden 1999 kahdenväliset sopimukset I ja vuoden 2004 kahdenväliset sopimukset II

EUROOPAN TALOUSALUE

A. Tavoitteet

Euroopan talousalueen tarkoituksena on ulottaa EU:n sisämarkkinat EFTA-maihin. Nykyiset EFTA-maat eivät halua liittyä unioniin. Unionin sisämarkkinasäännöksistä tulee osa ETA:n EFTA-maiden lainsäädäntöä sen jälkeen, kun maat ovat sopineet niiden sisällyttämisestä lainsäädäntöönsä. ETA:n hallinto ja johto jaetaan EU:n ja ETA:n EFTA-maiden kesken [kahden pilarin rakenteessa](#). Päätökset tehdään ETA:n yhteiselimissä (ETA:n neuvosto, ETA:n sekakomitea, ETA:n parlamentaarinen sekakomitea ja ETA:n konsultatiivinen komitea).

B. Tausta

Vuonna 1992 seitsemän silloista EFTA:n jäsenvaltiota neuvotteli sopimuksen voidakseen osallistua Euroopan yhteisön sisämarkkinoiden luomista koskevaan kunnianhimoiseen hankkeeseen, joka pantiin alulle vuonna 1985 ja saatettiin päätökseen vuoden 1992 lopussa. ETA-sopimus allekirjoitettiin 2. toukokuuta 1992, ja se tuli voimaan 1. tammikuuta 1994.

ETA:n EFTA-maiden määrä kuitenkin väheni nopeasti: Sveitsi ei ratifioinut sopimusta kielteisen kansanäänestystuloksen johdosta, ja Itävalta, Suomi ja Ruotsi liittyivät Euroopan unioniin vuonna 1995. EFTA-maista ETA:n jäseniksi jäivät vain Islanti, Norja ja Liechtenstein. Euroopan unioniin 1. toukokuuta 2004 liittyneet 10 uutta jäsenvaltiota sekä vuonna 2007 liittyneet Bulgaria ja Romania kuuluvat automaattisesti myös ETA:an. Sama koski Kroatiaa vuonna 2013, vaikka tässä tapauksessa sopimusta sen osallistumisesta Euroopan talousalueeseen on sovellettu väliaikaisesti huhtikuusta 2014 lähtien. Se tulee virallisesti voimaan, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen.

Kesäkuussa 2009 Islanti haki EU-jäsenyyttä ulospääsytienä vuosien 2007–2008 maailmanlaajuisesta finanssikriisistä. Neuvosto hyväksyi Islannin jäsenhakemuksen 17. kesäkuuta 2010, ja neuvottelut alkoivat kesäkuussa 2011. Maaliskuussa 2015

Islannin hallitus kuitenkin ilmoitti EU:n neuvostolle lähettämällään kirjeellä, että Islantia ei olisi pidettävä enää EU:n jäsenehdokkaana. Vaikka hallitus ei virallisesti peruuttanut hakemusta, EU ei tällä hetkellä kohtele Islantia ehdokasmaana.

C. Euroopan talousalueen soveltamisala

ETA-sopimus menee perinteisiä vapaakauppasopimuksia pidemmälle, koska se ulottaa EU:n sisämarkkinoiden täydet oikeudet ja velvollisuudet ETA:n EFTA-maihin (Sveitsiä lukuun ottamatta). ETA-sopimuksen soveltamisalaan sisältyvät sisämarkkinoiden neljä vapautta (tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääoman vapaa liikkuvuus) ja niihin liittyvät politiikanalat (kilpailu, liikenne, energia sekä talous- ja raha-asioiden yhteistyö). Sopimukseen sisältyy myös neljään vapauteen läheisesti liittyviä politiikkoja, kuten sosiaalipolitiikka (muun muassa työterveys ja -turvallisuus, työlainsäädäntö ja miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu) sekä kuluttajansuojaa, ympäristöä, tilastoja ja yhtiöoikeutta koskevat politiikat. Lisäksi se kattaa tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen ja muita vastaavia edellä mainittuja asioita sivuavia politiikkoja, jotka eivät perustu unionin säännöstöön tai oikeudellisesti sitoviin säädöksiin vaan jotka pannaan täytäntöön yhteistyön avulla.

D. ETA:n ulkopuolelle jäävät asiat

ETA-sopimuksessa ei ole sitovia määräyksiä kaikista sisämarkkinoiden aloista tai muista EU:n perussopimukseen perustuvista politiikanaloista. Sitovia määräyksiä ei ole seuraavista asioista:

- yhteinen maatalouspolitiikka ja yhteinen kalastuspolitiikka (tosin sopimus sisältää määräyksiä maatalous- ja kalastustuotteiden kaupasta)
- tulliliitto
- yhteinen kauppapolitiikka
- yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka
- oikeus- ja sisäasiat (vaikka kaikki EFTA:n jäsenvaltiot ovat osa Schengen-aluetta)
- talous- ja rahaliitto.

E. Euroopan talousalueen toimielimet ja mekanismit

1. EU:n lainsäädännön sisällyttäminen ETA-sopimukseen

ETA:n sekakomitea arvioi uudet EU:n sisämarkkinoita koskevat esitykset. Komitea muodostuu EU:n ja kolmen ETA:n EFTA-valtion edustajista. Se kokoontuu kerran kuussa päättääkseen, mikä osa EU:n lainsäädännöstä ja toimista (toimenpiteet, ohjelmat jne.) olisi sisällytettävä ETA-sopimukseen. Lainsäädännön muodollinen sisällyttäminen tapahtuu lisäämällä säädökset ETA-sopimuksen pöytäkirjojen ja liitteiden luetteloihin. Sopimukseen on sisällytetty tällä tavalla useita tuhansia säädöksiä. ETA:n neuvosto muodostuu EU:n neuvoston edustajista sekä ETA:n EFTA-valtioiden ulkoministereistä. He tapaavat vähintään kaksi kertaa vuodessa ja laativat poliittisia suuntaviivoja sekakomitealle. ETA-sopimus sisältää määräyksiä, joilla helpotetaan ETA:n EFTA-maiden osallistumista EU:n lainsäädäntömenettelyyn eri vaiheisiin ennen uuden lainsäädännön hyväksymistä (päätösten muotoilu).

2. Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

Kun EU-säädös on sisällytetty ETA-sopimukseen, se on saatettava osaksi kolmen ETA:n EFTA-maan kansallista lainsäädäntöä, jos niiden kansallinen lainsäädäntö

niin edellyttää. Tämä voi vaatia hallituksen päätöstä tai parlamentin hyväksyntää. Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on muodollinen menettelyvaihe, jossa säädöksiä voidaan muokata ainoastaan teknisesti.

3. Seuranta

Sen jälkeen, kun sisämarkkinasäännökset on ulotettu koskemaan ETA:n EFTA-maita, EFTA:n valvontaviranomainen ja EFTA:n tuomioistuin valvovat niiden saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja soveltamista. EFTA:n valvontaviranomainen ylläpitää sisämarkkinoiden tulostaulua, jonka avulla seurataan lainsäädännön täytäntöönpanoa ETA-maissa.

4. Parlamenttien rooli

Euroopan parlamentti ja ETA:n EFTA-maiden kansalliset parlamentit osallistuvat tiiviisti ETA-sopimuksen valvontaan. Sopimuksen 95 artiklan nojalla perustettiin ETA:n parlamentaarinen sekakomitea, joka kokoontuu kahdesti vuodessa. Euroopan parlamentti ja ETA:n EFTA-maiden kansalliset parlamentit isännöivät komiteaa vuorotellen. Sen puheenjohtajana toimii vuorovuosina Euroopan parlamentin jäsen ja jonkin ETA:n EFTA-maan kansallisen parlamentin jäsen. Kuhunkin valtuuskuntaan kuuluu 12 jäsentä. Sveitsin liittokokouksen jäsenillä on kokouksissa tarkkailijan asema. ETA:n parlamentaarinen sekakomitea valvoo kaikkea ETA:an sovellettavaa EU:n lainsäädäntöä. Sen jäsenillä on oikeus esittää suullisia ja kirjallisia kysymyksiä ETA:n neuvoston ja ETA:n sekakomitean edustajille ja tuoda esille näkemyksiään raporteissa ja päätöslauselmissa. Samaa menettelyä sovelletaan lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaan. Parlamentaarinen sekakomitea hyväksyy vuosittain [pätöslauselman](#) sekakomitean vuosikertomuksesta ETA-sopimuksen toiminnasta, esittää näkemyksensä edistymisestä EU:n lainsäädännön saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä ja kertyneestä sumasta sekä antaa suosituksia sisämarkkinoiden moitteettomasta toiminnasta.

SVEITSI

EFTA:n jäsenenä Sveitsi osallistui ETA-sopimusneuvotteluihin ja allekirjoitti sopimuksen 2. toukokuuta 1992. Välittömästi tämän jälkeen Sveitsin hallitus jätti hakemuksen unioniin liittymiseksi 22. toukokuuta 1992. Euroopan talousalueeseen osallistumisesta 6. joulukuuta 1992 Sveitsissä pidetyn kansanäänestyksen kielteisen tuloksen johdosta Sveitsin liittoneuvosto kuitenkin lopetti EU- ja ETA-jäsenyysneuvottelut. Sen jälkeen Sveitsi on kehittänyt suhteita unioniin kahdenvälisillä sopimuksilla turvatakseen taloutensa yhdentymisen EU:n kanssa. Kahdenväliset suhteet kärsivät Sveitsin helmikuussa 2014 pidetyssä kansanäänestyksessä hyväksytyin siirtolaisvastaisen lakialoitteen jälkeen, sillä sen tulos asetti kyseenalaiseksi suhteiden perustana olevat vapaan liikkuvuuden ja yhtenäismarkkinoiden periaatteet. Sveitsin parlamentti hyväksyi 16. joulukuuta 2016 ulkomaisten kansalaisia ja integraatiota koskevan liittovaltion lain, jolla pantiin täytäntöön vuoden 2014 kansanäänestyksen tulos tavalla, joka rajoitti sen vaikutusta, mikä tasoitti tietä EU:n ja Sveitsin välisten suhteiden normalisoinnin aloittamiselle.

EU ja Sveitsi ovat allekirjoittaneet yli 120 kahdenvälistä sopimusta, mukaan lukien vapaakauppasopimus vuonna 1972, ja kaksi merkittävää alakohtaista sopimuspakettia, joissa suuri osa Sveitsin lainsäädännöstä saatettiin allekirjoittamishetkellä voimassa olleen EU:n lainsäädännön mukaiseksi. Ensimmäinen alakohtaisten sopimusten sarja (kahdenväliset sopimukset I) allekirjoitettiin

vuonna 1999, ja se tuli voimaan vuonna 2002. Nämä seitsemän sopimusta (henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, lentoliikenteestä, maaliikenteestä, maataloustuotteiden kaupasta, teknisistä kaupan esteistä, julkisista hankinnoista ja tutkimusyhteistyöstä) kattavat vapaata liikkuvuutta ja markkinoiden vastavuoroista avaamista koskevat kysymykset. Toinen alakohtaisten sopimusten sarja (kahdenväliset sopimukset II) allekirjoitettiin vuonna 2004, ja se tuli voimaan asteittain vuosina 2005–2009. Nämä sopimukset koskevat lähinnä taloudellisen yhteistyön tiivistämistä ja yhteistyön laajentamista turvapaikka-asioihin ja vapaaseen matkustamiseen Schengen-alueen rajojen sisällä. Ne kattavat myös Sveitsin osallistumisen Dublin-järjestelmään, EU:n Media-ohjelmaan ja Euroopan ympäristökeskukseen sekä säästöjen verotuksen, jalostetut maataloustuotteet, tilastot, petosten torjunnan ja Sveitsin taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen EU:n uusissa jäsenvaltioissa myöntämän rahoituksen.

Sopimuksilla syvennettiin taloudellisia suhteita, mutta ne loivat samalla monimutkaisen ja toisinaan epä johdonmukaisen velvoitteiden verkoston. Kahdenvälisiä sopimuksia on päivitettävä säännöllisesti, eikä niillä ole ETA-sopimuksen dynaamista luonnetta. Niistä puuttuvat myös seurantajärjestelyt tai tehokkaat riitojenratkaisumenettelyt. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi käynnistettiin EU:n ja Sveitsin neuvottelut institutionaalisesta puitesopimuksesta 22. toukokuuta 2014. Neuvotteluissa pyrittiin ratkaisemaan useita vaikeita kysymyksiä EU:n palveluntarjoajiin Sveitsissä sovellettavista edellytyksistä aina Euroopan unionin tuomioistuimen rooliin riitojenratkaisussa. Neuvottelut institutionaalisesta puitesopimuksesta saatiin päätökseen poliittisella tasolla 23. marraskuuta 2018. Sveitsin liittoneuvosto ei kuitenkaan päässyt yhteisymmärrykseen lopullisesta tekstistä, koska Sveitsi oli huolissaan siitä, että ”rinnakkaistoimenpiteitä”^[1] ja henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan EU:n säännösten omaksumista ei ollut otettu riittävästi huomioon. Tämän jälkeen se käynnisti laajan sisäisen kuulemisen asiaan liittyvien Sveitsin liittokokouksen valiokuntien, puolueiden, kantonien, työmarkkinaosapuolten ja tiedemaailman/ tutkimusyhteisön kanssa. Kuulemisen perusteella päätetään, esitetäänkö sopimus Sveitsin liittokokouksen hyväksyttäväksi vai ei. Huhtikuussa 2019 päättyneen kuulemisen aikana otettiin esiin erinäisiä kysymyksiä, joista Sveitsi vaati vielä selvennyksiä.

Kuulemisen aikana tuotiin esiin huolenaiheita, jotka koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta Sveitsin ja EU:n välillä. Sveitsissä järjestettiin 27. syyskuuta 2020 Sveitsin kansanpuolueen (SVP) ajama kansanäänestys EU:n kanssa tehdyn henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen irtisanomisesta. Lähes 62 prosenttia äänestäjistä hylkäsi SVP:n aloitteen.

Kansanäänestyksen jälkeen ja heti, kun covid-19-pandemiaan liittyvät olosuhteet sallivat, keskustelut institutionaalisen puitesopimuksen selvennyksistä aloitettiin uudelleen tammikuussa 2021. Sveitsin liittoneuvosto ilmoitti kuitenkin 26. toukokuuta 2021 komissiolle päätöksestään lopettaa neuvottelut. Komissio antoi [julkilausuman](#), jossa se piti valitettavana Sveitsin liittoneuvoston tekemää päätöstä ja korosti, että

---

[1] ”Rinnakkaistoimenpiteet”: joukko Sveitsin vuonna 2006 yksipuolisesti käyttöön ottamia toimenpiteitä työmarkkinoidensa suojelemiseksi. Niihin kuuluvat EU:n palveluntarjoajia koskevat ilmoitusvaatimukset, EU:n toimijoiden rahoitusosuudet Sveitsin kolmikantakomiteoiden kustannusten kattamiseksi, EU:n yritysten velvollisuus tarjota talletustakuita ja tietyt seuraamukset. EU katsoo, että nämä toimenpiteet ovat ristiriidassa henkilöiden vapaan liikkuvuuden kanssa ja muodostavat esteen kaupalle ja palveluille.

ilman sopimusta kahdenvälisten suhteiden uudistaminen ei olisi mahdollista ja että voimassa olevat kahdenväliset sopimukset heikkenisivät ajan myötä.

Sveitsin liittoneuvosto hyväksyi 23. helmikuuta 2022 suuntaviivat neuvottelupaketilleen EU:n kanssa. Komission ja Sveitsin liittoneuvoston pääneuvottelijat ovat maaliskuusta 2022 lähtien tavanneet useita kertoja selventääkseen uusien ehdotusten soveltamisalaa. Siitä asti on pidetty useita poliittisen ja teknisen tason kokouksia uusien ehdotusten soveltamisalan selventämiseksi.

Sveitsin liittoneuvosto hyväksyi 21. kesäkuuta 2023 parametrit EU:n kanssa käytävien neuvottelujen neuvotteluvaltuuksia varten. Keskusteluja jatketaan tältä pohjalta poliittisella ja teknisellä tasolla avoimena olevien kysymysten ratkaisemiseksi.

POHJOISIA ALUEITA KOSKEVA POLITIIKKA

EU osallistuu aktiivisesti erinäisiin pohjoisten alueiden toimintapolitiikkoihin ja foorumeihin, joissa keskitytään Euroopan nopeasti kehittyviin pohjoisiin alueisiin ja koko arktiseen alueeseen. Venäjän hyökättyä Ukrainaan 24. helmikuuta 2022 kaikki yhteistyö Venäjän kanssa keskeytettiin. EU toimii aktiivisesti seuraavilla foorumeilla:

- ”Pohjoinen ulottuvuus” on vuodesta 2007 lähtien ollut EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteinen politiikka. Se on johtanut tosiasiallisiin alakohtaisiin yhteistyökumppanuuksiin Itämeren ja Barentsin alueilla. Pohjoiseen ulottuvuuteen sisältyy pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarinen foorumi, jota Euroopan parlamentti oli perustamassa.
- Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS) on yhteistyöelin, jonka EU ja Itämeren rannikkovaltiot perustivat vuonna 1992 Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Kaikki Itämeren valtioiden neuvoston jäsenvaltiot osallistuvat Itämeren parlamentaarikkokonferenssiin, johon myös Euroopan parlamentti osallistuu.
- Barentsin alueen yhteistyöhön osallistuu Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisia alueita ja Luoteis-Venäjän alueita. Tärkeimmät yhteistyöelimet ovat valtiotasoa alemmalla tasolla toimiva Barentsin alueneuvosto, valtioidenvälinen Barentsin euroarktinen neuvosto (jonka jäsen myös EU on) ja parlamentaarinen konferenssi (johon myös Euroopan parlamentti kuuluu).
- Arktiset napa-alueet: EU:n arktinen politiikka perustuu komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) julkaisemiin tiedonantoihin (2008, 2012, 2016 ja 2021), neuvoston antamiin päätelmiin (2009, 2014, 2016 ja 2019) ja Euroopan parlamentin päätöslauselmiin (2011, 2014, 2017 ja 2021). Euroopan parlamentti antoi 16. maaliskuuta 2017 päätöslauselman arktista aluetta koskevasta Euroopan unionin yhdenmennyksestä politiikasta. Sen viimeisin päätöslauselma aiheesta ”Arktinen alue: mahdollisuudet, huolenaiheet ja turvallisuushaasteet” hyväksyttiin täysistunnossa 7. lokakuuta 2021.
- Komissio ja EUH julkistivat 13. lokakuuta 2021 EU:n uuden arktista aluetta koskevan politiikan. EU on vuodesta 2013 lähtien osallistunut Arktisen neuvoston kokouksiin. Arktinen neuvosto ei tosin ole vielä tehnyt päätöstä EU:n vuonna 2008 esittämästä virallisen tarkkailijan asemaa koskevasta pyynnöstä. Euroopan parlamentti on arktisen alueen parlamentaarikkojen yhteistyöelimen (CPAR) jäsen.

- Euroopan parlamentti kutsutaan säännöllisesti Pohjoismaiden neuvoston vuotuisiin istuntoihin. Parlamentin puheenjohtajakokous hyväksyi 6. lokakuuta 2020 Pohjoismaiden neuvoston pyynnön aloittaa virallisemmat suhteet näiden kahden toimielimen välillä. EU:n ja Pohjoismaiden neuvoston parlamenttien välisiä kokouksia pidetään vuosittain. Lisäksi Euroopan parlamentin ja Länsi-Pohjolan neuvoston (joka koostuu Färsaarten, Grönlannin ja Islannin parlamentaarisista) valtuuskunnat tapaavat kerran vuodessa.

María Álvarez López / Algirdas Razauskas
10/2023

5.5.4. YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

Yhdistynyt kuningaskunta liittyi Euroopan unioniin vuonna 1973, ja sillä oli ollut tiiviit siteet ryhmittymään sen perustamisesta lähtien. Vuonna 2016 pidetyn kansanäänestyksen jälkeen siitä tuli ensimmäinen jäsenvaltio, joka luopui EU-jäsenyydestään. Yhdistyneen kuningaskunnan eroamista EU:sta säänneltiin 17. lokakuuta 2019 allekirjoitetulla erosopimuksella. Kauppa- ja yhteistyösopimuksessa, joka allekirjoitettiin 30. joulukuuta 2020, määritellään puitteet tulevalle suhteelle.

Yhdistynyt kuningaskunta järjesti 23. kesäkuuta 2016 kansanäänestyksen, jossa 51,9 prosenttia äänestäjistä halusi erota EU:sta. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ilmoitti maaliskuussa 2017 Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle aikomuksestaan erota EU:sta, mikä käynnisti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan mukaisen eroamismenettelyn.

Yhdistynyt kuningaskunta erosi virallisesti EU:sta 1. helmikuuta 2020 mutta pysyi EU:n sisämarkkinoilla ja tulliliitossa 31. joulukuuta 2020 saakka. Erosopimuksessa, joka allekirjoitettiin 17. lokakuuta 2019, vahvistetaan Yhdistyneen kuningaskunnan hallittua eroa EU:sta koskevat säännöt. Sopimukseen kuuluvat erityisesti

- kansalaisten oikeudet
- taloudellinen ratkaisu
- erosopimuksen hallintorakenne
- Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskeva pöytäkirja, jolla vältetään kovan rajan palauttaminen Irlannin saarelle, suojellaan koko saaren taloutta ja pitkänperjantain sopimusta ja turvataan samalla EU:n sisämarkkinoiden eheys
- Gibraltaria koskevat erityisjärjestelyt.

Erosopimus tuli voimaan 1. helmikuuta 2020.

Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:n sisämarkkinoista ja tulliliitosta 1. tammikuuta 2021. Samana päivänä kauppa- ja yhteistyösopimus, jolla säännellään EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välistä uutta suhdetta, tuli väliaikaisesti voimaan 1. toukokuuta 2021 asti, jolloin kauppa- ja yhteistyösopimus tuli virallisesti voimaan Euroopan parlamentin annettua sille hyväksyntänsä.

Erosopimus ja kauppa- ja yhteistyösopimus ovat kaksi erillistä sopimusta, joista on neuvoteltu erikseen ja joilla säännellään eri aloja, vaikka ne ovatkin jossain määrin riippuvaisia toisistaan.

Kauppa- ja yhteistyösopimus tarjoaa kattavat puitteet EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan tulevalle suhteelle, ja se perustuu neljään pääpilariin:

- vapaakauppasopimus (joka sisältää nollatullit ja kiintiöt kaikille tavaroille, jotka ovat asiaankuuluvien alkuperäsääntöjen mukaisia);
- yhteistyö muissa taloudellisissa kysymyksissä, kuten investoinneissa, kilpailussa, valtiontuissa, verotuksen avoimuudessa, lento- ja maantieliikenteessä, energiassa ja kestävyudessa, sosiaaliturvan koordinoinnissa ja kalastuksessa;

- uusi kansalaisten turvallisuutta edistävä kumppanuus poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön avulla, mukaan lukien tietosuoja ja tiedonvaihto;
- kattava hallintojärjestelmä.

Kauppa- ja yhteistyösopimuksen hallinnoinnin kannalta keskeinen tekijä on kumppanuusneuvosto, jonka puheenjohtajina toimivat Euroopan komission edustaja ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen edustaja. Kumppanuusneuvosto valvoo kauppa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoa, ja sen tukena on 19 erityiskomiteaa.

Kauppa- ja yhteistyösopimus antaa myös kansalaisyhteiskunnalle mahdollisuuden vaikuttaa sopimuksen täytäntöönpanoon kansallisten neuvoo-antavien ryhmien kautta, joilla on keskeinen rooli suoran palautteen välittämisessä kansalaisilta ja sidosryhmiltä.

Kauppa- ja yhteistyösopimus tarjoaa institutionaalisen kehyksen tuleville sopimuksille, koska nämä kaksi sopimusta eivät kata joitakin kaupan kannalta merkityksellisiä aloja (kuten rahoituspalveluja koskevia standardeja tai tietosuojan riittävää tasoa). Koska Yhdistynyt kuningaskunta on nyt kolmas maa, siihen sovelletaan kolmansien maiden vastaavuushyväksyntöjä tietyillä erityisaloilla.

Sopimukset tarjoavat vakaat puitteet yhteistyölle ja antavat oikeusvarmuutta ennennäkemättömässä tilanteessa. Täytäntöönpanoon liittyviä haasteita on kuitenkin ilmennyt erityisesti Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanossa.

IRLANTIA JA POHJOIS-IRLANTIA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

Vaikka Pohjois-Irlanti on pöytäkirjan mukaan osa Yhdistyneen kuningaskunnan tullialuetta, Pohjois-Irlannissa vapaasti liikkuvat tavarat voivat tulla EU:n sisämarkkinoille ilman rajoituksia tai tarkastuksia. Pöytäkirjan tavoitteena on viime kädessä välttää rajatarkastukset Irlannin saarella ja turvata vuoden 1998 pitkänperjantain sopimus (Belfastin sopimus). EU:n sisämarkkinoiden säilyttämiseksi Isosta-Britanniasta Pohjois-Irlantiin tuotaville tavaroille tehdään EU:n rajatarkastuksia ylittäessä Irlanninmeri, koska EU:n [tullikoodeksia](#) sovelletaan edelleen Pohjois-Irlantiin. Pohjois-Irlantia koskevalla pöytäkirjalla poistetaan näin ollen tullitarkastusten tarve Irlannin saarella, mutta siinä vahvistetaan Isosta-Britanniasta Pohjois-Irlantiin vietäviä tavaroita koskevat säännöt. Toisin sanoen unionin oikeuden mukaan kaikista tavaroista, jotka saapuvat Pohjois-Irlantiin EU:n ulkopuolelta, mukaan lukien Isosta-Britanniasta peräisin olevat tavarat, on tehtävä tulli-ilmoitus.

Pöytäkirjan täytäntöönpano on ollut erittäin haastavaa sen voimaantulosta lähtien. Yhdistynyt kuningaskunta on toteuttanut yksipuolisia toimenpiteitä jättääkseen useaan otteeseen osia pöytäkirjasta soveltamatta, mikä huipentui [Pohjois-Irlannin pöytäkirjaa koskevan lakiesityksen](#) esittämiseen 14. kesäkuuta 2022.

Kuukausia kestäneiden tiiviiden neuvottelujen jälkeen Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja Yhdistyneen kuningaskunnan pääministeri Rishi Sunak esittivät 27. helmikuuta 2023 poliittisen sopimuksen Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan, jota kutsutaan Windsorin puitteistoksi, täytäntöönpanosta.

Windsorin puitteisto sisältää kattavan joukon yhteisiä ratkaisuja, joilla vastataan pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyviin haasteisiin ja huolenaiheisiin, joita Pohjois-Irlannin kaikki yhteisöt kohtaavat, samalla kun turvataan EU:n sisämarkkinoiden eheys. Nämä ratkaisut ovat osa erosopimusta, jonka erottamaton osa pöytäkirja on.

Yhteisiin ratkaisuihin kuuluvat uudet järjestelyt, jotka koskevat muun muassa tullijärjestelyjä / tavaroiden vapaata liikkuvuutta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin välillä, maatalouselintarvikkeita, lääkkeitä, arvonlisäveroa ja valmisteveroa, tiettyjen teräsluokkien tariffikiintiöitä sekä edellytyksiä, joilla varmistetaan, että Yhdistyneen kuningaskunnan valtiontuki ei vaikuta Pohjois-Irlannin ja EU:n väliseen kauppaan.

Näihin ratkaisuihin liittyy toimenpiteitä, joiden avulla EU voi analysoida ja arvioida riskiä siitä, että tavarat eivät jää Pohjois-Irlantiin fyysisen rajan puuttumisen vuoksi. Jos käytännössä havaitaan, että tavarat kulkevat Irlantiin, käytettävissä on rakenteellisia suoja-toimia tilanteen korjaamiseksi. Yhdistyneen kuningaskunnan eroamista EU:sta koskevan sopimuksen täytäntöönpanosta 15. maaliskuuta 2023 antamassaan päätöslauselmassa Euroopan parlamentti suhtautui myönteisesti Windsorin puitteistoon.

Alahuone äänesti 22. maaliskuuta 2023 Windsorin puitteiston yhden osatekijän, niin sanotun Stormont Brake -häätäjarrumekanismin, puolesta, vaikka äänestystä on pidetty koko puitteistoa koskevana äänestyksenä. Äänestyksen tulos oli 515 puolesta ja 29 vastaan. Alahuoneessa käydyssä keskustelussa pääministeri Rishi Sunak ilmoitti hallituksen aikeesta luopua Pohjois-Irlannin pöytäkirjaa koskevasta lakiesityksestä.

PARLAMENTAARINEN KUMPPANUUSKOKOUS

Kauppa- ja yhteistyösopimuksen 11 artiklassa määrätään mahdollisuudesta perustaa parlamentaarinen kumppanuuskokous, ja molemmat parlamentit sopivat kyseisen elimen perustamisesta.

Parlamentaarinen kumppanuuskokous kokoontuu kahdesti vuodessa vuorotellen jossakin Euroopan parlamentin tavanomaisista toimipaikoista ja Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa. Se on foorumi, jolla vaihdetaan näkemyksiä kauppa- ja yhteistyösopimukseen liittyvistä kysymyksistä, myös täydentävistä sopimuksista, ja muista yhteistä etua koskevista asioista. Ensimmäinen parlamentaarinen kumppanuuskokous pidettiin 12.–13. toukokuuta 2022 Brysselissä.

[María Álvarez López](#)
04/2024

5.5.5. EUROOPAN NAAPURUUSPOLITIikka

Euroopan naapuruuspolitiikkaa (ENP) sovelletaan seuraaviin maihin: Algeria, Armenia, Azerbaidžan, Egypti, Georgia, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, Moldova, Palestiina, Syyria, Tunisia, Ukraina ja Valko-Venäjä. Sillä pyritään lisäämään kaikkien hyvinvointia, vakautta ja turvallisuutta. Naapuruuspolitiikka perustuu demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, ja se on kahdenvälistä politiikkaa EU:n ja kunkin kumppanimaan välillä. Sitä täydentävät alueelliset yhteistyöhankkeet eli itäinen kumppanuus ja Välimeren unioni^[1].

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 8 artikla
- SEU:n V osasto (ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 206–207 artikla (kauppa) ja 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset).

YLEISTAVOITTEET

Euroopan naapuruuspolitiikka tarjoaa EU:n naapurimaille erityissuhteen, joka rakentuu keskinäiselle sitoutumiselle yhteisiin arvoihin (demokratia, ihmisoikeudet, oikeusvaltio, hyvä hallintotapa, markkinatalouden periaatteet ja kestävä kehitys). Naapuruuspolitiikan osa-alueita ovat poliittinen koordinointi, pidemmälle menevän taloudellisen yhdentymisen edistäminen sekä liikkuvuuden ja ihmisten välisten yhteyksien lisääminen. Suhteiden syvyys riippuu siitä, missä määrin kukin osapuoli kokee nämä arvot omikseen. Naapuruuspolitiikka on yhä erillään laajentumisprosessista, mutta tämä ei määritä etukäteen, miten naapurimaiden ja EU:n väliset suhteet mahdollisesti kehittyvät tulevaisuudessa. Vuonna 2011 EU tarkasteli naapuruuspolitiikkaa uudelleen ja keskittyi arabimaiden kehityksen johdosta entistä enemmän edistämään vakaata ja kestäväää demokratiaa ja osallistavaa talouskehitystä. Vakaaseen ja kestäväään demokratiaan kuuluvat erityisesti vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit, korruption torjuminen, oikeuslaitoksen riippumattomuus, asevoimien demokraattinen valvonta sekä sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus. EU painotti myös kansalaisyhteiskunnan merkitystä prosessissa ja otti käyttöön ”enemmällä enemmän” -periaatteen, jonka mukaan EU kehittää vahvempia kumppanuuksia niiden naapureiden kanssa, jotka edistyvät parhaiten demokraattisissa uudistuksissa. Maaliskuussa 2015 komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) käynnistivät kuulemisprosessin, jonka tarkoituksena on naapuruuspolitiikan uusi uudelleentarkastelu. Yksi tärkeimmistä tavoitteista oli naapuruuspolitiikan välineiden sovittaminen vastaamaan paremmin kumppanimaiden pyrkimyksiä. Euroopan parlamentti antoi 9. heinäkuuta 2015 asiaa koskevan [päättölauselman](#), jossa korostetaan strategisemmän, kohdennetumman, joustavamman ja johdonmukaisemman

[1]Lisätietoja EU:n kahdenvälisistä suhteista itäisten kumppanimaiden ja Välimeren unionin kumppanimaiden kanssa on niitä koskevilla luvuilla ([5.5.6](#); [5.5.7](#) ja [5.5.8](#)).

naapuruuspolitiikan tarvetta. Ulkosuhdehallinnon ja komission kuulemisen tuloksiin perustuva tämänsuuntainen [tiedonanto](#) esitettiin 11. marraskuuta 2015.

Ulkosuhdehallinto ja komissio julkaisivat 18. toukokuuta 2017 [kertomuksen tarkistetun Euroopan naapuruuspolitiikan täytäntöönpanosta](#). Kertomuksessa korostettiin EU:n joustavampaa ja hienovaraisempaa lähestymistapaa yhteistyössään naapuruuspolitiikan kumppaneiden kanssa sekä tehokkaampaa resurssien käyttöä. Parlamentti antoi 27. maaliskuuta 2019 [päätöslauselman arabikevään jälkeisestä ajasta ja Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueen tulevaisuudesta](#), jossa tunnustettiin eräät demokraattiset saavutukset alueella, mutta vaadittiin myös lisää taloudellisia, demokraattisia ja sosiaalisia uudistuksia. Parlamentti hyväksyi 19. kesäkuuta 2020 [suosituksen komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle itäisestä kumppanuudesta ennen kesäkuussa 2020 pidettävää huippukokousta](#), jossa kehoitettiin ”antamaan jatkuvaa liikevoimaa tehokkaalle yhteistyölle, intensiiviselle vuoropuhelulle ja läheiselle kumppanuudelle [itäisen kumppanuuden puitteissa]”.

Komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja julkaisivat 9. helmikuuta 2021 [yhteisen tiedonannon](#) ”Uudistettu kumppanuus eteläisten naapurimaiden kanssa – Uusi Välimeren alueen toimintaohjelma” ja siihen liittyvän eteläisten naapurimaiden talous- ja investointiohjelman, jotka Eurooppa-neuvosto hyväksyi 19. huhtikuuta 2021. Tarkoituksena oli perustaa uudistettu toimintaohjelma EU:n ja sen eteläisen naapurialueen kumppaneiden välisen strategisen kumppanuuden uudelleen käynnistämiseksi ja vahvistamiseksi.

Eteläisten naapurimaiden kanssa toimivien Euroopan parlamentin valtuuskuntien puheenjohtajien 24. helmikuuta 2021 antamassa [yhteisessä julkilausumassa](#) ehdotettiin EU:n ja sen eteläisten naapurimaiden välisen huippukokouksen järjestämistä, johon kansalaisyhteiskunnan edustajat ja kansalliset parlamentit olisi kutsuttava mukaan, jotta voidaan yhdessä määritellä parhaat tavat panna tämä toimintaohjelma täytäntöön aidon kumppanuuden ja yhteisen vastuun hengessä.

VÄLINEET

Naapuruuspolitiikka pohjautuu EU:n ja sen kumppaneiden oikeudellisiin sopimuksiin, kumppanuus- ja yhteistyösopimuksiin ja uudempiin assosiaatiosopimuksiin.

Keskeisessä asemassa naapuruuspolitiikassa ovat kahdenväliset toimintaohjelmat ja kumppanuuden painopisteet, joita on laadittu EU:n ja useimpien kumppanimaiden välillä. Toimintaohjelmissa vahvistetaan poliittiset ja taloudelliset uudistusohjelmat sekä lyhyen ja keskipitkän aikavälin (3–5 vuoden) tavoitteet. Naapuruuspolitiikan toimintaohjelmat ja kumppanuuden painopisteet ilmentävät EU:n ja kunkin kumppanin tarpeita, etuja ja valmiuksia. Niillä pyritään kehittämään demokraattisia, sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja osallistavia yhteiskuntia, edistämään taloudellista yhdentymistä ja helpottamaan ihmisten liikkumista yli rajojen.

EU edistää naapuruuspolitiikan tavoitteiden toteutumista taloudellisen tuen sekä poliittisen ja teknisen yhteistyön avulla. Euroopan naapuruusväline oli EU:n keskeinen rahoitusväline kahdenvälisessä yhteistyössä eteläisten kumppaneiden kanssa kaudella 2014–2020, jolloin siitä jaettiin 15,4 miljardia euroa. Uusi naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline NDICI (Globaali Eurooppa) muodostaa puitteet EU:n yhteistyölle vuosina 2021–2027. Välineen lähestymistapa kattaa avustusrahoituksen sekä avustusten yhdistämisen eurooppalaisten ja kansainvälisten

rahoituslaitosten myöntämiin lainoihin. Uusi väline kattaa EU:n yhteistyön EU:n naapurimaiden ja muiden Afrikan maiden sekä Aasian, Amerikan, Tyynenmeren ja Karibian maiden kanssa, ja sen kokonaismäärärahat ovat 79,5 miljardia euroa. Kestävään kehitykseen keskittymisen lisäksi Globaali Eurooppa edistää EU:n ulkopoliittisten keskeisiä temaattisia näkökohtia, kuten ihmisoikeuksia, demokratiaa ja kansalaisyhteiskuntaa edistäviä ohjelmia. Rahoitusvälineestä myönnettävä rahoitus suunnataan myös maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, muuttoliikkeeseen, rauhaan ja vakauteen, yhteistyöhön strategisten kumppanien kanssa ja EU:n omien ulkopoliittisten aloitteiden edistämiseen. Parlamentti antoi lopullisen hyväksyntänsä uuden Globaali Eurooppa -välineen perustamiselle [9. kesäkuuta 2021](#) kahden ja puolen vuoden neuvottelujen jälkeen. Parlamentti varmisti osallistumisensa välineen tärkeimpien strategisten tavoitteiden määrittelyyn ja vahvisti rooliaan välineen täytäntöönpanon valvonnassa käymällä korkean tason geopoliittista vuoropuhelua komission kanssa.

Naapuruuspolitiikassa on myös luotu välineitä markkinoille pääsyn helpottamiseksi erityisesti neuvottelemalla pitkälle meneviä ja laaja-alaisia vapaakauppa-alueita. Myös liikkuvuutta on pyritty lisäämään ja hallitsemaan muuttoliikettä. Liikkuvuuskumppanuuksia, viisumimenettelyjen helpottamista ja/tai viisumivapautta on tarjottu joillekin kumppaneille, ja niitä on toteutettukin joidenkin kumppaneiden kanssa, ja erityinen rahoitusväline – [liikkuvuuskumppanuusjärjestely](#) – otettiin käyttöön vuonna 2016. Eteläisellä alueella erinäisiä muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevia alueellisia ja kahdenvälisiä aloitteita rahoitetaan [EU:n Afrikka-hätärahaston](#) Pohjois-Afrikan osiosta.

Samalla kun naapuruuspolitiikka on suunniteltu yhteisten toimintavälineiden varaan, se antaa EU:lle myös mahdollisuuden mukauttaa ja eriyttää toimiaan kunkin kumppanin erityispiirteiden mukaan.

ALUEELLINEN ULOTTUVUUS

A. Itäinen kumppanuus

Itäisellä kumppanuudella pyritään kehittämään EU:n suhteita useimpiin sen itäisiin naapureihin eli Armeniaan, Azerbaidžaniin, Georgiaan, Moldovaan, Ukrainaan ja Valko-Venäjään. Siitä sovittiin vuonna 2008, ja se otettiin käyttöön vuonna 2009. Itäinen kumppanuus perustuu Euroopan naapuruuspolitiikkaan.

1. Tavoitteet

Itäisen kumppanuuden päätavoitteena on EU:n ja sen itäisten naapurimaiden poliittisen assosiaation vauhdittaminen ja taloudellisen yhdentymisen syventäminen. Yhdentymisen ja yhteistyön taso ilmentää kunkin kumppanimaan sitoutumista eurooppalaisiin arvoihin, normeihin ja rakenteisiin sekä edistymistä niiden saavuttamisessa. Itäisellä kumppanuudella pyritään edistämään demokratiaa ja hyvää hallintotapaa, parantamaan energiaturvallisuutta, kannustamaan alakohtaisiin uudistuksiin (myös ympäristönsuojelussa), lisäämään ihmisten välisiä yhteyksiä, tukemaan taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja tarjoamaan lisärahoitusta hankkeille, joilla vähennetään sosioekonomista epätasapainoa ja tuetaan vakautta^[2].

[2] Lisätietoja itäisestä kumppanuudesta on [Euroopan ulkosuhdehallinnon verkkosivustolla](#).

2. Rakenteet

Itäisen kumppanuuden huippukokoukset pidetään kahden vuoden välein, ja niihin osallistuvat EU:n ja kumppanuusmaiden valtion- ja hallitusten johtajat ja parlamentin, komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajat.

Lisäksi on käynnistetty lippulaivahankkeita, joita ovat yhdennetty rajaturvallisuusohjelma, pk-yritysten tukiväline, alueelliset sähkömarkkinat sekä pyrkimykset parantaa energiatehokkuutta, lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä, edistää hyvää ympäristöasioiden hallintaa ja ehkäistä luonnonkatastrofeja ja ihmisen aiheuttamia katastrofeja sekä valmistautua ja reagoida niihin.

Koska vuosi 2019 oli itäisen kumppanuuden kymmenvuotisjuhlavuosi, komissio toteutti laajan ja kattavan kaikkien sidosryhmien kuulemisen määritelläkseen tämän politiikan tulevat painopisteet ja varmistaa näin, että siitä koituu edelleen konkreettista hyötyä ihmisille kaikkialla Euroopassa.

Komissio ja komission varapuheenjohtaja / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja antoivat 18. maaliskuuta 2020 [yhteisen tiedonannon](#) ”Itäisen kumppanuuden politiikka vuoden 2020 jälkeen: Selviytymiskykyä parantava ja kaikkia hyödyttävä itäinen kumppanuus”. Siinä tuodaan esiin tulevan yhteistyön viisi pitkän aikavälin politiikan tavoitetta:

- luova kumppanuus: EU ja kumppanimaat pyrkivät yhdessä luomaan selviytymiskykyiset, kestävät ja yhdentyneet taloudet
- suojeleva kumppanuus: EU ja kumppanimaat uudistavat sitoutumisensa kumppanuuden perusperiaatteisiin, erityisesti vastuullisten instituutioiden, oikeusvaltioperiaatteen ja turvallisuuden edistämiseen
- viherryttävä kumppanuus: EU ja kumppanimaat pyrkivät yhdessä kohti ympäristö- ja ilmastokestävyyttä
- yhdistävä kumppanuus: EU investoi enemmän kumppanimaiden digitaaliseen siirtymään ja pyrkii laajentamaan digitaalisten sisämarkkinoiden etuja
- voimaannuttava kumppanuus: EU ja kumppanimaat pyrkivät yhdessä luomaan selviytymiskykyiset, oikeudenmukaiset ja osallistavat yhteiskunnat.

Tätä asiakirjaa käytettiin pohjana keskusteluille [itäisten kumppanimaiden johtajien videokonferenssissa 18. kesäkuuta 2020](#). Ottaen huomioon covid-19-pandemian ja sen vakavat sosioekonomiset seuraukset koko maanosassa johtajat tunnustivat tämän kumppanuuden strategisen merkityksen ja korostivat tarvetta jatkaa yhteisiin arvoihin perustuvan yhteisen demokratian, vaurauden ja vakauden alueen rakentamista sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen ja kansainvälisen oikeuden avulla.

Tämän seurauksena ilmoitettiin [itäisen kumppanuuden painopisteistä vuoden 2020 jälkeiselle ajalle](#) heinäkuussa 2021. Itäisen kumppanuuden politiikka jatkuu edelleen joustavana ja mahdollistaa merkittävän eriyttämisen, räätälöityjä ratkaisuja ja kannustimiin perustuvan yhteistyön, joka hyödyttää eniten uudistuksia toteuttavia maita. Tässä yhteydessä korostetaan seuraavia seikkoja:

- yhteisenä tavoitteena selviytymiskykyiset, kestävät ja yhdentyneet taloudet
- yhteisenä tavoitteena vastuullisten instituutioiden, oikeusvaltioperiaatteen ja turvallisuuden edistäminen

- yhteisenä tavoitteena ympäristö- ja ilmastokestävyys
- yhteisenä tavoitteena kestävä digitaalinen siirtymä
- yhteisenä tavoitteena selviytymiskykyiset, sukupuolten tasa-arvoa kunnioittavat, oikeudenmukaiset ja osallistavat yhteiskunnat ja
- strategista viestintää vahvistava yleinen tavoite.

Näin ollen ohjelmakaudella 2021–2027 tuetaan edelleen ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämistä.

Vuonna 2011 perustettu [Euronestin parlamentaarinen edustajakokous](#) on itäisen kumppanuuden parlamentaarinen osa, joka vastaa kumppanuuksien kuulemisesta, valvonnasta ja seurannasta. Sen päätavoitteena on tuoda yhteen itäisen kumppanuuden maiden parlamentit ja Euroopan parlamentti ja vahvistaa ihmisten välisiä yhteyksiä, edistää kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista ja osallistua aktiivisemmin kulttuurien väliseen vuoropuheluun. Sen perustana ovat molemminpuoliset edut ja sitoumukset sekä eriyttämisen, jaetun omistajuuden ja vastuullisuuden periaatteet. Yksi sen tehtävistä on valvoa EU:n tukea itäisen kumppanuuden maille, ja se voi myös antaa itäisen kumppanuuden hallitustenvälisille rakenteille suosituksia, joilla pyritään syventämään näiden maiden poliittista ja taloudellista yhdentymistä EU:n kanssa.

Edustajakokous on järjestänyt tähän mennessä kymmenen sääntömääräistä istuntoa, joista viimeisin pidettiin 19.-21. helmikuuta 2023 Chişinăussa. Yksi esityslistan kohokohdista oli tärkeä keskustelu aiheesta ”Mikä on itäisen kumppanuuden politiikan tulevaisuus Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan jälkeen? Uusi alueellinen turvallisuustilanne, haasteet ja mahdollisuudet”.

Edustajakokous koostuu 60:stä Euroopan parlamentin jäsenestä ja kymmenestä kunkin kumppanimaan parlamentin jäsenestä. Euroopan parlamentti ei kuitenkaan tunnusta Valko-Venäjän kansalliskokousta demokraattisesti valituksi toimielimeksi, joten edustajakokoukseen ei tällä hetkellä osallistu valkovenäläisiä ”parlamentaarikkoja”. Valko-Venäjän demokraattisten voimien edustajat kutsuttiin kuitenkin poikkeuksellisesti yhdeksänteen ja kymmenenteen sääntömääräiseen istuntoon. Euronestin parlamentarisessa edustajakokouksessa on neljä pysyvää valiokuntaa: poliittisia asioita, ihmisoikeuskysymyksiä ja demokratiaa käsittelevä valiokunta, taloudellista yhdentymistä, lainsäädännön lähentämistä ja EU:n politiikkoihin lähentymistä käsittelevä valiokunta, energian toimitusvarmuutta käsittelevä valiokunta ja sosiaali-, työllisyys-, koulutus- ja kulttuuriasioita sekä kansalaisyhteiskuntaa koskevia asioita käsittelevä valiokunta. Siihen kuuluu myös työjärjestystä käsittelevä työryhmä, assosiaatiosopimuksia käsittelevä työryhmä, Valko-Venäjää käsittelevä työryhmä sekä epävirallinen naisten foorumi.

Lisäksi itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskunnan foorumi^[3] laatii suosituksia, joilla pyritään vaikuttamaan EU:n toimielimiin ja itäisen kumppanuuden maiden kansallisiin hallituksiin.

B. Välimeren unioni

Välimeren unioniin kuuluu 27 EU:n jäsenvaltiota, EU sekä 15 Välimeren alueen maata (Albania, Algeria, Bosnia ja Hertsegovina, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Mauritania, Montenegro, Monaco, Marokko, Palestiina, Syyria (jonka jäsenyys on keskeytetty

[3]Lisätietoja kansalaisyhteiskunnan foorumista on [foorumin verkkosivustolla](#).

sisällissodan takia), Tunisia ja Turkki). Arabiliitto on osallistunut kaikkiin kokouksiin vuodesta 2008, ja Libyalla on tarkkailijajäsenen asema.

1. Tavoitteet

Välimeren unioni on hallitusten välinen kumppanuus poliittisille, taloudellisille ja sosiaalisille suhteille EU:n ja eteläisten ja itäisten Välimeren maiden välillä. Se perustettiin vuoden 2008 [Pariisin huippukokouksessa](#) jatkona Euro–Välimeri-kumppanuudelle, joka tunnettiin myös Barcelonan prosessin nimellä. Välimeren unionin taustalla ovat Barcelonan julistuksen (1995) tavoitteet eli rauhan, vakauden, turvallisuuden ja yhteisen taloudellisen hyvinvoinnin alueen perustaminen, jossa noudatetaan täysin demokratian periaatteita, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja edistetään kulttuurien ja sivilisaatioiden välistä yhteisymmärrystä Euro–Välimeri-alueella.

2. Rakenteet

Välimeren unionilla on yhteispuheenjohtajat, mikä korostaa ryhmälle luonteenomaista yhteisvastuuta. EU on vuodesta 2012 lähtien ollut pohjoinen yhteispuheenjohtaja ja Jordania eteläinen yhteispuheenjohtaja. Välimeren unionin merkittävin päättävä elin on korkeiden virkamiesten kokous, joka valvoo ja koordinoi Välimeren unionin työtä. Korkeiden virkamiesten kokous myös hyväksyy talousarvion ja sihteeristön työohjelman, valmistelee ulkoministerien ja muiden ministerikokoonpanojen kokoukset sekä nimittää pääsihteerin ja kuusi varapääsihteerä. Kokous käsittelee myös sihteeristön hyväksyttäväksi ja vahvistettavaksi toimittamia hanke-ehdotuksia. Välimeren unionin sihteeristön tehtävänä on ennen kaikkea esittää, käsitellä, edistää ja koordinoida teknisiä hankkeita muun muassa liikenteen, energiantuotannon, vesihuollon, ympäristönsuojelun, korkeakoulutuksen ja liikkuvuuden, tutkimuksen, sosiaaliasioiden, naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen, työllisyyden ja yritysten kehittämisen alalla. Kaikki nämä hankkeet vahvistavat yhteistyötä ja vaikuttavat suoraan Välimeren unionin maissa asuvien ihmisten toimeentuloon. EU:lla on Välimeren unionin sihteeristön talousarviossa suurin maksuosuus.

[Välimeren unionin parlamentaarinen edustajakokous](#) jatkaa Euro–Välimeri-alueen parlamentaarisen yleiskokouksen työtä, ja se koostuu 280 jäsenestä. Siinä on 132 jäsentä EU:sta (83 jäsentä EU:n jäsenvaltioiden kansallisista parlamenteista ja 49 jäsentä Euroopan parlamentista), 8 jäsentä eurooppalaisista Välimeren kumppanimaista (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Monaco ja Montenegro) ja 130 jäsentä kymmenestä eteläisen ja itäisen Välimeren rantavaltiosta (Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Marokko, Palestiina, Syyria (jonka jäsenyys on keskeytetty), Tunisia ja Turkki) sekä 10 jäsentä Mauritaniasta.

Välimeren unionin parlamentaarinen edustajakokous kokoontuu kerran vuodessa täysistuntoon. Viimeisin niistä pidettiin Strasbourgissa 13.–14. helmikuuta 2019. Vuoden 2020 täysistunto, joka oli alun perin tarkoitus pitää Antalyassa, Turkissa, 7.–8. maaliskuuta, peruttiin covid-19-pandemian vuoksi.

Välimeren unionin parlamentaarisen edustajakokouksen puheenjohtajana toimii tällä hetkellä Marokko (2022–2023). Puheenjohtajuus siirtyy seuraavaksi Espanjalle vuonna 2023. Parlamentaarinen edustajakokous antaa päätöslauselmia tai suosituksia kaikista Euro–Välimeri-alueen yhteistyöasioista, jotka koskevat Välimeren unionin toimeenpanovaltaa käyttäviä elimiä, Euroopan unionin neuvostoa, komissiota ja kumppanuusmaiden hallituksia.

Parlamentaarisessa edustajakokouksessa on viisi pysyvää valiokuntaa, joissa kussakin on 56 jäsentä:

- poliittisten asioiden, turvallisuusasioiden ja ihmisoikeuksien valiokunta
- talous- ja rahoitusasioiden, sosiaaliasioiden ja koulutuksen valiokunta
- elämänlaadun sekä henkilö- ja kulttuurivaihdon valiokunta
- energia-, ympäristö- ja vesiasioiden valiokunta
- Euro–Välimeri-alueen maiden naisten oikeuksien valiokunta.

[Florian Carmona / Christos Trapouzanlis / Kirsten Jongberg](#)
10/2023

5.5.6. KOLME ITÄISEN KUMPPANUUDEN NAAPURIMAATA: UKRAINA, MOLDOVA JA VALKO-VENÄJÄ

EU:n vuonna 2009 käynnistämään itäisen kumppanuuden politiikkaan kuuluu kuusi entiseen Neuvostoliittoon kuulunutta valtiota eli Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova, Ukraina ja Valko-Venäjä. Sillä on tuettu näiden maiden poliittisia, sosiaalisia ja taloudellisia uudistuspyrkimyksiä demokratian ja hyvän hallinnon, energian toimitusvarmuuden, ympäristönsuojelun sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi. Valko-Venäjää lukuun ottamatta kaikki kumppanimaat osallistuvat Euronest-edustajakokoukseen.

UKRAINA

Viime vuosikymmenen aikana Ukraina on ollut EU:lle keskeinen kumppani, jolla on valtava geopoliittinen merkitys ja joka on vaikuttanut ennennäkemättömällä tavalla EU:n toimintapolitiikkoihin. Euroopan parlamentti on kannattanut vankkumatta Ukrainan etenemistä kohti EU-jäsenyyttä ja luonut vahvat ja tiiviit suhteet Ukrainan parlamenttiin Verhovna Radaan.

Ukrainassa marraskuusta 2013 lähtien käynnissä olleet tapahtumat lähtivät suurelta osin liikkeelle EU:ta kannattaneista mielenosoituksista, joissa vastustettiin maan tuolloisen presidentin Viktor Janukovytsin päätöstä olla allekirjoittamatta EU:n kanssa tehtyä assosiaatiosopimusta. Euromaidan-liikehdintä johti hallituksen vaihtumiseen ja parlamenttivaaleihin lokakuussa 2014 ja toi valtaan EU- ja uudistusmieliset puolueet.

Venäjä liitti maaliskuussa 2014 Krimin laittomasti alueeseensa ja Ukrainan itäosa ajautui aseelliseen konfliktiin, jota Venäjän tukemat separatistit ovat lietsoneet.

Vuonna 2015 neuvotellut Minskin sopimukset ja erilaisten neuvottelukokoonpanojen, kuten kolmen osapuolen (Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö eli Etyj, Venäjä ja Ukraina) kontaktiryhmän ja Normandia-ryhmän (Venäjä, Ukraina, Saksa ja Ranska) käyttöönotto eivät estäneet taisteluja leimahtamasta aika ajoin ja vaarantamasta aselevon kestävyyttä. EU kytki Venäjän-vastaiset talouspakotteensa siihen, että Venäjä noudattaa täysimääräisesti Minskin sopimuksia, ja uusi niitä määräajoin.

Viisumivapaus tuli voimaan kesäkuussa 2017, kun viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman arviointiperusteet oli täytetty, ja Ukrainan kansalaiset, joilla on biometrinen passi, saattoivat matkustaa EU:n alueelle ilman viisumia 90 päiväksi.

EU:n ja Ukrainan [assosiaatiosopimus](#) tuli voimaan 1. syyskuuta 2017, mutta sitä oli sovellettu väliaikaisesti ja osittain jo 1. marraskuuta 2014 alkaen. Yksi sopimuksen kulmakivistä, pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue (DCFTA), aloitti täysimääräisesti toimintansa 1. tammikuuta 2016.

Poliittisen tuen lisäksi EU ja sen rahoituslaitokset myönsivät vuoden 2014 ja helmikuun 2022 välisenä aikana [yli 17 miljardia euroa avustuksina ja lainoina](#) Ukrainan uudistusprosessin tukemiseksi. Yhteisesti määritellyn uudistusohjelman mukaisesti EU on seurannut tiiviisti edistymistä useilla ensisijaisilla aloilla: korruption torjunta, oikeuslaitoksen uudistaminen, perustuslaki- ja vaaliuudistukset, energiatehokkuus, julkisen hallinnon uudistaminen sekä liiketoimintaympäristön parantaminen.

Presidentti Petro Porošenko hävisi huhtikuun 2019 presidentinvaaleissa uudelle tulokkaalle Volodymyr Zelenskyille. Presidentti Zelenskyi hajotti parlamentin ja määräsi heinäkuussa 2019 ennenaikaiset vaalit, joissa hänen puolueensa Kansan palvelija sai ehdottoman enemmistön paikoista. Tämän seurauksena puolueen jäsenistä valittiin sekä parlamentin puhemies että pääministeri. Presidentti Zelenskyi käynnisti maaliskuussa 2020 merkittävän hallitusremontin, jossa Denys Šmyhalista tuli pääministeri.

Vuonna 2021 presidentti Zelenskyi teki useita muutoksia hallituksen kokoonpanoon ja vahvisti Ukrainan kansallisen turvallisuus- ja puolustusneuvoston roolia. Samaan aikaan puhemies Dmytro Razumkovin tilalle tuli Ruslan Stefantšuk oligarkkien valtaa rajoittavaa lakiesitystä koskeneen kiistan jälkeen. Presidentti vahvisti lopulta lain marraskuun alussa 2021.

Venäjän duuma tunnusti virallisesti 21. helmikuuta 2022 omalla ilmoituksellaan ”kansantasavalloiksi” julistautuneiden Donetskin ja Luhanskin itsenäisyyden. Kolme päivää myöhemmin Venäjän joukot tunkeutuivat kuukausia kestäneen voimakkaan sotilaallisen keskittämisen jälkeen Ukrainaan useilla rintamilla. Helmikuun 24. päivän 2022 eli Venäjän täysimittaisen aseellisen hyökkäyksen ensimmäisen päivän ja lokakuun 2023 välisenä aikana [YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto \(OHCHR\)](#) kirjasi maassa 27 768 siviiliuhria: 9 806 kuollutta ja 17 962 loukkaantunutta siviiliä. Todelliset luvut ovat kuitenkin todennäköisesti huomattavasti suuremmat.

Hyökkäyksen alkamisesta lähtien EU on tuominnut mitä jyrkimmin Venäjän provosoimattoman ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. EU:n neuvosto hyväksyi 23. helmikuuta 2022 uuden pakotepakettin vastauksena siihen, että Venäjä oli tunnustanut Donetskin ja Luhanskin alueet itsenäisiksi yhteisöiksi ja määrännyt asevoimiaan kyseisille alueille. EU on 24. helmikuuta 2022 alkaen laajentanut huomattavasti rajoittavia toimenpiteitä eri aloilla hyväksymällä peräkkäisiä pakotepaketteja ([11 pakotepakettia](#) lokakuuhun 2023 mennessä). Se on myös lisännyt pakoteluettelon merkittävän määrän henkilöitä ja yhteisöjä. Näiden toimenpiteiden yleisenä tavoitteena on lisätä Venäjään kohdistuvaa painetta sodan lopettamiseksi.

Ukraina jätti virallisen EU-jäsenyyshakemuksensa 28. helmikuuta 2022, ja sille [myönnettiin ehdokasmaan asema](#) 23. kesäkuuta 2022 EU:n 27 jäsenvaltion johtajien yksimielisellä päätöksellä. Tämä historiallinen päätös perustui 17. kesäkuuta 2022 julkaistuun [Euroopan komission suositukseen](#), jossa kehoitettiin myöntämään Ukrainalle ehdokasmaan asema edellyttäen, että se toteuttaisi seitsemän erityistä uudistusta. Komissio seuraa Ukrainan edistymistä jäsenyyshakemusta koskevassa lausunnossa esitettyjen ehtojen täyttämässä, ja se esitti suullisen [välikatsauksen](#) edistymisestä kesäkuussa 2023. Komissio antoi Eurooppa-neuvostolle 8. marraskuuta 2023 [kertomuksensa](#), joka on osa sen tavanomaista laajentumispakettia. Ottaen huomioon tulokset, joita Ukraina on saavuttanut seitsemän erityissuosituksen osalta, komissio suositti, että neuvosto aloittaa liittymisneuvottelut. Komissio suositti, että neuvosto hyväksyy neuvottelukehykset sen jälkeen, kun Ukraina on hyväksynyt tiettyjä keskeisiä toimenpiteitä neljällä erityisalalla. Komissio on valmis raportoimaan neuvostolle maaliskuuhun 2024 mennessä näiden toimenpiteiden edistymisestä.

Euroopan unionin neuvosto [aktivoi](#) 4. maaliskuuta 2022 tilapäistä suojelua koskevan direktiivin tarjotakseen nopeaa ja tehokasta apua Ukrainan sotaa pakeneville ja taatakseen, että ukrainalaispakolaisilla olisi samat mahdollisuudet ja oikeudet kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, mukaan lukien oikeus majoitukseen, sairaanhoitoon, työhön ja

koulutukseen. Tätä toimenpidettä jatkettiin vuodella [komission 19. syyskuuta 2023 virallisesti esittämän](#) ja jäsenvaltioiden 28. syyskuuta 2023 [hyväksymän](#) ehdotuksen perusteella. Toukokuussa 2022 käynnistettiin EU:n ja Ukrainan [solidaarisuuskaistoja](#) koskeva aloite, jonka avulla Ukraina voi viedä maasta maataloustuotteita ja tuoda maahan tarvitsemiaan tuotteita. Lisäksi EU ja Euroopan parlamentti tukivat johdonmukaisesti YK:n välityksellä neuvoteltua [Mustanmeren viljasopimusta](#), jonka ansiosta voitiin viedä huomattava määrä viljaa ja elintarvikkeita Ukrainan kolmesta keskeisestä Mustallamerellä sijaitsevasta satamasta maailmanmarkkinoille sovitun Mustanmeren käytävän kautta. Venäjän federaatio kuitenkin kieltäytyi uusimasta sopimusta heinäkuussa 2023.

Venäjän hyökkäyksen alkamisen jälkeen EU ja sen jäsenvaltiot ovat tukeneet Ukrainaa ennennäkemättömässä mittakaavassa antaen 82,6 miljardia euroa (lokakuu 2023) rahoitustukea sekä humanitaarista, taloudellista ja sotilaallista tukea ja tukeneet pakolaisia. Komission ehdottamalla Ukrainan tukivälineellä, jonka määrä on 50 miljardia euroa avustuksina ja lainoina vuosiksi 2024–2027, on tarkoitus varmistaa vakaa ja kestävä rahoitus Ukrainalle seuraavien neljän vuoden aikana. Parlamentti vahvisti 17. lokakuuta 2023 [kantansa](#) asetusehdotukseen, jonka tavoitteena on lisätä tukivälineen demokraattista vastuuvollisuutta tehokkaan valvonnan avulla, kannustaa Ukrainan instituutioiden lujittamiseen ja edistää sekä kriisinsietokykyä että mukautumista EU-jäsenyyden vaatimuksiin.

Tammikuussa 2023 EU perusti Ukrainan tuen lahjoittajien koordinoitifoorumin sen varmistamiseksi, että kansainväliset avunantajat koordinoivat toimintaansa tiiviisti ja että Ukrainan elpymis- ja jälleenrakennusprosessia tuetaan johdonmukaisella, avoimella ja vastuullisella tavalla.

Ukrainan ja Moldovan sähköverkot synkronoitiin 16. maaliskuuta 2022 Manner-Euroopan verkkoon. EU on toteuttanut useita toimia, joilla autetaan varmistamaan, että Ukrainalla on vakaa energiahuolto. Se on esimerkiksi mahdollistanut kaasun toimittamisen Ukrainaan fyysisen vastakkaisvirtauskapasiteetin kautta ja antanut Ukrainalle mahdollisuuden hyötyä EU:n kaasun, nesteytetyn maakaasun ja vedyn yhteisöstoista.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat 24. helmikuuta 2022 alkaen antaneet Ukrainalle yli 40 miljardia euroa sotilaallista apua aseiden ja tarvikkeiden muodossa, mukaan lukien 4,6 miljardia euroa, jotka on otettu käyttöön [Euroopan rauhanrahastosta](#). Lokakuussa 2023 EU:n rahoitusosuus oli samansuuruinen kuin Yhdysvaltojen. Lisäksi 17. lokakuuta 2022 perustettiin Ukrainaa tukeva Euroopan unionin sotilaallinen avustusoperaatio ([EUMAM Ukraina](#)), jotta Ukrainan asevoimien sotilaallisia valmiuksia voidaan parantaa 40 000 sotilashenkilön koulutuksen avulla. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 20. maaliskuuta 2023 kolmitahoisen suunnitelman, jonka tarkoituksena on toimittaa Ukrainalle kiireellisesti ampumatarvikkeita ja tarvittaessa ohjuksia joko olemassa olevista kansallisista varastoista tai uusien ampumatarvikkeiden yhteishankinnasta. Jäsenvaltiot kävivät myös useita keskustelukierroksia komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Josep Borrellin ehdotuksesta myöntää Ukrainalle vuosittain jopa 5 miljardia euroa seuraavien neljän vuoden aikana Euroopan rauhanrahastosta.

[Euroopan unionin neuvontaoperaatio \(EUAM\)](#) Ukrainassa aloitti työskentelyn maassa joulukuussa 2014, ja sillä koordinoidaan kansainvälistä tukea siviiliturvallisuusalalle. Operatiivisten toimiensa lisäksi se antaa Ukrainan viranomaisille strategista neuvontaa

ja koulutusta siitä, miten voidaan kehittää kestäviä, vastuullisia ja tehokkaita turvallisuuspalveluja, jotka vahvistavat oikeusvaltiota. Venäjän hyökkäyksen jälkeen Eurooppa-neuvosto muutti EUAMin toimeksiantoa, jotta se voisi tukea Ukrainaa kansainvälisten rikosten tutkinnassa ja syytteesenpanossa.

A. Euroopan parlamentin kanta

Euroopan parlamentti hyväksyi vuoden 2021 aikana päätöslauselmia Venäjän sotilasjoukkojen keskittämisestä Ukrainan rajalle (yhden [huhtikuussa](#) ja yhden [joulukuussa](#) 2021). Lisäksi se lähetti ulkoasiainvaliokunnan sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunnan jäsenistä koostuvan valtuuskunnan vierailulle Ukrainaan tammikuun 2022 lopussa.

Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman täysimittaisen hyökkäyssodan käynnistyttyä 24. helmikuuta 2022 Euroopan parlamentti piti ylimääräisen täysistunnon 1. maaliskuuta 2022 ja hyväksyi keskeisen [pätöslauselman](#), jossa se

- tuomitsi äärimmäisen jyrkästi Venäjän federaation laittoman, provosoimattoman ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan ja tunkeutumisen Ukrainaan sekä Valko-Venäjän osallistumisen tähän hyökkäykseen;
- vaati Venäjän federaatiota lopettamaan välittömästi kaikki sotatoimet Ukrainassa, vetämään ehdoitta pois kaikki sotilaalliset ja puolisotilaalliset joukkonsa ja sotilaskalustonsa Ukrainan koko kansainvälisesti tunnustetulta alueelta ja kunnioittamaan täysimääräisesti Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä;
- korosti, että sotilaallinen hyökkäys ja maahan tunkeutuminen rikkovat vakavasti kansainvälistä oikeutta ja erityisesti YK:n peruskirjaa, ja kehotti Venäjän federaatiota täyttämään jälleen YK:n turvallisuusneuvoston pysyvän jäsenen velvollisuudet rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä ja noudattamaan Helsingin päätösasiakirjan, uutta Eurooppaa koskevan Pariisin peruskirjan ja Budapestin muistion mukaisia sitoumuksiaan;
- piti Venäjän hyökkäystä Ukrainaan hyökkäyksenä suvereenia maata vastaan mutta myös Euroopan yhteistyön ja turvallisuuden periaatteita ja mekanismeja sekä sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä vastaan, sellaisina kuin ne on määritelty YK:n peruskirjassa;
- kehotti EU:n toimielimiä pyrkimään siihen, että Ukrainalle myönnetään EU:n ehdokasvaltion asema Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 49 artiklan mukaisesti ja ansioiden perusteella, ja jatkamaan tällä välin työtä maan integroimiseksi EU:n sisämarkkinoihin assosiaatiosopimuksen mukaisesti;
- piti myönteisenä, että neuvosto hyväksyi nopeasti pakotteita, mutta katsoi, että on tarpeen ottaa käyttöön vakavia lisäpakotteita.

Euroopan parlamentti on seurannut tiiviisti Ukrainan tilannetta ja ottanut siihen kantaa poliittisesti useissa päätöslauselmissa, erityisesti 7. huhtikuuta 2022 antamassaan [pätöslauselmassa](#), jossa se vaati muun muassa

- lisäämään rangaistustoimenpiteitä, kuten että venäläisen öljyn, hiilen, ydinpolttoaineen ja kaasun tuonti kielletään välittömästi ja kokonaan, että esitetään suunnitelma, jolla jatketaan EU:n energian toimitusvarmuuden turvaamista, ja että kaasuputkista Nordstream 1 ja 2 luovutaan täysin;

- sulkemaan Venäjän pois G20-järjestöstä ja muista monenvälisistä yhteistyöjärjestöistä, kuten YK:n ihmisoikeusneuvostosta, Interpolista, Maailman kauppajärjestöstä, Unescosta ja muista;
- sulkemaan kaikki Venäjän federaation pankit SWIFT-järjestelmän ulkopuolelle ja kieltämään venäläisten merialusten pääsyn EU:n aluevesille ja käynnin EU:n satamissa;
- lopettamaan venäläisten yritysten kanssa tehtävän yhteistyön nykyisissä ja uusissa ydinvoimahankkeissa ja lopettamaan tieteellisen yhteistyön venäläisten energiayhtiöiden kanssa.

Muita asiaa koskevia Euroopan parlamentin päätöslauselmia ovat muun muassa seuraavat:

- 5. toukokuuta 2022 annetut päätöslauselmat [Ukrainan sodan vaikutuksista naisiin ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman laittoman hyökkäyssodan vaikutuksista EU:n liikenne- ja matkailuun](#);
- 19. toukokuuta 2022 annetut päätöslauselmat [Venäjän Ukrainassa käymän sodan sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista EU:hun – EU:n toimintavalmiuksien vahvistaminen](#), ehdotuksesta asetukseksi [assosiaatiosopimuksen mukaisesti ukrainalaisiin tuotteisiin sovellettavia kaupan myönnytyksiä täydentävästä kaupan väliaikaisesta vapauttamisesta](#) ja ehdotuksesta [asetukseksi kansanmurhaan, rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksiin liittyvien todisteiden keräämisen, säilyttämisen ja analysoinnin osalta Eurojustissa](#);
- [neuvostolle 8. kesäkuuta 2022 annettu suositus](#), jossa Euroopan parlamentti toisti kehoituksensa myöntää EU:n ehdokasvaltion asema Ukrainalle, ja 23. kesäkuuta 2022 annettu päätöslauselma Ukrainan, Moldovan ja Georgian [ehdokasvaltion asemasta](#), jossa parlamentti toisti tämän kehotuksen;
- 15. syyskuuta 2022 annettu [pätöslauselma](#) ihmisoikeusloukkauksista, jotka liittyvät ukrainalaisten siviilien pakkosiirtoihin ja ukrainalaisten lasten pakkoadoptioihin Venäjälle;
- 6. lokakuuta 2022 annettu [pätöslauselma](#) Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman hyökkäyssodan kiihtymisestä;
- 23. marraskuuta 2022 annettu [pätöslauselma](#), jossa Venäjä nimettiin terrorismia tukevaksi valtioksi – pian tämän päätöslauselman hyväksymisen jälkeen Euroopan parlamenttiin kohdistui pitkälle kehitetty [kyberhyökkäys](#), josta eräs Venäjämielinen ryhmä ilmoitti olevansa vastuussa;
- 15. joulukuuta 2022 annettu [pätöslauselma](#), jossa tunnustettiin vuosien 1932–1933 holodomor Ukrainan kansan kansanmurhaksi;
- 19. tammikuuta 2023 annettu [pätöslauselma](#), jossa kehoitettiin perustamaan erityistuomioistuin Venäjän Ukrainassa tekemistä rikoksista rankaisemiseksi ja Venäjän ja Valko-Venäjän sotilaallisen ja poliittisen johdon saattamiseksi vastuuseen;
- EU:n ja Ukrainan huippukokouksen valmistelusta 2. helmikuuta 2023 annettu [pätöslauselma](#), jossa parlamentti kehotti sekä EU:n toimielimiä että Ukrainan viranomaisia pyrkimään liittymisneuvottelujen aloittamiseen ja tukemaan etenemissuunnitelmaa, jossa hahmotellaan seuraavat vaiheet Ukrainan EU:n

sisämarkkinoille liittymisen mahdollistamiseksi ja jossa keskitytään konkreettisten hyötyjen tarjoamiseen Ukrainan yhteiskunnalle ja kansalaisille prosessin alusta lähtien;

- jo vuoden kestäneestä Venäjän hyökkäyksestä ja sodasta Ukrainaa vastaan 16. helmikuuta 2023 annettu [päättölauselma](#), jossa parlamentti korosti, että Ukrainalle olisi annettava sotilaallista apua niin kauan kuin se on tarpeen, ja kehotti EU:ta ja sen jäsenvaltioita toteuttamaan lisätoimia Venäjän kansainvälisen eristäytymisen jatkamiseksi, mukaan lukien Venäjän jäsenyys kansainvälisissä järjestöissä ja elimissä, kuten YK:n turvallisuusneuvostossa, ja kehotti Ukrainaa, komissiota ja neuvostoa työskentelemään liittymisneuvottelujen aloittamiseksi tuona vuonna;
- Ukrainan kestävästä jälleenrakennuksesta ja integroitumisesta euroatlanttiseen yhteisöön 15. kesäkuuta 2023 annettu [päättölauselma](#), jossa parlamentti vahvisti jatkavansa Ukrainan päättäväistä tukemista, kunnes sen kansainvälisesti tunnustetut rajat palautetaan täysimääräisesti maan hallintaan ja valvontaan, ja koko Ukrainan pitkäjänteisen elpymisen ja jälleenrakentamisprosessin ajan, ja tuomitsi Venäjän toimesta tapahtuneen Kahovkan padon tuhoamisen, joka täyttää sotarikoksen tunnusmerkit; päätöslauselmassa korostettiin, että Ukrainan voiton aikaansaama rauha on turvattava integroimalla Ukraina EU:hun ja Natoon, ja kehoitettiin neuvostoa ja komissiota esittämään liittymisneuvottelujen aloittamiselle selkeä etenemissuunnitelma ja tukemaan Ukrainaa, jotta sen EU:hun liittymistä koskevat neuvottelut voidaan käynnistää vuonna 2023;
- 15. kesäkuuta 2023 annettu [päättölauselma](#) ukrainalaisten alaikäisten Tihran Ohannisianin ja Mykyta Khanhanovin joutumisesta Venäjän federaation harjoittaman kidutuksen ja syytöimien kohteeksi.

Euroopan parlamentin poliittisten ryhmien johtajat (puheenjohtajakokous) antoivat [9. kesäkuuta 2022 julkilausuman](#), jossa he vetosivat voimakkaasti Eurooppa-neuvostoon, jotta Ukrainalle myönnettäisiin EU:n ehdokasmaan asema.

Euroopan parlamentin arvostettu mielipiteenvapauden Saharov-palkinto oli vuonna 2018 myönnetty ukrainalaiselle elokuvaohjaajalle Oleg Sentsoville, ja vuonna 2022 palkinto myönnettiin ”Ukrainan rohkealle kansalle, jota edustavat maan presidentti, vaaleilla valitut johtajat ja kansalaisyhteiskunta”.

Euroopan parlamentti on antanut teknistä apua ja luontoissuorituksina annettavaa apua Ukrainan parlamentille, Verhovna Radalle, erityisesti tietotekniikan, viestinnän, oikeudellisen avun ja kääntämisen aloilla. Se on kehittänyt useita viestintävälineitä, kuten [Stand with Ukraine -verkkosivuston](#), joka on saatavilla englanniksi ja ukrainaksi.

Parlamentti on myös toteuttanut useita konkreettisia toimia Ukrainan kansalaisyhteiskunnan ja väestön tavoittamiseksi ja tukemiseksi. Se esimerkiksi avasi Ukrainan kansalaisyhteiskunnan keskuksen Station Europe -rakennuksessa Brysselissä ja käynnisti [Toivon generaattorit](#) -kampanjan, jonka puitteissa se [lahjoitti](#) 8. joulukuuta 2022 generaattorin ja lähetti seitsemän generaattoria suoraan Verhovna Radalle.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Täysimittaisen sodan puhkeaminen ja EU:n virallisen ehdokasmaan aseman myöntäminen Ukrainalle ovat lisänneet vuoropuhelua ja henkilökohtaisia vierailuja kaikilla tasoilla, myös kummankin parlamentin johtajien, poliittisten ryhmien,

valiokuntien ja muiden elinten välillä, ja EU:n ja Ukrainan parlamentaarissa assosiaatiovaliokunnassa.

Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola matkusti 1. huhtikuuta 2022 ensimmäisenä EU-johtajana Ukraina Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Hän vieraili Kiovassa, jossa hän [puhui](#) Verhovna Radassa ja tapasi presidentti Zelenskyin, pääministeri Denys Šmyhalin ja Verhovna Radan poliittisten ryhmien edustajia. Ukrainan valtiollisen itsenäisyyden päivänä 28. heinäkuuta 2022 puhemies Metsola puhui Verhovna Radalle [videoviestissä](#), jossa hän vahvisti EU:n antamat sitoumukset tukea Ukrainan elpymistä ja jälleenrakentamista. Ukrainan pääministeri Denys Šmyhal [vieraili](#) 5. syyskuuta 2022 Euroopan parlamentissa, jossa hän tapasi puhemies Metsolan ja poliittisten ryhmien johtajat, ja presidentti Zelenskyin vaimo Olena Zelenska osallistui 14. syyskuuta 2022 keskusteluun unionin tilaa koskevasta puheesta Euroopan parlamentin täysistunnossa Strasbourgissa.

Euroopan parlamentin pääsihteeri Klaus Welle [vieraili](#) Ukrainassa 19.–22. syyskuuta 2022 Verhovna Radan pääsihteerin kutsusta. Siellä hän [tapasi](#) useita henkilöitä, muun muassa Verhovna Radan ensimmäisen varapuhemiehen Oleksandr Kornijenkon, keskustellakseen Euroopan parlamentin tuesta Radalle.

Presidentti Zelenskyi [puhui](#) Euroopan parlamentin täysistunnossa 14. joulukuuta 2022 pidetyssä Saharov-palkintoseremoniassa, ja samana päivänä puhemies Metsola [puhui](#) Verhovna Radalle Ukrainan edistymisestä EU:n ehdokasmaana. Parlamentti piti 9. helmikuuta 2023 [ylimääräisen täysistunnon](#) (juhlaistunto), johon puhemies Zelenskyi osallistui henkilökohtaisesti. Puhemies Metsola osallistui 4. maaliskuuta 2023 [United for Justice -konferenssiin](#) Lvivissä ja tapasi muun muassa presidentti Zelenskyin, Verhovna Radan puhemiehen Ruslan Stefantšukin ja Ukrainan valtakunnansyyttäjän Andriy Kostinin.

Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunnan jäsenistä koostuva valtuuskunta [vieraili](#) Kiovassa 2. joulukuuta 2022 tavatakseen Ukrainan keskeisiä virkamiehiä ja sen parlamentin jäseniä. Helmikuun 20. päivänä 2023 ulkomaista sekaantumista kaikkiin Euroopan unionin demokraattisiin prosesseihin ja siihen sisältyvää disinformaatiota sekä lahjomattomuuden, avoimuuden ja vastuuvollisuuden vahvistamista Euroopan parlamentissa käsittelevän erityisvaliokunnan (ING2) kuusi jäsentä [vieraili Kiovassa](#). Heitä odotti tiivis kokousohjelma, jossa pääaiheita olivat ulkomainen sekaantuminen, disinformaatio ja EU:n tuki Ukrainalle Venäjän hyökkäyssodan yhteydessä sekä Ukrainan ehdokasmaan asema. Ihmisoikeuksien alivaliokunnan (DROI) valtuuskunta [vieraili](#) 22. ja 23. lokakuuta 2023 Tšernihivin alueella ja Kiovassa keskustelemassa oikeudenmukaisuudesta ja vastuuvollisuudesta sekä yhteisestä ihmisoikeusagendasta paikallisyhteisöjen, mukaan lukien uhrin ja todistajien, Ukrainan Verhovna Radan, presidentin kanslian, valtakunnansyyttäjän ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Aluekehitysvaliokunnan (REGI) jäseniä [vieraili Ukrainassa](#) 30. lokakuuta – 1. marraskuuta 2023 keskustelemassa Ukrainan elpymisestä ja jälleenrakentamisesta, sen etenemisestä kohti EU-jäsenyyttä ja siihen liittyvistä uudistuksista.

[EU:n ja Ukrainan parlamentaarinen assosiaatiovaliokunta](#) on kokoontunut säännöllisesti Venäjän täysimittaisen hyökkäyksen alusta lähtien. Parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan 13. kokous – ylimääräinen kokous – pidettiin 24. maaliskuuta 2022. Ukrainan parlamentin jäsenet osallistuivat kokoukseen etänä,

ja siinä hyväksyttiin [yhteinen julkilausuma](#). EU:n ja Ukrainan parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan sääntömääräiset kokoukset pidettiin Strasbourgissa kesäkuussa 2022 (ks. [yhteinen julkilausuma](#)) ja heinäkuussa 2023 (ks. [yhteinen julkilausuma](#)). Useat Ukrainan parlamentin tilapäiset valtuuskunnat ovat vierailleet Euroopan parlamentissa, ja parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan puheenjohtajisto, joka koostuu sen yhteispuheenjohtajista ja varapuheenjohtajista, on myös kokoontunut säännöllisesti.

Puhemies Metsolan ja puhemies Stefantsukin aloitteesta Euroopan parlamentti ja Ukrainan parlamentti pitivät 12. huhtikuuta 2023 kaikkien aikojen ensimmäisen valiokuntien välisen kokouksensa vahvistaakseen valiokuntien välisiä yhteyksiä Ukrainan valitsemalla tiellä kohti EU-jäsenyyttä ja sen toteuttaessa lainsäädännön yhdenmukaistamisohjelmaansa.

Oikeudellisen kehyksen Euroopan parlamentin tuelle ja valmiuksien kehittämistoimille muodostavat yhteisymmärryspöytäkirja, joka allekirjoitettiin Ukrainan parlamentin kanssa 3. heinäkuuta 2015 ja uusittiin uudeksi vaalikaudeksi, ja hallinnollista yhteistyötä koskeva sopimus, jonka parlamenttien pääsihteerit allekirjoittivat maaliskuussa 2016.

Euroopan parlamentin demokratiatukitoimintaan Ukrainassa kuuluu laaja valmiuksienkehittämisohjelma Verhovna Radalle. Nämä toimet perustuvat suosituksiin, jotka laadittiin syyskuun 2016 ja helmikuun 2017 välillä tarvekartoituksessa, jonka toteutti Euroopan parlamentin entinen puhemies Pat Cox, ja joiden täytäntöönpanoon ja seurantaan tämä edelleen tiiviisti osallistuu.

Euroopan parlamentti käynnisti vuonna 2017 Jean Monnet -vuoropuheluna tunnetun poliittisen vuoropuhelun ja välitystoiminnan prosessin. Ukrainan kanssa käytävässä Jean Monnet -vuoropuhelussa Verhovna Radan puhemies ja poliittisten ryhmien johtajat osallistuvat säännöllisesti keskusteluihin näiden suositusten täytäntöönpanosta sekä Verhovna Radan sisäisestä uudistuksesta.

Ennakoiden Verhovna Radan kunnianhimoista tavoitetta siirtyä kohti liittymistä valmistelevaa ohjelmaa Euroopan parlamentti käynnisti äskettäin sarjan verkkoseminaareja Ukrainan parlamentin jäsenille. Niissä keskitytään lainsäädännön yhdenmukaistamiseen, lainsäädäntöprosessien parhaisiin käytäntöihin sekä etiikkaan ja eturistiriitoihin. Euroopan parlamentti ja Ukrainan parlamentti tekevät myös tiiviimpää yhteistyötä digitalisaatio-ohjelman, strategisten ennakointivalmiuksien ja käännöspalvelujen alalla. Euroopan parlamentti kehittää parhaillaan tärkeää parlamentaarista mekanismia, joka sisällytetään Verhovna Radan valvontavaltuuksiin ja jonka tarkoituksena on valvoa Ukrainan saamaa ulkoista rahoitusta. Tällä alalla tehtävää työtä valvoo Euroopan parlamentin demokratiatukitoimintaa johtava jäsen Michael Gahler. Parhaillaan valmistellaan myös ohjelmia naisparlamentaarikkojen vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja disinformaation torjumiseksi.

C. Vaalitarkkailu

Vapaat ja rehelliset vaalit ovat vakaan demokratian kulmakivi. Euroopan parlamentti lähetti Ukrainaan vaalitarkkailuvaltuuskuntia vuosina 2014 ja 2015 presidentin-, parlamentti- ja paikallisvaaleihin sekä vuonna 2019 presidentin- ja parlamenttivaaleihin.

EU ja Euroopan parlamentti ovat kiinnittäneet erityistä huomiota vaaleihin laittomasti miehityillä alueilla, erityisesti syyskuussa 2021 pidettyihin Venäjän duuman vaaleihin,

joissa oli mukana miehitetty Krim. [Komission varapuheenjohtaja / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja](#) korosti 20. syyskuuta 2021 antamassaan julkilausumassa, että EU ei tunnusta miehitetyllä Krimin niemimaalla pidettyjä niin sanottuja vaaleja.

Ukrainan perustuslain mukaan sääntömääräiset parlamenttivaalit on määrä järjestää syksyllä 2023, presidentinvaalit keväällä 2024 ja paikallisvaalit syksyllä 2025. Vaaleja ei kuitenkaan voida järjestää niin kauan kuin sotalaki on voimassa. Ensimmäiset sodan jälkeiset vaalit aiheuttavat ennennäkemättömiä haasteita, sillä merkittävä osa vaali-infrastruktuurista on vaurioitunut ja miljoonat äänestäjät ovat joutuneet siirtymään kotiseudultaan maan sisällä tai lähtemään maasta.

Työ sodan Ukrainan äänestäjäkuntaan ja vaali-infrastruktuuriin aiheuttamien vaikutusten arvioimiseksi ja uuden vaaliympäristön valmistelemiseksi on jo aloitettu. Ukrainan vaaliviranomaiset saavat kansainväliseltä yhteisöltä apua äänestämisen järjestämiseen maan ulkopuolella. Euroopan parlamentti järjesti aiheesta parlamentaarisen vaalivuoropuhelun toukokuun 2023 lopussa yhteistyössä kansainvälisen IDEAn ja International Foundation for Electoral Systems -säätiön kanssa, joka tarjoaa laajamittaista vaaliapua Ukrainalle ja auttaa maata määrittämään parhaan mallin äänestämiseksi maan ulkopuolella keskittyen ukrainalaispakolaisiin ulkomailla.

MOLDOVA

EU ja Moldova allekirjoittivat 27. kesäkuuta 2014 [assosiaatiosopimuksen](#), johon sisältyy pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppasopimus, joka tuli voimaan heinäkuussa 2016. Sopimuksella lujitettiin Moldovan poliittisia ja taloudellisia siteitä EU:hun. Siinä esitettiin hyvän hallintotavan ja taloudellisen kehityksen kannalta erittäin tärkeä uudistussuunnitelma ja vahvistettiin yhteistyötä useilla aloilla. Allekirjoittamalla sopimuksen Moldova sitoutui uudistamaan kansallista politiikkaansa EU:n lainsäädännön ja käytännön pohjalta. Assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanoa koskeva etenemissuunnitelma määrittää assosiaatio-ohjelmassa, jonka viimeisin versio – [tarkistettu vuosien 2021–2027 assosiaatio-ohjelma](#) – hyväksyttiin elokuussa 2022. EU on Moldovan ylivoimaisesti tärkein kauppakumppani, ja sen osuus maan kokonaiskaupasta on 52 prosenttia. Se on myös suurin sijoittaja Moldovassa.

Sen jälkeen, kun viisumipakon poistaminen lyhytaikaiselta oleskelulta tuli voimaan huhtikuussa 2014, yli 2,5 miljoonaa Moldovan kansalaista, joilla on biometrinen passi, on matkustanut Schengen-alueelle ilman viisumia. Tämä on edistänyt matkailua, liikesuhteita ja ihmisten välisiä yhteyksiä.

Komissio julkaisi 2. kesäkuuta 2021 EU:n Moldovan talouden elvytysuunnitelman, jossa varataan 600 miljoonaa euroa maan sosioekonomisen elpymisen tukemiseen covid-19:n jälkeen, edistetään vihreää siirtymää ja digitaalista siirtymää ja otetaan käyttöön maan hyödyntämätöntä taloudellista potentiaalia.

EU-mielisen presidentin Maia Sandun toiminta- ja solidaarisuuspuolue (PAS) voitti selvästi 11. heinäkuuta 2021 pidetyt ennenaikaiset parlamenttivaalit. PAS:n hallitsema parlamentti hyväksyi Natalia Gavriļiţan nimittämisen pääministeriksi ja hyväksyi hänen kunnianhimoisen ohjelmansa tämän entisen neuvostotasavallan pitkittyneen poliittisen ja taloudellisen kriisin ratkaisemiseksi ja sen tuomiseksi lähemmäs EU:ta – mikä on maan tärkein ulkopoliittinen prioriteetti – panemalla EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimus täysimääräisesti täytäntöön. Pääministeri Gavriļiţa erosi

tehtävästään 10. helmikuuta 2023, ja uudeksi pääministeriksi hyväksyttiin presidentti Sandun entinen neuvonantaja Dorin Recean. Myös hallitusta järjesteltiin uudelleen. Nykyinenkin hallitus noudattaa EU-myönteistä ohjelmaa, jossa keskitytään uudella tavalla kansalliseen turvallisuuteen ja uudistusten täytäntöönpanon nopeuttamiseen osana työtä EU:hun liittymiseksi.

Moldova on Ukrainan naapurimaana erityisen haavoittuvassa tilanteessa Venäjän hyökättyä Ukraina. Hyökkäyksellä on ollut vakavia vaikutuksia maahan. Tätä taustaa vasten Moldova otti historiallisen askeleen ja haki virallisesti EU:n jäsenyyttä 3. maaliskuuta 2022. Sille myönnettiin ehdokasmaan asema 23. kesäkuuta 2022 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa, mikä avasi uuden strategisen vaiheen EU:n ja Moldovan suhteissa.

Ukrainan sodan vuoksi EU on osoittanut solidaarisuutta Moldovaa kohtaan. Lokakuusta 2021 lähtien se on antanut maalle yli [1,2 miljardia euroa tukea](#) avustuksina ja lainoina. EU pyrkii vahvistamaan Moldovan häiriönsietokykyä, turvallisuutta, vakautta, taloutta ja energiaturvallisuutta, tehostamaan turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ja tukemaan Moldovan pyrkimyksiä toteuttaa uudistuksia ja liittyä EU:hun. Tammikuussa 2022 komissio ehdotti 150 miljoonan euron makrotaloudellista rahoitusapupakettia Moldovalle (siitä maksettiin kaksi erää vuosina 2022–2023), ja 24. tammikuuta 2023 se ehdotti avun korottamista enintään 145 miljoonalla eurolla. Euroopan parlamentti hyväksyi tämän ehdotuksen 9. toukokuuta 2023 ja neuvosto 30. toukokuuta 2023. Makrotaloudellisen rahoitusavun maksamisen ehtona on sekä IMF:n ohjelman että [yhteisymmärryspöytäkirjassa](#) sovittujen politiikkatoimien täytäntöönpano.

Ennen Moldovassa 1. kesäkuuta 2023 pidettyä Euroopan poliittisen yhteisön huippukokousta komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen [ilmoitti](#), että komissio lisäsi tukeaan Moldovalle ja aikoi nyt saada aikaan jopa 1,6 miljardin euron investoinnit Moldovan talous- ja investointisuunnitelman kautta.

Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan kokouksessa 28. kesäkuuta 2023 [komission jäsen Olivér Várhelyi ilmoitti Moldovalle myönnettävästä tukipaketista](#), jossa on viisi painopistettä:

- talouskehitys ja yhteenliitettävyys
- uudistusten tukeminen ja hallinnollisten valmiuksien kehittäminen Moldovan EU-jäsenyyttä silmällä pitäen
- energia
- turvallisuus
- disinformaation torjunta ja strateginen viestintä.

Tältä osin komissio on ehdottanut Moldovalle annettavan avun lisäämistä monivuotisen rahoituskehityksen väliarvioinnin avulla siten, että Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä (NDICI) 600 miljoonaa euroa kohdennetaan uudelleen ohjelmiin, joilla lisätään tukea muille EU:n itäisen naapuruston maille, myös Moldovalle, vuosina 2024–2027.

Moldovan viranomaiset lisäävät nyt uudistuspyrkimyksiään täyttääkseen yhdeksän ehtoa, jotka on asetettu [komission lausunnossa](#) Moldovan EU-jäsenyyshakemuksesta, ja saavuttaakseen EU:n ja Moldovan assosiaatio-ohjelmassa esitetyt tavoitteet. Ohjelmalla vauhditetaan edelleen uudistuksia ja lainsäädännön mukauttamista EU:n

säännöstöön. [Komission helmikuussa 2023 julkaisemaan analyttiseen kertomukseen](#) sisältyvät suositukset ohjaavat myös maan uudistus- ja lähentymispyrkimyksiä.

[EU–Moldova-assosiaationeuvoston seitsemäs kokous](#) järjestettiin 7. helmikuuta 2023 Brysselissä. Kokouksessa EU ja Moldova toistivat olevansa sitoutuneita vahvistamaan poliittista assosiaatiotaan ja syventämään taloudellista yhdentymistään. Komissio esitteli 22. kesäkuuta 2023 antamassaan [suullisessa päivityksessä](#) saavutettua edistystä. Se totesi, että Moldova oli täyttänyt kolme sen lausunnossa asetetuista yhdeksästä ehdosta ja että muiden vaiheiden täytäntöönpano eteni suunnitellusti, sillä kolmella muulla alalla oli edistytty hyvin.

Komissio raportoi virallisesti Moldovan edistymisestä 8. marraskuuta 2023 osana laajentumispakettiaan. Se [suositti](#), että neuvosto aloittaisi liittymisneuvottelut Moldovan kanssa ja hyväksyisi neuvottelukehykset sen jälkeen, kun Moldova on toteuttanut tietyt keskeiset toimenpiteet. Komissio totesi, että kuusi yhdeksästä ehdosta oli täyttynyt: uudistukset demokratian ja oikeusvaltion vahvistamiseksi, kansalaisyhteiskunnan osallistumisen lisääminen, julkishallinnon uudistamisen ja oikeudellisten uudistusten valmistelu sekä edistyminen korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Keskeiset toimenpiteet, joita on toteutettava korruption torjunnassa, ovat oligarkkien vaikutusvallan vähentämistä koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon jatkaminen ja oikeuslaitoksen kattavan uudistuksen edistäminen. Eurooppa-neuvoston on määrä päättää 14. ja 15. joulukuuta 2023 pidettävässä kokouksessaan, aloitetaanko liittymisneuvottelut Moldovan tasavallan (ja Ukrainan) kanssa.

Venäjä on helmikuusta 2023 lähtien tehostanut hybridisodankäyntiään Moldovaa vastaan ja pyrkii nyt avoimesti horjuttamaan Moldovan EU-myönteistä hallitusta välikäsien avulla tekemällä kyberhyökkäyksiä, levittämällä disinformaatiota, lietsomalla yhteiskunnallisia levottomuuksia ja esittämällä tekaistuja pommiuhkauksia. Lisäksi Venäjä-mielinen Şor-puolue järjesti laittomasti rahoitettuja mielenosoituksia vuosina 2022 ja 2023. Vaikka pakoileva oligarkki Ilan Shor on tuomittu 15 vuodeksi vankeuteen, hänellä on edelleen huomattavan paljon vaikutusvaltaa Moldovassa ja hän jatkaa pyrkimyksiään sekä maan että sen Eurooppa-myönteisen hallituksen horjuttamiseksi. Presidentti Sandu kertoi julkisesti salajuonesta, jossa oli Venäjän tukeman aseellisen vallankaappauksen avulla ollut tarkoitus syöstä hänet ja hänen hallituksensa vallasta. Vastauksena näihin yrityksiin EU on lisännyt Moldovan kanssa tehtävää turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä muun muassa käynnistämällä maassa EU:n kumppanuusoperaation (EUPM Moldova), kaksinkertaistamalla [Euroopan rauhanrahastosta](#) antamansa avun ja [määräämällä rajoittavia toimenpiteitä](#) maan vakautta horjuttaville henkilöille.

Moldovan viranomaiset isännöivät 1. kesäkuuta 2023 Euroopan poliittisen yhteisön toista huippukokousta Bulboacassa. Kokous [vahvisti Moldovan kansainvälistä tunnustusta ja nosti sen profiilia luotettavana kumppanina](#). Se tarjosi myös EU:lle tilaisuuden lähettää vahva signaali tuesta Moldovalle, Ukrainalle ja laajemmalle eurooppalaiselle yhteisölle ja osoittaa yhtenäisyyttä rauhan tukemiseksi. Kokouksen järjestäminen oli valtava haaste maalle, jolla on rajalliset hallinnolliset valmiudet ja jota Venäjä suoraan uhkaa.

Moldovasta irtautunut Transnistrian alue, joka julistautui yksipuolisesti itsenäiseksi vuonna 1990, on edelleen merkittävä haaste. Siitä on tullut entistä suurempi haaste Ukrainan sodan myötä, koska alueella on venäläisiä

joukkoja ja Moldova on riippuvainen Transnistrian sähköstä. EU osallistuu tarkkailijana 5+2-neuvotteluprosessiin Transnistrian konfliktin ratkaisemiseksi. Vaikka neuvotteluprosessi on käytännössä ollut pysähdyksissä vuodesta 2022, EU tukee edelleen kattavaa ja rauhanomaista ratkaisua, joka perustuu Moldovan suvereniteettiin ja alueelliseen koskemattomuuteen siten, että Transnistrialla on erityisasema. Myös Gagauzian autonomisen alueen ja Moldovan keskushallinnon jo ennestään jännitteiset suhteet ovat kiristyneet entisestään Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja aiheuttavat jatkossakin haasteita.

A. Euroopan parlamentin kanta

Euroopan parlamentti tunnusti [20. lokakuuta 2020 antamassaan päätöslauselmassa](#) Moldovassa tehdyt parannukset demokraattisten normien edistämiseksi ja korruption torjunnassa ja toisti samalla kehotuksensa riippumattomasta ja puolueettomasta oikeuslaitoksesta. Kuukausi sen jälkeen, kun Moldova oli jättänyt EU-jäsenyyshakemuksensa, Euroopan parlamentti hyväksyi [5. toukokuuta 2022 päätöslauselman](#), jossa se kehotti EU:n toimielimiä myöntämään Moldovalle EU:n ehdokasmaan aseman ja integroimaan maan EU:n sisämarkkinoihin. Parlamentti pyysi komissiota myös lisäämään Moldovalle annettavaa taloudellista ja teknistä apua muun muassa antamalla uuden makrotaloudellista rahoitusapua koskevan ehdotuksen, vapauttamalla liikennettä ja kauppaa sekä jatkamalla pakolaisasioiden hoitamisen ja humanitaarisen työn tukemista.

Hyväksyessään 19. toukokuuta 2022 [mietintönsä EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanosta](#) Euroopan parlamentti kehotti jälleen kerran myöntämään Moldovalle ehdokasmaan aseman. Mietinnössään se korosti, että uudistusten toteuttamiseksi on toteutettu joitakin tärkeitä toimia, mutta paljon enemmän on tehtävä erityisesti keskeisten valtiollisten instituutioiden vahvistamiseksi. Tämä kehoitus toistettiin Euroopan parlamentin [23. kesäkuuta 2022 antamassa päätöslauselmassa](#) Ukrainan, Moldovan tasavallan ja Georgian ehdokasmaan asemasta.

Moldovan kohtaamien hybridiuhkien lisääntyttyä Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan myötä Euroopan parlamentti antoi [19. huhtikuuta 2023 päätöslauselman](#), jossa se toisti horjumattoman tukensa maan itsenäisyydelle, suvereniteetille ja alueelliselle koskemattomuudelle näinä erityisen haastavina aikoina.

Ennen komission laajentumispaketin esittelyä ja joulukuun Eurooppa-neuvoston kokousta Euroopan parlamentti antoi [5. lokakuuta 2023 päätöslauselman](#), jossa se vahvisti olevansa sitoutunut Moldovan tasavallan tulevaan EU-jäsenyyteen ja pyysi, että liittymisneuvottelut Moldovan kanssa aloitetaan vuoden loppuun mennessä.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Ukrainan sodan alkamisesta lähtien Euroopan parlamentti on osoittanut vankumatonta tukea ja solidaarisuutta Moldovalle. Toukokuun 18. päivänä 2022 puhemies Metsolan kutsusta [presidentti Sandu puhui Euroopan parlamentin täysistunnossa Brysselissä](#) sodan riehussa samanaikaisesti Ukrainassa. Tämä oli vahva osoitus tuesta maalle, johon sota on vaikuttanut suhteettoman paljon. Puhemies Metsola vieraili Moldovassa 11. marraskuuta 2022 tavatakseen presidentti Sandun, entisen pääministerin Gavrilițan ja Moldovan parlamentin puhemiehen Igor Grosun ja puhuakseen Moldovan parlamentille. Vierailunsa aikana hän toisti painokkaasti, että Euroopan parlamentti tukee Moldovan EU-jäsenyyttä. EU–Moldova-assosiaationeuvoston seitsemännen kokouksen yhteydessä puhemies Metsola tapasi

entisen pääministerin Gavrilițan (6. helmikuuta 2023). Puhemies Metsola tapasi 21. toukokuuta 2023 ensimmäisen kerran pääministeri Receanin ja puhemiehen Grosun vieraillessaan Chișinăussa kansalaisten kokoontuessa ”Eurooppalainen Moldova - kansalliskokoukseen”, jonka presidentti Sandu oli kutsunut koolle. Bulboacassa 1. kesäkuuta 2023 pidetyssä Euroopan poliittisen yhteisön kokouksessa puhemies Metsola kehotti EU:ta aloittamaan liittymisneuvottelut Moldovan kanssa vuoden 2023 loppuun mennessä. Presidentti Sandu puolestaan käytti huippukokousta tilaisuutena ilmaista maansa EU:hun liittymistä koskevat toiveet ja toisti Moldovan omana tavoitteena olevan liittyä EU:hun vuoteen 2030 mennessä.

Puhemies Metsola tapasi uudelleen puhemies Grosun Euroopan parlamentissa Brysselissä 5. heinäkuuta 2023, jolloin Moldovan parlamentin valtuuskunta teki parlamenttiin opintokäynnin, jolla käsiteltiin EU:hun liittymisprosessia. Vierailun järjesti Euroopan parlamentin demokratiatuki- ja vaalikoordinoitiryhmä, ja siihen osallistui 20 Moldovan parlamentin jäsentä.

Euroopan parlamentin valiokunnat ovat kiinnittäneet paljon huomiota Moldovan tilanteeseen, ja useat valtuuskunnat ovat matkustaneet maahan vuosina 2022 ja 2023. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunnan valtuuskunta vieraili toukokuussa 2023 Moldovassa ja Romaniassa tutustuakseen Moldovan tasavallassa ja Ukrainassa toteutettavaan Euroopan unionin rajavalvonnan avustusoperaatioon ja Moldovassa toteutettavaan Euroopan unionin kumppanuusoperaatioon. Kansainvälisen kaupan valiokunnan ja budjettivaliokunnan jäsenet tapasivat helmikuussa 2023 moldovalaiset kollegansa keskustellakseen EU:n ja Moldovan kauppasuhteista ja budjettituesta Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan yhteydessä. Samalla viikolla Chișinăussa pidettyyn Euronestin edustajakokoukseen osallistui suuri Euroopan parlamentin valtuuskunta.

Ulkoasiainvaliokunta ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunta lähettivät maaliskuu- ja huhtikuussa 2022 Moldovaan ensimmäisen valtuuskuntansa sodan puhkeamisen jälkeen osoituksena EU:n yksimielisestä solidaarisuudesta ja tuesta Moldovalle. Kesäkuussa 2023 myös kehitysvaliokunnan jäseniä vieraili Moldovassa tarkastellakseen siellä olevien ukrainalaispakolaisten tilannetta.

EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimuksen 440 artiklalla perustettiin parlamentaarinen assosiaatiovaliokunta. Parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan ensimmäinen kokous pidettiin 16. lokakuuta 2014, ja 13. kokous pidettiin Brysselissä 23. maaliskuuta 2023. Assosiaatiovaliokunta on julkisesti tukenut Moldovan yhdentymistä EU:hun siitä lähtien, kun maa haki EU:n jäsenyyttä maaliskuussa 2023. Huhtikuussa 2023 se kehotti EU:n toimielimiä myöntämään Moldovalle ehdokasmaan aseman. Kahdessa viimeisimmässä parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan kokouksessa hyväksyttiin vahvat julkilausumat, [joissa kehoitettiin EU:n toimielimiä aloittamaan liittymisneuvottelut vuoden 2023 loppuun mennessä](#), kun Moldova on pannut täytäntöön komission yhdeksän suositusta, ja [kehoitettiin niitä integroimaan asteittain Moldova sisämarkkinoihin](#).

Euroopan parlamentti on määritellyt Moldovan demokratiatukitoimiensa ensisijaiseksi maaksi ja toteuttaa monenlaisia toimia yhdessä Moldovan parlamentin kanssa sekä poliittisella että hallinnollisella tasolla. Näiden toimien puitteet esitetään Euroopan parlamentin puhemiehen David Sassolin ja Moldovan parlamentin puhemiehen Igor Grosun marraskuussa 2021 allekirjoittamassa yhteisymmärryspöytäkirjassa. Tätä yhteisymmärryspöytäkirjaa täydentää etenemissuunnitelma.

Useissa Euroopan parlamentin toimissa Moldovassa keskitytään tukemaan toimia disinformaation ja demokraattisiin prosesseihin kohdistuvan ulkomaisen sekaantumisen torjumiseksi (demokratiakolmio-ohjelma), edistämään vuoropuhelun ja poliittisen keskustelun kulttuuria Moldovan parlamentissa (Jean Monnet -vuoropuhelu) sekä kehittämään valmiuksia sekä poliittisella että hallinnollisella tasolla.

C. Vaalitarkkailu

Euroopan parlamentti lähetti oman valtuuskuntansa Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj-ODIHR) johtamaan kansainväliseen vaalitarkkailuvaltuuskuntaan seuraamaan Moldovan parlamenttivaaleja 11. heinäkuuta 2021. Tarkkailijat totesivat, että nämä vaalit olivat yleisesti ottaen hyvin järjestetyt, vapaat ja kilpailuun perustuvat huolimatta joistakin jäljellä olevista puutteista, jotka on korjattava tulevia vaaleja ajatellen.

Moldovan parlamentti hyväksyi joulukuussa 2022 uuden vaalilain, joka vastaa kansainvälisten ja paikallisten asiantuntijajärjestöjen, kuten Venetsian komission, antamia keskeisiä suosituksia. Tämä uusi laki tuli voimaan 1. tammikuuta 2023. Siihen sisältyvät Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan David McAllisterin johtaman Euroopan parlamentin vaalitarkkailuvaltuuskunnan tekemät suositukset.

Euroopan parlamentti lähetti vaalitarkkailuvaltuuskunnan Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj-ODIHR) johtamaan kansainväliseen vaalitarkkailuvaltuuskuntaan (I-EOM) tarkkailemaan 5. ja 19. marraskuuta 2023 pidettyjä aluevaaleja. Tämä tarjosi tilaisuuden arvioida vaalilain tehokkuutta ja täytäntöönpanoa, sillä nämä paikallisvaalit olivat ensimmäiset, jotka järjestettiin uusien sääntöjen mukaisesti. Huolimatta kireästä kampanjasta ja Venäjän hybridisodankäynnin luomista poikkeusolosuhteista ja toistuvasta puuttumisesta Moldovan vaaliprosessiin I-EOM-valtuuskunta totesi, että vaalit olivat olleet rauhanomaiset ja niitä oli hallinnoitu tehokkaasti, että vaalihallinto oli toiminut avoimesti ja ammattimaisesti ja että ehdokkaat olivat suurimmaksi osaksi voineet kampanjoida vapaasti ja tarjonneet äänestäjille erilaisia vaihtoehtoja. Euroopan parlamentin vaalitarkkailuvaltuuskunnan johtaja José Ramón Bauzá Díaz suositteli, että viime hetken päätökset ehdokkaiden poissulkemisesta, kuten päätös Şansă-puolueesta (joka liittyy pakosalla olevaan oligarkkiin Ilan Shoriin), eivät saisi muodostaa pysyvää ennakkotapausta vaan niiden perusteena olisi oltava ainoastaan kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia koskeva vakava huoli. Hän ilmaisi myös valtuuskunnan puolesta tukensa Moldovan tasavallalle demokraattisten uudistusten toteuttamisessa huolimatta Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttamasta poikkeustilasta ja Moldovan demokraattisten instituutioiden horjuttamiseen tähtäävästä hybridisodankäynnistä.

VALKO-VENÄJÄ

Viime vuosikymmeninä EU:n ja Valko-Venäjän suhteissa on ollut ajoittain vaikeuksia, mikä johtuu jatkuvista ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien loukkauksista maassa. Vuosina 2014-2020 Valko-Venäjä näytti kuitenkin suhtautuvan avoimemmin EU:hun ja itäisen kumppanuuden politiikkaan. Maan suhteet länsimaihin olivat kohentuneet jonkin verran, ja sillä oli tärkeä rooli isäntänä EU:n välityksellä käydyissä Ukrainan kriisiä koskeneissa neuvotteluissa. Tämän seurauksena EU sitoutui harjoittamaan ”kriittistä lähentymispolitiikkaa” Valko-Venäjän suhteen, kuten esitettiin 15. helmikuuta

2016 annetuissa neuvoston [päätelmissä](#), joiden mukaan Valko-Venäjän tuntuva edistymisen perusvapauksien, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien, mukaan lukien sanan- ja ilmaisunvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus, sekä työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisessa on edelleen olennaisena perusteena muotoiltaessa EU:n tulevaa Valko-Venäjän-politiikkaa. Neuvottelut liikkuvuuskumppanuudesta saatiin päätökseen vuonna 2017, ja viisumien myöntämisen helpottamista ja takaisinottoa koskevat sopimukset tulivat voimaan 1. heinäkuuta 2020. Tavoitteena oli edistää ihmisten välisiä yhteyksiä.

On hyvin valitettavaa, että huolimatta EU:n ja Valko-Venäjän ihmisoikeusvuoropuhelun jatkamisesta, johtavista asiantuntijoista koostuvan EU:n ja Valko-Venäjän koordinoitiryhmän perustamisesta vuonna 2016 ja ihmisoikeuksia koskevan toimintasuunnitelman hyväksymisestä vuosiksi 2016–2019 ja huolimatta Valko-Venäjän aktiivisesta osallistumisesta itäisen kumppanuuden kahden- ja monenvälisiin kokouksiin se ei ole noudattanut sitoumuksiaan ihmisoikeuksien alalla. Se on edelleen ainoa Euroopan maa, jossa kuolemanrangaistus on yhä käytössä, mikä sulkee sen oikeudellisesti pois Euroopan neuvostosta. Kuolemantuomioiden täytäntöönpanon keskeyttämisestä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen mahdollista lakkauttamista keskustellaan säännöllisesti, mutta keskustelut vaikuttavat hämähäkseltä, sillä toistaiseksi mitään konkreettisia toimia ei ole toteutettu.

EU tuomitsi jyrkästi rauhanomaisten mielenosoitusten väkivaltaisen tukahduttamisen helmi-maaliskuussa 2017. Marraskuun 18. päivänä 2019 pidettyjä ennen aikaisia parlamenttivaaleja varjostivat useat väärinkäytökset ja puutteet, joiden tuloksena oppositio jäi vaille edustusta parlamentissa. Kansainvälinen yhteisö ei pitänyt 9. elokuuta 2020 pidettyjä presidentinvaaleja vapaina eikä oikeudenmukaisina. Vaaleja edelsi opposition jäsenten järjestelmällinen vaino, ja niitä seurasivat maan historiassa ennennäkemättömän laajat raat tukahduttamistoimet rauhanomaisia mielenosoittajia, opposition edustajia ja toimittajia vastaan. Tämän seurauksena EU määräsi [uusia pakotteita](#) (viimeksi elokuussa 2023) 233 henkilölle ja 37 yhteisölle, jotka ovat vastuussa vaalipetoksista ja väkivaltaisista tukahduttamistoimista tai osallisina niissä sekä Venäjän Ukrainaa vastaan käymän perusteettoman ja provosoimattoman hyökkäyssodan helpottamisesta, ja ilmoitti olevansa valmis toteuttamaan uusia rajoittavia toimenpiteitä hallinnon elimiä ja korkea-arvoisia viranhaltijoita vastaan. Lisäksi EU on vähentänyt kahdenvälistä yhteistyötä Valko-Venäjän viranomaisten kanssa keskushallinnon tasolla aivan minimiin, lisännyt tukeaan Valko-Venäjän kansalle ja kansalaisyhteiskunnalle ja mitoittanut vastaavasti uudelleen antamaansa kahdenvälistä rahoitustukea.

Vastatoimena Valko-Venäjän hallinto on virallisesti keskeyttänyt osallistumisensa itäisen kumppanuuden politiikkaan sekä olemassa oleviin rakenteisiin, kuten EU:n ja Valko-Venäjän ihmisoikeusvuoropuheluun ja EU:n ja Valko-Venäjän koordinoitiryhmään, ja pyytänyt EU:n Valko-Venäjän-suurlähettilästä poistumaan maasta.

A. Euroopan parlamentin kanta

Jo ennen 9. elokuuta 2020 pidettyjä vilpillisiä presidentinvaaleja parlamentti oli antanut useita päätöslauselmia, joissa arvosteltiin Valko-Venäjää poliittisten vankien, lehdistönvapautteen ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvien rajoitusten, ihmisoikeuksien loukkaamisen, myös kuolemanrangaistuksen säilyttämisen, ja vilpillisten parlamenttivaalien vuoksi. Euroopan parlamentti ilmaisi [19. huhtikuuta](#)

[2018 antamassaan päätöslauselmassa](#) tukensa EU:n kriittiselle lähentymispolitiikalle Valko-Venäjän kanssa, niin kauan kuin sen ehtona ovat käytännön toimet kohti demokratisointia sekä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Erityisesti parlamentti kehotti Valko-Venäjää liittymään kuolemantuomioiden täytäntöönpanon maailmanlaajuiseen moratorioon ensimmäisenä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen lopullista lakkauttamista. Euroopan parlamentti tuomitsi jälleen kerran [4. lokakuuta 2018 antamassaan päätöslauselmassa](#) riippumattomien tiedotusvälineiden häirinnän ja toimittajien pidätykset ja toisti kehotuksensa vahvistaa demokratian periaatteiden, oikeusvaltion sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.

Vastauksena 9. elokuuta 2020 järjestettyihin vilpillisiin presidentinvaaleihin ja demokraattisiin voimiin, kansalaisyhteiskunnan aktivisteihin, vapaisiin ammattiliittoihin, riippumattomiin tiedotusvälineisiin ja rauhanomaisiin mielenosoittajiin vaalien jälkeen kohdistettuihin raakoihin tukahduttamistoimiin Euroopan parlamentti hyväksyi päätöslauselmat Valko-Venäjän tilanteesta [17. syyskuuta 2020](#) ja uudelleen [26. marraskuuta 2020](#). Näissä päätöslauselmissa parlamentin jäsenet totesivat, että vaaleissa rikottiin räikeästi kaikkia kansainvälisesti tunnustettuja normeja ja että suurin osa valkovenäläisistä piti yhtenäisen opposition ehdokasta Svjatlana Tsihanouskajaa Valko-Venäjän todellisenä presidenttinä. He vaativat EU:ta kohdistamaan pikaisesti pakotteita vaaleihin liittyvistä petoksista ja sortotoimista vastuussa oleviin viranhaltijoihin, myös entiseen presidenttiin Aljaksandr Lukašenkaan. He ilmaisivat tukevansa Tsihanouskajan perustamaa koordinoituneuvostoa demokraattista muutosta vaativien ihmisten väliaikaisena edustajana. Parlamentin jäsenet toistivat nämä periaatteelliset kannat suhteista Valko-Venäjään 21. lokakuuta 2020 antamassaan suosituksessa.

Suhteista Valko-Venäjään vastaavan Euroopan parlamentin valtuuskunnan puheenjohtaja ja Valko-Venäjää käsittelevä pysyvä esittelijä ovat myös antaneet yhteisiä julkilausumia, joissa he ovat paheksuneet maan ihmisoikeustilanteen jatkuvaa huononemista ja arvostelleet Lukašenkan jatkuvaa vallan anastamista. Joulukuussa 2020 Euroopan parlamentti lähetti tiedonhankintavaltuuskunnan Valko-Venäjälle arvioimaan Valko-Venäjän demokraattisten voimien tarpeita sekä sitä, miten Euroopan parlamentti voisi tukea niitä sekä hallinnollisella että poliittisella tasolla. Vierailu ajoittui symbolisesti vuoden 2020 Saharov-palkintoviikolle, jolla osoitettiin tukea Valko-Venäjän demokraattiselle oppositiolle. Tämän seurauksena Euroopan parlamentti on perustanut ihmisoikeuksien alivaliokunnan alaisuuteen ja yhteistyössä ulkoasiainvaliokunnan ja suhteista Valko-Venäjään vastaavan valtuuskunnan kanssa Valko-Venäjän ihmisoikeusloukkauksia koskevan rankaisemattomuuden vastaisen foorumin. Demokratiatuki- ja vaalikoordinoitiryhmä on ehdottanut monenlaisia Valko-Venäjän demokraattisille aktivisteille räätälöityjä demokratiatukitoimia. Lisäksi [10. kesäkuuta 2021 antamassaan päätöslauselmassa](#) Valko-Venäjän järjestelmällisistä sortotoimista ja niiden seurauksista Euroopan turvallisuudelle Valko-Venäjän viranomaisten kaappaamasta EU:n siviilientokoneesta tehtyjen pidätysten jälkeen Euroopan parlamentti tuomitsi laajalle levinneet ihmisoikeusloukkaukset Valko-Venäjällä ja Aljaksandr Lukašenkan hallinnon harjoittaman laittoman muuttoliikkeen törkeän välineellistämisen EU:n horjuttamiseksi. Nämä periaatteelliset kannat vahvistettiin parlamentin [7. lokakuuta 2021 antamassa päätöslauselmassa](#) Valko-Venäjän tilanteesta vuoden jatkuneiden mielenilmausten ja niiden väkivaltaisen tukahduttamisen jälkeen ja uuden pidätysaallon

jälkeen, [19. toukokuuta 2022 antamassa päätöslauselmassa](#) oppositiojohtajien syytteenpanosta ja ammattiliittojen johtajien pidättämisestä Valko-Venäjällä, 24. marraskuuta 2022 antamassa [pätöslauselmassa](#) demokraattiseen oppositioon ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvan sorron jatkumisesta Valko-Venäjällä, 15. maaliskuuta 2023 antamassa [pätöslauselmassa](#) sortotoimien jatkumisesta Valko-Venäjällä, erityisesti Andrzej Poczobutin ja Ales Bjaljatskin tapauksista, ja 11. toukokuuta 2023 antamassa [pätöslauselmassa](#) merkittävän valkovenäläisen oppositiojohtajan Viktor Babarykan epäinhimillisestä kohtelusta ja joutumisesta sairaalahoitoon. Suhteista Valko-Venäjään 13. syyskuuta 2023 antamassaan [pätöslauselmassa](#) Euroopan parlamentti kehotti Kansainvälistä rikostuomioistuinta harkitsemaan kansainvälisen määräyksen antamista Lukašenkan pidättämiseksi, koska hänen hallintonsa on osallisena ukrainalaislasten laittomissa siirroissa ja indoktrinoinimisessa.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Euroopan parlamentilla ei ole virallisia suhteita Valko-Venäjän parlamenttiin, koska maa on toistuvasti laiminlyönyt vapaiden ja rehellisten vaalien järjestämisen sekä demokratiaa ja oikeusvaltiota koskevien kansainvälisten normien noudattamisen, mistä ovat osoituksena uudet mielenosoitusaallot ja laajamittainen sorto 18. marraskuuta 2019 pidettyjen viipillisten parlamenttivaalien ja 9. elokuuta 2020 pidettyjen presidentinvaalien jälkeen. Valko-Venäjän parlamentin jäseniä ei myöskään ole vielä kutsuttu Euronestin parlamentaariseen edustajakokoukseen, koska Etyjin vaalinormien noudattaminen on ennakoedellytys liittymiselle. Valko-Venäjän demokraattisten voimien edustajia on kuitenkin säännöllisesti kutsuttu osallistumaan Euronestin parlamentaarisen edustajakokouksen työskentelyyn.

Lisäksi Euroopan parlamentti käy suhteista Valko-Venäjään vastaavan valtuuskunnan kautta aktiivista ja tiivistä vuoropuhelua maan demokraattisten voimien edustajien, riippumattomien kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa, myös koordinoituneuvoston jäsenten ja Svjatlana Tsihanouskajan perustaman yhdistyneen siirtymäkauden hallituksen kanssa. Brysselissä ja Strasbourgissa pidetään suhteista Valko-Venäjään vastaavan valtuuskunnan säännöllisiä kokouksia, joissa keskustellaan EU:n ja Valko-Venäjän suhteiden kehityksestä ja arvioidaan maan poliittista ja taloudellista tilannetta sekä demokratiaa, ihmisoikeusloukkauksia ja oikeusvaltioperiaatetta koskevia viimeisimpiä kehityskulkuja. Suhteista Valko-Venäjään vastaava valtuuskunta myös matkusti Minskiin kesäkuussa 2015 ja heinäkuussa 2017, samoin kuin sen puheenjohtajisto lokakuussa 2018 ja helmikuussa 2020. Se lähetti kesäkuussa 2022 Vilnaan tilapäisen valtuuskunnan tapaamaan maanpaossa olevien demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan edustajia ja arvioimaan EU:n ja Valko-Venäjän rajalla vallitsevaa tilannetta.

C. Vaalitarkkailu

Valko-Venäjä ei ole kutsunut Euroopan parlamenttia tarkkailemaan vaalejaan sitten vuoden 2001. Kuten tällaisissa tapauksissa on tapana, Euroopan parlamentti tukeutuu Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen ja Etyjin/ODIHR:n parlamentaarisen yleiskokouksen maassa tekemiin arviointeihin. Valitettavasti näitäkään kansainvälisiä tarkkailijoita ei kutsuttu tarkkailemaan 9. elokuuta 2020 pidettyjä presidentinvaaleja, vaikka Valko-Venäjän hallinto oli aiemmin sitoutunut kutsumaan heidät.

5.5.7. KOLME ITÄISEN KUMPPANUUDEN NAAPURIMAATA ETELÄ-KAUKASIASSA

Vuonna 2009 aloitettu EU:n itäisen kumppanuuden politiikka kattaa kuusi entisen Neuvostoliiton valtiota eli Armenian, Azerbaidžanin, Georgian, Moldovan, Ukrainan ja Valko-Venäjän. Sillä on tuettu näiden maiden poliittisia, sosiaalisia ja taloudellisia uudistuspyrkimyksiä demokratian ja hyvän hallinnon, energian toimitusvarmuuden, ympäristönsuojelun sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi. Kaikki osallistujamaat (lukuun ottamatta Valko-Venäjää, jonka jäsenyys on keskeytetty) lähettävät valtuuskuntansa Euronestin parlamentaariseen edustajakokoukseen.

Asiasta vastaavien ulkoasiainvaliokunnan ja kansainvälisen kaupan valiokunnan työn ohella parlamentilla on suhteista Etelä-Kaukasiaan vastaava pysyvä valtuuskunta ([DSCA](#)), joka valvoo EU:n suhteita kolmeen Etelä-Kaukasian valtioon Georgian parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan, Armenian parlamentaarisen kumppanuusvaliokunnan ja Azerbaidžanin parlamentaarisen yhteistyövaliokunnan puitteissa sekä seuraa Etelä-Kaukasiaa ja Georgian kriisiä käsittelevän EU:n erityisedustajan työtä.

GEORGIA

[EU–Georgia-assosiaatiosopimus](#), mukaan lukien pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue, tuli voimaan heinäkuussa 2016. Georgia on tehnyt merkittävää työtä lainsäädäntönsä mukauttamiseksi EU:n vaatimuksiin, mikä johti muun muassa lyhytaikaista oleskelua koskevaan viisumivapauteen Schengen-alueella maaliskuusta 2017 alkaen. EU on Georgian tärkein kauppakumppani. Vuonna 2021 sen osuus Georgian kaupan kokonaisarvosta oli noin [21 prosenttia](#). EU antaa Georgialle vuosittain yli 100 miljoonaa euroa teknistä ja taloudellista tukea, jossa keskitytään taloudelliseen kehitykseen, hyvään hallintoon, henkilöiden liikkuvuuteen ja koulutukseen.

Osana Team Europe -pakettia, jolla pyritään auttamaan kumppanimaita selviytymään covid-19-kriisin sosioekonomisista seurauksista, Georgialle on tarjottu 183 miljoonan euron räätelöityä toimenpidepakettia. Sillä otetaan käyttöön olemassa olevia ja uusia varoja konkreettisen tuen antamiseksi ihmisille ja Georgian makrotaloudellisen vakauden lujittamiseksi.

Georgian poliittiselle ja mediakentälle on ominaista jyrkkä polarisoituminen. Lisäksi parin viime vuoden aikana kyseenalaiset kehityssuuntaukset ovat osoittaneet demokratian jyrkkää taantumista ja kansalaisvapauksien jatkuvaa heikentymistä. Näitä ovat etenkin korkean tason korruption laajalle levinnyt rankaisemattomuus, poliisiväkivalta, oikeuslaitoksen jatkuva riippumattomuuden ja avoimuuden puute, tiedotusvälineiden vapauden rajoitukset (joista osoituksena oppositiohenkisen Mtavari-kanavan perustajan Nika Gvaramian tuomitseminen 3,5 vuoden vankeuteen toukokuussa 2022 hatarien syytteiden perusteella – Georgian presidentti armahti lopulta Gvaramianin kesäkuussa 2023), toimittajiin ja oppositiohenkisiin media-alan työntekijöihin kohdistetut sanalliset ja fyysiset hyökkäykset ja hltqi+-yhteisön jatkuva leimaaminen ja syrjintä, josta surullisena esimerkkinä 5. heinäkuuta 2021 Marssi

ihmisarvon puolesta -kulkuetta vastaan tehdyt väkivaltaiset hyökkäykset, joiden vuoksi kulkue jouduttiin peruuttamaan. Lisäksi vuoden 2018 presidentinvaalien, vuoden 2020 parlamenttivaalien ja vuoden 2021 kunnallisvaalien aikana havaittiin useita puutteita ja väärinkäytöksiä. Tässä vaikeassa tilanteessa Euroopan parlamentti on antanut kaksi kriittistä päätöslauselmaa: [tiedotusvälineiden vapautteen kohdistuvista loukkauksista ja toimittajien turvallisuudesta Georgiassa](#) (9. kesäkuuta 2022) ja [Georgian entisen presidentin Mikheil Saakašvilin tilanteesta](#) (15. helmikuuta 2023). Heinäkuussa 2021 vallassa olevan Georgian unelma -puolueen johtajat vetäytyivät yksipuolisesti Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin välittämästä poliittisesta sopimuksesta (19. huhtikuuta tehty sopimus). Asiakirjassa puututtiin kattavasti oikeuden politisoitumisen ongelmaan, käsiteltiin vaalijärjestelmän parantamista ja oikeuslaitoksen uudistamista. Euroopan parlamentin jäsenet katsovat edelleen, että 19. huhtikuuta tehty sopimus tukee Georgian demokraattista kehitystä.

Ukrainan esitettyä kiireellisen vetoituksen liittyä Euroopan unioniin taistellessaan maahan hyökännyttä Venäjää vastaan Georgia (yhdessä Moldovan kanssa) jätti 3. maaliskuuta 2022 oman ehdokasmaan asemaa koskevan hakemuksensa nopeutetussa menettelyssä. Komission lausuntojen mukaisesti ja ottaen huomioon viime vuosina havaitun huolestuttavan demokraattisen taantumisen Eurooppa-neuvosto [päätti](#) 23. kesäkuuta tunnustaa ainoastaan Georgian ”Eurooppa-perspektiivin”, kun taas Ukrainalle ja Moldovalle myönnettiin ehdokasmaan asema.

Georgian parlamentti on perustanut alakohtaisia työryhmiä käsittelemään komission määrittelemiä 12:ta keskeistä painopistettä ja käynnistänyt näin prosessin näiden kysymysten käsittelemiseksi. Brysselissä 6. syyskuuta 2022 pidetyssä [EU-Georgia-assosiaationeuvoston seitsemännessä kokouksessa](#) EU ilmaisi kuitenkin vakavan huolensa siitä, että Georgiassa ei ole saavutettu merkittävää edistystä ja että maassa on tapahtunut edelleen kielteistä kehitystä demokraattisten normien ja oikeusvaltioperiaatteen osalta.

Tilanteessa, jossa Venäjä miehittää Abhasiaa ja Tshinvalin aluetta / Etelä-Ossetiaa, georgialaiset ovat panneet toivonsa lähentymiseen EU:hun ja Natoon. EU on toistuvasti korostanut horjumatonta tukeaan Georgian itsenäisyydelle, suvereniteetille ja alueelliselle koskemattomuudelle sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä, kuten Euroopan parlamentti korosti Georgian miehityistä alueista kymmenen vuotta Venäjän hyökkäyksen jälkeen [14. kesäkuuta 2018 antamassaan päätöslauselmassa](#). EU tukee konfliktin ratkaisemiseksi toimia, joita on toteutettu Etelä-Kaukasian ja Georgian kriisiä käsittelevän EU:n erityisedustajan toiminnan, EU:n tarkkailuoperaation sekä vakautta ja rauhaa edistävän EU:n välineen avulla ja joilla täydennetään Geneven kansainvälisiä neuvotteluja. EU:n ja Georgian vuotuinen strateginen vuoropuhelu on osoitus luottamuksesta osapuolten välisissä suhteissa. Georgia on myös antanut merkittävän panoksen useisiin EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatioihin vuonna 2014 voimaan tulleen Georgian osallistumista koskevan puitesopimuksen perusteella. Georgian viranomaiset ovat viime vuosina enenevässä määrin mukautuneet Venäjän politiikkaan, mistä on osoituksena se, että ne ovat kieltäytyneet yhtymästä EU:n johtamiin Venäjän vastaisiin pakotteisiin, sekä Georgian ja Venäjän välisten suorien lentojen aloittaminen uudelleen.

A. Euroopan parlamentin kanta ja parlamenttien välinen yhteistyö

Euroopan parlamentin puheenjohtajakokous pyysi 9. kesäkuuta 2022 Eurooppa-neuvostoa myöntämään EU:n ehdokasmaan aseman Ukrainalle ja Moldovalle ja

”pyrkimään saman aseman myöntämiseen Georgialle”. Komission 17. kesäkuuta antamien kolmen lausunnon perusteella Eurooppa-neuvosto tunnusti 23. kesäkuuta Georgian ”Eurooppa-perspektiivin” ja myönsi Ukrainalle ja Moldovalle ehdokasmaan aseman.

Lisäksi Euroopan parlamentti hyväksyi 9. kesäkuuta 2022 [pätöslauselman](#) tiedotusvälineiden vapauden ja toimittajien turvallisuuden loukkauksista Georgiassa. Tässä asiakirjassa jäsenet tuomitsivat Georgian unelma -puolueen ja sen perustajan, oligarkki Bidzina Iваниšviliin tekemän sääntelyvallankaappauksen ja pahoittelivat tiedotusvälineiden tilanteen merkittävää heikkenemistä maassa.

[EU:n ja Georgian parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan](#) 12. kokous järjestettiin 8. kesäkuuta 2023. Osallistujat totesivat yhdenmukaistamisessa tapahtuneen edistystä teknisissä asioissa, mutta Euroopan parlamentin jäsenet pitivät valitettavana oikeusvaltioperiaatteessa, oikeuslaitoksen riippumattomuudessa ja tehokkuudessa, työlainsäädännössä ja syrjimättömyydessä havaittua taantumista. He kehittivät georgialaisia kumppaneitaan tekemään yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien kanssa komission määrittelemien 12 tärkeimmän painopisteen käsittelemiseksi. He panivat myös merkille miehitettyjen alueiden entisestään heikentyneen ihmisoikeustilanteen.

Euroopan parlamentti hyväksyi 14. joulukuuta 2022 päätöslauselman [EU:n ja Georgian assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanosta](#) pysyvän esittelijän Sven Mikserin (S&D, Viro) laatiman mietinnön pohjalta. Jäsenet panivat merkille Georgian jatkuvat uudistukset covid-19-pandemian aiheuttamista haasteista huolimatta ja kehittivät ottamaan kansalaisyhteiskunnan toimijat järjestelmällisemmin mukaan päätöksentekoon ja pitivät valitettavana oikeusvaltioperiaatteen taantumiskehitystä, erityisesti politisoituneen oikeudenkäytön tapauksia.

B. Vaalitarkkailu

Georgia on ottanut vastaan parlamentti- ja presidentinvaaleja sekä paikallisvaaleja tarkkailleita Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) valtuuskuntia vuodesta 1995 lähtien. Etyjin alueella vallitsevan käytännön mukaisesti Euroopan parlamentin tarkkailijat on otettu mukaan Etyjin/ODIHR:n valtuuskuntiin. Vuonna 2016 pidettyjen parlamenttivaalien arvioitiin olleen yleisesti ottaen demokraattiset ja oikeudenmukaiset huolimatta eräistä menettelyihin liittyvistä säännönvastaisuuksista ja pelottelua koskevista väitteistä. Georgian unelma -koalitio voitti vaalit ja sai perustuslain muuttamiseen vaadittavan enemmistön (75 prosenttia paikoista). Etyj ja EU [arvostelivat](#) vuoden 2018 presidentinvaaleja hallinnollisten resurssien väärinkäytöstä, yksityisten tiedotusvälineiden vakavasta kahtiajakautumisesta sekä kielteisestä kampanjoinnista. Niiden antama kokonaisarvio oli kuitenkin myönteinen. Covid-19-kriisin ja siihen liittyvien kansanterveydellisten ja matkustusrajoitusten vuoksi Euroopan parlamentti ei lähettänyt lyhytaikaisia tarkkailijoita seuraamaan vuoden 2020 parlamenttivaaleja. Etyj/ODIHR lähetti rajoitetun vaalitarkkailuvaltuuskunnan, johon kuului ydinryhmä asiantuntijoita ja pitkäaikaisia tarkkailijoita. Vaalipäivänä ODIHR teki yhteistyötä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen, Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen ja Naton parlamentaarisen yleiskokouksen lähettämien lyhytaikaisten tarkkailijoiden sekä EU:n Georgian-edustuston aloitteesta lähetetyn EU:n diplomaattisen vaalitarkkailuvaltuuskunnan kanssa. Vaaleissa saatiin jälleen nähdä hallitsevan Georgian unelma -koalition selvä voitto.

Kansainväliset tarkkailijat [pitivät](#) vaaleja kilpailuun perustuvina ja katsoivat, että yleisesti ottaen vapauksia kunnioitettiin. Tämä on varmasti [myönteistä kehitystä](#) maalle huolimatta eräistä yksittäisistä välikohtauksista ja äänestäjiin kohdistetusta painostuksesta sekä hallitsevan puolueen ja valtion välisen rajan hämärtymisestä koko vaalikampanjan ajan ja vaalipäivänä. Georgiassa pidettiin kunnallisvaalit lokakuussa 2021, ja Euroopan parlamentti osallistui Etyjin/ODIHR:n johtamaan kansainväliseen vaalitarkkailuvaluuskuntaan.

ARMENIA

Armenian suhteet EU:hun perustuvat [kokonaisvaltaiseen ja tehostettuun kumppanuussopimukseen](#), joka allekirjoitettiin marraskuussa 2017 ja tuli kokonaisuudessaan voimaan 1. maaliskuuta 2021. Kumppanuussopimus, joka korvasi aiemman, vuonna 1999 tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, syventää kahdenvälisiä suhteita useilla aloilla ja varmistaa samalla yhteensopivuuden Armenian Euraasian talousunionin jäsenyyden kanssa. EU27, jonka osuus Armenian kokonaiskaupasta oli noin [16 prosenttia](#) vuonna 2022, on maan toiseksi suurin kauppakumppani Venäjän jälkeen.

Armenian poliittinen tilanne muuttui radikaalisti toukokuussa 2018, kun rauhanomaiset katumielenosoitukset nostivat oppositiojohtajan Nikol Pašinjanin valtaan ("samettivallankumous"), ja uusi hallitus aloitti kunnianhimoisen uudistusohjelman muun muassa oikeusvaltion, avoimuuden ja korruption torjunnan aloilla. Kesäkuussa 2021 pidetyissä ennen aikaisissa parlamenttivaaleissa tämä suuntaus vahvistettiin uudelleen, ja hallitseva kansalaisuuspuolue sai 54 prosenttia äänistä huolimatta sisäpoliittisesta vastustuksesta ja merkittävistä humanitaarisista haasteista, jotka johtuivat maan tappiosta toisessa Vuoristo-Karabahin sodassa vuonna 2020.

Azerbaidžanin käynnistämä kuuden viikon sota oli suurin väkivaltaisuuksien puhkeaminen pitkittyneessä konfliktissa sitten vuoden 1994 tulitauon. Sota päättyi Venäjän välittämään tulitaukoon 9. marraskuuta 2020, jolloin armenialaiset menettivät määräysvallan osassa Vuoristo-Karabahia – entistä neuvosto-Azerbaidžaniin kuulunutta autonomista aluetta, jonka asukkaat olivat etnisesti armenialaisia ja joka oli Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen tunnustamaton de facto -valtio – sekä läheisillä Azerbaidžanin alueilla, joita he olivat miehittäneet 26 vuotta. Jännitteet saavuttivat uuden huippunsa sen jälkeen, kun Azerbaidžan oli hyökännyt Armenian tasavallan (ei siis Vuoristo-Karabahin) alueella sijaitseviin kohteisiin syyskuussa 2022. Saarrettuaan Vuoristo-Karabahia yhdeksän kuukauden ajan, mikä johti vaikeaan humanitaariseen tilanteeseen, Azerbaidžan käynnisti 19. syyskuuta 2023 sotilaallisen hyökkäyksen aluetta vastaan, mikä johti satoihin kuolonuhreihin, armenialaisten de facto -valtion tappioon ja lopulta sen lakkauttamiseen. Koko paikallinen väestö, joka koostui yli 100 000:sta Karabahin armenialaisesta, pakeni Armeniaan muutaman päivän kuluessa.

EU on jatkuvasti lisännyt yhteistyötään Armenian kanssa ja kasvattanut tukeaan, jolla maata autetaan vastaamaan erityisesti konfliktiin liittyviin lukuisiin haasteisiin, kuten pakolaistilanteeseen. EU tukee Armeniaa pääasiassa Globaali Eurooppa -välineestä, josta osoitettiin noin 180 miljoonaa euroa kaudella 2021–2024. Siinä keskitytään erityisesti selviytymiskyvyn kehittämiseen sekä jatkuvaan tukeen maan uudistuksille demokratian ja oikeusvaltion vahvistamiseksi. Osalla tästä rahoituksesta tuetaan EU:n Armeniaa koskevaa talous- ja investointisuunnitelmaa, johon sisältyy avustus- laina- ja

lainatakauspaketti, josta voidaan saada liikkeelle noin 2,6 miljardia euroa julkisina ja yksityisinä investointeina.

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan välitystoiminnan avulla EU on osallistunut aktiivisesti pyrkimykseen löytää neuvotteluratkaisu Armenian ja Azerbaidžanin konfliktiin. Unioni korostaa myös, että Karabahin armenialaisten oikeuksien ja turvallisuuden suojeleminen on varmistettava heidän paluunsa mahdollistamiseksi. Helmikuusta 2023 lähtien EU:n siviilitarkkailijoita on lähetetty Armenian kutsun perusteella Azerbaidžanin vastaiselle rajalle osana [EU:n Armeniassa toteuttamaa operaatiota](#). EU on korostanut tukevansa horjumatta Armenian suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta ja demokratiaa.

A. Euroopan parlamentin kanta ja parlamenttien välinen yhteistyö

Euroopan parlamentti on tukenut lujasti Armenian demokratiaa ja rauhanomaista ratkaisua pitkään jatkuneeseen konfliktiin Azerbaidžanin kanssa. Parlamentti hyväksyi [maaliskuussa 2023](#) kattavan päätöslauselman EU:n ja Armenian suhteista ja antoi vahvan viestin maan demokraattisten uudistusten tukemisesta, kahdenvälisen suhteiden syventämisestä ja EU:n lisääntyneestä sitoutumisesta turvallisuuteen erityisesti Armeniassa toteutettavan EU:n operaation ja välitystoimien avulla. [Lokakuussa 2023](#) parlamentti ”tuomitsi mitä jyrkimmin Azerbaidžanin harkitun ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen Vuoristo-Karabahin armenialaisia vastaan” ja kehotti lisäämään merkittävästi EU:n Armenialle antamaa apua vastauksena pakolaisvirtoihin, Azerbaidžanin uhkauksiin ja Venäjän horjuttamispyrkimykseen. Se vaati EU:lta päättäväisiä vastauksia Azerbaidžanin toimiin, mukaan lukien kohdennetut pakotteet ja suhteiden kattava uudelleentarkastelu. Aiemmissä päätöslauselmissa [tammikuussa 2023](#) se tuomitsi jyrkästi Azerbaidžanin syyskuussa 2022 tekemän sotilaallisen hyökkäyksen ja sen, että Azerbaidžan on saartanut laittomasti Lachinin käytävän, ja [piti valitettavina](#) saarron humanitaarisia seurauksia. [Maaliskuussa 2022](#) antamassaan päätöslauselmassa parlamentti tuomitsi jyrkästi Azerbaidžanin jatkuvat toimet armenialaisen kulttuuriperinnön hävittämiseksi ja sen olemassaolon kiistämiseksi Vuoristo-Karabahissa ja sen ympäristössä. Parlamentti hyväksyi [toukokuussa 2021](#) päätöslauselman, jossa se vaati vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki armenialaiset sotavangit ja muut Azerbaidžanin yhä vangittuna pitämät henkilöt. Vuoden 2020 Vuoristo-Karabahin sodan jälkeen parlamentti antoi [tammikuussa 2021](#) päätöslauselman, jossa se pahoitteli, ”että vallitsevaan tilaan tehtiin muutoksia sotilaallisella voimankäytöllä rauhanomaisten neuvottelujen sijasta”, ja korosti, että ”asiassa on vielä löydettävä kestävä ratkaisu”. Se toisti myös, että kestävää ratkaisua koskevien neuvottelujen olisi perustuttava voimankäytöstä pidättäytymistä, alueellista koskemattomuutta sekä kansojen yhtäläisiä oikeuksia ja itsemääräämisoikeutta koskeviin periaatteisiin, joihin Etyjin Minskin ryhmän peruseriaatteet pohjautuvat. Parlamentti antoi vuonna [2015](#) päätöslauselman armenialaisten kansanmurhan satavuotismuistopäivästä.

Kahdenvälisiä parlamenttien välisiä suhteita kehitetään [parlamentarisessa kumppanuusvaliokunnassa](#), joka piti viimeisimmän kokouksensa [maaliskuussa 2023](#). Johtavat parlamentin jäsenet ovat julkaisseet Armenian tilanteen johdosta useita [julkilausumia](#), korostaneet erityisesti tarvetta kattavaan neuvotteluratkaisuun konfliktissa ja tuoneet esiin huolenaiheita, jotka koskevat esimerkiksi Lachinin käytävän saartamista, rajavälikohtauksia ja hyökkäyksiä, armenialaisvankeja, jalkaväkimiinoja,

provosoivaa retoriikkaa, humanitaarisen avun perillepääsyä ja kulttuuriperinnön suojelua.

B. Vaalitarkkailu

Armenia on ottanut vastaan Euroopan parlamentin vaalitarkkailijoita osana Etyjin/ODIHR:n valtuuskuntaa useita kertoja, myös maassa järjestettyjen ennen aikaisten parlamenttivaalien yhteydessä vuonna 2018. Vuoden 2018 vaaleista esitettiin myönteiset arviot hyvin järjestettyinä vaaleina, joissa säännönvastaisuuksia oli hyvin vähän, ja parlamentin valtuuskunta [totesi](#), että väärinkäytökset vaaleissa olivat vähentyneet merkittävästi. Covid-19-pandemian vuoksi Euroopan parlamentti ei pystynyt tarkkailemaan kesäkuussa 2021 järjestettyjä vaaleja, mutta parlamentin jäsenet [panivat merkille](#) Etyjin/ODIHR:n yleisesti myönteisen arvion.

AZERBAIDŽAN

EU:lla ja Azerbaidžanilla on ollut [kumppanuus- ja yhteistyösopimus](#) vuodesta 1999. Neuvottelut tehostetusta sopimuksesta aloitettiin helmikuussa 2017, mutta toistaiseksi ne eivät ole tuottaneet tulosta. EU on Azerbaidžanin merkittävä kauppakumppani. EU:n osuus Azerbaidžanin kokonaiskaupasta vuonna 2022 oli noin [52 prosenttia](#), ja se muodostui pääasiassa öljyn ja kaasun viennistä EU:hun (noin [4,1 prosenttia](#) EU:n öljyn ja [3,7 prosenttia](#) kaasun tuonnista). Azerbaidžanin maakaasun vienti EU:hun alkoi joulukuussa 2020 sen jälkeen, kun eteläistä kaasukäytävää koskeva hanke oli saatu päätökseen. Heinäkuussa 2022 EU ja Azerbaidžan ilmoittivat aikovansa kaksinkertaistaa eteläisen kaasukäytävän kapasiteetin vuoteen 2027 mennessä.

Azerbaidžan oli Economist Intelligence Unitin vuoden 2022 demokriaindeksissä 167 maan joukosta [sijalla 134](#), ja vuotta 2023 koskevan Freedom in the World -raportin luokituksen mukaan se ei ole vapaa maa ("[not free](#)"). Tällä hetkellä neljännellä kaudellaan presidenttinä toimivasta İlhan Alijevistä tuli isänsä Heydar Alijevin seuraaja vuonna 2003. Vuonna 2017 hän nimitti vaimonsa Mehriban Alijevan vastaperustettuun ensimmäiseen varapresidentin virkaan. [Heinäkuussa 2023](#) julkaistun viimeisimmän ihmisoikeuksia ja demokratiaa maailmassa koskevan EU:n vuosikertomuksen mukaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien turvaamisen ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen tilanne Azerbaidžanissa on edelleen huolestuttava. Tämä koskee erityisesti oikeuslaitoksen riippumattomuuden puutetta, perusvapauksien rajoituksia, mukaan lukien sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, sekä ihmisoikeuksien puolustajiin, kansalaisaktivisteihin, toimittajiin ja poliittisen opposition aktivisteihin kohdistuvaa pelottelua, pidätyksiä, vangitsemisia ja oikeudenkäyntejä. Uusi poliittisia puolueita koskeva laki on rajoittanut entisestään poliittista moniarvoisuutta.

Azerbaidžanin voitto sen syyskuussa 2020 aloittamassa kuusiviikkoisessa Vuoristo-Karabahin sodassa Armeniaa vastaan on vahvistanut edelleen presidentti Alijevin asemaa. Azerbaidžan sai 9. marraskuuta 2020 solmitun tulitauon seurauksena takaisin valvontaansa Vuoristo-Karabahin lähialueet, joita Armenian joukot olivat miehittäneet yli 26 vuoden ajan, mikä avasi mahdollisuuden satojen tuhansien maan sisäisten pakolaisten paluulle tulevaisuudessa. Se otti myös hallintaansa osan Vuoristo-Karabahista itsestään, joka on entinen autonominen alue, joka on kansainvälisesti tunnustettu osaksi Azerbaidžania mutta jonka asukkaat ovat etnisiä armenialaisia. Saarrettuaan jäljelle jäänyttä Vuoristo-Karabahia yhdeksän kuukauden ajan, mikä johti vaikeaan humanitaariseen tilanteeseen, Azerbaidžan käynnisti syyskuussa 2023 sotilaallisen hyökkäyksen aluetta vastaan. Se johti armenialaisten de facto -valtion

tappioon ja lopulta sen lakkauttamiseen. Koko paikallinen väestö, joka koostui yli 100 000:sta Karabahin armenialaisesta, pakeni Armeniaan muutaman päivän kuluessa. Azerbaidžan käynnisti syyskuussa 2022 hyökkäykset Armenian varsinaiselle alueelle sodan eskaloituttua vaarallisesti, mikä herätti pelkoa joukkojen etenemisestä Vuoristo-Karabahia kauemmaksi.

EU on osallistunut aktiivisesti pyrkimyksiin löytää neuvotteluratkaisu Armenian ja Azerbaidžanin konfliktiin erityisesti Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan välitystoiminnan avulla. Unioni korostaa tarvetta varmistaa suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden vastavuoroinen kunnioittaminen, jatkaa valtioiden välisen rajan määrittämistä ja varmistaa Karabahin armenialaisten oikeuksien ja turvallisuuden suojele heidän paluunsa mahdollistamiseksi. Armeniaan on helmikuusta 2023 lähtien lähetetty eurooppalaisia tarkkailijoita alueellisen turvallisuuden edistämiseksi. Azerbaidžan ei kuitenkaan ole suostunut EU:n tarkkailijoiden lähettämiseen sen puolelle rajaa.

A. Euroopan parlamentin kanta ja parlamenttien välinen yhteistyö

[Maaliskuussa 2023](#) Euroopan parlamentti hyväksyi kattavan päätöslauselman EU:n ja Azerbaidžanin suhteista, jossa se ilmaisi syvän huolensa siitä, että ihmisten perusoikeuksia rikotaan Azerbaidžanissa järjestelmällisesti ja laajasti, mikä vaikuttaa kansalaisten oikeuteen vapauteen ja turvallisuuteen. Se korosti, että EU:n ja Azerbaidžanin välisen yhteistyön jatkamisen ehdoksi on asetettava se, että maa edistyy tehokkaasti ja konkreettisesti kansainvälisten normien ja kansainvälisten sitoumusten noudattamisessa ja että kaikkien poliittisten vankien vapauttaminen on välttämätön edellytys EU:n ja Azerbaidžanin väliselle uudelle kumppanuussopimukselle. Samalla parlamentti suhtautui myönteisesti Azerbaidžanin humanitaariseen apuun Ukrainalle ja tunnustaa Azerbaidžanin roolin fossiilisten polttoaineiden tuottajana EU:lle. Päätöslauselmassa myös tuomittiin jyrkästi Azerbaidžanin syyskuussa 2022 tekemä sotilaallinen hyökkäys ja Lachinin käytävän saartaminen ja kehoitettiin Azerbaidžania noudattamaan erityisesti Kansainvälisen tuomioistuimen tuomiota saarrosta ja sallimaan Armeniaan lähetettyjen EU:n tarkkailijoiden läsnäolo Azerbaidžanin puolella rajaa.

[Lokakuussa 2023](#) parlamentti ”tuomitsi mitä jyrkimmin Azerbaidžanin harkitun ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen” Vuoristo-Karabahin armenialaisia vastaan ja vaati EU:lta päättäväisiä vastauksia Azerbaidžanin toimiin, mukaan lukien kohdennetut pakotteet, tehostettua EU:n ja Azerbaidžanin kumppanuussopimusta koskevien neuvottelujen keskeyttäminen, energia-alan yhteisymmärryspöytäkirjan soveltamisen keskeyttäminen ja suhteiden kattava uudelleentarkastelu. Aiemmissä päätöslauselmissa [tammikuussa 2023](#) se tuomitsi jo jyrkästi Azerbaidžanin syyskuussa 2022 tekemän sotilaallisen hyökkäyksen ja sen, että Azerbaidžan oli saartanut laittomasti Lachinin käytävän, ja [piti valitettavina](#) sen humanitaarisia seurauksia. [Maaliskuussa 2022](#) antamassaan päätöslauselmassa parlamentti tuomitsi jyrkästi Azerbaidžanin jatkuvat toimet armenialaisen kulttuuriperinnön hävittämiseksi ja sen olemassaolon kiistämiseksi Vuoristo-Karabahissa ja sen ympäristössä. Parlamentti hyväksyi [toukokuussa 2021](#) päätöslauselman, jossa se vaati vapauttamaan välittömästi ja ehtoitta kaikki armenialaiset sotavangit ja muut Azerbaidžanin yhä vangittuna pitämät henkilöt.

Euroopan parlamentti otti [syyskuussa 2023](#) antamassaan päätöslauselmassa esiin poliittisen vangin Gubad Ibadoghlan tapauksen ja kehotti Azerbaidžanin viranomaisia

”vapauttamaan kaikki poliittiset vangit, riippumattomat toimittajat ja ihmisoikeuksien puolustajat, luopumaan kaikista heitä vastaan poliittisin perustein nostetuista syyteistä ja lopettamaan sortotoimet maan ulkopuolella”. Vuonna [2019](#) parlamentti antoi päätöslauselman, jossa se kehotti vapauttamaan välittömästi korruptiota vastustavan bloggaajan Mehman Huseynovin ja muut poliittiset vangit. Azerbaidžanin rahanpesua (”Azerbaidžani Laundromat”) koskevien paljastusten johdosta se tuomitsi jyrkästi vuonna [2017](#) Azerbaidžanin ja muiden kolmansien maiden itsevaltaisten hallintojen pyrkimykset vaikuttaa EU:n päättäjiin laittomin keinoin.

Virallisia parlamenttien välisiä suhteita jatkettiin vuonna 2016 neljän vuoden tauon jälkeen, ja viimeisin [parlamentaarinen yhteistyövaliokunta](#) kokoontui joulukuussa 2021. Johtavat parlamentin jäsenet ovat julkaisseet Azerbaidžanin tilanteen johdosta useita [julkilausumia](#), korostaneet erityisesti tarvetta kattavaan neuvotteluratkaisuun konfliktissa ja tuoneet esiin huolenaiheita, jotka koskevat esimerkiksi Lachinin käytävän saartamista, rajavälikohtauksia ja hyökkäyksiä, armenialaisvankeja, jalkaväkimiinoja, provosoivaa retoriikkaa, humanitaarisen avun perillepääsyä ja kulttuuriperinnön suojelua.

B. Vaalitarkkailu

Azerbaidžan on ottanut vastaan Euroopan parlamentin vaalitarkkailijoita osana Etyjin/ODIHR:n valtuuskuntaa. Koska kansainvälisten vaatimusten on katsottu jääneen täyttymättä kaikissa maassa järjestetyissä vaaleissa, joissa tarkkailijoita on ollut, eikä suosituksia ole edelleenkään pantu täytäntöön, parlamentti päätti olla lähettämättä tarkkailijoita vuoden 2015 parlamenttivaaleihin ja vuoden 2018 presidentinvaaleihin, eikä sitä kutsuttu tarkkailemaan vuoden 2020 parlamenttivaaleja. Vuoden 2020 parlamenttivaaleja tarkkaillut ODIHR:n valtuuskunta [totesi](#), että rajoittava lainsäädäntö ja poliittinen ilmapiiri estivät todellisen kilpailun, että äänestäjille ei tarjottu mielekkäitä vaihtoehtoja todellisen poliittisen keskustelun puuttumisen vuoksi, että äänestäjiin, ehdokkasiin ja heidän edustajiinsa kohdistui painostusta ja että ääntenlaskennan aikana tapahtuneet merkittävät menettelyihin liittyvät rikkomukset ja tulosten kirjaaminen herättivät huolta siitä, oliko tulokset vahvistettu rehellisesti.

[Florian Carmona / Michal Jiráček](#)
10/2023

5.5.8. ETELÄISET KUMPPANIT

Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP) piiriin kuuluvat Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, Palestiina, Syyria ja Tunisia. Naapuruuspolitiikka koostuu EU:n ja kymmenen kumppanimaan kahdenvälisistä toimista sekä alueellisesta yhteistyöjärjestelystä eli Välimeren unionista. Eteläisen naapuruston kansannousujen vuoksi EU vahvisti vuonna 2011 naapuruuspolitiikkaan kuuluvaa tukeaan demokratiakehitykselle. Euroopan naapuruuspolitiikkaa tarkistettiin myös vuonna 2015.

OIKEUSPERUSTA

- [Euroopan unionista tehdyn sopimuksen](#) (SEU) 8 artikla
- SEU:n V osasto: EU:n ulkoiset toimet
- [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) 206–207 artikla (kauppa) ja 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset).

VÄLINEET

Euroopan naapuruuspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisillä (kullekin maalle räätälöidyillä), alueellisilla, koko naapuruuspolitiikan kattavilla ja rajat ylittävillä yhteistyöohjelmilla (niiden EU-maiden ja naapuruusmaiden välillä, joilla on yhteinen maaraja tai meriyhteys). Assosiaatiosopimukset muodostavat oikeudellisen perustan EU:n kahdenvälisille suhteille Algerian, Egyptin, Israelin, Jordanian, Libanonin, Marokon, palestiinalaishallinnon ja Tunisian kanssa. Ennen kuin Syyrian hallitus vuonna 2011 aloitti väkivaltaiset tukahduttamistoimet mieltään osoittavia kansalaisiaan vastaan, Syyrian kanssa oli parafoitu assosiaatiosopimus, mutta sitä ei koskaan allekirjoitettu. EU:n ja Libyan välistä puitesopimusta koskevat neuvottelut keskeytettiin helmikuussa 2011, eikä niitä ole vielä käynnistetty uudelleen.

Euroopan naapuruuspolitiikan puitteissa EU ja sen eteläiset kumppanit (Libyaa ja Syyriaa lukuun ottamatta) ovat hyväksyneet kahdenvälisiä toimintaohjelmia, kumppanuuden painopisteitä tai assosiaatio-ohjelmia. Niissä vahvistetaan ohjelmat poliittisten ja taloudellisten uudistusten toteuttamiseksi sekä lyhyen ja keskipitkän aikavälin (3–5 vuoden) ensisijaiset tavoitteet. Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelmat ilmentävät EU:n ja kunkin kumppanin tarpeita, etuja ja valmiuksia, ja niissä pyritään kehittämään demokraattisia, sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja osallistavia yhteiskuntia, edistämään taloudellista yhdentymistä ja koulutusta, kehittämään pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja maataloutta sekä helpottamaan ihmisten liikkumista yli rajojen.

Euroopan naapuruusväline oli EU:n keskeinen rahoitusväline kahdenvälisessä yhteistyössä eteläisten kumppaneiden kanssa kaudella 2014–2020. Uusi naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline (NDICI) – Globaali Eurooppa muodostaa puitteet EU:n ja kumppanimaiden väliselle yhteistyölle kaudeksi 2021–2027. Uuden NDICI – Globaali Eurooppa -välineen myötä korostetaan entistä enemmän EU:n avustusten ja eurooppalaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten luottojen yhdistämistä. Tämä antaa kumppanimaille mahdollisuuden vapauttaa huomattavia

määriä edullisin ehdoin myönnettävää rahoitusta investointeihin. NDICI – Globaali Eurooppa -välineessä käyttöön otettu uusi takuujärjestelmä tuo saataville lisävaroja houkuttelemalla mukaan sekä julkisia että yksityisiä sijoittajia.

Komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja hyväksyivät 9. helmikuuta 2021 yhteisen tiedonannon, jossa ehdotettiin kunnianhimoista ja innovatiivista [uutta Välimeren alueen toimintaohjelmaa](#) Euroopan unionin ja sen eteläisen naapurialueen kumppaneiden välisen strategisen kumppanuuden käynnistämiseksi ja vahvistamiseksi. Tässä uudessa toimintaohjelmassa keskitytään viiteen toiminta-alaan: a) inhimillinen kehitys, hyvä hallintotapa ja oikeusvaltioperiaate, b) selviytymiskyky, vauraus ja digitaalinen siirtymä, c) rauha ja turvallisuus, d) muuttoliike ja liikkuvuus sekä e) vihreä siirtymä: ilmastokestävyys, energia ja ympäristö. Samaan aikaan eteläisten naapurimaiden talous- ja investointiohjelmalla pyritään tukemaan talouden elpymistä ja parantamaan alueen ihmisten elämänlaatua myös covid-19-pandemian jälkeen.

Lisäksi EU pyrkii edistämään eteläisten kumppaneidensa markkinoille pääsyä ja yhteistyötä niiden kanssa muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevissa asioissa. Marokon ja Tunisian kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja pitkälle menevistä ja laaja-alaisista vapaakauppasopimuksista. Liikkuvuuskumppanuuksia on solmittu Marokon, Tunisian ja Jordanian kanssa, ja Libanonin kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja. Lukuisia hankkeita on toteutettu näissä puitteissa ja erityisesti vuonna 2016 käynnistetyn [liikkuvuuskumppanuusjärjestelyn](#) mukaisesti. Lisäksi muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevia alueellisia ja kahdenvälisiä aloitteita rahoitetaan [EU:n Afrikka-hätärahaston](#) Pohjois-Afrikan osiosta Algeriassa, Egyptissä, Libyassa, Marokossa ja Tunisiassa. [Syyrian kriisin johdosta perustetusta EU:n alueellisesta erityisrahastosta](#) (Madad-rahasto) on tarjottu tukea syyrialaispakolaisille, sisäisesti siirtymään joutuneille henkilöille ja paikallisyhteisöille Libanonissa, Jordaniassa ja Egyptissä. Madad-rahaston voimassaolo päättyi virallisesti joulukuussa 2021, mutta sen rahoittamat hankkeet jatkuvat kesäkuuhun 2025 asti.

Välimeren unioni, joka perustettiin vuonna 2008 Euro–Välimeri-kumppanuuden uudistamiseksi, tarjoaa puitteet alueelliselle yhteistyölle EU:n jäsenvaltioiden ja 15 Välimeren maan välillä, mukaan lukien kymmenen eteläistä kumppania.

NYKYTILANNE

A. Algeria

Algeria on merkittävänä alueellisena toimijana ja tärkeänä energiantuottajana EU:n keskeinen kumppani eteläisessä naapurustossa. Assosiaatiosopimus tuli voimaan vuonna 2005. EU ja Algeria eivät ole vielä hyväksyneet [kumppanuuden painopisteitä](#) vuosiksi 2021–2027, joten työtä jatketaan maaliskuussa 2017 kokoontuneen assosiaationeuvoston hyväksymien painopisteiden pohjalta. Kumppanuuden painopisteissä vahvistetaan politiikkatoimien ja tiiviimmän yhteistyön uudistetut puitteet, joissa ovat keskeisellä sijalla i) hallinto ja perusoikeudet, ii) sosioekonominen kehitys ja kauppa, iii) energia, ympäristö ja ilmastonmuutos, iv) strateginen vuoropuhelu ja turvallisuusvuoropuhelu sekä v) inhimillinen ulottuvuus, muuttoliike ja liikkuvuus.

B. Egypti

EU:n ja Egyptin suhteita säätelee assosiaatiosopimus, joka on ollut voimassa vuodesta 2004. EU:n ja Egyptin assosiaationeuvoston yhdeksäs kokous vahvisti

kesäkuussa 2022, että kumppanuus oli kummankin osapuolen kannalta tehokas ja monitahoinen hyväksymällä uudet [kumppanuuden painopisteet](#), jotka ohjaavat suhdetta vuoteen 2027 saakka. Ne ovat linjassa EU:n uuden Välimeren alueen toimintaohjelman, sen talous- ja investointisuunnitelman ja Egyptin laatiman asiakirjan ”Kestävän kehityksen strategia – visio vuodeksi 2030” kanssa. EU ja Egypti päättivät syventää vuoropuhelua ja yhteistyötä kolmen tärkeimmän painopisteen pohjalta: i) kestävä nykyaikainen talous ja sosiaalinen kehitys, ii) kumppanuus ulkopoliittikan alalla ja iii) vakauden lisääminen.

C. Israel

EU:n ja Israelin suhteet ovat kattavat, ja niitä vahvistavat tiiviit talous- ja kauppasuhteet ja tekninen yhteistyö. Vuoden 2000 assosiaatiosopimuksen jälkeisinä vuosina suhteet kehittyivät dynaamisesti, ja useilla aloilla ne ovat laajentuneet merkittävästi. Vuonna 2005 hyväksytty EU:n ja Israelin välinen toimintaohjelma perustuu yhteisiin arvoihin, joita ovat demokratia, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeusvaltioperiaate ja perusvapaudet, ja sillä edistetään Israelin integroitumista EU:n toimintapolitiikkoihin ja ohjelmiin. Vuonna 2009 EU päätti, että suhteiden nostaminen uudelle tasolle edellyttää edistymistä Lähi-idän rauhanprosessissa. Yhteistyö jatkuu [vuoden 2005 Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelman](#) pohjalta, ja ohjelman voimassaoloa on jatkettu tammikuuhun 2025 asti.

D. Jordania

EU pitää Jordaniaa tärkeänä kumppanina, jolla on vakauttava rooli Lähi-idässä. Toukokuusta 2002 lähtien voimassa ollut EU:n ja Jordanian välinen assosiaatiosopimus on näiden kahdenvälisen suhteiden oikeudellinen perusta. Jordania oli ensimmäinen Välimeren alueen kumppanimaa, jonka kanssa EU sai päätökseen ”pitkälle edistyneen maan asemaan” johtavat tekniset neuvottelut vuonna 2010. Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelma hyväksyttiin vuonna 2012 ja uusista [EU:n ja Jordanian välisen kumppanuuden painopisteistä](#) sovittiin kesäkuussa 2022. Ne ohjaavat suhteita vuoteen 2027 saakka EU:n uuden Välimeren alueen toimintaohjelman ja sen talous- ja investointisuunnitelman mukaisesti. EU ja Jordania syventävät edelleen vuoropuheluaan ja yhteistyötään seuraavien kolmen tavoitteen pohjalta: i) alueellisen vakauden ja turvallisuuden vahvistaminen, ii) kestävä taloudellisen vakauden edistäminen sekä iii) hyvän hallintotavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen vahvistaminen.

Lokakuussa 2014 EU ja Jordania käynnistivät liikkuvuuskumppanuuden liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinnoimiseksi. Lisäksi Jordania on saanut EU:lta 1,08 miljardia euroa makrotaloudellista rahoitusapua vuodesta 2013. Viimeisin 700 miljoonan euron lainaohjelma hyväksyttiin vuonna 2020. Tämä auttaa Jordaniaa tukemaan talouden vakauttamista, parantamaan julkisen velan kestävyttä, nopeuttamaan talousuudistuksia ja rajoittamaan koronaviruspandemian taloudellisia seurauksia. Jordaniale myönnetään myös rahoitusta Syyrian kriisin johdosta perustetusta EU:n alueellisesta erityisrahastosta (Madad-rahasto).

E. Libanon

Suhteet perustuvat vuodesta 2006 voimassa olleeseen EU:n ja Libanonin väliseen assosiaatiosopimukseen, vuoden 2016 [EU:n ja Libanonin välisen kumppanuuden painopisteisiin](#) ja kokonaissuunnitelmaan, jolla puututaan Syyrian kriisin vaikutuksiin Libanonissa. Nykyisten kumppanuuden painopisteiden voimassaoloa on jatkettu, kunnes uusista painopisteistä päästään sopimaan NDICI – Globaali Eurooppa

-välineen nojalla. Kumppanuuden painopisteissä keskitytään i) kasvun ja työpaikkojen luomisen edistämiseen, ii) paikallishallinnon ja sosioekonomisen kehityksen edistämiseen sekä iii) oikeusvaltioperiaatteen edistämiseen ja turvallisuuden parantamiseen. EU:n ja Libanonin yhteistyö sisältää erityistukea valmiuksien ja instituutioiden kehittämiseen sekä toimenpiteitä kansalaisyhteiskunnan hyväksi. Heinäkuussa 2017 pidetyssä EU:n ja Libanonin assosiaationeuvoston kokouksessa sovittiin, että liikkuvuuskumppanuussopimuksen allekirjoittamiseen tähtääviä keskusteluja jatketaan. Libanonissa, jonka asukasluku on 4,4 miljoonaa, on tällä hetkellä noin miljoona rekisteröityä syyrialaispakolaista. Libanonille myönnetään rahoitusta Syyrian kriisin johdosta perustetusta EU:n alueellisesta erityisrahastosta (Madad-rahasto). Joulukuussa 2020 EU ilmoitti käynnistäneensä yhdessä YK:n ja Maailmanpankin kanssa [uudistus-, elpymis- ja uudelleenrakennuskehityksen](#), jonka avulla pyritään Libanonin parempaan jälleenrakentamiseen avoimuuden, osallistavuuden ja vastuuvollisuuden periaatteiden pohjalta. Ihmiskeskeisen elpymisen lisäksi myös konkreettinen edistyminen tarvittavien uudistusten toteuttamisessa on kuitenkin edelleen ehtona EU:n merkittävälle avulle demokraattisen, avoimen, osallistavan ja vauraan Libanonin uudelleenrakentamiseen.

F. Libya

Gaddafin hallinnon kukistumisen jälkeen Libya on ollut ajautumassa sisällissotaan tilanteessa, jota leimaavat monimutkaiset poliittiset, alueelliset, yhteiskunnalliset ja heimoihin liittyvät jakolinjat. Libya on myös Sahelin alueen kauttakulkumaa ihmiskaupassa ja tavaroiden salakuljetuksessa. EU on pyrkinyt tässä tilanteessa avustamaan libyalaisia vakaan ja osallistavan valtion perustamisessa. EU tukee YK:n sovittelutoimia vihamielisyyksien lopettamiseksi ja pitää diplomatian keinoin virallisesti yhteyttä libyalaisiin ja alueellisiin toimijoihin. Libyalla ei ole assosiaatiosopimusta tai muuta sopimusta EU:n kanssa, mutta maa on oikeutettu rahoitukseen NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä ja muista rahoitusvälineistä. Paikallinen ja alueellinen epävakaus on muuttanut Libyan muuttoliikkeen kohdemaasta kauttakulkumaaksi, mikä edellyttää EU:lta välittömiä toimia kiireellisimpien tarpeiden täyttämiseksi. Libya on sen vuoksi saanut rahoitusta EU:n Afrikka-hätärahaston Pohjois-Afrikan osiosta, jolla puututaan laittoman muuttoliikkeen perimmäisiin syihin ja tuetaan suojelun järjestämistä ja muuttoliikkeen hallintaa.

G. Marokko

Marokon suhteet EU:hun ovat eteläisten kumppaneiden kehittyneimpiä. Assosiaatiosopimus on ollut voimassa vuodesta 2000, ja uusi Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelma hyväksyttiin vuonna 2013. Marokolle myönnettiin ”pitkälle edistyneen maan asema” vuonna 2008, mikä ilmentää voimakkaita pyrkimyksiä lujittaa EU:n ja Marokon yhteistyötä ja tukea edelleen taloudellisia ja poliittisia uudistuksia. EU:n ja Marokon liikkuvuuskumppanuus käynnistettiin kesäkuussa 2013. Neuvottelut viisumimenettelyn helpottamista ja takaisinottoa koskevista sopimuksista sekä pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta ovat käynnissä. Lisäksi vuonna 2014 tuli voimaan uusittu kalastussopimus. Euroopan unionin tuomioistuimen kahden tuomion perusteella EU voi panna täytäntöön sopimuksensa Marokon kanssa, mutta näitä sopimuksia ei sovelleta Länsi-Saharaan. Uusia tuomioistuimen päätöksiä odotetaan vuonna 2023.

H. Palestiina

EU on palestiinalaishallinnon tärkein taloudellinen tukija, ja sen myöntämä ohjeellinen kahdenvälinen rahoitus on noin 300 miljoonaa euroa vuodessa. EU:n tuen yleistavoitteena on auttaa muodostamaan elinkelpoinen, itsenäinen ja demokraattinen sekä Israelin ja muiden naapureidensa kanssa rauhanomaisesti ja turvallisesti rinnakkain elävä Palestiinan valtio. EU:n ja palestiinalaishallinnon suhteiden oikeudellinen perusta on vuonna 1997 tehty [väliaikainen assosiaatiosopimus kaupasta ja yhteistyöstä](#). EU ja palestiinalaishallinto ovat allekirjoittaneet Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelman, joka tuli voimaan vuonna 2013. Samana vuonna EU tarjosi Israelille ja tulevalle Palestiinan valtiolle erityistä etuoikeutettua kumppanuutta, jonka myötä molemmat osapuolet saivat ennennäkemätöntä poliittista, taloudellista ja turvallisuusalan tukea, jos tulevasta pysyvästä asemasta päästään sopimukseen. EU toimii aktiivisesti Lähi-idän rauhanprosessissa ja on Lähi-idän kvartetin jäsen. Se pyrkii kahden valtion ratkaisuun, joka perustuu vuoden 2003 rauhansuunnitelmaan. Kesäkuussa 2022 komissio myönsi Palestiinalle uutta kahdenvälistä rahoitusta 224,8 miljoonaa euroa. Tällä uudella avustuspaketilla tuetaan palestiinalaishallintoa ja keskeisiä hankkeita miehitetillä palestiinalaisalueella. Hamasin Israelia vastaan tekemien terrori-iskujen jälkeen komissio ilmoitti käynnistävänsä EU:n Palestiinalle antaman avun kiireellisen uudelleentarkastelun. Uudelleentarkastelu ei koske EU:n pelastuspalveluasioiden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosaston antamaa apua. Komissio on ilmoittanut kolminkertaistavansa humanitaarisen avun Gazan alueelle lisäämällä sitä välittömästi 50 miljoonalla eurolla, jonka jälkeen tuen kokonaismäärä on yli 75 miljoonaa euroa.

I. Syyria

EU keskeytti kaiken kahdenvälisen yhteistyönsä Syyrian hallituksen kanssa toukokuussa 2011 väkivaltaisuuksien kärjistymisen ja kestävämmän ihmisoikeustilanteen vuoksi. Samanaikaisesti EU hyväksyi erilaisia rajoittavia toimenpiteitä pakotteiden muodossa. EU tukee 3. huhtikuuta 2017 hyväksytyn [Syyriaa koskevan EU:n strategian](#) mukaisesti kaikkien osapuolten välisiä rauhanneuvotteluja, joiden tavoitteena on syyrialaisen johtama poliittinen siirtymäkausi. EU on tärkein avunantaja Syyrian kriisissä, ja EU ja sen jäsenvaltiot ovat myöntäneet kollektiivisesti yli [24,9 miljardia euroa](#) humanitaarisena apuna ja kehitysapuna sekä taloudellisena tukena ja vakauttamistukena vuodesta 2011. Vuodesta 2017 alkaen EU on järjestänyt yhdessä YK:n kanssa vuosittain Syyrian ja sen lähialueiden tulevaisuuden tukemista käsitelleitä Brysselin konferensseja. Näiden konferenssien yleistavoitteena on ollut tukea Syyrian kansaa ja saada kansainvälinen yhteisö mukaan etsimään kestävää poliittista ratkaisua Syyrian kriisiin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2254 mukaisesti. Kaikissa Brysselin Syyria-konferensseissa on tähän mennessä käsitelty kriittisimpiä humanitaarisia ja selviytymiskykyyn liittyviä kysymyksiä, jotka vaikuttavat syyrialaisiin ja syyrialaispakolaisia vastaanottaviin yhteisöihin sekä Syyriassa että naapurialueella.

J. Tunisia

Tunisian vuoden 2011 vallankumouksen jälkeen EU on tukenut maan demokratisoitumista poliittisesti, taloudellisesti ja teknisesti. Kahdenvälisen suhteiden oikeudellisena perustana on edelleen assosiaatiosopimus, joka on ollut voimassa vuodesta 1998. Vuonna 2012 EU ja Tunisia sopivat saavutetun edistymisen

johdosta ”etuoikeutetusta kumppanuudesta”, johon sisältyy yksityiskohtainen [toimintaohjelma](#) 2013–2017. Tunisia ja EU käynnistivät maaliskuussa 2014 liikkuvuuslumppanuuden, joka johti neuvottelujen aloittamiseen viisumimenettelyn helpottamista ja takaisinottoa koskevista sopimuksista. [Neuvottelut pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta](#) hyväksyttiin lokakuussa 2015. Maan poliittiset tapahtumat heinäkuun 2021 jälkeen ovat kuitenkin vaikuttaneet EU:n tukeen Tunisialle. Euroopan unioni on valmis tukemaan kaikkia Tunisian pyrkimyksiä toteuttaa kiireellisiä rakenneuudistuksia ja jatkaa myös Tunisian kansan tukemista sen vastatessa maan suuriin sosioekonomisiin ja rahoituksellisiin haasteisiin.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti osallistuu täysipainoisesti Euroopan naapuruuspolitiikkaan. Ulkoasiainvaliokuntansa kautta se seuraa Euroopan naapuruuspolitiikan täytäntöönpanoa, erityisesti vuotuisten edistymiskertomusten ja arviointien osalta. Valiokunta seuraa poliittista tilannetta kumppanimaissa säännöllisissä keskusteluissa hallitusten korkean tason virkamiesten, asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien kanssa. Budjettivaltansa kautta parlamentti vaikuttaa suoraan asiaankuuluville rahoitusvälineille myönnettyihin määrärahoihin. Parlamentin hyväksyntää vaaditaan kaikkien assosiaatiosopimusten tekemiseen eteläisten kumppanimaiden kanssa. Myös kaikille uusille kauppasopimuksille, kuten tuleville pitkälle meneville ja laaja-alaisille vapaakauppasopimuksille Marokon ja Tunisian kanssa, on saatava parlamentin hyväksyntä.

Säännönmukaisia kahdenvälisiä suhteita eteläisten kumppanimaiden parlamenttien kanssa ylläpidetään [pysyvien valtuuskuntien](#) kautta. Suhteet Marokon parlamentin kanssa nostettiin siten uudelle tasolle, kun parlamentaarinen sekavaliokunta perustettiin vuonna 2010. Tunisian kanssa perustettiin parlamentaarinen sekavaliokunta vuonna 2016 ja Algerian kanssa vuonna 2018. Parlamentaariset suhteet Syyrian kanssa on keskeytetty sisällissodan takia, ja myös Libyan tämänhetkinen tilanne estää parlamenttien väliset suhteet. Parlamentti on osallistunut useisiin EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntiin eteläisissä kumppanimaissa ja avustaa Tunisiaa demokratiatukiohjelmastaan. Alueellisesti parlamentti osallistuu Välimeren unionin parlamentaariseen edustajakokoukseen, joka pitää vuosittain yhden täysistunnon ja useita valiokuntien kokouksia. Marokon parlamentti toimii tällä hetkellä parlamentaarisen yleiskokouksen kiertävänä puheenjohtajana.

[Kirsten Jongberg / Christos Trapouzanlis / Camelia Oaida](#)
10/2023

5.6. MUUT ULKOSUHTEET

5.6.1. TRANSATLANTTISET SUHTEET: YHDYSVALLAT JA KANADA

Euroopan unionilla, Yhdysvalloilla ja Kanadalla on demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja taloudellisia ja poliittisia vapauksia koskevat yhteiset arvot sekä yhteisiä ulkopoliittikkaan ja turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita. Tiivis yhteistyö ja strategiset suhteet Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa ovat edelleen EU:n ensisijaisia tavoitteita.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN POLIITTINEN VUOROPUHELU

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltojen tiivis yhteistyö ja strategiset suhteet perustuvat yhteiseen historiaan ja yhteisiin demokraattisiin arvoihin. Ne ovat keskeisiä kummankin osapuolen turvallisuuden ja vaurauden kannalta. EU ja Yhdysvallat tekevät tiivistä yhteistyötä erinäisillä ulkopoliittikan aloilla ja maantieteellisissä kysymyksissä, joita ovat esimerkiksi turvallisuus-, energia- ja teknologiayhteistyö, Venäjä, Ukraina, Länsi-Balkan, terrorismin torjunta ja Lähi-itä.

Joe Bidenin astuminen Yhdysvaltojen presidentin virkaan 20. tammikuuta 2021 antoi sysäyksen EU:n ja Yhdysvaltojen suhteille, jotka olivat heikentyneet presidentti Trumpin virkakaudella. Washington DC:ssä 20. lokakuuta 2023 pidetty EU:n ja Yhdysvaltojen huippukokous tarjosi tilaisuuden tarkastella uudelleen transatlanttista kumppanuutta, mukaan lukien yhteinen sitoumus tukea Ukrainaa. Johtajat korostivat myös kaupan ja investointien merkitystä ja keskustelivat siitä, miten avoinna olevat kysymykset voitaisiin ratkaista. Huippukokouksen päätteeksi he hyväksyivät [yhteisen julkilausuman](#).

EU:n ja Yhdysvaltojen [huippukokouksessa](#) kesäkuussa 2021 perustetun EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaja- ja teknologianeuvoston neljäs kokous pidettiin Ruotsissa toukokuussa 2023. Kauppaja- ja teknologianeuvosto toimii foorumina, jolla nämä kaksi kumppania koordinoivat lähestymistapojaan keskeisiin maailmankauppaan, talouteen ja teknologiaan liittyviin kysymyksiin. Presidentti Biden ja Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen allekirjoittivat 10. maaliskuuta 2023 [yhteisen julkilausuman](#), jossa käsitellään yhteisiä toimia Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan lopettamiseksi ja yhteistyötä tulevaisuuden puhtaiden talouksien rakentamiseksi.

Euroopan parlamentti antoi lokakuussa 2021 [päättölauselman EU:n ja Yhdysvaltojen suhteiden tulevaisuudesta](#). Siinä kehoitettiin molempia osapuolia vahvistamaan monenvälisyyttä ja tekemään yhteistyötä yhteisten ulkopoliittisten, turvallisuutta koskevien ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi, mukaan lukien pandemia, ihmisoikeudet ja maailmanlaajuinen verouudistus.

PARLAMENTTIEN VÄLINEN VUOROPUHELU – TRANSATLANTTINEN LAINSÄÄTÄJIEN VUOROPUHELU

Euroopan parlamentin ja Yhdysvaltojen kongressin suhteet ulottuvat vuoteen 1972. Niitä päivitettiin ja ne vakiinnutettiin, kun vuonna 1999 perustettiin transatlanttinen lainsäätäjien vuoropuhelu. Tätä vuoropuhelua käyvät Euroopan

parlamentin jäsenet ja Yhdysvaltojen edustajainhuoneen jäsenet parlamenttien välisissä kokouksissa, joita järjestetään kahdesti vuodessa vuorotellen Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Näihin kokouksiin osallistuvat lainsäätäjät vaihtavat näkemyksiä molempia osapuolia kiinnostavista keskeisistä poliittisista kysymyksistä, kuten kauppaa- ja talousyhteistyöstä, ulkopoliittisista haasteista sekä turvallisuudesta ja puolustuksesta. Transatlanttinen poliittinen vuoropuhelu on olennaista, sillä Yhdysvaltojen kongressilla on paljon lainsäädännöllistä vastuuta ja valtaa esimerkiksi päätettäessä maan osallistumisesta kansainvälisten kriisien ratkaisemiseen ja globaalihallintaan liittyvien elinten toimintaan. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen 86. parlamenttien välinen kokous / transatlanttinen lainsäätäjien vuoropuhelu pidettiin Ruotsissa kesäkuussa 2023. Käsiteltyjä aiheita olivat muun muassa transatlanttinen tuki Ukrainalle, pakotteet, turvallisuus ja vakaus indopasifisella alueella, EU:n ja Yhdysvaltojen Kiinan-politiikka, kauppa ja teknologia, Naton laajentuminen sekä EU:n ja Naton yhteistyö. Kokouksen päätteeksi allekirjoitettiin [yhteinen julkilausuma](#).

EU:N JA YHDYSVALTOJEN TALOUSSUHTEET

EU ja Yhdysvallat ovat maailman suurimmat maailmanlaajuiset [kaupan alan toimijat ja sijoittajat](#). Vuonna 2022 Yhdysvallat oli maailman suurin talous, jonka osuus maailman BKT:stä oli 25 prosenttia ja tavaroiden viennistä 8 prosenttia. EU oli maailman kolmanneksi suurin talous, jonka osuus maailman BKT:stä oli 25 prosenttia ja tavarakaupasta 28,5 prosenttia.

EU tekee yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisen kaupan esteiden ratkaisemiseksi, mukaan lukien ne, jotka syntyivät edellisen hallinnon aikana, erityisesti kauppaa- ja teknologianeuvoston kautta. Kauppaa- ja teknologianeuvoston ensimmäinen kokous järjestettiin syyskuussa 2021, ja Yhdysvallat ja EU käynnistivät useita erityisiä vuoropuheluita, joissa ne käsittelevät verkkoalustojen ja suurten teknologiayritysten vastuuta tekoäly ja tietovirrat mukaan lukien, tekevät yhteistyötä oikeudenmukaisen verotuksen alalla ja markkinoiden vääristymien torjumiseksi sekä kehittävät yhteistä lähestymistapaa kriittisten teknologioiden suojeluun. [Puhdasta energiaa koskevia kannustimia koskeva vuoropuhelu](#) käynnistettiin maaliskuussa 2023 EU:n ja Yhdysvaltojen kannustinohjelmien koordinoimiseksi. Sen tavoitteena on tehdä näistä ohjelmista toisiaan vahvistavia, ja siitä tulee myös osa kauppaa- ja teknologianeuvostoa.

Lokakuusta 2022 lähtien inflaation vähentämistä koskevaa säädöstä käsittelevä EU:n ja Yhdysvaltojen työryhmä on myös pyrkinyt kartoittamaan haasteita, joita liittyy toimitusketjujen, valmistuksen ja innovoinnin vahvistamiseen ja turvaamiseen liittyvien lähestymistapojen yhdenmukaistamiseen Atlantin molemmin puolin. Tämän tuloksena on aloitettu neuvottelut kriittisiä mineraaleja koskevasta kohdennetusta sopimuksesta sen mahdollistamiseksi, että asianomaiset EU:ssa louhitut tai jalostetut kriittiset mineraalit voidaan ottaa huomioon Yhdysvaltojen inflaation vähentämistä koskevan säädöksen mukaista puhtaiden ajoneuvojen verohyvitystä koskevissa vaatimuksissa.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen kauppa ajautui toiseen umpikujaan, kun Yhdysvallat asetti teräs- ja alumiinitulleja kaupanlaajennuslain 232 pykälän (kansallista turvallisuutta uhkaava tuonti) nojalla. EU ja Yhdysvallat ovat sopineet 232 pykälän mukaisten tullien väliaikaisesta poistamisesta EU:n teräksen ja alumiinin viennin historiallisilta määriltä. Osapuolet sopivat myös pyrkivänsä järjestelyyn, jolla helpotetaan teräs- ja alumiiniteollisuuden hiilestä irtautumista ja puututaan joidenkin talouksien muista kuin markkinakäytännöistä aiheutuvaan ylikapasiteettiin näillä

teollisuudenaloilla. EU:n ja Yhdysvaltojen huippukokouksessa 20. lokakuuta 2023 molemmat osapuolet totesivat, että muun kuin kaupan olevan ylikapasiteetin lähteiden tunnistamisessa oli edistytty merkittävästi ja että ne odottavat mielenkiinnolla edistymistä seuraavien kahden kuukauden aikana.

Yhdysvallat oli vuonna 2022 EU:n suurin vientikohde 19,8 prosentin osuudella EU:n [tavaroiden](#) kokonaisviennistä (Kiinan osuus oli 9 prosenttia). Yhdysvallat oli EU:n toiseksi suurin tuontimaa. Sen osuus unioniin tuoduista tavaroista oli 11,9 prosenttia. Vuonna 2022 EU:n vienti Yhdysvaltoihin kasvoi 27,5 prosenttia ja oli ennätyselliset 509,4 miljardia euroa, kun taas tuonti Yhdysvalloista kasvoi 53,4 prosenttia ja oli 358,7 miljardia euroa. EU:n kauppataaseen ylijäämä Yhdysvaltojen kanssa supistui 15,3 miljardia euroa vuosien 2019–2020 tasolle.

Yhdysvallat on EU:n tärkein kumppani kansainvälisessä [palvelukaupassa](#). Molempien alueiden taloudet muodostavat yhdessä yli 40 prosenttia maailman BKT:stä ja yli 40 prosenttia maailman tavara- ja palvelukaupasta. Vuodesta 2016 lähtien kauppataase on kuitenkin ollut EU:lle alijäämäinen palvelujen osalta. Sen arvo oli 87,9 miljardia euroa vuonna 2021.

EU ja Yhdysvallat ovat toistensa suurimmat investoijat, ja Yhdysvaltojen kokonaisinvestoinnit EU:hun ovat nelinkertaiset Aasiaan ja Tyynenmeren alueelle tehtyihin investointeihin verrattuna. EU:n investoinnit Yhdysvaltoihin ovat noin kymmenen kertaa suuremmat kuin EU:n investoinnit Intiaan ja Kiinaan yhteensä. Viime vuosina on kuitenkin esiintynyt joitakin epäkohtia, ja vuonna 2018 investointivirrat sekä Yhdysvalloista EU:hun että EU:sta Yhdysvaltoihin ovat olleet negatiivisia. Tämä tasapainotti suorien ulkomaisten investointien tasetta, joka oli EU:ssa 16,4 miljardia euroa alijäämäinen vuonna 2021 verrattuna 284,5 miljardin euron ylijäämään EU:ssa vuonna 2018. Vuonna 2021 EU:n suorien ulkomaisten investointien kokonaismäärä Yhdysvalloissa oli jälleen suurempi (47,2 miljardia euroa) kuin Yhdysvaltojen suorien ulkomaisten investointien määrä EU:ssa. Kahdenväliset suorat investoinnit, jotka ovat luonteeltaan pitkän aikavälin sitoutumista, ovat selvästi transatlanttisten kauppasuhteiden veturi. Tätä vahvistaa se, että emo- ja tytäryhtiöiden välinen kauppa EU:ssa ja Yhdysvalloissa muodostaa yli kolmasosan kaikesta transatlanttisesta kaupasta. Toistensa alueella toimivien eurooppalaisten ja amerikkalaisten yritysten arvioidaan työllistävän yli 14 miljoonaa ihmistä.

EU:N JA KANADAN POLIITTINEN VUOROPUHELU

Kanada on yksi EU:n vanhimmista ja läheisimmistä kumppaneista. EU:n ja Kanadan yhteistyö, joka perustuu yhteisiin arvoihin, pitkään jatkuneeseen tiiviiseen yhteistyöhön ja vahvoihin ihmisten välisiin yhteyksiin, on vahvistunut huomattavasti viime vuosina.

Kahdenväliset suhteet käynnistyivät 1950-luvulla taloudellisin perustein ja ovat kehittyneet läheiseksi strategiseksi kumppanuudeksi. EU ja Kanada tekevät tiivistä yhteistyötä maailmanlaajuisissa kysymyksissä, joita ovat esimerkiksi ympäristö, ilmastonmuutos, energiaturvallisuus ja alueellinen vakaus, ja ne ovat läheisiä kumppaneita G7- ja G20-maiden tapaamisissa.

EU ja Kanada reagoivat päättäväisesti Venäjän provosoimattomaan ja raakaan sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaa vastaan koordinoituilla pakotteilla ja antamalla Ukrainalle kattavaa turvallisuuteen liittyvää, taloudellista, aineellista ja humanitaarista tukea.

Energia-alalla Kanada on auttanut parantamaan EU:n energian toimitusvarmuutta ja lopettamaan EU:n riippuvuuden venäläisestä energiasta. Covid-19-pandemian osalta EU:lla oli keskeinen rooli varmistettaessa rokotteiden yhdenmukainen ja vakaa saatavuus Kanadaan. Rokotusten käyttöönoton alkuvaiheessa suurin osa Kanadassa jaetuista rokotteista oli peräisin EU:ssa sijaitsevista tehtaista.

Kanada osallistuu säännöllisesti EU:n [yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatioihin](#), ja se on osallistunut myös 24:ään EU:n [vaalitarkkailuvaltuuskuntaan](#) vuodesta 2005 lähtien. Kanada [kutsuttiin virallisesti osallistumaan pysyvän rakenteellisen yhteistyön](#) sotilaallisen liikkuvuuden hankkeeseen (joulukuussa 2021), ja [Euroopan logistiikkaverkosto ja tuki operaatioille](#) -hankkeeseen. [EU:n ja Kanadan strateginen kumppanuussopimus](#), joka korvasi [vuoden 1976 puitesopimuksen](#), on laaja-alainen poliittinen sopimus, jonka tavoitteena on lujittaa [kahdenvälistä yhteistyötä erinäisissä ulkopoliittikan ja muiden alojen toimissa](#), joita ovat kansainvälinen rauha ja turvallisuus, terrorismin torjunta, kriisinhallinta, merten turvallisuus, globaalihallinta, energia, liikenne, tutkimus ja kehittäminen, terveys, ympäristö, ilmastonmuutos ja arktinen alue.

Kanada ja EU allekirjoittivat strategisen kumppanuussopimuksen EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja sopimus sai Euroopan parlamentin hyväksynnän helmikuussa 2017. Merkittävät osat sopimuksesta ovat olleet voimassa väliaikaisesti 1. huhtikuuta 2017 alkaen. Sopimus on ratifioitava kaikissa jäsenvaltioissa ([tällä hetkellä](#) odotetaan Italian, Ranskan ja Irlannin ratifiointia) ennen kuin sitä aletaan soveltaa täysimääräisesti. Yhteistyön helpottamiseksi näissä puitteissa on perustettu erinäisiä yhteisiä elimiä, ja virkamies- ja ministeritasolla on käyty tiivistä vuoropuhelua. EU:n ja Kanadan ministeritason sekakomitean kolmas kokous pidettiin 16. toukokuuta 2022 Brysselissä, ja sen puheenjohtajina toimivat varapuheenjohtaja / korkea edustaja Josep Borrell ja Kanadan ulkoministeri Mélanie Joly (ks. [yhteinen julkilausuma](#)). Viimeisin [EU-Kanada-huippukokous](#) Kanadan pääministerin sekä Eurooppa-neuvoston ja komission puheenjohtajien välillä järjestettiin paikan päällä Brysselissä 14. kesäkuuta 2021 (ks. [yhteinen julkilausuma](#) ja [lehdistöilaisuus](#)). Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen vieraili Kanadassa 6.–8. maaliskuuta 2023. Hän [piti puheen](#) Kanadan parlamentin yhteisessä istunnossa ja tapasi pääministeri Justin Trudeauun. Heidän [yhteisessä julkilausumassaan](#) keskityttiin muun muassa Ukrainaan, disinformaatioon, ilmastoon, kestävään energiaan ja raaka-aineisiin, talouteen ja teknologiaan sekä tutkimukseen ja sukupuolten tasa-arvoon.

PARLAMENTTIEN VÄLINEN VUOROPUHELU

Yli 40 vuoden ajan Euroopan parlamentin jäsenet ja heidän kanadalaiset kollegansa ovat kokoontuneet vuosittain [parlamenttien välisissä kokouksissa](#), joita pidetään vuorotellen EU:ssa ja Kanadassa, keskustellakseen Kanadan ja EU:n poliittisesta kehityksestä ja vaihtaakseen näkemyksiä molempia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä, kuten kaupasta, ilmastonmuutoksesta ja muuttoliikkeestä.

Strategisen kumppanuussopimuksen pohjalta 38. parlamenttien välinen kokous hyväksyi [yhteisen julkilausuman](#), jossa molemmat parlamentit sitoutuivat muuttamaan parlamenttien välisen kokouksen jatkuvaksi vuoropuheluksi säännöllisten lisäkokousten avulla ja sopivat, että se toimisi vastapuolena muille strategisella kumppanuussopimuksella perustetuille elimille. Brysselissä kesäkuussa 2023

pidetyssä [42. parlamenttien välisessä kokouksessa](#) käsiteltiin kauppaa ja EU:n ja Kanadan yhteistyötä tekoälyn sääntelyn, energian, ulkomaisen sekaantumisen sekä turvallisuuden ja puolustuksen aloilla (ks. [yhteinen julkilausuma](#)). Suhteista Kanadaan vastaavan valtuuskunnan jäsenet tapaavat sidosryhmiä säännöllisesti vuoden mittaan parlamenttien välisten kokousten valmistelemiseksi. Viimeaikaisissa kokouksissa on käsitelty laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen viisivuotista täytäntöönpanoa, kriittisten mineraalien toimitusvarmuutta sekä Kanadan ja Yhdysvaltojen suhteita.

EU:N JA KANADAN TALOUSSUHTEET

[Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus \(CETA\)](#) on parantanut huomattavasti EU:n ja Kanadan [talous-, kauppaa- ja investointisuhteita](#) ja avannut markkinoita molempien osapuolten [tavaroille, palveluille ja investoinneille](#), julkiset hankinnat mukaan luettuina. Sopimus on myös luonut mahdollisuuksia kestäväälle kasvulle ja heijastanut yhteisiä arvoja kauppaa ja kestävää kehitystä koskevan luvun ja [laajan vuoropuheluvalikoiman](#), muun muassa sen säännöllisen kansalaisyhteiskuntafoorumin, kautta. Se on EU:n ensimmäinen kahdenvälinen taloussopimus, johon sisältyy erityinen investointituomioistuinjärjestelmä sijoittajien ja valtioiden välisten riitojen ratkaisemista varten.

Sopimus allekirjoitettiin EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja Euroopan parlamentti antoi sille hyväksyntänsä 15. helmikuuta 2017. EU:n toimivaltaan kuuluvien osien väliaikainen soveltaminen alkoi 21. syyskuuta 2017. Kaikkien jäsenvaltioiden on ratifioitava sopimus, ja [tällä hetkellä](#) odotetaan kymmenen jäsenvaltion ratifiointia ennen kuin sitä voidaan soveltaa täysimääräisesti.

Ottawassa 2. joulukuuta 2022 pidetyssä [kolmannessa](#) CETA-sekakomiteassa molemmat osapuolet korostivat, että CETA-sopimuksen mukainen myönteinen taloudellinen suorituskyky on ratkaisevan tärkeä nykyisessä globaalissa tilanteessa, jossa geopoliittiset jännitteet kasvavat ja Venäjä käy sotaa Ukrainaa vastaan, toimitusketjuissa on häiriöitä, elintarviketurva on puutteellinen, maailmanlaajuinen energiakriisi on vallalla ja talouden taantuma on kehittymässä.

Sopimuksen myötä tiivistyneiden suhteiden pohjalta EU ja Kanada allekirjoittivat lisäksi 21. kesäkuuta 2021 [raaka-aineita koskevan EU:n ja Kanadan strategisen kumppanuuden](#) edistääkseen edelleen raaka-aineiden arvoketjujen yhdentymistä ja tehostaakseen yhteistyötään tieteen, teknologian ja innovoinnin sekä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyvien kriteerien sekä standardien alalla. Kanada ja EU saivat maaliskuussa 2022 päätökseen neuvottelut arkkitehtien ammattipätevyyksien [vastavuoroista tunnustamista koskevasta sopimuksesta](#), joka on EU:n kaikkien aikojen ensimmäinen sopimus ammattipätevyyden tunnustamisesta EU:n ulkopuolisen maan kanssa. Vuoden 2022 lopulla aloitettiin neuvottelut Kanadan liittymisestä EU:n [Horisontti Eurooppa](#) -tutkimusohjelmaan.

Kanada ja EU ovat molemmat kärsineet Yhdysvaltojen teräs- ja alumiinitulleista ja olivat yhtä mieltä siitä, että tullit eivät ole taloudellisesti perusteltuja eivätkä yhteensopivia Maailman kauppajärjestön sääntöjen kanssa. Näin ollen EU ja Kanada sekä muut sääntöpohjaista kauppajärjestelmää puolustavat tahot ovat tehostaneet vuoropuheluaan kauppaan liittyvistä kysymyksistä.

EU:n ja Kanadan välinen tavarakauppa kasvoi 66 prosenttia vuosina 2016–2022 ja EU:n ja Kanadan välinen palvelukauppa kasvoi 46 prosenttia, mikä ylitti muun kaupan EU:n ulkopuolisen maan kanssa.

Vuonna 2022 EU oli Yhdysvaltojen jälkeen Kanadan [toiseksi suurin kauppakumppani](#), ja sen osuus Kanadan koko tavaraviennistä ja -tuonnista oli 8,2 prosenttia. Vuonna 2022 EU:n tavaravienti Kanadaan oli arvoltaan 47,4 miljardia euroa ja tavaratuonti Kanadasta 29,7 miljardia euroa. Kanada oli EU:n kansainvälisten kauppakumppaneiden joukossa 12. sijalla vuonna 2021. Koneet, mineraalituotteet, kuljetusvälineet ja kemikaalit kuuluvat tärkeimpiin tuotteisiin kumppaneiden keskinäisessä tavarakaupassa.

Palvelukauppa on merkittävä osa EU:n ja Kanadan kauppasuhteita. Vuonna 2021 EU:n palveluviennin arvo Kanadaan nousi 17,4 miljardiin euroon ja EU:n palvelutuonnin arvo Kanadasta nousi 13,7 miljardiin euroon. Kuljetus, matkailu, vakuutus ja viestintä ovat esimerkkejä aloista, joilla EU:n ja Kanadan palvelukauppa on vilkasta. Vuonna 2020 palvelukauppa Kanadasta EU:hun supistui 21 prosenttia ja EU:sta Kanadaan 33 prosenttia covid-19-pandemian vuoksi.

Suorina ulkomaisina investointeina EU ja Kanada investoivat toistensa talouksiin lähes yhtä paljon vuonna 2018. EU on Yhdysvaltojen jälkeen Kanadan toiseksi suurin kumppani kahdensuuntaisissa suorissa investoinneissa. Vuosina 2019 ja 2020 Kanadan investointien arvo EU:ssa oli covid-19-pandemian vuoksi 30 prosenttia pienempi eli 257,7 miljardia euroa, kun taas EU:n investoinnit Kanadassa supistuivat 22 prosenttia vuonna 2020. Vuonna 2021 tilanne oli päinvastainen. Kanadan suorat ulkomaiset investoinnit EU:ssa kasvoivat kuusi prosenttia vuonna 2021, mutta EU:n investoinnit Kanadassa supistuivat edelleen neljä prosenttia.

Leon Peijnenburg / Tuula Turunen
10/2023

5.6.2. LATINALAINEN AMERIKKA JA KARIBIAN ALUE

Euroopan unionin suhteet Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibian alueeseen ovat monitahoiset, ja niitä ylläpidetään eri tasoilla. EU pyrkii vahvistamaan ja nykyaikaistamaan alueiden välistä strategista kumppanuutta EU:n suhteita Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kanssa koskevan uuden toimintasuunnitelman mukaisesti. EU toimii yhdessä koko alueen kanssa valtion- ja hallitusten johtajien välisten huippukokousten ja parlamentaarisen diplomatian kautta, ja sopimukset ja poliittinen vuoropuhelu sitovat EU:n Karibian alueeseen, Keski-Amerikkaan, Andien yhteisöön, Mercosuriin ja yksittäisiin valtioihin.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen I–III ja V osasto (yhteinen kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu sekä kansainväliset sopimukset).

ALUEIDEN VÄLISET SUHTEET

EU sekä Latinalainen Amerikka ja Karibian alue ovat luonnollisia kumppaneita, joilla on läheiset poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset siteet. EU:lla on laaja sopimusverkosto alueen 33 maasta 27:n kanssa. Myös taloudelliset siteet ovat vahvat: EU on alueen suurin investoija, kolmanneksi suurin kauppakumppani ja johtava kehitysyhteistyön rahoittaja.

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja komissio antoivat 7. kesäkuuta 2023 [yhteisen tiedonannon](#) ”Uusi toimintasuunnitelma EU:n suhteille Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kanssa”, jonka tavoitteena on vahvistaa suhteita ja uudistaa EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kumppanuus. Siinä keskitytään kuuteen ensisijaiseen alaan, jotka ovat uudistettu poliittinen kumppanuus, yhteisen kauppapoliittisen ohjelman vahvistaminen, Global Gateway -investointistrategia oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän vauhdittamiseksi ja eriarvoisuuteen puuttumiseksi, voimien yhdistäminen oikeusasioissa, kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi ja kansainvälisen järjestytyneen rikollisuuden torjumiseksi, yhteistyö rauhan ja turvallisuuden, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja humanitaarisen avun edistämiseksi, ihmisten välisen elinvoimaisen kumppanuuden luominen.

Tiedonannossa tunnustetaan parlamentaarinen diplomatia alueiden välisten suhteiden keskeiseksi osatekijäksi ja mainitaan erityisesti EU:n ja Latinalaisen Amerikan parlamentaarisen edustajakokouksen (EuroLat) rooli.

A. Huippukokoukset

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden ensimmäinen huippukokous pidettiin Rio de Janeirossa kesäkuussa 1999. Kokouksessa perustettiin alueiden välinen strateginen kumppanuus. Kuudes ja viimeinen EU:n ja LAC-maiden huippukokous pidettiin Madridissa vuonna 2010, jolloin perustettiin EU–LAC-säätiö, jonka tehtävänä oli vahvistaa ja edistää alueiden kahdenvälistä strategista kumppanuutta.

Vuonna 2010 perustettu Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisö (CELAC) on 33 Latinalaisen Amerikan ja Karibian maan alueellinen ryhmittymä. EU:n ja CELACin väliset alueelliset huippukokoukset ovat nyt tärkein vuoropuhelu- ja yhteistyöfoorumi maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamiseksi. EU:n ja CELACin kolmas valtion- tai hallitusten päämiesten huippukokous pidettiin Brysselissä 17. ja 18. heinäkuuta 2023 kahdeksan vuotta edellisen huippukokouksen jälkeen. EU:n ja CELAC-maiden johtajat sitoutuivat uudistamaan ja vakiinnuttamaan pitkäaikaisen kumppanuutensa. Huippukokouksen aiheena oli alueiden välisen kumppanuuden uudistaminen rauhan ja kestävän kehityksen vahvistamiseksi, ja siinä keskusteltiin useista eri aiheista, kuten yhteistyön tehostamisesta monenvälisillä foorumeilla, maailmanlaajuisesta rauhasta ja turvallisuudesta, kaupasta ja investoinneista, ilmastonmuutoksen torjunnasta sekä oikeus- ja turvallisuusasioista. EU:n, Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen maat muodostavat yhdessä yli kolmanneksen Yhdistyneiden kansakuntien (YK) jäsenmaista, ja ne ovat vahvan sääntöihin perustuvan monenvälisen järjestelmän liikkeellepaneva voima. Huippukokouksen päätteeksi annettiin [julkilausuma](#), jonka kaikki EU:n ja CELACin maat yhtä lukuun ottamatta hyväksyivät. Johtajat vahvistivat, että EU:n ja CELACin kumppanuuden perustana oli yhteinen sitoutuminen demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin, oikeusvaltioon, osallistavaan monenvälisyyteen ja kansainväliseen yhteistyöhön YK:n peruskirjassa ja kansainvälisessä oikeudessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Tapahtuman aikana julkaistiin myös [EU:n ja CELACin vuosien 2023–2025 etenemissuunnitelma](#), ja johtajat päättivät isännöidä tulevia huippukokouksia joka toinen vuosi. Seuraava on määrä järjestää Kolumbiassa vuonna 2025. EU ja CELAC kokoontuvat myös ministeritasolla. Viimeisin EU:n ja CELACin ministerikokous pidettiin Buenos Airesissa Argentiinassa lokakuussa 2022.

B. Parlamentaarin ulottuvuus

EU:lle ja LAC-maille parlamentaarinen diplomatia on keskeinen kanava vuoropuhelulle, ajatusten vaihdolle ja parhaiden käytäntöjen jakamiselle. Säännöllinen yhteydenpito Euroopan parlamentin ja Latinalaisen Amerikan parlamentaarikkojen välillä alkoi vuonna 1974, jolloin järjestettiin ensimmäinen 17:stä joka toinen vuosi pidettävästä parlamenttien välisestä kokouksesta.

Vuonna 2006 EU:n ja Latinalaisen Amerikan parlamentaarinen edustajakokous, tai [EuroLat](#), perustettiin alueiden kahdenvälisen strategisen kumppanuuden parlamentaariseksi toimielimeksi. Se on foorumi, jolla voidaan käsitellä, seurata ja tarkastella kaikkia kumppanuuteen liittyviä asioita.

Siihen kuuluu 150 jäsentä: 75 jäsentä Euroopan parlamentista ja 75 jäsentä Latinalaisen Amerikan alueellisten ryhmittymien parlamenteista, mukaan luettuina Latinalaisen Amerikan parlamentti, Andien parlamentti, Keski-Amerikan parlamentti ja Mercosurin parlamentti sekä Chilen ja Meksikon kongressit.

EuroLat on pitänyt vuodesta 2006 lähtien 15 täysistuntoa, joista viimeisin pidettiin [heinäkuussa 2023 Madridissa Espanjassa](#). Käsiteltyjä aiheita olivat muun muassa vihapuheen torjunta, digitaalisten alustojen sääntely, covid-19-pandemian aiheuttamat koulutus- ja terveyshaasteet, veden saatavuus ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta.

SUHTEET ALUEELLISIIN RYHMITTYMIIN

A. Andien yhteisö (Bolivia, Ecuador, Kolumbia ja Peru)

Joulukuussa 2003 EU ja Andien alue allekirjoittivat poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen, jossa yhteistyön piiriin lisättiin useita uusia aloja, mutta se ei ole tullut vielä voimaan. Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta alkoivat kesäkuussa 2007 ja johtivat lopulta [monenväliseen kauppasopimukseen](#) Perun ja Kolumbian kanssa maaliskuussa 2010. Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu kauppasopimus, jonka Euroopan parlamentti ratifioi joulukuussa 2012, tuli voimaan Perun osalta 1. maaliskuuta 2013 ja Kolumbian osalta 1. elokuuta 2013. Sopimuksella vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppa kymmenessä vuodessa kokonaan (suurin osa tulleista poistetaan sen voimaantulon yhteydessä) ja parannetaan maataloustuotteiden markkinoillepääsyä. Sopimuksen piiriin kuuluvat julkiset hankinnat, investoinnit, ihmisoikeudet sekä työ- ja ympäristönormit. Ecuador liittyi kauppasopimukseen 1. tammikuuta 2017. Sopimuksen täysimääräinen täytäntöönpano edellyttää jäsenvaltioiden ratifiointia.

B. Karibian alue

EU:n ja Karibian alueen suhteita muokkaavat erilaiset päällekkäiset institutionaaliset kehykset, kuten Cotonoun sopimuksen jälkeinen sopimus, johon kuuluu 16 Karibian alueen valtiota^[1], ja EU:n ja Karibian alueen yhteinen kumppanuusstrategia, joka tarjoaa jäsenmällyt puitteet laajemmalle ja syvemmälle vuoropuhelulle ja yhteistyölle. EU on Karibian alueen tärkein kauppakumppani. Tärkein alueellinen kumppani EU:n kanssa käytävässä taloudellisessa vuoropuhelussa on Karibian AKT-valtioiden foorumi (Cariforum). Siihen kuuluu Karibian yhteisön jäseniä sekä Dominikaaninen tasavalta ja Kuuba. Vuonna 2008 ne allekirjoittivat [CARIFORUM-valtioiden sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden talouskumppanuussopimuksen](#), joka on laaja-alainen vapaakauppa- ja taloussopimus.

Neuvottelut poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemisestä Kuuban kanssa aloitettiin huhtikuussa 2014 ja ne saatiin onnistuneesti päätökseen maaliskuussa 2016. Sopimusta on sovellettu väliaikaisesti 1. marraskuuta 2017 lähtien. Se voi tulla voimaan täysimääräisesti vasta kun kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen. Poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevassa sopimuksessa on kolme päälukua, jotka koskevat poliittista vuoropuhelua, yhteistyötä ja alakohtaista vuoropuhelua sekä kauppaa.

C. Keski-Amerikka (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama)

Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu assosiaatiosopimus Keski-Amerikan kanssa oli EU:n ensimmäinen tämän tyyppinen alueiden välinen sopimus. Euroopan parlamentti ratifioi sopimuksen joulukuussa 2012. Se muodostuu kolmesta pilarista – poliittisesta vuoropuhelusta, yhteistyöstä ja kaupasta – ja siinä asetetaan tavoitteeksi kehittää etuoikeutettu poliittinen kumppanuus, joka perustuu arvoihin, periaatteisiin ja yhteisiin tavoitteisiin. Sen tavoitteena on myös parantaa ihmisoikeuksia, vähentää köyhyyttä, torjua eriarvoisuutta, ehkäistä konflikteja ja edistää hyvää hallintotapaa,

---

[1]Antigua ja Barbuda, Belize, Bahama, Barbados, Kuuba, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinit, Suriname, Trinidad ja Tobago.

turvallisuutta, alueellista yhdentymistä ja kestävästä kehitystä. Assosiaatiosopimuksella myös vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppaa sekä poistetaan suurin osa maataloustuotteiden tulleista. Vuodesta 2013 lähtien ainoastaan sopimuksen kauppaa koskevaa lukua on sovellettu väliaikaisesti. Koko sopimuksen täytäntöönpano on kesken, koska yksi EU:n jäsenvaltio ei ole ratifioinut sopimusta. Parhaillaan käydään neuvotteluja parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan perustamisesta seuraamaan sopimuksen täytäntöönpanoa.

D. Mercosur (Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay)

Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta, johon sisältyy poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja vapaakauppa, käynnistettiin Mercosurin kanssa vuonna 1999. EU ja Mercosur pääsivät poliittiseen yhteisymmärrykseen assosiaatiosopimuksen kauppaa koskevasta luvusta kesäkuussa 2019 sekä politiikkaa ja yhteistyötä koskevien lukujen viimeisistä avoinna olleista kysymyksistä vuoden 2020 kesäkuussa 20 vuotta kestäneiden neuvottelujen jälkeen (lukuun ottamatta vuosia 2004–2010, jolloin neuvottelut oli keskeytetty). EU:n Mercosur-kumppaneilleen esittämä pyyntö sopia sopimukseen liitettävistä ympäristöasioita koskevista lisäsitoumuksista pysäytti hyväksymisprosessin, vaikkakin toivottavasti sitä jatketaan pian. Jos sopimus tulee voimaan, EU:n vienti Mercosur-maihin hyötyisi tullien poistamisesta 91 prosentilta tuotteista ja monien tuotteiden alhaisemmista tulleista. EU poistaa tullit 92 prosentilta Mercosur-maista tuotavista tuotteista, mutta säilyttää herkkien maataloustuotteiden tariffikiintiöt.

SUHTEET YKSITTÄISTEN MAIDEN KANSSA

A. Brasilia

EU:n ja Brasilian strateginen kumppanuus perustettiin vuonna 2007. Tämän kumppanuuden myötä EU ja Brasilia tekevät yhteistyötä ja käyvät poliittista vuoropuhelua yli 30:llä yhteistä etua koskevalla alalla, mukaan lukien kansainvälinen rauha ja turvallisuus, ihmisoikeudet, julkisen sektorin hallinnointi, talous- ja rahoitusasiat, innovointi, sosiaalipolitiikka, koulutus, ympäristö ja alueellinen yhdentyminen. EU:n ja Brasilian strategiseen kumppanuteen sisältyy myös Brasilian kansalliskongressin ja Euroopan parlamentin välinen [säännöllinen vuoropuhelu](#). Lula da Silvan valinta Brasilian presidentiksi vuonna 2022 johti EU:n ja Brasilian suhteiden voimakkaaseen elvyttämiseen tammikuussa 2023 Lula da Silvan astuttua virkaan, mukaan lukien molempien osapuolten korkean tason vierailut. Vuonna 2023 Brasiliassa vieraili jopa neljä Euroopan parlamentin valtuuskuntaa^[2]. EU:n ja Brasilian huippukokous on tarkoitus järjestää vuonna 2024.

B. Chile

EU teki assosiaatiosopimuksen Chilen kanssa vuonna 2002. Sopimus koostuu kolmesta osa-alueesta: poliittista vuoropuhelua koskeva luku, yhteistyötä koskeva luku sekä tavaroita ja palveluja koskevan vapaakauppa-alueen perustaminen. [EU:n ja Chilen parlamentaarinen sekavaliokunta](#) on seurannut assosiaatiosopimuksen toteuttamista vuodesta 2003.

Neuvottelut assosiaatiosopimuksen nykyaikaistamiseksi ja sen korvaamiseksi [laajennetulla puitesopimuksella](#) aloitettiin marraskuussa 2017 ja saatiin päätökseen

---

[2]Suhteista Brasilian liittotasavaltaan vastaava valtuuskunta, ulkoasiainvaliokunta, kansainvälisen kaupan valiokunta ja ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta.

joulukuussa 2022. Uudistettu sopimus parantaa EU:n ja Chilen kauppaa ja investointisuhteita, sisältää kauppaa ja kestävästä kehityksestä koskevia sitoumuksia ja helpottaa mineraalivarojen ja uusiutuvan energian saatavuutta. Se odottaa vielä ratifiointia.

C. Meksiko

Meksiko on ainoa maa, jonka kanssa EU:lla on sekä assosiaatiosopimus että strateginen kumppanuus. Taloudellista kumppanuutta, poliittista yhteensovittamista sekä yhteistyötä koskeva sopimus, joka tunnetaan myös kokonaissopimuksena, tuli voimaan vuonna 2000. Sillä institutionalisoitiin poliittinen vuoropuhelu, laajennettiin yhteistyöaloja, mukaan lukien demokratia ja ihmisoikeudet, ja luotiin EU:n ja Meksikon vapaakauppa-alue. Toukokuussa 2016 aloitettiin neuvottelut Meksikon kanssa kokonaissopimuksen nykyaikaistamiseksi. Huhtikuussa 2018 osapuolet pääsivät periaatteelliseen sopimukseen kauppaa koskevista luvuista, ja huhtikuussa 2020 ne pääsivät yhteisymmärrykseen viimeisistä avoinna olevista näkökohdista. Kokonaissopimus odottaa vielä ratifiointia.

Strateginen kumppanuus perustettiin vuonna 2009, ja sillä oli kaksi tavoitetta: EU:n ja Meksikon yhteistyön ja koordinoinnin vahvistaminen monenkeskisellä tasolla maailmanlaajuisissa kysymyksissä sekä kahdenvälisen suhteiden ja aloitteiden poliittisen painoarvon lisääminen. Strategisen kumppanuuden aikana on järjestetty kolme EU:n ja Meksikon huippukokousta, joista viimeisin kesäkuussa 2015. EU:n ja Meksikon välillä käydään säännöllistä korkean tason vuoropuhelua eri aiheista, kuten ihmisoikeudet, turvallisuus ja lainvalvonta, talouskysymykset, ympäristö ja ilmastonmuutos. [EU:n ja Meksikon parlamentaarinen sekavaliokunta](#) on seurannut kokonaissopimuksen täytäntöönpanoa vuodesta 2005. Parlamentaarinen sekavaliokunta kokoontuu yleensä kahdesti vuodessa, ja se on keskeinen keskustelufoorumi. Sen työ on ollut ratkaisevan tärkeää kokonaissopimuksen täytäntöönpanon kannalta.

Clotilde Chantal Claudie SEBAG / Jonas Kraft

10/2023

5.6.3. VENÄJÄ

Vuodesta 2014 alkaen Krimin laiton liittäminen Venäjään, Venäjän tuki separatistiryhmille Itä-Ukrainassa sekä sen naapurialueillaan harjoittama epävakautta aiheuttava toiminta, disinformaatio- ja vaikuttamiskampanjat sekä maan sisäiset ihmisoikeusloukkaukset ovat kiristäneet EU:n ja Venäjän suhteita. Venäjän käynnistettyä täysimittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan 24. helmikuuta 2022 vielä jäljellä ollut poliittinen, kulttuurinen ja tieteellinen yhteistyö keskeytettiin.

OIKEUSPERUSTA

- [Euroopan unionista tehdyn sopimuksen](#) V osasto: ulkoinen toiminta
- [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) 206 ja 207 artikla (kauppa) sekä 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)
- kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (kahdenväliset suhteet).

EU:N JA VENÄJÄN SUHTEET

Ukrainassa marraskuussa 2013 alkaneisiin Maidanin mielenosoituksiin asti EU ja Venäjä olivat kehittäneet strategista kumppanuutta, joka kattoi sellaisia aloja kuin talous, kauppa, energia, ilmastonmuutos, tutkimus, koulutus, kulttuuri ja turvallisuus, mukaan lukien terrorismin torjunta, ydinaseiden leviämisen estäminen ja Lähi-idän konfliktin ratkaiseminen. EU tuki vankkumatta vuonna 2012 päätökseen saatettua Venäjän liittymistä Maailman kauppajärjestöön (WTO). Krimin laiton liittäminen Venäjään maaliskuussa 2014, todisteet siitä, että Venäjä tuki separatistitaistelijoita Itä-Ukrainassa, sekä sen pyrkimykset häiritä pääsyä Asovanmerelle johtivat siihen, että EU:n Venäjän-politiikkaa alettiin tarkastella vakavasti uudelleen.

EU on Yhdysvaltojen, Kanadan, Australian ja muiden länsimaiden tapaan maaliskuusta 2014 lähtien määrännyt asteittain rajoittavia toimenpiteitä Venäjää vastaan. Alun perin EU:n Venäjää vastaan vuonna 2014 asettamiin pakotteisiin sisältyi yksittäisiä rajoittavia toimenpiteitä, kuten Venäjän eliitin jäseniin, ukrainalaisiin separatisteihin ja heitä lähellä oleviin järjestöihin kohdistetut varojen jäädyttämiset ja viisumikiellot sekä diplomaattiset pakotteet, jotka merkitsivät EU:n ja Venäjän huippukokousten ja EU:n ja Venäjän uutta yhteistyösopimusta koskevien neuvottelujen virallista keskeyttämistä sekä Venäjän erottamista G8-ryhmästä. Myöhemmin seurasivat laajemmat talouspakotteet Venäjää vastaan, alun perin Krimin kanssa käytävän kaupan rajoitukset ja alakohtaiset pakotteet, jotka koskivat asekauppaa, energiaa ja rahoitusyhteistyötä Venäjän kanssa. Tämän johdosta Venäjä hyväksyi elokuussa 2014 [vastapakotteita](#), joilla kiellettiin lukuisat EU:n maataloustuotteet (joiden osuus EU:n maatalouselintarvikkeiden kokonaisviennistä Venäjälle oli 43 prosenttia ja EU:n maatalouselintarvikkeiden maailmanlaajuisesta kokonaisviennistä 4,2 prosenttia vuonna 2013). Pakotteista ja vastapakotteista huolimatta EU oli edelleen Venäjän suurin kauppakumppani ja Venäjä oli EU:n viidenneksi suurin kauppakumppani vuoteen 2021 asti.

EU arvioi uudelleen suhteitaan Venäjään myös vuoden 2016 EU:n globaalissa turvallisuusstrategiassa ja määritteli ne ”keskeiseksi strategiseksi haasteeksi”.

Neuvosto hahmotteli maaliskuussa 2016 seuraavat EU:n ja Venäjän suhteisiin sovellettavat viisi peruseriaatetta: 1) Itä-Ukrainan konfliktia koskevien Minskin sopimusten täytäntöönpano on avainedellytys merkittäville muutoksille EU:n suhtautumisessa Venäjään, 2) EU:n suhteita itäisiin kumppaneihin ja muihin naapurimaihin myös Keski-Aasiassa vahvistetaan, 3) EU:n selviytymiskykyä vahvistetaan (esimerkiksi energian toimitusvarmuudessa, hybridiuhkien torjunnassa tai strategisessa viestinnässä), 4) valikoiva kanssakäyminen Venäjän kanssa on mahdollista EU:lle tärkeissä aiheissa ja 5) ihmisten välisiä yhteyksiä on lisättävä ja Venäjän kansalaisyhteiskuntaa on tuettava.

Sen jälkeen, kun Venäjä aloitti täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaan helmikuussa 2022, sitä on pidetty hyökkääjänä Ukrainaa vastaan, ja EU on muuttanut Venäjän federaatiota koskevaa strategiaansa.

EU hyväksyi maaliskuussa 2022 [strategisen kompassinsa turvallisuuden ja puolustuksen alalla](#) ja totesi, että Venäjä on pitkäaikainen ja välitön uhka Euroopan turvallisuudelle, mikä tarkoittaa merkittävintä muutosta EU:n ja Venäjän suhteissa vuoden 2016 jälkeen. Tätä lähestymistapaa tuettiin edelleen kesäkuussa 2022 hyväksytyssä Naton strategisessa konseptissa, jossa todetaan, että Venäjän federaatio on merkittävin ja suurin uhka liittolaisten turvallisuudelle sekä euro-atlanttisen alueen rauhalle ja vakaudelle.

Näin ollen vuodesta 2022 lähtien EU:n Venäjää koskevat politiikat on laadittu seuraavien ohjaavien periaatteiden mukaisesti: 1) Venäjä on pidettävä kansainvälisesti eristettynä ja sille on asetettava pakotteita, jotta sitä estetään käymästä sotaa, 2) kansainvälisen yhteisön on varmistettava vastuuvollisuus saattamalla Venäjä, yksittäiset rikoksiin syyllistyneet ja niihin osallisina olleet vastuuseen Ukrainassa tehdyistä kansainvälisen oikeuden loukkauksista ja sotarikoksista, 3) EU:n naapureita on tuettava muun muassa EU:n laajentumispolitiikoilla, ja kumppaneita kaikkialla maailmassa on autettava käsittelemään Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan seurauksia, 4) tiivistä yhteistyötä Naton ja maailmanlaajuisten kumppaneiden kanssa olisi tuettava sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen puolustamiseksi, 5) EU:n häiriönsietokykyä on parannettava erityisesti energiavarmuuden ja kriittisen infrastruktuurin osalta, ja Venäjän kyber- ja hybridiuhkia, tiedon manipulointia ja häirintää on torjuttava ja 6) kansalaisyhteiskuntaa, ihmisoikeuksien puolustajia ja riippumattomia tiedotusvälineitä on tuettava Venäjällä ja sen ulkopuolella samalla kun puututaan EU:n turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen kohdistuviin uhkiin.

Kun Vladimir Putinista tuli neljännen kerran presidentti vuonna 2018, hän järjesti vuonna 2020 hyväksytyjä perustuslain muutoksia, joiden ansiosta hän voi pysyä vallassa vuoden 2024 jälkeenkin eli nykyisen toimikautensa päätyttyä (teoriassa vuoteen 2036 saakka).

Vladimir Putinin valtakaudella ja erityisesti vuodesta 2012 lähtien yksilöiden ja yhteisöjen toimintamahdollisuudet ovat vähentyneet asteittain mutta järjestelmällisesti lainsäädännöllisten rajoitusten ja arvostelijoihin kohdistetun pelottelun myötä. Venäjän viranomaiset ovat vuosien mittaan ottaneet käyttöön laajoja oikeudellisia rajoituksia ”ulkomaisille agenteille”, ”ei-toivotuille järjestöille” ja ”äärijärjestöille”, ja niiden kohteena ovat sadat kansalaisjärjestöt. Samaan aikaan tiedotusvälineiden, internetin ja sosiaalisen median sensuuri on lisääntynyt merkittävästi. Yhä useammat kansalaisyhteiskunnan toimijat, ihmisoikeuksien puolustajat ja riippumattomat

toimittajat on nimetty ”ulkomaisiksi agenteiksi”, heitä on häiritty ja vangittu, ihmisoikeusjärjestöjä on lakkautettu ja sananvapautta, oikeutta kokoontua rauhanomaisesti ja yhdistymisvapautta on rajoitettu. Myös tutkivaa journalismia ja datajournalismia on rajoitettu, ja valtion valvomat tiedotusvälineet ovat väsymättä tuoneet esiin mielikuvaa ”kollektiivisen lännen” hyökkäyksen kohteena olevasta ”piiritetystä linnoituksesta”. Vuosien 2016 ja 2021 parlamenttivaalit sekä syyskuun 2022 alue- ja paikallisvaalit pidettiin rajoittavassa poliittisessa ja mediaympäristössä, mikä johti Putinin Yhdistynyt Venäjä -puolueen merkittävään voittoon. Vaalitarkkailijat ja riippumattomat tiedotusvälineet totesivat, että vaalit eivät edelleenkään olleet kansainvälisten normien mukaisia ja että niitä varjostivat petokset, työpaikalla tapahtuva kampanjointi, opposition järjestelmällinen poissulkeminen ja muut sääntöjenvastaisuudet. [Asiantuntijat totesivat](#), että syyskuussa 2023 pidetyt aluevaalit olivat [jopa vähemmän oikeudenmukaiset ja vapaat](#) kuin aiemmat vaalit. Venäjän kansalaisten äänioikeus on heikentynyt siinä määrin, ettei näitä vaaleja voida mitenkään pitää aitojen demokraattisten periaatteiden mukaisina. Venäjä järjestää seuraavat presidentinvaalinsa maaliskuussa 2024.

Lokakuussa 2020 matkustuskielto- ja varojen jäädyttämisluetteloon lisättiin kuusi venäläistä henkilöä ja yksi yhteisö erityisen EU:n oikeusperustan – kemiallisia aseita koskevan pakotejärjestelmän – perusteella sotilaallisen luokan hermomyrkyä käyttäen elokuussa 2020 tehdyn oppositiopoliitikon ja korruption vastaisen aktivistin Aleksei Navalnyin murhayrityksen seurauksena. Tämä on sama oikeudellinen väline, jota käytettiin Skripalin tapauksesta Salisburyssa (Yhdistynyt kuningaskunta) maaliskuussa 2018 vastuussa olleiden rankaisemiseen.

Neuvosto hyödynsi maaliskuussa 2021 äskettäin hyväksytyä EU:n maailmanlaajuista ihmisoikeuspakotejärjestelmää seuraamusten määräämiseksi neljälle Venäjän kansalaiselle heidän osuudestaan Navalnyin mielivaltaisessa pidätyksessä, syytteeseen asettamisessa ja tuomitsemisessa sekä rauhanomaisten mielenosoitusten tukahduttamisessa hänen laittoman kohtelunsa yhteydessä.

Venäjä on elokuusta 2014 lähtien vastannut toimillaan EU:n asettamiin pakotteisiin asettaen vastapakotteita maataloustuotteille, raaka-aineille ja elintarvikkeille väittäen elintarviketurvallisuusvaatimuksia rikotun. Venäjä on tehostanut tällä tavoin tuonnin korvaamistoimiaan maatalouden alalla. Lisäksi Venäjällä on luettelo pysäytettävistä henkilöistä, jota se soveltaa EU:n ja Yhdysvaltojen kansalaisiin, jotka ovat arvostelleet Venäjän toimintaa. Heiltä evätään oikeus tulla Venäjän alueelle. Luetteloa ei ole julkaistu virallisesti, mikä estää kaikki mahdollisuudet valittaa siitä laillisesti, toisin kuin EU:n asettamasta matkustuskiellosta. Luetteloon kuului useita Euroopan parlamentin jäseniä, ja edesmenneen Euroopan parlamentin puhemiehen David Sassolin nimi oli siinä 30. huhtikuuta 2021 lähtien arvoista ja avoimuudesta vastaavan komission varapuheenjohtajan Věra Jourován sekä kuuden EU:n jäsenvaltioiden viranhaltijan rinnalla.

Venäjän federaation duuma tunnusti virallisesti 21. helmikuuta 2022 omalla ilmoituksellaan ”kansantasavalloiksi” julistautuneiden Donetskien ja Luhanskin alueiden itsenäisyyden. Venäjän federaatio käynnisti 24. helmikuuta 2022 täysimittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan.

Hyökkäyksen alkamisen jälkeen EU on tuominnut mitä jyrkimmin Venäjän laittoman, provosoimattoman ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan ja sen iskut siviilejä ja siviili-infrastruktuuria vastaan ja vaatinut vetämään

kaikki Venäjän joukot välittömästi ja ehdoitta pois koko Ukrainan alueelta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Se on todennut, että tämä hyökkäyssota rikkoo ilmiselvästi ja räikeästi YK:n peruskirjaa ja kansainvälisen oikeuden peruseriaatteita ja että Venäjän federaatio kantaa siitä täyden vastuun. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel on myös korostanut sen vaikutuksia maailmanjärjestykseen ja totesi 1. maaliskuuta 2022 seuraavaa: ”Hyökkäys ei kohdistu ainoastaan Ukrainaan. Se on hyökkäys myös kansainvälistä oikeutta, sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä, demokratiaa ja ihmisarvoa vastaan. Tämä on puhdasta geopoliittista terrorismia.” Lisäksi EU-johtajat ovat korostaneet, että Venäjä, Valko-Venäjä ja kaikki sotarikoksiin ja muihin vakaviin rikoksiin syyllistyneet tullaan saattamaan teoistaan vastuuseen kansainvälisen oikeuden mukaisesti. EU on myös tuominut sen, että Venäjä on käyttänyt elintarvikkeita aseena Ukrainaa vastaan käymässään sodassa ja että Venäjä on siten käynnistänyt maailmanlaajuisen elintarviketurvakriisin. EU piti myös syyskuussa 2022 pidettyjä valekansainvälistä ja Venäjän syyskuussa 2023 Ukrainan miehityillä alueilla järjestämiä ”vaaleja” laittomina ja perusteettomina ja torjui jyrkästi Venäjän yrityksen oikeuttaa tai normalisoida laitton sotilaallinen hallintansa ja yritykset liittää itseensä osia Ukrainan alueista.

Vastauksena Venäjän hyökkäykseen EU:n jäsenvaltiot hyväksyivät nopeasti ennennäkemättömän ankaria pakotteita tiiviissä yhteistyössä kumppaneiden, kuten Yhdysvaltojen, Yhdistyneen kuningaskunnan, Kanadan, Australian ja Japanin, kanssa. EU on 24. helmikuuta 2022 lähtien laajentanut rajoittavia alakohtaisia toimenpiteitä massiivisesti [11 peräkkäisellä pakotepaketiilla](#) (kesäkuuhun 2023 mennessä) ja lisännyt pakoteluetteloon merkittävän määrän henkilöitä ja yhteisöjä, jotta Venäjään kohdistuvaa painostusta sodan lopettamiseksi voitaisiin lisätä entisestään. Rajoittavien toimenpiteiden tarkoituksena on heikentää Venäjän taloudellista perustaa, estää sitä hyödyntämästä kriittisiä teknologioita ja markkinoita ja rajoittaa merkittävästi sen kykyä käydä sotaa.

Yhdentoista [EU:n pakotepaketin](#), joita on jo kutsuttu ”pakotevallankumoukseksi”, nopea hyväksyminen on johtanut ennennäkemättömään sarjaan toimenpiteitä, jotka kohdistuvat Venäjän talouden keskeisiin aloihin ja maan poliittiseen eliittiin. Kukin pakotepaketti on asteittain muuttanut ja laajentanut vuodesta 2014 alkaen hyväksytyjen pakotejärjestelmien soveltamisalaa, ja käyttöön on otettu uusi järjestelmä, jossa kielletään Donetskin, Luhanskin, Hersonin ja Zaporizžjan laittomasti liitetyiltä alueilta peräisin olevien tavaroiden tuonti EU:hun. Pakotepaketeilla on tarkoitus olla voimakkaita seurauksia ja laaja-alaisia vaikutuksia rahoitus-, energia-, liikenne-, teknologia-, konsultointi- ja yleisradiotoiminta-alalla sekä metalli-, yllisyyss- ja muiden tavaroiden aloilla.

Henkilöpakotteiden ja talouspakotteiden lisäksi on määrätty useita diplomaattisia pakotteita, kuten viisumihelpotusten keskeyttäminen EU:n ja Venäjän välillä. EU päätti yhdessä muiden Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsenten kanssa kieltää suosituimmuuskohtelun venäläisiltä tuotteilta ja palveluilta EU:n markkinoilla.

Kesäkuun lopussa 2023 pakotelistat kattoivat [1 572 henkilöä ja 244 yhteisöä](#). Pakotteiden kohteina oleviin henkilöihin kuuluvat muun muassa Venäjän federaation presidentti Vladimir Putin, Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov, ne 351 valtionduuman jäsentä, jotka hyväksyivät Donetskin ja Luhanskin alueiden väliaikaisesti miehitettyjen alueiden tunnustamisen, korkea-arvoisia virkamiehiä ja sotilashenkilöstöä, disinformaatiotoimijoita, henkilöitä, jotka ovat vastuussa

ohjusiskuista siviilejä ja kriittistä siviili-infrastruktuuria vastaan sekä ukrainalaisten lasten sieppauksista ja niitä seuranneista laittomista adoptioista, ja monet muut. Useita Wagner Group -palkka-armeijan korkea-arvoisia jäseniä, muun muassa sen silloinen johtaja Jevgeni Prigožin, sisällytettiin pakoteluetteloon. Neuvosto uusi syyskuussa kaikki pakotepaketit maaliskuuhun 2024 saakka.

Yhdennessätoista pakotepaketissa keskitytään torjumaan tehokkaammin Venäjään kohdistuvien rajoitusten kiertämistä siten, että tuonti tapahtuu kolmansien maiden tai varjoyhteisöjen kautta, ja siihen sisältyy pakotteiden kiertämisen vastainen väline, joka on erityisesti suunniteltu hillitsemään kolmansien maiden kautta tapahtuvaa pakotteiden kiertämistä. Henkilöpakotteet (matkustuskiellot ja varojen jäädyttäminen) kohdistuvat henkilöihin, jotka ovat vastuussa Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien toimien tukemisesta, rahoittamisesta tai täytöntöönpanosta tai hyötyvät niistä. Lisättyään rajoittavien toimenpiteiden rikkomisen EU-rikosten luetteloon neuvosto päätti 9. kesäkuuta 2023 määritellä rikoksia ja rangaistuksia EU:n pakotteiden rikkomisesta ja helpottaa pakotteiden rikkomista koskevaa tutkintaa, syytteesenpanoa ja rankaisemista kaikkialla EU:ssa.

Vastatoimena EU:n pakotteille ja kansainvälisille pakotteille, jotka otettiin käyttöön Venäjää vastaan sen hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022, Venäjän hallitus julkaisi luettelon ”epäystävällisistä” ulkomaista, johon kuuluu EU:n jäsenvaltioita, Yhdistynyt kuningaskunta, Yhdysvallat ja muita maita, jotka kohdistavat Venäjään pakotteita. Näistä maista tuleviin ihmisiin sovelletaan nyt asteittain yhä monimutkaisemmaksi käyvää vastapakotejärjestelmää, joka vaikuttaa erilaisiin Venäjään liittyviin liike- ja rahoitussopimuksiin. Venäjän viranomaiset päättivät 31. maaliskuuta 2022 myös laajentaa merkittävästi luetteloaan pysäytettävistä henkilöistä kattamaan EU:n ylimmän johdon, useita komission jäseniä ja EU:n sotilaselinten johtajia sekä ylivoimaisen enemmistön Euroopan parlamentin jäsenistä. Venäjän mustalla listalla on myös korkean tason viranhaltijoita eräistä EU:n jäsenvaltioiden hallituksista sekä kansallisten parlamenttien jäseniä, julkisuuden henkilöitä ja tiedotusvälineiden edustajia.

Komissio tukee edelleen Kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä ja ilmoitti olevansa valmis työskentelemään kansainvälisen yhteisön kanssa tilapäisen kansainvälisen tuomioistuimen tai erikoistuneen ”hybridituomioistuimen” perustamiseksi tutkimaan Venäjän federaation ja sen liittolaisten, erityisesti Valko-Venäjän, poliittisen ja sotilaallisen johdon tekemiä hyökkäysrikoksia Ukrainaa vastaan ja nostamaan niistä syytteitä. Eurojustille on 30. toukokuuta 2023 alkaen annettu uudet valtuudet säilyttää, analysoida ja tallentaa todisteita Ukrainan alueella tehtyjen sotarikosten, kansanmurhan ja ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten lisätutkinnan helpottamiseksi. Se tukee Puolan, Latvian, Viron, Slovakian, Romanian, Liettuan ja Ukrainan kanssa perustettua EU:n yhteistä tutkintaryhmää.

Sen jälkeen, kun julkisia toimintamahdollisuuksia oli Vladimir Putinin johdolla kutistettu vuosikymmenen ajan, Aleksei Navalnyin palattua Venäjälle tammikuussa 2021 maassa käynnistettiin uusi poliittisen sarron kierre, joka on kiihtynyt jyrkästi Venäjän aloitettua täysimittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan helmikuussa 2022. Kaikenlaisiin eriäviin mielipiteisiin tai poikkeamiseen tapahtumien virallisesta versiosta sovelletaan seuraamuksia, ja yhteiskunnan kriittiset äänet on vaiennettu entistä tehokkaammin.

Venäjällä on 24. helmikuuta 2022 lähtien pidätetty 20 000 sodanvastaista mielenosoittajaa. EU on tuominnut valtiosta riippumattomiin järjestöihin, kansalaisyhteiskunnan järjestöihin, ihmisoikeuksien puolustajiin ja riippumattomiin

toimittajiin kohdistetut järjestelmälliset tukahduttamistoimet sekä Venäjällä että sen ulkopuolella ja tukee edelleen venäläisiä, jotka ovat ilmaisseet vastustavansa Ukrainan sotaa tai osoittaneet mieltään sitä vastaan. Neuvosto asetti 5. kesäkuuta 2023 [pakotteita yhdeksää henkilöä vastaan](#) venäläisen oppositiopoliitikon, demokratia-aktivistin ja Kremlin arvostelijan Vladimir Kara-Murzan tuomitsemisesta 25 vuoden vankeuteen poliittisin perustein nostetuilla syytteillä ja valheellisten väitteiden perusteella. EU on toistuvasti vahvistanut solidaarisuutensa Vladimir Kara-Murzaa, Aleksei Navalnyita, Ilja Jašinia ja kaikkia venäläisiä kohtaan, joita on syytetty, vangittu tai uhkailtu sen takia, että he jatkavat taistelua ihmisoikeuksien puolesta ja kertovat totuuden hallituksen laittomista toimista.

EU:n jäsenvaltiot [keskeyttivät](#) 12. syyskuuta 2022 kokonaan vuonna 2007 tehdyn EU:n ja Venäjän välisen viisumihelpotussopimuksen soveltamisen, mutta komissio on hyväksynyt [suuntaviivat](#) sen varmistamiseksi, että keskeyttäminen ei vaikuta kielteisesti suojelun tarpeessa oleviin ja EU:hun olennaisista syistä matkustaviin henkilöihin, kuten toimittajiin, toisinajattelijoihin ja kansalaisyhteiskunnan edustajiin.

VOIMASSA OLEVAT SOPIMUKSET

EU:n ja Venäjän suhteiden oikeusperusta on kumppanuus- ja yhteistyösopimus kesäkuulta 1994. Se oli alun perin voimassa kymmenen vuotta, mutta se on uusittu automaattisesti vuodeksi kerrallaan. Sopimuksessa on määritetty tärkeimmät yhteiset tavoitteet ja institutionaalinen kehys kahdenväliselle yhteydenpidolle, muun muassa säännölliset keskustelut ihmisoikeustilanteesta ja kahdesti vuodessa järjestettävät puheenjohtajien ja presidentin väliset huippukokoukset, jotka on tällä hetkellä jäädytetty.

Pietarissa vuonna 2003 pidetyssä huippukokouksessa EU ja Venäjä sopivat edistävänsä yhteistyötä perustamalla neljä yhteistä aluetta: talouden alue, vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, ulkoisen turvallisuuden alue sekä tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin alue. Alueellisella tasolla EU ja Venäjä perustivat yhdessä Norjan ja Islannin kanssa vuonna 2007 uuden pohjoisen ulottuvuuden politiikan, jossa keskitytään rajat ylittävään yhteistyöhön Itämeren ja Barentsinmeren alueilla. Heinäkuussa 2008 aloitettiin neuvottelut EU:n ja Venäjän uudesta sopimuksesta, johon oli määrä tulla oikeudellisesti velvoittavia sitoumuksia esimerkiksi poliittisen vuoropuhelun, oikeuden, vapauden, turvallisuuden, taloudellisen yhteistyön, tutkimuksen, koulutuksen, kulttuurin, kaupan, investointien ja energian aloilla. Vuonna 2010 käynnistettiin nykyaikaistamista koskeva kumppanuus. Neuvottelut viisumikäytäntöjen helpottamista koskevasta sopimuksesta saatiin päätökseen vuonna 2011. Venäjän toimet Krimillä johtivat kuitenkin kaikkien näiden neuvottelujen ja prosessien keskeyttämiseen. Eurooppa-neuvosto päätti vuonna 2014 jäädyttää Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön (rajat ylittävää yhteistyötä ja ihmisten välisiä yhteyksiä lukuun ottamatta) ja kansainvälisten rahoituslaitosten kautta annettavan EU:n rahoituksen Venäjälle. EU:n ja Venäjän suhteet ovat olleet kireät sen jälkeen, kun Venäjä liitti Krimin ja Sevastopolin kaupungin laittomasti Venäjään vuonna 2014 ja aloitti vakautta horjuttavat toimensa Itä-Ukrainassa. Sen jälkeen, kun Venäjä aloitti hyökkäyksensä Ukrainaan 24. helmikuuta 2022, jäljellä ollut poliittinen, kulttuurinen ja tieteellinen yhteistyö keskeytettiin.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Euroopan parlamentti hyväksyi kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen vuonna 1997 hyväksyntämenettelyllä.

Parlamentti on antanut useita Ukrainaa koskevia päätöslauselmia, joissa on tuomittu Krimin laitton liittäminen Venäjään ja Venäjän rooli Itä-Ukrainan vakauden horjuttamisessa. Parlamentti hyväksyi kesäkuussa 2015 ja maaliskuussa 2019 EU:n ja Venäjän suhteiden tilaa koskevat päätöslauselmat, joissa se kannatti EU:n pakotteita ja korosti tarvetta tarjota kunnianhimoisempaa EU:n taloudellista apua Venäjän kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisten välisten yhteyksien edistämiseksi huolimatta vaikeista suhteista. Vuoden 2019 päätöslauselmassa ilmaistaan suuri huoli Venäjän kansainvälisestä toiminnasta erityisesti itäisen kumppanuuden maissa. Päätöslauselmassa myös arvostellaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien heikentymistä Venäjällä ja ehdotetaan, että Venäjää ei enää pidettäisi EU:n ”strategisena kumppanina”. Parlamentti hyväksyi syyskuussa 2021 [suosituksen](#) EU:n ja Venäjän välisten poliittisten suhteiden suunnasta. Suosituksen mukaan EU:n on ”varmistettava, että mahdolliset uudet yhteydet Venäjän hallintoon ovat riippuvaisia sen lupauksista lopettaa aggressiot omaa kansaansa vastaan, lopettaa opposition” sekä poliittisten vankien järjestelmällinen sorto, ”kumota tai muuttaa kaikki lait, jotka eivät ole kansainvälisten normien mukaisia, kuten ulkomaisia agentteja (...) koskevat lait (...) sekä lopettaa ulkoiset aggressionsa naapurimaita kohtaan”. Se vaati, että EU:lla on oltava selkeästi määritellyt reunaehdot ja sen on pidättäydyttävä yhteistyöstä Venäjän kanssa ainoastaan avointen vuoropuhelukanavien säilyttämiseksi. Se kehotti myös laatimaan vision ja strategian EU:n tulevista suhteista vapaaseen, vauraaseen, rauhanomaiseen ja demokraattiseen Venäjään.

Ennen vuotta 2014 parlamentti oli kannattanut yhteisiin arvoihin ja etuihin perustuvaa kattavaa uutta sopimusta Venäjän kanssa. Parlamentti on kuitenkin toistuvasti ilmaissut olevansa erittäin huolissaan ihmisoikeuksien kunnioittamisen, oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian tilasta Venäjällä, esimerkiksi hlbt-i-propagandan vastaisista laeista, laista, jonka nojalla lievä perheväkivalta ei ole rikos, riippumattomiin tai Venäjän ulkopuolelta rahoitusta saaviin kansalaisjärjestöihin kohdistetuista tukahduttamistoimista jne. Parlamentti on tuominut erityisesti Krimin asukkaisiin, ennen kaikkea tataareihin, kohdistuneet ennenkuulumattoman laajat ihmisoikeusloukkaukset. Vuonna 2018 se vaati vapauttamaan ukrainalaisen elokuvaohjaajan Oleg Sentsovin, joka vastusti Krimin laitonta liittämistä Venäjään, ja myönsi hänelle Saharov-palkinnon. Sentsov vapautettiin vuonna 2019 osana vankien vaihtoa Venäjän ja Ukrainan välillä. Parlamentti tuomitsi jyrkästi Aleksei Navalnyin murhayrityksen vuonna 2020.

Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen parlamentti on antanut [useita päätöslauselmia](#), joissa tuomitaan Venäjän hyökkäys ja sen hyökkäyksen vanavedessä tekemät rikokset, ja ilmaisee vankkumattoman tukensa Ukrainan itsenäisyydelle, suvereniteetille ja alueelliselle koskemattomuudelle sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä.

Puolentoista viime vuoden aikana [parlamentti on tukenut vankkumatta EU:n voimakkaita ja tehokkaita pakotteita](#) keskeisenä välineenä Venäjän federaatiota, Valko-Venäjää ja Venäjän federaation liittolaisia vastaan. Se on kehottanut takavarikoimaan EU:n jäädyttämät venäläiset varat ja käyttämään niitä Ukrainan jälleenrakentamiseen

ja Venäjän hyökkäyksen uhreille maksettaviin korvauksiin. Mitä tulee pakotteita koskevaan yhteistyöhön eri puolilla maailmaa, parlamentti on kehottanut kumppaneita osallistumaan näihin pakotteisiin ja on huolissaan siitä, että useat kolmannet maat tekevät yhteistyötä Venäjän kanssa auttaakseen sitä kiertämään pakotteita.

Parlamentti nimesi [23. marraskuuta 2022 antamassaan päätöslauselmassa](#) Venäjän terrorismia tukevaksi valtioksi ja valtioksi, joka käyttää terrorismin keinoja, ja kehotti kansainvälistä yhteisöä olemaan yhtenäinen sotarikoksista, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja hyökkäysrikoksesta vastuuseen asettamisessa. Parlamentti on useissa päätöslauselmissaan kehottanut saattamaan presidentti Putinin, muut Venäjän johtajat ja heidän valkovenäläiset liittolaisensa vastuuseen hyökkäysrikoksesta, johon he ovat syyllistyneet. Tässä yhteydessä parlamentti kannattaa kansainvälisen erityistuomioistuimen perustamista, jotta voidaan nostaa syytteitä Venäjän federaation ja sen liittolaisten, erityisesti Valko-Venäjän, poliittisen ja sotilaallisen johdon Ukrainaan kohdistamasta hyökkäysrikoksesta. Se tukee myös täysin Kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjän meneillään olevaa tutkintaa Ukrainan tilanteesta sekä väitetyistä sotarikoksista, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja kansanmurhasta. Maaliskuussa 2023, jolloin ilmoitettiin, että Vladimir Putinista ja Venäjän lapsiasiavaltuutetusta Maria Lvova-Belevasta oli annettu Kansainvälisen rikostuomioistuimen pidätysmääräykset ukrainalaislasten Venäjän alueelle suuntautuneiden laittomien karkotusten vuoksi, parlamentti suhtautui asiaa koskeneeseen päätökseen myönteisesti täysistunnossa käydyssä keskustelussa.

Parlamentti kehotti [8. kesäkuuta 2022 antamassaan suosituksessa "EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan jälkeen"](#) komission varapuheenjohtajaa ja EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa Josep Borrellia noudattamaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa Venäjän federaatioon ja luopumaan kaikesta valikoivasta yhteydenpidosta Venäjän kanssa Venäjän poliittisen eliitin ja venäläisten joukkojen, niiden puolesta toimivien tahojen ja palkkasotureiden Ukrainassa ja muualla aiheuttamien julmuuksien ja sotarikosten vuoksi.

Parlamentti totesi [16. helmikuuta 2023 antamassaan päätöslauselmassa](#), että Venäjän hyökkäyssota oli muuttanut Euroopan geopoliittista tilannetta perinpohjaisesti, mikä edellyttää EU:lta rohkeita ja kattavia poliittisia, turvallisuuteen ja rahoitukseen liittyviä päätöksiä, ja Venäjän federaation kansainvälisen eristämisen jatkamista.

Samalla parlamentti katsoo myös, että komission, Euroopan ulkosuhdehallinnon ja jäsenvaltioiden olisi alettava pohtia, miten Venäjän kanssa voitaisiin tehdä yhteistyötä tulevaisuudessa ja miten sitä voitaisiin auttaa muuttamaan onnistuneesti autoritaarisesta hallinnosta demokraattiseksi maaksi, joka sanoutuu irti revisionistisesta ja imperialistisesta politiikasta, kuten parlamentti totesi [6. lokakuuta 2022 antamassaan päätöslauselmassa](#).

Ennen hyökkäyssodan alkamista parlamentti oli jo vuosien ajan tuominnut Venäjän hallinnon sortotoimet maan sisällä sekä ihmisoikeustilanteen jatkuvan heikkenemisen. Venäjän käynnistettyä hyökkäyssotansa Ukrainaa vastaan parlamentti toisti tuomitsevansa jyrkästi erityisesti mielipiteen- ja sananvapauteen sekä oikeuteen rauhanomaiseen kokoontumiseen ja yhdistymisvapauteen kohdistetut ankarat rajoitukset ja kansalaisyhteiskunnan järjestöihin, ihmisoikeuksien puolustajiin, riippumattomiin tiedotusvälineisiin, asianajajiin ja poliittiseen oppositioon kohdistetut järjestelmälliset tukahduttamistoimet. Parlamentti on myös pitänyt valitettavana

Venäjän laajaa tukahduttavaa lainsäädäntöä, muun muassa ”ulkomaisia agentteja” ja ”ei-toivottuja järjestöjä” koskevaa lakia sekä muutoksia rikoslakiin ja joukkotiedotusvälineitä koskevaan lakiin, joita käytetään oikeudellisen häirinnän harjoittamiseen eriäviä mielipiteitä esittäviä vastaan Venäjällä ja ulkomailla sekä riippumattomien tiedotusvälineiden heikentämiseen. Se on myös tuominnut jatkuvan ja lisääntyvän sensuurin Venäjällä.

Parlamentti on toistuvasti tuominnut Venäjän [Euroopan parlamentin Saharov-palkinnon](#) vuonna 2021 saaneelle Aleksei Navalnyille langettaman tuomion. Kun yhä useampia aktivisteja pidätettiin ja vangittiin, parlamentti hyväksyi kaksi päätöslauselmaa – [7. huhtikuuta 2022](#) ja [20. huhtikuuta 2023](#) – joissa tuomittiin lisääntyvät sortotoimet Venäjällä, erityisesti Vladimir Kara-Murzan ja Aleksei Navalnyin tapaukset. Osana Free Navalny -kampanjaa parlamentti asensi näytteille parlamentin Brysselin rakennuksen eteen 26.–30. kesäkuuta 2023 aidon kokoisen kopion rangaistussellistä (Shizo), jossa Aleksei Navalnyi suorittaa 9,5 vuoden vankeusrangaistustaan. Demokratiatuki- ja vaalikoordinoitiryhmän toiminnan puitteissa järjestetyn tapahtuman tarkoituksena oli kiinnittää huomiota Aleksei Navalnyin ahdinkoon ja tiedottaa yleisölle poliittiseen oppositioon kohdistuvista tukahduttamistoimista Venäjällä. Ihmisoikeuksien alivaliokunnan puheenjohtaja, suhteista Venäjään vastaavan valtuuskunnan puheenjohtaja ja Euroopan parlamentin Venäjää käsittelevä pysyvä esittelijä ilmaisivat syyskuussa 2023 antamassaan yhteisessä julkilausumassa huolensa Vladimir Kara-Murzasta, joka oli siirretty suorittamaan yksinäisyysrangaistusta korkeimman turvallisuusluokan vankilaan Siperiaan.

[Parlamentti ilmaisi 5. lokakuuta 2023 antamassaan päätöslauselmassa huolensa Zarema Musaevasta](#), tšetšenalaisesta ihmisoikeuksien puolustajasta. Parlamentti on tuominnut Tšetšenian ihmisoikeusloukkaukset johdonmukaisesti ja jyrkästi.

Parlamentti on ilmaissut solidaarisuutensa ja tukensa Venäjän Ukrainaa vastaan käymää hyökkäyssotaa vastaan Venäjällä ja Valko-Venäjällä mieltään osoittaville ihmisille ja vaatinut jäsenvaltioita suojelemaan venäläisiä ja valkovenäläisiä, joita vainotaan sodan vastustamisen vuoksi, sekä venäläisiä ja valkovenäläisiä sotilaskarkureita ja aseistakieltäytyjiä ja myöntämään heille turvapaikan. Se on myös kehottanut EU:n toimielimiä pitämään yhteyttä Venäjän demokraattisiin johtajiin ja kansalaisyhteiskuntaan ja tukenut Euroopan parlamentin isännöimän Venäjän demokratiakeskuksen perustamista. Euroopan parlamentin puhemies tapasi joitakin Venäjän opposition edustajia vuonna 2022. Ihmisoikeuksien alivaliokunta keskustelee säännöllisesti venäläisten riippumattomien toimittajien, kansalaisyhteiskunnan ja opposition edustajien kanssa. Yksittäiset Euroopan parlamentin jäsenet järjestivät myös 5. ja 6. kesäkuuta 2023 demokraattisen Venäjän tulevaisuudesta pyöreän pöydän keskustelun, johon osallistui EU:n toimielinten edustajia, Euroopan parlamentin jäseniä sekä Venäjän vapaiden tiedotusvälineiden ja poliittisen opposition kaikkien suuntausten merkittäviä edustajia.

Suhteita Venäjän lainsäätäjiin on kehitetty pääasiassa parlamentaarisessa yhteistyövaliokunnassa, joka on EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen nojalla perustettu parlamenttien välinen foorumi. Vuosien 1997 ja 2014 välillä parlamentaarinen yhteistyövaliokunta tarjosi vakiintuneen foorumin parlamentin ja Venäjän liittokokouksen valtuuskuntien välisen yhteistyön ja vuoropuhelun kehittämiselle. Maaliskuusta 2014 lähtien parlamentti on kuitenkin keskeyttänyt nämä parlamenttien väliset kokoukset EU:n Ukrainan kriisin johdosta määräämien

rajoittavien toimenpiteiden mukaisesti. Parlamentin valtuuskunta EU:n ja Venäjän parlamentaarisisessa yhteistyövaliokunnassa kokoontuu kuitenkin edelleen säännöllisesti analysoimaan Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vaikutuksia maailmaan ja Venäjään ja erityisesti Venäjän viranomaisten Venäjän kansalaisyhteiskuntaan kohdistamia yhä kiihtyviä tukahduttamistoimia ja keskustelemaan niistä. Tällöin valtuuskunta keskustelee säännöllisesti Venäjän opposition edustajien, ihmisoikeuksien puolustajien, kansalaisyhteiskunnan, valtiosta riippumattomien järjestöjen ja riippumattomien toimittajien sekä kansainvälisten asiantuntijoiden kanssa.

Venäjä ei ole kutsunut Euroopan parlamenttia tarkkailemaan vaalejaan vuoden 1999 jälkeen.

Vanessa Cuevas Herman
11/2023

5.6.4. KESKI-AASIA

Valtavan Aasian mantereen Eurooppaan yhdistävä Keski-Aasian alue on EU:lle strategisesti tärkeä. EU päivitti vuonna 2019 Keski-Aasian strategiansa painopisteet, jotka ovat nyt selviytymiskyvyn (joka kattaa muun muassa ihmisoikeudet, rajaturvallisuuden ja ympäristön), vaurauden (kiinnittäen erityistä huomiota yhteenliitettävyyteen) ja alueellisen yhteistyön edistäminen. Parlamentti painottaa ihmisoikeuksien, hyvän hallinnon ja yhteiskunnallisen kehityksen merkitystä korostaen parlamentaarisen diplomatian roolia. Parlamentti tukee voimakkaasti demokratiaa ja oikeusvaltiota konkreettisilla aloitteilla, joihin kuuluu esimerkiksi Keski-Aasian demokratiakehityksen tukeminen. Talebanin noustua valtaan Afganistanissa elokuussa 2021 Keski-Aasiasta on tullut ratkaisevan tärkeä turvallisuuden ja vakauden kannalta. Turkmenistan ja Uzbekistan ovat äskettäin aloitelleet yhteistyötä talebanin kanssa, mutta Tadžikistan on suhtautunut siihen varauksellisesti. Tammikuussa 2022 Kazakstanissa puhjenneet mellakat (jotka päättyivät sen jälkeen, kun kollektiivisen turvallisuuden sopimusjärjestö lähetti venäläisjohtoisia joukkoja) sekä Tadžikistanin ja Kirgisian väliset nykyiset kahnaukset osoittavat Venäjän vaikutusvallan alaisella alueella piilevän epävakauden riskin. Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja keskitettyä joukkojaan rintamalle Moskovan vaikutusvalta Keski-Aasiassa on heikentynyt. Venäjä on kuitenkin edelleen alueen keskeinen turvallisuuden takaaja, koska sillä on tukikohtia kolmessa viidestä Keski-Aasian maasta, ja sen valvonnassa on kaksi kolmasosaa aseiden tuonnista ja se tukee alueen hallituksia.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) V osasto: ulkoinen toiminta
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 206 ja 207 artikla (kauppa) sekä 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)
- Kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (kahdenväliset suhteet), poikkeuksena Turkmenistan, jonka kanssa on tehty väliaikainen kauppasopimus. Kazakstanin kanssa tehty uusi tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus tuli kokonaisuudessaan voimaan 1. maaliskuuta 2020. Kirgisian kanssa tehty tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus parafoitiin heinäkuussa 2019, ja neuvottelut Uzbekistanin kanssa ovat käynnissä. Myös Tadžikistan on ilmaissut kiinnostuksensa tehostettua kumppanuus- ja yhteistyösopimusta kohtaan.

KESKI-AASIAN MAAT JA EU:N JA KESKI-AASIAN SUHTEET

Vuosien ajan Keski-Aasian maiden keskinäiset suhteet ovat olleet yleensä huonot rajoja ja luonnonvaroja koskevien kiistojen vuoksi. Tilanne on kuitenkin muuttunut nopeasti sen jälkeen, kun Uzbekistanin johto vaihtui vuonna 2016, mikä avasi uusia mahdollisuuksia alueelliseen yhteistyöhön. Ensimmäinen Keski-Aasian maiden johtajien välinen alueellista yhteistyötä koskeva huippukokous 1990-luvun jälkeen järjestettiin Astanassa maaliskuussa 2018, ja toinen huippukokous kokoontui Taškentissa marraskuussa 2019. Uusiutuvat energialähteet ovat myös huomion kohteena, sillä niihin liittyy valtavia alueellisen yhteistyön ja investointien

mahdollisuuksia. Alueellinen talous heikkeni voimakkaasti vuonna 2020 covid-19-pandemian vuoksi. Vuonna 2021 talous kasvoi 3,9 prosenttia. Nykyiset näkymät ovat epävarmat Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen, maailmanlaajuisen inflaation ja perushyödykkeiden hintojen nousun vuoksi.

Kaikilla Keski-Aasian mailla on monitahoinen ulkopoliittikka, sillä ne tasapainottelevat erityisesti suhteissaan Venäjään, Kiinaan, EU:hun ja Yhdysvaltoihin. Myös suhteet Turkkiin ja Iraniin ovat tärkeitä. Turkmenistan on pysynyt suurelta osin suljettuna ulkomaailmalta, ja YK on jopa tunnustanut sen ”pysyvän puolueettomuuden” aseman. EU:n kaupankäynti Kazakstanin kanssa on huomattavaa erityisesti mineraalivarojen alalla, ja Uzbekistanin kanssa käytävä kauppa on lähtenyt kasvuun varsinkin sen jälkeen, kun hyväksyttiin EU:n ja Uzbekistanin välinen tekstiilialan pöytäkirja, jolle parlamentti antoi hyväksyntänsä vuonna 2016. EU on myös suhtautunut myönteisesti Kirgisian, Tadžikistanin ja Kazakstanin liittymiseen Maailman kauppajärjestöön (WTO). Kazakstan ja Kirgisia ovat Euraasian talousunionin jäseniä.

Vuonna [2016](#) parlamentti antoi tukensa EU:n Keski-Aasian strategialle mutta toivoi, että se olisi tarkemmin kohdennettu. Neuvosto hyväksyi [EU:n Keski-Aasian strategian kesäkuussa 2019](#). EU:n suhteiden laajuus liittyy yksittäisten Keski-Aasian maiden valmiuteen toteuttaa uudistuksia ja vahvistaa demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja oikeuslaitoksen riippumattomuutta sekä nykyaikaistaa ja monipuolistaa taloutta muun muassa tukemalla yksityistä sektoria ja erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä vapaassa markkinataloudessa.

Alueellisen lähestymistavan ja alueellisen yhteistyön merkitystä on korostettu myös EU:n ja Keski-Aasian ministerikokouksissa. Marraskuussa 2021 pidettiin 17. EU:n ja Keski-Aasian ministerikokous, jossa tuettiin vihreää ja kestäväää elpymistä covid-19-pandemian jälkeen ja kannustettiin yhteistyöhön joidenkin Afganistanin tapahtumien esiin tuomien haasteiden ratkaisemiseksi.

Parlamentin toiminnasta Keski-Aasian kanssa vastaavat pääasiassa ulkoasiainvaliokunta (AFET), kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA) ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunta (SEDE), ihmisoikeuksien alivaliokunta (DROI), suhteista Keski-Aasiaan vastaava valtuuskunta sekä muun muassa parlamentaariset yhteistyövaliokunnat ja suhteista Afganistaniin vastaava valtuuskunta. Parlamentaariset yhteistyövaliokunnat useimpien Keski-Aasian maiden kanssa tapaavat vuosittain. Euroopan parlamentin jäsenet valvovat sopimusten täytäntöönpanoa ja keskittyvät ihmisoikeuskysymyksiin, poliittiseen tilanteeseen, talous- ja kehitysyhteistyöhön sekä vaaliprosesseihin.

EU:n ja Keski-Aasian korkean tason poliittisia ja turvallisuusalan vuoropuheluja on käyty säännöllisesti vuodesta 2013 lähtien EU:n ja Keski-Aasian maihin liittyvistä korkean tason poliittisista ja turvallisuuskysymyksistä. Vuoropuhelut johtivat keskusteluihin EU:n Keski-Aasian strategian painopisteistä sekä EU:n ja Aasian välisten yhteyksien edistämisestä.

EU:lla on ollut edustustot kaikissa Keski-Aasian maissa sen jälkeen, kun se avasi edustuston Turkmenistaniin heinäkuussa 2019. EU:n edustusto Mongoliassa avattiin vuonna 2017.

Vuonna 2020 kahdensuuntaisen tavarakaupan arvo oli 22,3 miljardia euroa, ja kauppataase oli 4,1 miljardia euroa ylijäämäinen Keski-Aasian hyväksi. Vuosina 2014–2020 Keski-Aasian maat saivat kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä 1,02 miljardia euroa rahoitusta, joka kattoi sekä kahdenvälisen avun että alueellisia ohjelmia

(360 miljoonaa euroa). Tuki kohdennettiin koulutukseen, alueelliseen turvallisuuteen, luonnonvarojen kestävään hoitoon ja sosioekonomiseen kehitykseen. Kazakstanille ja Turkmenistanille ei enää voida myöntää tukea välineen kahdenvälisistä osista, koska ne ovat saavuttaneet ylemmän keskitulotason maan aseman, mutta niillä on edelleen mahdollisuus osallistua alueellisiin ohjelmiin. Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline toimii kaikissa Keski-Aasian valtioissa lukuun ottamatta Turkmenistania, jossa kansalaisyhteiskunnan järjestöjä on liian vähän, ne ovat huonosti organisoituja ja niitä valvotaan tiukasti. EU:n uusi keskeinen tutkimuksen ja innovoinnin rahoitusohjelma on Horisontti Eurooppa. Sen koko maailmassa käytävissä olevat määrärahat ovat yhteensä 95,5 miljardia euroa seitsemän vuoden ajan suuntaa-antavan monivuotisen ohjelman 2021–2027 puitteissa.

EU on päivittänyt Keski-Aasian kumppaneiden kanssa tehtyjä vanhoja kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia.

EU:n ja Keski-Aasian ympäristöä ja ilmastonmuutosta käsittelevän työryhmän kymmenes kokous pidettiin 4. ja 5. lokakuuta 2021. EU:n ja Keski-Aasian kansalaisyhteiskuntafoorumi järjestettiin Almatyssa, Kazakstanissa, 6. lokakuuta 2021, ja sen aiheena oli ”Paremmen tulevaisuuden rakentaminen: osallistuminen covid-19-pandemian jälkeiseen kestävään elpymiseen”.

Talebanin noustua valtaan elokuussa 2021 Afganistanin tilanteesta on tullut paitsi maailmanlaajuinen ongelma myös Keski-Aasian maiden hallitusten tärkein huolenaihe. Koko Keski-Aasia on nyt tärkeä alue, jotta uskonnolliset ääriliikkeet, terroristiverkostot ja huumekauppa eivät pääse leviämään maan rajojen ulkopuolelle. Yksittäiset Keski-Aasian tasavallat (etenkin Tadžikistan) ovat edelleen haluttomia tekemään merkityksellistä yhteistyötä talebanin kanssa huolimatta siitä, että taleban vaikuttaa samaan aikaan käynnistäneen diplomaattisen kampanjan vakuuttaakseen Keski-Aasian naapurinsa. Afganistanin humanitaarisen kriisin vuoksi Keski-Aasiasta on tullut kohde suurelle määrälle afganistanilaisia pakolaisia, jotka näin ollen mahdollisesti saavat EU:n lisätukea kahdenvälisistä ja alueellisista ohjelmista osana EU:n suuntaa-antavaa monivuotista ohjelmaa 2021–2027.

A. Kazakstan

Parlamentti antoi vuonna [2017](#) hyväksyntänsä tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tekemiselle Kazakstanin kanssa ja korosti ”enemmällä enemmän” -periaatteen merkitystä poliittisten ja sosioekonomisten uudistusten kannustamiseksi.

Entinen presidentti Nursultan Nazarbajev erosi maaliskuussa 2019 oltuaan vallassa kolme vuosikymmentä, mutta hänellä on ”korkeimman johtajan” ja ”kansakunnan isän” ominaisuudessa edelleen huomattavaa vaikutusvaltaa ja virallisia tehtäviä uuden presidentin Tokajevin alaisuudessa. Näihin tehtäviin kuuluu myös kansallisen turvallisuusneuvoston puheenjohtajana toimiminen. Kazakstanissa järjestettiin tammikuussa 2021 parlamenttivaalit, joissa valittiin jäsenet 107-paikkaiseen parlamenttiin. Hallitseva Nur-Otan -puolue säilytti enemmistönsä, ja oppositiossa oleva Yleiskansallinen sosialidemokraattinen puolue boikotoi vaaleja ja väitti poliittisen eliitin syyllistyneen petoksiin.

Parlamentti hyväksyi [päättölauselman Kazakstanin tilanteesta tammikuussa 2022](#) mielenosoitusten puhjettua maassa sen jälkeen, kun nesteytetyn kaasun hinnat olivat nousseet jyrkästi ja odottamattomasti ja kun Kazakstanin hallitus oli määrännyt hinnat. Mielenosoitukset kärjistyivät sen jälkeen, kun tuntemattomat, hyvin koulutetut

ja järjestäytyneet aseistetut henkilöt aiheuttivat väkivaltaisia toimia. Presidentti Tokajev määräsi kiireellisiä toimenpiteitä ja julisti poikkeustilan. Venäjän johtama [kollektiivisen turvallisuuden sopimusjärjestö](#) suostui presidentti Tokajevin pyynnöstä lähettämään Kazakstaniin sotilaita ("rauhanturvajoukkoja") Venäjältä, Valko-Venäjältä, Tadžikistanista, Armeniasta ja Kirgisiasta.

Presidentti Tokajev on käyttänyt kriisiä syyttääkseen edellistä hallintoa, lujittaakseen valtaansa ja lopettaakseen Nazarbajevin hänelle määräämän kaksoisvaltajärjestelyn. Tokajev ryhtyi johtamaan turvallisuusneuvostoa ja nimitti uuden pääministerin. Nazarbajevin perheen keskeiset jäsenet menettivät vaikutusvaltaiset asemansa. Syyskuussa 2022 [Kazakstanin parlamentti muutti kansakunnan pääkaupungin nimen Nur-Sultanista uudelleen Astanaksi](#) viimeisimpänä toimenpiteenä välimatkan ottamiseksi entisen Neuvostotasavallan ensimmäiseen presidenttiin Nursultan Nazarbajeviin.

Presidentti Tokajev ilmoitti 11. tammikuuta 2022 merkittävästä uudistuskokonaisuudesta. Kazakstanin talouskasvu oli aiemmin nopeaa, ja siitä tuli ylemmän keskitulotason maa vuonna 2006. Covid-19-pandemian voimakas vaikutus ja Kazakstanin kasvava poliittinen ja taloudellinen riippuvuus Kiinasta haittasivat tätä talouskehitystä. Huhtikuussa 2021 Kazakstan ilmoitti omasta covid-19-rokotteestaan nimeltä QazVac ja valmistautui lisäämään tuotantoa tarjotakseen rokotteen kaikille kansalaisille. BKT:n kasvun odotetaan hidastuvan vuonna 2022 Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vuoksi. Vuonna 2022 vietetään myös Kazakstanin ja Kiinan diplomaattisuhteiden 30-vuotispäivää, vaikka Kazakstan on äskettäin arvostellut Kiinan vaikutusvallan ja taloudellisen vallan kasvua.

Tammikuussa 2021 Kazakstan luopui kuolemanrangaistuksesta ratifioituaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan. Samalla siitä tuli yleissopimuksen 88. allekirjoittaja. Euroopan ulkosuhdehallinto antoi tunnustusta tästä toimenpiteestä [julkilausumassa](#). Vuonna 2020 Kazakstan liittyi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan YK:n yleissopimukseen, joka on ihmisoikeuksia koskevaan kansainväliseen oikeuteen sisältyvä monenvälinen sopimus.

Kazakstan järjesti 5. kesäkuuta 2022 perustuslakia koskevan kansanäänestyksen, jossa tehtiin merkittäviä muutoksia nykyiseen institutionaaliseen valtatasapainoon muun muassa vähentämällä presidentin valtaa ja vahvistamalla parlamentin roolia. Virallinen äänestysprosentti oli korkea (68 prosenttia), ja 77,1 prosenttia äänestäneistä äänesti muutosten puolesta.

[EU–Kazakstan-yhteistyöneuvoston 19. kokous](#) pidettiin kesäkuussa 2022, ja siinä tarkasteltiin EU:n ja Kazakstanin välisen tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanon edistymistä. Kokouksessa EU ilmaisi tyytyväisyytensä EU:n ja Kazakstanin välisten taloudellisten suhteiden kehittymiseen. EU on Kazakstanin suurin kauppakumppani ja ulkomainen investoija, ja Kazakstan on edelleen EU:n tärkein kauppakumppani Keski-Aasiassa. Vuonna 2021 kauppataase oli 12 miljardia euroa ylijäämäinen Kazakstanin hyväksi. EU pani myös tyytyväisenä merkille menestyksekkään yhteistyön, jota on tehty vuonna 2019 käynnistetyn EU:n ja Kazakstanin liiketoiminta-alan korkean tason vuoropuhelun puitteissa, ja erityisesti rakentavan hengen, jossa Kazakstan on käsitellyt EU:n sijoittajien yhteisiä huolenaiheita.

Parlamentti ei ole tarkkaillut vaaleja Kazakstanissa vuoden 2005 jälkeen. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (Etyj/ODIHR) on lähettänyt Kazakstaniin vaalitarkkailijoita. Etyj/ODIHR havaitsi tammikuun 2021 parlamenttivaaleissa puutteita, kuten sen, ettei Nur-Otan -puolueella ollut todellista oppositiota eikä Etyjin/ODIHR:n suosituksia muun muassa perusvapauksista, vaalihallinnon puolueettomuudesta ja vaalikelpoisuudesta noudatettu. Myös Euroopan ulkosuhdehallinto pani merkille, että Kazakstanissa oli tehty tärkeitä poliittisia uudistuksia mutta maa ei käyttänyt hyväkseen vaalien tarjoamaa tilaisuutta osoittaa, että ne on myös pantu tehokkaasti täytäntöön.

Parlamentti kehotti 11. helmikuuta 2021 Kazakstanin hälyttävästä ihmisoikeustilanteesta antamassaan päätöslauselmassa noudattamaan vaalien järjestämisen oikeudellista kehystä. Parlamentti korosti Etyjin suosituksia, jotka koskevat perusvapauksien turvaamista, ihmisoikeusaktivistien ja poliittisten oppositioliikkeiden jäsenten mielivaltaisten pidätysten lopettamista, sen varmistamista, että hlbt-ihmisten oikeudet turvataan, ja kazakkien ja muiden etnisten vähemmistöryhmien turvallisuuden varmistamista. Lisäksi se kehotti määräämään mahdollisesti henkilökohtaisia seuraamuksia ihmisoikeusloukkauksista suoraan vastuussa oleville kazakstanilaisviranhaltijoille.

B. Kirgisia

Tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus Kirgisian kanssa allekirjoitettiin heinäkuussa 2019. EU on Kirgisian kestävä kehityksen ja uudistusten tärkeimpiä tukijoita. Vuosina 2014–2020 EU myönsi maalle 174 miljoonaa euroa avustuksiin perustuvaa kehitysapua, joka kohdennettiin kolmelle keskeiselle alalle ja tukitoimenpiteisiin: oikeusvaltioperiaatteeseen, maaseudun yhdenmennyksen kehittämiseen ja koulutukseen. Lisäksi EU tukee demokratiaan siirtymistä ja demokraattisia vaaleja oikeusvaltio-ohjelman kautta ja on sitoutunut antamaan 20 miljoonaa euroa vakauttamisen ja demokratisoitumisen tukemiseen. [Vuosien 2021–2027 suuntaa-antava monivuotinen ohjelma](#) vastaa Kirgisian vuoteen 2040 ulottuvaa kansallista kehitysstrategiaa, jossa esitetään pitkän aikavälin etenemissuunnitelma vahvaksi, omavaraiseksi ja vauraaksi maaksi vuoteen 2040 mennessä.

Etyj/ODIHR seuraa säännöllisesti parlamenttivaaleja ja presidentinvaaleja. Viimeisimmät parlamenttivaalit Kirgisiassa järjestettiin lokakuussa 2020, ja ne johtivat joukkomielenosoituksiin, joissa vastustettiin sääntöjenvastaisuuksia ja äänen ostamista. Lopulta vaalit mitätöitiin. Kirgisian presidentti Sooronbay Jeenbekov erosi tehtävästään lokakuussa 2020, ja maassa järjestettiin tammikuussa 2021 presidentinvaalit, joiden jälkeen Sadyr Džaparovista tuli Kirgisian kuudes presidentti. EU pani merkille, että Etyjin/ODIHR:n mukaan äänestysaktiivisuus oli alhainen, ehdokkaiden toimintaedellytykset eivät olleet tasapuoliset, kampanjointimenettelyjä rikottiin ja hallinnollisia resursseja käytettiin väärin. EU kehotti presidenttiä myös sitoutumaan perusvapauksia ja ihmisoikeuksia koskeviin yleismaailmallisiin velvoitteisiin ja kehotti kunnioittamaan perustuslakia ja parlamenttivaaleja yhteistyössä Etyjin/ODIHR:n kanssa. Parlamenttivaalit järjestettiin marraskuussa 2021. Euroopan parlamentin suhteista Keski-Aasiaan vastaava valtuuskunta vieraili maassa.

Huhtikuun 11. päivänä 2021 pidetyssä kansanäänestyksessä äänestäjät hyväksyivät uuden perustuslain, jolla parlamentin kokoa supistettiin 25 prosentilla 90-paikkaiseksi. Lisäksi siinä annettiin presidentille valtuudet nimittää tuomareita ja lainvalvontaelinten johtajat ja korvattiin laki, jonka nojalla presidentti voi tulla

valituksi uudelleen toiseksi toimikaudeksi. Huhtikuussa 2021 EU [antoi julkilausuman](#) Kirgisian perustuslakiuudistuksesta ja piti valitettavana, ettei kansalaisyhteiskunnan kanssa käydä osallistavaa vuoropuhelua. EU kuitenkin ilmoitti jatkavansa tukeaan uudistusohjelman edistämiseksi.

[EU:n Keski-Aasian erityisedustaja Peter Burian saapui Kirgisian tasavaltaan](#) kesäkuussa 2021 kahdenvälisiin tapaamisiin presidentti Džaparovin ja muiden asiaankuuluvien johtajien kanssa keskustellakseen kahdenvälisestä yhteistyöstä, ihmisoikeuskysymysten tilanteesta ja haasteista EU:n Keski-Aasian strategian täytäntöönpanossa.

EU:n ja Kirgisian tasavallan yhteistyöneuvoston 18. kokous pidettiin 4. kesäkuuta 2021, ja siinä keskusteltiin oikeusvaltioperiaatteen vahvistamisesta, oikeuslaitoksen uudistuksen ja vaaliuudistuksen edistymisestä, hyvästä hallinnosta, yhteistyöstä kansalaisyhteiskunnan kanssa ja ihmisoikeuksista. EU:n ja Kirgisian tasavallan 11. vuotuinen ihmisoikeusvuoropuhelu käytiin Brysselissä 6. syyskuuta 2021. EU ilmaisi huolensa covid-19-rajoituksista, jotka ovat johtaneet sukupuolistuneen väkivallan lisääntymiseen, riippumattomiin tiedotusvälineisiin kohdistuvista rajoituksista ja kiistanalaisista lainsäädäntöaloitteista. Kirgisia isännöi ensimmäistä EU:n ja Keski-Aasian talousfoorumia Biškekissä 5. marraskuuta 2021.

[Vuonna 2015](#) parlamentti ilmaisi huolensa Kirgisian laatimista ”hlbti-propagandan” vastaisista lakiesityksistä. [Tammikuussa 2019](#) se antoi suosituksia uudesta kahdenvälisestä sopimuksesta käytäviä neuvotteluja varten. Kirgisian ja Tadžikistanin rajalla huhtikuussa 2021 tapahtuneiden yhteenottojen jälkeen parlamentin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja David McAllister ja suhteista Keski-Aasiaan vastaavan valtuuskunnan puheenjohtaja Fulvio Martusciello antoivat 3. toukokuuta 2021 [julkilausuman](#), jossa he totesivat pitävänsä tulitaukoa myönteisenä ja kehottivat kumpaakin osapuolta ryhtymään diplomaattisiin keskusteluihin aseellisten yhteenottojen sijaan. Tulitaukoa ei ole kunnioitettu, ja Kirgisian ja Tadžikistanin välillä meneillään olevassa rajakonfliktissa on kuollut ja loukkaantunut satoja ihmisiä ja tuhansia on joutunut siirtymään kotiseudultaan. Konflikti paheni entisestään syyskuussa 2022.

Parlamentti on syvästi huolissaan ihmisoikeuksista Kirgisiassa. Ihmisoikeuksien puolustaja Azimjon Askarovin kuolemaa pidätettynä ollessa koskeva tutkinta päätettiin heinäkuussa 2020, minkä jälkeen se aloitettiin uudelleen. Useilta ulkomaisilta ihmisoikeusaktivisteilta ja ulkomaisten tiedotusvälineiden kirjeenvaihtajilta on edelleen kielletty pääsy Kirgisiaan. Perheväkivalta on edelleen laajalle levinnyttä.

C. Uzbekistan

Uzbekistan liittyi huhtikuussa 2021 kestävästä kehitystä ja hyvää hallintoa edistävään EU:n menettelyyn (GSP+), ja siitä tuli menettelyn yhdeksäs edunsaajamaa. Liittyttyään menettelyyn Uzbekistan saa uusia taloudellisia etuja, kun tullit poistetaan kahdelta kolmannekselta menettelyyn kuuluvista tuotenimikkeistä. Väline lisää maan vientiä ja sen kykyä houkuttaa ulkomaisia investointeja. Vastavuoroisesti Uzbekistanin odotetaan panevan täytäntöön 27 keskeistä kansainvälistä yleissopimusta, jotka koskevat hyvää hallintotapaa, ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia sekä ympäristön- ja ilmastonsuojelua.

Parlamentti pyysi maaliskuussa 2019 antamassaan suosituksessa [EU:n ja Uzbekistanin uudesta kattavasta sopimuksesta](#) mahdollisuutta valvoa neuvotteluprosessia asianmukaisesti.

EU ja Uzbekistan parafoivat 6. heinäkuuta 2022 uuden tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, joka tarjoaa uuden, nykyaikaisen ja kunnianhimoisen kehyksen EU:n ja Uzbekistanin kumppanuuden tehostamiselle. Lisäksi EU ja Uzbekistan pitivät yhteistyökomiteansa 18. vuosittaisen kokouksen. Osapuolet tarkastelivat kahdenvälisen suhteidensa kehitystä kuluneen vuoden aikana ja näkymiään tulevalle vuodelle. EU nosti esille Karakalpakstanin viimeaikaiset väkivaltaiset tapahtumat ja kehotti toteuttamaan mahdollisimman pian riippumattoman tutkinnan mielenosoituksiin liittyneistä olosuhteista. EU korosti, että on tärkeää puolustaa oikeutta rauhanomaiseen mielenosoitukseen.

Yhteistyökomitean 18. vuosittainen kokous tarjosi tilaisuuden keskustella kauppaa- ja taloussuhteista, mukaan lukien Uzbekistanin jäsenyys EU:n GSP+-järjestelmässä. Keskustelussa käsiteltiin myös teknistä yhteistyötä, EU:n tukea Uzbekistanin kehitysstrategialle, energia-alan yhteistyötä, jossa painotetaan kestävyttä ja vihreää siirtymää, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, erityisesti perustuslakiuudistuksen ja Uzbekistanin rikoslain uudistuksen osalta, sekä Keski-Aasian alueellista tilannetta, mukaan lukien Afganistanin tilanne. Osapuolet odottivat EU:n ja Keski-Aasian kestäviä yhteyksiä käsittelevää konferenssia, joka oli määrä pitää marraskuussa 2022 Samarkandissa, Uzbekistanissa.

Uzbekistanin presidentin Shavkat Mirzijojevin astuttua virkaan vuonna 2016 on ollut käynnissä laaja-alaisia ja nopeita demokraattisia muutoksia, kuten useita kunnianhimoisia uudistuksia ja sisäisiä muutoksia, kuten useiden poliittisten vankien vapauttaminen, mikä kuvastaa myönteistä kehitystä. Näiden muutosten perusta vahvistettiin Uzbekistanin kansallisessa kehitysstrategiassa vuosiksi 2017–2021.

Helmikuussa 2021 Mirzijojev allekirjoitti lain presidentinvaalien siirtämisestä lokakuuhun 2021. Etyj/ODIHR toisti suosituksensa poliittisten puolueiden rahoituksesta, ääntenlaskennan nopeuttamisesta ja vaalikampanjoihin myönnettävien valtion varojen leikkaamisesta. Lähestyttyä lokakuussa 2021 pidettyjä vaaleja ilmeni huolta siitä, että todellista oppositiota ei ollut. Uzbekistanin viranomaiset ovat kieltäytyneet rekisteröimästä uutta Haqiqat va Taraqqiyo -puoluetta (Totuuden ja edistyksen sosialidemokraattinen puolue) sillä perusteella, että monet oppositiopoliitikko Hidirnazar Allakulovin keräämät allekirjoitukset olivat pätemättömiä.

Uzbekistanilainen tuomioistuin tuomitsi toukokuussa 2021 bloggaaja Otabek Sattoriyn kuudeksi vuodeksi vankeuteen kunnianloukkauksesta ja kiristyksestä. Sattoriyn videoissa kritisoitiin usein hänen kotimaakuntansa Termezin korkeita virkamiehiä ja tuotiin esiin korruptiotapauksia. Oikeuksia ja toimittajia puolustavat ryhmät kutsuivat tuomiota johdon yritykseksi pelotella lehdistöä vaalien alla.

Uzbekistan on äskettäin aloitellut yhteistyötä talebanin kanssa. Uzbekistanin varapääministeri tapasi lokakuussa 2021 talebanin edustajia maiden rajalla sijaitsevassa Termezin kaupungissa. Tapaamisessa keskusteltiin kauppakysymyksistä, taloudellisesta vuorovaikutuksesta, rajaturvallisuuden varmistamisesta, yhteistyöstä energian, kuljetusten ja kansainvälisen rahtiliikenteen aloilla sekä rautatiehankkeesta, joka yhdistää Termezin Pakistanissa sijaitsevaan Peshawariin Afganistanissa sijaitsevien Mazarin ja Kabulin kautta.

Joulukuussa 2016 parlamentti antoi hyväksyntänsä EU:n ja Uzbekistanin tekstiilialan pöytäkirjalle sen jälkeen, kun maa sitoutui aidosti ja tiiviissä yhteistyössä Kansainvälisen työjärjestön kanssa lopettamaan lapsityövoiman käytön vuotuisessa puuvillasadon korjuussa. [Maaliskuussa 2019](#) se antoi suosituksia tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta käytäviä neuvotteluja varten.

Parlamentti kutsuttiin tarkkailemaan Uzbekistanin parlamenttivaaleja ensimmäisen kerran joulukuussa 2019, mutta lopulta vain Etyj/ODIHR tarkkaili niitä. Parlamentti kieltäytyi tarkkailutehtävästä, koska vaalit eivät olleet vapaat eivätkä rehelliset, ja totesi, että Uzbekistanin parlamentin jäsenet valittiin vain hallitusta kannattavista puolueista.

Parlamentti hyväksyi kuitenkin kutsun tulla seuraamaan presidentinvaaleja 24. lokakuuta 2021, vaikka kaikki keskusvaalilautakunnan hyväksymät ja rekisteröimät viisi ehdokasta olivat väitetyesti hallituksen kannattajia, kun taas kahdelta uskottavalta opposition ehdokkaalta, jotka edustivat liberaalidemokraattista puoluetta ja Totuuden ja edistyksen sosialidemokraattista puoluetta, oli evätty rekisteröinti.

Uzbekistanin ja Venäjän suhteita on vahvistettu presidentti Mirzijojevin valtakaudella. Molemmat maat allekirjoittivat sopimuksen sotilaallis-tekniisen yhteistyön laajentamisesta ja sitoutuivat hankkimaan yhdessä sotilastarvikkeita ja puolustustarvikkeita, tekemään tutkimusta ja antamaan apua sekä uusimaan vanhentuneita aseita. Venäjä on yksi Uzbekistanin suurimmista kauppakumppaneista, ja venäläiset sijoittajat ovat erityisen kiinnostuneita Uzbekistanin öljy- ja kaasualasta. Venäjän Gazprom tekee yhteistyötä hiilivetyjen tuottajan Uzbekneftegazin kanssa kaasuntuotannossa Uzbekistanin kaasukentillä, ja se myös ostaa Uzbekistanin kaasua. Uzbekistan isännöi 15. syyskuuta 2022 Kiinan presidentin Xi Jinpingin ja Venäjän presidentin Vladimir Putinin kahdenvälistä tapaamista Samarkandissa.

D. Turkmenistan

Turkmenistan on edelleen kansalaisiaan sortava maa, jota presidentti Berdimuhamedov hallitsee autoritaarisin ottein. Viimeaikaiset tapahtumat osoittavat, ettei demokratiakehitys ole edistynyt eikä ihmisoikeustilanne parantunut. Turkmenistan toteutti vuonna 2021 joitakin perustuslakiuudistuksia, joihin kuului parlamentin ylähuoneen perustaminen. Maan parlamentin rooli on kuitenkin yhä hyvin rajallinen.

EU:n ja Turkmenistanin viralliset suhteet käynnistettiin vuonna 1997, ja osapuolet allekirjoittivat kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen vuonna 1998. Vaikka kaikki EU:n jäsenvaltiot ja Turkmenistan ovat jo ratifioineet kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen vuodesta 2004 lähtien, Euroopan parlamentin ratifiointi on viimeinen jäljellä oleva vaatimus sopimuksen viimeistelemiseksi. Parlamentti on toistuvasti kieltäytynyt antamasta hyväksyntäänsä EU:n ja Turkmenistanin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen ratifiointille, koska se on syvästi huolissaan Turkmenistanin edistymistä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien alalla koskevista lyhyen aikavälin vertailuarvoista. Sen vuoksi EU:n ja Turkmenistanin kahdenvälisiä suhteita säännellään tällä hetkellä vuonna 2010 tehdyllä [väliaikaisella kauppasopimuksella](#).

EU:n ja Keski-Aasian alueellisten puitteiden lisäksi EU ja Turkmenistan käyvät vuosittain kahdenvälisiä vuoropuheluja: EU:n ja Turkmenistanin ihmisoikeusvuoropuhelu ja EU:n ja Turkmenistanin sekakomitea. Sekakomitean 20. kokous pidettiin lokakuussa 2021 kumppanuuden ja yhteistyön kehittämiseksi edelleen erityisesti talouskehityksen, kaupan ja investointien alalla sekä ympäristö-, maatalous-, koulutus- ja terveydensuojeluhankkeiden kehittämiseksi.

EU on vahvistanut, että oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ovat EU:n ja Turkmenistanin suhteiden olennaisia osatekijöitä.

EU:n ja Turkmenistanin 13. vuotuinen ihmisoikeusvuoropuhelu käytiin 6. heinäkuuta 2021. Keskusteluissa käsiteltiin Turkmenistanin kansainvälisten oikeudellisten velvoitteiden täyttämistä, etenkin ihmisoikeuksien kunnioittamista, sekä sosioekonomisia kysymyksiä ja yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla. Parlamentti on johdonmukaisesti ilmaissut huolensa Turkmenistanin heikosta ihmisoikeustilanteesta ja estänyt sen takia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen voimaantulon toistaiseksi. [Maaliskuussa 2019](#) se esitti suosituksia asioista, jotka olisi ratkaistava ennen kuin se harkitsisi sopimuksen hyväksymistä. Parlamenttia ei ole milloinkaan kutsuttu tarkkailemaan vaaleja Turkmenistanissa. EU:n ja Turkmenistanin kuudes parlamenttien välinen kokous on määrää pitää joulukuussa 2022.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 EU:n jäsenvaltiot pyrkivät lisäämään Turkmenistanin kaasuvarojen hyödyntämistä energiavarmuuden varmistamiseksi. Tämän seurauksena Turkmenistan ja EU valmistelevat parhaillaan kaasusopimusta, sillä Turkmenistan haluaa monipuolistaa energiavientiään ja EU haluaa monipuolistaa energiantuontiaan. Turkmenistan allekirjoitti marraskuussa 2014 Turkin kanssa puitesopimuksen kaasun toimittamisesta Trans-Anatolian-kaasuputken kautta, johon johdetaan nyt kaasua Azerbaidžanin Shah Deniz -kentältä Kaspianmerellä. Trans Caspian Resources -yhtiö esitteli vuonna 2021 hankkeensa, joka koskee Kaspianmeren alueen kaasuyhdysputkea, joka on Turkmenistanista Azerbaidžaniin johtava pienempi kaasuputki (verrattuna Kaspianmeren alueen kaasuputkeen). Valmistuttuaan se toimittaa maakaasua 10–12 miljardia kuutiometriä vuodessa.

E. Tadžikistan

EU:n yhteistoiminta Tadžikistanin kanssa on kehittynyt merkittävästi sen jälkeen, kun maa itsenäistyi Neuvostoliitosta vuonna 1992. EU:n ja Tadžikistanin suhteiden nykyinen oikeudellinen kehys on [kumppanuus- ja yhteistyösopimus](#), joka allekirjoitettiin lokakuussa 2004 ja joka tuli voimaan tammikuussa 2010. Parlamentti hyväksyi kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tekemisen vuonna 2009 mutta vaati parannuksia ihmisoikeuksien, korruption torjunnan, terveydenhuollon ja koulutuksen aloilla. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella tehostettiin kahdenvälistä yhteistyötä ja kohotettiin EU:n profiilia Tadžikistanissa, luotiin foorumi poliittiselle vuoropuhelulle ja pyrittiin edistämään kahdenvälisiä kauppaa- ja taloussuhteita. Se sisältää myös artikloja muuttoliikkeeseen liittyvästä yhteistyöstä sekä rahanpesun, huumausaineiden ja terrorismin torjunnasta.

Tadžikistan on tärkeä EU:n kumppani, jolla on tällä hetkellä edessään useita haasteita, kuten kansainvälisten pakotteiden vaikutus ja monien tadžikistanilaissiirtolaisten paluu Venäjältä sen hyökättyä Ukraina, kriittinen ihmisoikeustilanne ja vahva kiinnostus liittyä GSP+-kauppaetuusjärjestelmään. Talebanin valtaannousun jälkeen Tadžikistan on ottanut vastaan tuhansia afganistanilaisia pakolaisia. Maa on sitoutunut torjumaan ääriliikkeiden ja radikalismien leviämistä Keski-Aasiassa.

EU:n ja Tadžikistanin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen puitteissa helmikuussa 2021 pidetyssä [EU:n ja Tadžikistanin yhteistyöneuvoston yhdeksännessä kokouksessa](#) keskusteltiin tavoista parantaa suhteita. Sen jälkeen on aloitettu yhteydenpito tehostettua kumppanuus- ja yhteistyösopimusta koskevien neuvottelujen aloittamiseksi muiden Keski-Aasian maiden esimerkin mukaisesti. Kokouksessa keskusteltiin myös covid-19-pandemian vaikutuksista, ja EU rohkaisi Tadžikistania

parantamaan perusvapauksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen tilannetta. Marraskuussa 2020 järjestettiin 12. ihmisoikeusvuoropuhelu, ja siinä ilmaistiin huoli ihmisoikeusloukkauksista.

Maaliskuussa 2020 Tadžikistanissa pidettiin parlamenttivaalit. Hallitseva kansan demokraattinen puolue voitti ylivoimaisella enemmistöllä. Presidentinvaalit järjestettiin lokakuussa 2021 covid-19-pandemian aikana. Kuten oli odotettavissa, Emomali Rahmonov (Rahmon) voitti helposti vaalit ja varmisti itselleen vielä seitsemän vuoden presidenttikauden.

Euroopan parlamentti antoi kesäkuussa 2016 [mielipidevankien tilanteesta Tadžikistanissa erittäin kriittisen päätöslauselman](#), jossa se totesi olevansa erittäin huolestunut ihmisoikeustilanteen heikkenemisestä, ihmisoikeusaktivistien, poliittisen opposition jäsenten ja heidän omaistensa pidätysten ja vangitsemisten lisääntymisestä sekä riippumattomia tiedotusvälineitä koskevista tiukoista rajoituksista.

Parlamentti on toistuvasti ilmaissut huolensa Kirgisian ja Tadžikistanin rajalla tapahtuneista yhteenotoista ja suhtautunut myönteisesti huhtikuussa 2021 tehtyyn tulitaukosopimukseen. Syyskuussa 2022 väkivaltaisuuDET kuitenkin lisääntyivät rajavartijoiden välillä eri paikoissa rajalla. Tällainen kärjistyminen heikentää alueellista vakautta.

F. Mongolia

Vaikka Mongolia ei kuulu EU:n Keski-Aasian strategian piiriin, parlamentti luokittelee sen pysyvien valtuuskuntiensa yhteydessä osaksi kyseistä aluetta. Mongoliassa on monia yhteisiä kulttuurisia, historiallisia ja taloudellisia piirteitä entisen Neuvostoliiton Keski-Aasian tasavaltojen kanssa. Kolmen viime vuosikymmenen aikana Mongolia on luonut itselleen imagon ”demokratian keitaana”, jolla on vakaa talouskasvu, vaikkakin vuoden 2019 tapahtumat herättivät huolta demokratian rapautumisesta. Vuonna [2017](#) parlamentti antoi hyväksyntänsä EU:n ja Mongolian kumppanuus- ja yhteistyösopimukselle.

Covid-19-pandemian keskelläkin Mongolia piti sääntömääräiset parlamenttivaalit, ja presidentiksi valittiin Uhnagiin Hurelsuh. Maan uusi tarkistettu perustuslaki edellyttää, ettei presidentti ole minkään poliittisen puolueen jäsen, joten Uhnagiinin tilalle Mongolian kansanpuolueen johtajana tuli kesäkuussa 2021 maan pääministeri Luvsannamsrai Oyun-Erdene. Mongolian politiikkaa hallitsee tällä hetkellä asemansa vakiinnuttanut kansanpuolue, jolla on ehdoton enemmistö maan parlamentissa sekä presidentin virka.

Kesäkuussa 2022 pidettiin EU:n ja Mongolian sekakomitean vuotuinen kokous, jossa vahvistettiin kumppanuus, joka perustuu yhteisiin arvoihin, kuten demokratiaan, ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioperiaatteeseen ja YK:n peruskirjan periaatteiden kunnioittamiseen. Mongolia ja EU olivat yhtä mieltä tarpeesta torjua ilmastonmuutosta ja suojella ympäristöä ja tukea täysimääräisesti Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoa. EU onnitteli Mongoliam siinä, että se on yksi niistä viidestä ensisijaisesta maasta, joiden kanssa EU on parhaillaan perustamassa metsäkumppanuutta, sillä Mongolian ja EU:n yhteisenä etunä on edistää kestävää vihreää kehitystä, joka on keskeinen tavoite vuosien 2021–2027 suuntaa-antavassa monivuotisessa ohjelmassa. EU:n ja Mongolian kehitysyhteistyöasioita käsittelevä työryhmä kokoontui aiemmin maaliskuussa 2022 keskustelemaan kehitys- ja investointiprioriteeteista sekä vuosien 2021–2027 suuntaa-antavasta monivuotisesta ohjelmasta. Maaliskuussa 2022 pidettiin EU:n ja Mongolian kaupan ja investointien alakomitean kokous,

jossa kartoitettiin mahdollisia yhteistyöaloja ja aloitettiin neuvottelut maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevasta sopimuksesta ja mahdollisuuksista uusiutuvan energian ja geologian alalla.

Parlamentin lausunnot Mongoliasta ovat koskeneet lähinnä talouskysymyksiä mutta myös maan kehitys- ja humanitaarisia tarpeita, jotka liittyvät äärimmäisiin sääolosuhteisiin. Parlamentin valtuuskunta tarkkaili Mongolian vuoden 2017 presidentinvaaleja ja vuoden 2016 parlamenttivaaleja ja totesi, että maa on kehittymässä vakaaksi demokratiaksi. Parlamentti ei kuitenkaan tarkkaillut kesäkuussa 2020 pidettyjä parlamenttivaaleja covid-19-pandemian vuoksi eikä kesäkuussa 2021 pidettyjä presidentinvaaleja.

EU:n ja Mongolian parlamenttien välinen 15. kokous pidettiin kesäkuussa 2022 Brysselissä.

Jorge Soutullo / Niccolò Rinaldi
10/2022

5.6.5. PERSIANLAHDEN MAAT, IRAN, IRAK JA JEMEN

Euroopan unionilla on yhteistyösopimukset Persianlahden yhteistyöneuvoston (alueellinen järjestö, johon kuuluvat Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi-Arabia ja Yhdistyneet arabiemiirikunnat) ja Jemenin kanssa sekä kumppanuus- ja yhteistyösopimus Irakin kanssa. EU:lla ei tällä hetkellä ole sopimuksiin perustuvia suhteita Iraniin, eikä Iranissa ole EU:n edustustoa. EU:n nykyiset suhteet Iraniin perustuvat Wienissä heinäkuussa 2015 allekirjoitetun yhteisen kattavan toimintasuunnitelman eli Iranin ydinsopimuksen säilyttämiseen.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (ulkoisen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 206 ja 207 artikla (kauppa) sekä 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)

A. Persianlahden yhteistyöneuvosto

Persianlahden yhteistyöneuvosto (GCC) perustettiin toukokuussa 1981. Ryhmä koostuu yhä alkuperäisistä jäsenistään (Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi-Arabia ja Yhdistyneet arabiemiirikunnat), ja se on keskeinen väylä EU:n suhteissa näiden kuuden valtion kanssa. EU ja GCC ovat useaan otteeseen ilmaisseet yhteisen kantansa Lähi-idän ongelmiin.

Persianlahden öljyvaltioissa eletään huomattavien sosiaalis-taloudellisten ja poliittisten muutosten aikaa. Nämä uudistukset etenevät tosin epätasaiseen tahtiin. Arabimaiden kansannousujen vaikutuksia Persianlahden monarkioihin on hillitty ennaltaehkäisevällä politiikalla – antamalla valtionapua ja lisäämällä julkisen sektorin työpaikkoja – sekä tukahduttamalla liikehdintää, etenkin Bahrainissa ja Saudi-Arabian itäisessä maakunnassa. GCC-maat ovat säilyttäneet aktiivisen roolinsa Lähi-idän diplomatiassa, toisinaan keskenään kilpaillen. Tämä on vaikuttanut Qatarin ja joidenkin GCC-maiden välillä meneillään olevaan diplomaattiseen kriisiin. Kyseiset GCC-maat syyttävät Qataria terroristiryhmien ja uskonnollisten ryhmien tukemisesta (Muslimiveljeskunta mukaan luettuna), Iraniin kytköksissä olevien ryhmien rahoittamisesta, naapureidensa suvereniteetin loukkaamisesta ja poliittisten toisinajattelijoiden yllyttämisestä naapurimaissa.

EU haluaa kehittää poliittisia suhteitaan alueella, myös ihmisoikeusvuoropuhelun avulla, mutta sen ja GCC-maiden suhteet ovat rajoittuneet lähinnä talouteen ja kauppaan. Osapuolten välinen kauppa on kasvanut tasaisesti vuosien mittaan, ja EU:n kauppataase on ollut huomattavan ylijäämäinen.

EU ja GCC allekirjoittivat vuonna 1988 yhteistyösopimuksen. Sopimuksen tarkoituksena on lisätä vakautta tällä strategisesti tärkeällä alueella, edistää poliittisia ja taloudellisia suhteita, laajentaa taloudellista ja teknistä yhteistyötä ja syventää yhteistyötä energian, teollisuuden, kaupan ja palvelujen, maa- ja kalatalouden, investointien, tieteen, teknologian ja ympäristön aloilla. Sopimuksessa määrätään vuotuisista yhteisistä neuvostoista ja ministerikokouksista sekä korkean virkamiestason yhteistyökomiteoista. Siinä ei määrätä parlamentaarista elimestä. Huhtikuussa 2016 EU:n ja GCC:n yhteistyökomitea sopi entistä jäsennellymmän

epävirallisen vuoropuhelun käynnistämisestä kaupan ja investointien alalla. Tämän jälkeen EU:n ja GCC:n yhteisen neuvoston kokous ja ministerikokous pidettiin heinäkuussa 2016. Kesäkuussa 2017 Qatarin ja muiden Persianlahden maiden välillä puhjennut diplomaattinen kriisi on estänyt uusien kokouksien koolle kutsumisen.

EU ja GCC sopivat vuosien 2010–2013 yhteisestä toimintaohjelmasta, joka sisälsi etenemissuunnitelman yhteistyön tiivistämiseksi tieto- ja viestintätekniikan, ydinturvallisuuden, puhtaan energian, tutkimuksen ja taloudellisen vuoropuhelun aloilla. Ohjelman uusimista on kuitenkin lykätty, mikä johtuu pääasiassa siitä, ettei kauppaan liittyvissä kysymyksissä ole saavutettu edistystä. Vapaakauppasopimusneuvottelut aloitettiin vuonna 1990, mutta ne eivät ole edistyneet vuoden 2008 jälkeen, koska vientitulleista ei ole päästy sopimukseen. Kumppanuusvälineestä (ja sitä edeltäneestä teollistuneiden ja muiden korkean tulotason maiden ja alueiden kanssa tehtävän yhteistyön rahoitusvälineestä) on 1. tammikuuta 2007 alkaen ollut saatavilla varoja EU:n ja GCC:n välisen yhteistyösopimuksen täytäntöönpanotoimia varten. GCC-maat kuuluvat myös Erasmus Mundus -ohjelman piiriin.

Euroopan parlamentin rooli

Parlamentti antoi 24. maaliskuuta 2011 Euroopan unionin suhteita Persianlahden yhteistyöneuvostoon koskevan päätöslauselman^[1], jossa kehoitettiin perustamaan strateginen kumppanuus GCC:n ja sen jäsenvaltioiden kanssa. Tämä kanta toistettiin parlamentin Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueen turvallisuushaasteista ja poliittista vakautta koskevista näkymistä 9. heinäkuuta 2015 antamassa päätöslauselmassa^[2].

Parlamentin suhteista Arabian niemimaahan vastaava valtuuskunta järjestää säännöllisiä parlamenttienvälisiä kokouksia alueen neuvoa-antavien neuvostojen kanssa ja seuraa EU:n ja GCC:n suhteiden kehitystä.

Parlamentti on antanut viime vuosina useita päätöslauselmia, joissa se on ilmaissut huolensa ihmisoikeustilanteesta joissakin GCC-maissa, kuten Saudi-Arabiassa^[3] ja Bahrainissa^[4], ja kuolemanrangaistuksen ottamisesta uudelleen käyttöön Kuwaitissa ja Bahrainissa^[5]. Saudi-Arabian konsulaatissa Istanbulissa tapahtuneen toimittaja Jamal Khashoggin murhan jälkeen parlamentti antoi päätöslauselman^[6], jossa tuomittiin murha, kehoitettiin käynnistämään kansainvälinen, riippumaton ja puolueeton tutkinta hänen katoamisestaan ja laittomasta teloitamisestaan ja vaadittiin Saudi-Arabian viranomaisia vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki ihmisoikeuksien puolustajat.

Parlamentti on vaatinut useaan otteeseen EU:n asevientikieltoa Saudi-Arabialle, koska Saudi-Arabian väitetään syyllistyneen vakaviin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksiin Jemenissä^[7].

Euroopan parlamentin vuoden 2015 Saharov-palkinto myönnettiin saudiarabialaiselle bloggaajalle Raif Badawille.

---

[1] [EUVL C 247 E, 17.8.2012, s. 1.](#)

[2] [EUVL C 265, 11.8.2017, s. 98.](#)

[3] [EUVL C 449, 23.12.2020, s. 133](#), [EUVL C 76, 9.3.2020, s. 142](#) ja [EUVL C 310, 25.8.2016, s. 29.](#)

[4] [EUVL C 101, 16.3.2018, s. 130](#), [EUVL C 35, 31.1.2018, s. 42](#), [EUVL C 265, 11.8.2017, s. 151](#) ja [EUVL C 316, 30.8.2016, s. 178.](#)

[5] [EUVL C 252, 18.7.2018, s. 192.](#)

[6] [EUVL C 345, 16.10.2020, s. 67.](#)

[7] [EUVL C 363, 28.10.2020, s. 36](#), [EUVL C 337, 20.9.2018, s. 63.](#)

B. Jemen

EU:n ja Jemenin väliset suhteet perustuvat vuonna 1997 allekirjoitettuun yhteistyösopimukseen, joka kattaa kaupan, kehitysyhteistyön, kulttuurin, viestinnän ja tiedotuksen, ympäristön ja luonnonvarojen hallinnan sekä poliittisen vuoropuhelun. Saudi-Arabian johtama kansainvälinen sotilaallinen liittouma aloitti maaliskuussa 2015 hyökkäyksen istuvan presidentin syrjäyttäneitä kapinallisia vastaan. EU tukee YK:n johtamaa sovittelua, jolla pyritään saamaan konfliktiin poliittinen ratkaisu.

Euroopan unionin neuvosto antoi 18. helmikuuta 2019 [Jemeniä koskevat päätelmät](#), joissa se vahvisti olevansa sitoutunut Jemenin yhtenäisyyteen, suvereniteettiin, itsenäisyyteen ja alueelliseen koskemattomuuteen. EU tukee Tukholman sopimusta, joka saatiin aikaan jemeniläisten osapuolten välille YK:n johdolla joulukuussa 2018, ja YK:n johtamaa poliittista prosessia, jonka tavoitteena on lopettaa konflikti ja parantaa ilmapiiriä alueella.

EU on lisännyt tukeaan auttaakseen maata selviytymään traagisesta tilanteesta, jossa yli 80 prosenttia väestöstä tarvitsee humanitaarista apua. Vuodesta 2015 lähtien EU on antanut Jemenille humanitaarista apua yhteensä 554 miljoonaa euroa. Tämä täydentää EU:n tähän mennessä myöntämää 318 miljoonan euron pitkän aikavälin apua. EU:n kokonaistuki Jemenille kaikilla tuen aloilla on ollut yli miljardi euroa vuodesta 2015. Sodan repimässä maassa puhjennun koronavirusepidemian johdosta EU on myös rahoittanut hätätoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vähentää pandemian vaikutusta Jemenissä, yhteensä 70 miljoonalla eurolla (9. syyskuuta 2020).

EU:n edustusto Jemenin tasavallassa toimii tällä hetkellä Ammanissa Jordaniassa.

Euroopan parlamentin rooli

Parlamentti antoi 9. heinäkuuta 2015, 25. helmikuuta 2016, 15. kesäkuuta 2017, 30. marraskuuta 2017 ja 4. lokakuuta 2018 Jemeniä koskevat päätöslauselmat^[8], joissa se ilmaisi vakavan huolensa hälyttävästä humanitaarisesta tilanteesta ja turvallisuustilanteesta ja vaati panemaan tulitaukosopimuksen tosiasiallisesti täytäntöön. Parlamentti antoi 13. syyskuuta 2017 aseviennistä päätöslauselman^[9], jossa se piti valitettavana, että jäsenvaltioiden viemää sotilasteknologiaa käytetään Jemenin konfliktissa.

Parlamentin suhteista Arabian niemimaahan vastaava valtuuskunta on vastuussa myös suhteista Jemeniin ja maan tilanteen tarkkailemisesta.

C. Irak

EU on ollut Irakin keskeinen avunantaja vuoden 2003 sodasta alkaen. Toukokuussa 2012 allekirjoitettiin EU:n ja Irakin kumppanuus- ja yhteistyösopimus. Se muodostaa kehyksen vuoropuhelulle ja yhteistyölle erinäisissä asioissa, mukaan lukien poliittiset kysymykset, terrorismin torjunta, kauppa, ihmisoikeudet, terveydenhuolto, koulutus ja ympäristö. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen mukainen EU:n ja Irakin yhteistyöneuvosto kokoontui ensimmäistä kertaa tammikuussa 2014, ja toinen kokous pidettiin 18. lokakuuta 2016. Komissio lupasi kaudella 2014–2020 Irakille 75 miljoonaa euroa yhteistyöhön ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion, koulutuksen ja kestäväns energian aloilla.

^[8][EUVL C 265, 11.8.2017, s. 93, EUVL C 35, 31.1.2018, s. 142, EUVL C 331, 18.9.2018, s. 146, EUVL C 356, 4.10.2018, s. 104 ja EUVL C 11, 13.1.2020, s. 44.](#)

^[9][EUVL C 337, 20.9.2018, s. 63.](#)

EU hyväksyi uuden [Irakin-strategian](#) tammikuussa 2018. Strategiassa keskitytään tarjoamaan edelleen EU:n humanitaarista apua Irakin kansalle ja helpottamaan Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamista tilanteessa, jossa kolme miljoonaa kotiseudultaan siirtymään joutunutta irakilaista ei vielä kukaan pysty palaamaan koteihinsa. Lisäksi siinä pyritään tukemaan pidemmän aikavälin uudistus-, jälleenrakentamis- ja sovittelupyrkimyksiä, joita Irakin on jatkettava, jotta maassa voidaan vakiinnuttaa rauha ja rakentaa yhtenäinen demokratia, jossa kaikki kansalaiset voivat täysimääräisesti nauttia oikeuksistaan suuremman hyvinvoinnin vallitessa.

Vuodesta 2014 lähtien EU on antanut Irakille yli miljardi euroa, mukaan lukien 469 miljoonaa euroa humanitaarista apua kotiseudultaan siirtymään joutuneille irakilaisille ja syyrialaispakolaisille Irakissa. Vuonna 2020 myönnettiin lisävaroja, joilla autettiin paikallista terveydenhuoltojärjestelmää selviytymään covid-19-pandemiasta.

Euroopan parlamentin rooli

Parlamentti on antanut viime vuosina useita Irakin tilannetta käsitteleviä päätöslauselmia^[10], muun muassa Isisin hyökkäyksestä, sukupuoleen perustuvasta väkivallasta, vähemmistöjen vainoamisesta, Pohjois-Irakin/Mosulin tilanteesta, joukkohaidoista, koulutuksesta, Isisin harjoittamasta kulttuurikohteiden tuhoamisesta ja aseviennistä.

Parlamentin suhteista Irakiin vastaava valtuuskunta järjestää parlamenttien välisiä tapaamisia Irakin edustajien neuvoston kanssa. Euroopan parlamentin vuoden 2016 Saharov-palkinto myönnettiin Nadia Murad Basee Tahalle ja Lamiya Aji Basharille, jotka onnistuivat pakenemaan Isisin seksiorjuudesta Irakissa ja joista on tullut Isisin harjoittaman järjestelmällisen seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneiden naisten puolestapuhujia. He myös edustavat julkisuudessa Irakin jesidiyhteisöä. Jesidit ovat uskonnollinen vähemmistö, joka on joutunut Isisin taistelijoiden toimeenpaneman kansanmurhan kohteeksi.

D. Iran

EU:n tärkein painopiste nykyisissä suhteissa Iraniin on Wienissä heinäkuussa 2015 allekirjoitetun yhteisen kattavan toimintasuunnitelman eli Iranin ydinsopimuksen säilyttäminen. Iranin ydinsopimus on keskeinen osa kansainvälistä järjestelmää ydinaseiden leviämisen estämiseksi. Sillä annetaan valtaa ydinvoimaa valvovalle YK:n viranomaiselle eli Kansainväliselle atomienergiajärjestölle (IAEA), jonka tarkastukset ovat tiukimmat, mitä ydinaseiden leviämisen estämiseksi on koskaan tehty. IAEA ottaa täyden vastuun sen seuraamisesta, että Iran noudattaa sille ydinsopimuksessa määrättyjä velvoitteita. Vastikkeena Iranin sitoumuksista maa palautetaan ydinsopimuksella osaksi maailmanlaajuisia järjestelmää.

Yhdysvaltojen vetäytyminen Iranin ydinsopimuksesta vuonna 2018 ja sen maksimaalisen paineen politiikka ovat johtaneet siihen, että Iran on vähentänyt sopimuksen mukaisia sitoumuksiaan. Sopimuksessa määrätään kattavasta ja tiukasta tarkastus- ja seurantajärjestelmästä, jota Kansainvälisen atomienergiajärjestön on määrä toteuttaa. EU pyrkii yhdessä E3:n (Saksa, Ranska ja Yhdistynyt kuningaskunta), Venäjän ja Kiinan kanssa säilyttämään ydinsopimuksen ja siten Iranin sitoumukset.

---

[10] [EUVL C 310, 25.8.2016, s. 35](#), [EUVL C 224, 21.6.2016, s. 25](#), [EUVL C 234, 28.6.2016, s. 25](#), [EUVL C 334, 19.9.2018, s. 69](#), [EUVL C 289, 9.8.2016, s. 46](#), [EUVL C 35, 31.1.2018, s. 77](#), [EUVL C 316, 30.8.2016, s. 113](#), [EUVL C 215, 19.6.2018, s. 194](#), [EUVL C 238, 6.7.2018, s. 117](#), [EUVL C 366, 27.10.2017, s. 151](#), [EUVL C 346, 21.9.2016, s. 55](#) ja [EUVL C 337, 20.9.2018, s. 63](#).

Iranin asevientikielto päättyi ydinsopimuksen mukaisesti 18. lokakuuta 2020. Vaikka EU suhtautui asevientikiellon päättymiseen varauksellisesti, se torjui Yhdysvaltojen uhkauksen kaikkien YK:n pakotteiden palauttamisesta ("snapback"). EU pitää oman asevientikiellonsa voimassa vuoteen 2023 saakka. EU:n pakotteet eivät liity Iranin ydinsopimukseen, vaan ne on kytketty ihmisoikeusloukkauksiin, vihamielisiin toimiin EU:ta vastaan sekä ballististen ja risteilyohjusten laukaisemiseen.

Iranilaisille ei ole toistaiseksi koitunut taloudellisia hyötyjä, joita pakotteiden lieventäminen korvauksena ydinsopimuksen noudattamisesta olisi voinut tuoda. EU:n väline Iranin kanssa käytävän kaupan helpottamiseksi (INSTEX) ei ole kyennyt kompensoimaan Yhdysvaltojen pakotteiden ankaria vaikutuksia, joita covid-19-pandemia pahensi entisestään. Tämä on vahvistanut kovan linjan kannattajia.

E3-maat ovat järjestäneet kokouksia huhtikuusta 2021, sillä Iran ja Yhdysvallat kieltäytyvät suorista neuvotteluista. Iranin ydinsopimusta koskevat neuvottelut Wienissä keskeytyivät, kun Ebrahim Raisi valittiin maan presidentiksi kesäkuussa 2021. Heinäkuussa 2021 IAEA varoitti, että Iran aikoo käyttää Teheranin tutkimusreaktorin polttoaineen valmistukseen uraania, jonka U-235-pitoisuus on nostettu jopa 20 prosenttiin.

Iran ei ole Maailman kauppajärjestön jäsen eikä EU:n ja Iranin välillä ole kahdenvälistä sopimusta, joten maiden välistä kauppaa säännellään EU:n yleisillä tuontijärjestelyillä. EU on Iranin toiseksi suurin kauppakumppani ja sen osuus Iranin koko tavarakaupasta oli 12,3 prosenttia vuonna 2020. Ennen nykyistä pakotejärjestelmää EU oli Iranin suurin kauppakumppani.

Vuonna 2020 EU antoi Iranille 20 miljoonaa euroa humanitaarista apua covid-19-avustustoimenpiteenä. Tämän lisäksi heinäkuussa 2021 EU myönsi 15 miljoonaa euroa haavoittuvimpien ryhmien auttamiseen Iranissa. EU on siten antanut Iranille yhteensä yli 76 miljoonaa euroa humanitaarista tukea vuodesta 2016.

Maassa järjestettiin parlamenttivaalit 21. helmikuuta 2020. Vaaleissa valtaan nousivat kovan linjan kannattajat, ja Iranin vaikea taloudellinen tilanne ja se, että ydinsopimus ei ollut tuottanut tulosta, vaikuttivat vuoden 2021 presidentinvaaleihin. Vaalit pidettiin 18. kesäkuuta 2021, ja ne voitti konservatiivinen uskonoppinut ja entinen oikeuslaitoksen johtaja Ebrahim Raisi. Elokuun 2021 lopussa Iranin parlamentti hyväksyi nykyisen hallituksen, jonka useisiin ministereihin kohdistuu kansainvälisiä pakotteita.

EU on yhä täysin sitoutunut Iranin ydinsopimukseen, ja sillä on edelleen tärkeä rooli kaikki osapuolet yhdistävänä toimijana, joka kannustaa niitä noudattamaan sopimusta. Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja järjesti lokakuussa 2021 kokouksen, jossa Iranin kanssa keskusteltiin palaamisesta Wienin neuvotteluihin.

EU:n pysyttyä tiukasti kannassaan ihmisoikeuksien suhteen Iran ilmoitti huhtikuussa 2021 keskeyttävänsä kaikki ihmisoikeuskeskustelut sekä terrorismia, huumausaineita ja pakolaisia koskevan yhteistyönsä EU:n kanssa. Iranilainen tuomioistuim tuomitsi tammikuussa 2022 iranilaisen ihmisoikeuksien puolustajan Narges Mohammadin kahdeksan vuoden vankeuteen ja 70 raipaniskuun. Tämän tapauksen jälkeen tammikuussa 2022 EU kehotti Irania noudattamaan kansainvälistä oikeutta.

Wienissä käydään parhaillaan neuvotteluja, jotka perustuvat siihen, että Yhdysvallat palaa Iranin ydinsopimukseen ja Iran palaa ydinsopimuksen mukaisiin sitoumuksiinsa. Neuvotteluja on käyty kuukausien ajan, mutta jännitteet länsimaiden ja erityisesti Yhdysvaltojen kanssa ovat hidastaneet niitä sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi

Ukrainaan helmikuussa 2022. Syyskuussa 2022 neuvottelut vaikuttivat ajautuneen umpikujaan.

Euroopan parlamentin rooli

Euroopan parlamentti on osallistunut tiiviisti suhteisiin Iranin kanssa. Suhteista Iraniin vastaava valtuuskunta perustettiin vuonna 2004, jotta parlamentilla olisi suora kanava Iranin parlamenttiin Majlisiin. Suhteista Iraniin vastaava valtuuskunta on ollut ratkaisevassa asemassa Iranin ydinsopimuksessa sekä EU:n ja Iranin lähentämisessä vuodesta 2015 alkaen. Vuoden 2005 jälkeen on pidetty seitsemän parlamenttien välistä kokousta, joista viimeinen järjestettiin Brysselissä syyskuussa 2018. Parlamentti on aina tukenut EU:n sitoutumista siihen, että Iranin ydinohjelmaan löydetään diplomaattinen ratkaisu. Vaikka parlamentti on Iranin ydinsopimuksen ja EU:n ja Iranin viimeaikaisten suhteiden vahva puolestapuhuja, se seuraa aktiivisesti poliittisten vastustajien, uskonnollisten vähemmistöjen, ihmisoikeuksien puolustajien, naisten ja hlbt-yhteisön tilannetta Iranissa. Lisäksi se vastustaa jyrkästi kuolemanrangaistusta, kidutusta, mielivaltaisia oikeudenkäyntejä, poliisiväkivaltaa ja poliittisten vastustajien vangitsemista.

Parlamentti pitää erittäin valitettavana, että nuori kurdinainen Mahsa Amini kuoli 16. syyskuuta 2022 jouduttuaan pidätetyksi, koska hänen väitettiin käyttäneen hijab-huiviaan epäasianmukaisesti. Eri puolilla maata on ollut mellakoita ja mielenosoituksia, joiden seurauksena on tietojen mukaan kuollut ainakin 50 ihmistä ja satoja mielenosoittajia on pidätetty (lukuja on vaikea vahvistaa Iranin internetsulkujen vuoksi).

Parlamentin keskeiset Irania koskevat toimet ja päätöslauselmat vuodesta 2019 alkaen:

- Helmikuun 17. päivänä 2022 parlamentti antoi [kuolemanrangaistusta Iranissa käsittelevän päätöslauselman](#), jossa se muistutti EU:n vastustavan ankarasti kuolemanrangaistusta kaikissa olosuhteissa ja kehotti Iranin hallitusta keskeyttämään välittömästi kuolemanrangaistuksen käytön.
- Elokuun 9. päivänä 2021 yhdeksän Euroopan parlamentin jäsentä laati yhdessä avoimen kirjeen EU:n päätöksestä osallistua Iranin silloisen uuden presidentin, kovaa linjaa kannattavan Ebrahim Raisin virkaanastujaisiin ja lähetti sen unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle. Kirjeessä he ilmaisivat huolensa ja totesivat pitävänsä valitettavana, että Euroopan ulkosuhdehallinnon edustaja osallistui virkaanastujaisiin.
- Heinäkuun 8. päivänä 2021 parlamentti antoi [ruotsalais-iranilaisen lääkärin Ahmadreza Djalalin pidätyksestä päätöslauselman](#), jossa se kehotti Iranin uutta hallintoa keskeyttämään Djalalin väitetyn vakoilun perusteella langetetun lähestyvän teloituksen täytäntöönpano.
- Joulukuun 17. päivänä 2020 parlamentti antoi [pätöslauselman Saharov-palkinnon saajan Nasrin Sotoudehin tilanteesta](#). Sotoudeh on asianajaja ja ihmisoikeusaktivisti, joka joutui vankilaan edustettuaan huivien riisumisesta syytettyjä naisia ja oppositioaktivisteja. Parlamentti oli antanut 13. joulukuuta 2018 [samankaltaisen päätöslauselman](#), jossa se vaati hänen vapauttamistaan.
- Joulukuun 19. päivänä 2019 parlamentti antoi [pätöslauselman Iranin mielenosoitusten väkivaltaisesta tukahduttamisesta](#). Mielenosoituksia oli järjestetty sen jälkeen, kun viranomaiset olivat nostaneet polttoaineiden hintoja lieventääkseen Yhdysvaltojen asettamien pakotteiden vaikutusta maan talouteen,

ja niissä oli saanut surmansa useita siviilejä ja turvallisuusjoukkojen jäseniä. Parlamentti vaati viranomaisia vapauttamaan ihmisoikeusaktivistit ja tuomitsi Iranin päätöksen katkaista internetyhteydet.

- Syyskuun 19. päivänä 2019 parlamentti antoi [päättölauselman naisten oikeuksien puolustajista ja vangituista EU:n kaksoiskansalaisista](#). Parlamentti oli antanut [samankaltaisen päätöslauselman](#) vangittuina olevien EU:n ja Iranin kaksoiskansalaisten tilanteesta 31. toukokuuta 2018.
- Maaliskuun 14. päivänä 2019 parlamentti antoi [päättölauselman ihmisoikeuksien puolustajista](#), toimittajista ja mielipidevangeista, jotka oli pidätetty tai tuomittu sen vuoksi, että he olivat käyttäneet sananvapauttaan ja oikeuttaan rauhanomaiseen kokoontumiseen, kun Iranin tiedusteluministeriö ja muut joukot tukahduttivat kansalaisyhteiskuntaa rajuin ottein.

Jorge Soutullo / Walter Masur / Roberto Bendini
10/2022

5.6.6. AFRIKKA

EU:n yhteistyö Afrikan maiden ja Afrikan unionin (AU) kanssa perustuu kahteen erilliseen kehikseen: nämä ovat a) Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) valtioiden kanssa tehdyt kumppanuussopimukset ja b) yhteinen EU–Afrikka-strategia. EU:n ja AKT-valtioiden välillä Cotonoussa (Beninissä) vuonna 2000 allekirjoitettu kumppanuussopimus, joka on muodostanut kumppanuuden poliittisen, taloudellisen ja kehitysulottuvuuden oikeudellisen perustan yli 20 vuoden ajan, korvataan piakkoin täysin uudella sopimuksella, joka allekirjoitettiin Samoassa 15. marraskuuta 2023. Cotonoun sopimuksen voimassaolon oli alun perin määrä päättyä vuoden 2020 lopussa, mutta sen voimassaoloa on jatkettu, viimeksi joulukuuhun 2023 saakka, koska kumppanuuden nykyaikaistamiseksi ja parantamiseksi neuvotellun uuden sopimuksen allekirjoittaminen oli useita vuosia pysähdyksissä EU:n neuvostossa.

Yhteinen EU–Afrikka-strategia on pantu täytäntöön monivuotisten etenemissuunnitelmien ja toimintasuunnitelmien avulla, joita on hyväksytty kaikissa EU–Afrikka-huippukokouksissa. Viimeisimmässä, Brysselissä helmikuussa 2022 pidetyssä [EU:n ja AU:n huippukokouksessa](#) EU:n ja Afrikan johtajat sopivat yhteisestä visiosta sellaista uudistettua kumppanuutta varten, joka perustuu solidaarisuuteen, turvallisuuteen, rauhaan, kestävään kehitykseen ja yhteiseen vaurauteen.

EU on Afrikan suurin kehitysavun antaja. Kehitysapua annetaan [naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen \(NDICI\) – Globaali Eurooppa](#) kautta.

Syyskuussa 2023 unionin tilasta pitämässään puheessa komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ilmoitti, että EU:n olisi luotava molempia osapuolia hyödyttävä kumppanuus, jossa keskitytään Euroopan ja Afrikan yhteisiin kysymyksiin, ja kehitettävä uutta strategista lähestymistapaa Afrikan kanssa.

OIKEUSPERUSTA

- [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen](#) (SEUT) 217 ja 218 artikla
- AKT-valtioiden sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välinen Cotonoun kumppanuussopimus (Cotonoun sopimus), joka korvataan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön (OACPS) jäsenten Samoassa tekemällä kumppanuussopimuksella tammikuusta 2024 alkaen
- asetus (EU) 2021/947 naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa perustamisesta.

AKT–EU-KUMPPANUUSSOPIMUKSET

EU:n ja Saharan eteläpuolisen Afrikan väliset suhteet ovat pohjautuneet erityisesti Cotonoun sopimukselle, jossa määritellään perusta EU:n ja niiden 79 maan suhteille, jotka muodostavat Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön.

Cotonoun sopimus allekirjoitettiin vuonna 2000 ja sen voimassaolon oli määrä päättyä vuonna 2020, mutta sitä on jatkettu useaan otteeseen ja viimeksi 31. joulukuuta 2023 asti. Cotonoun sopimuksen keskeisenä tavoitteena oli edistää köyhyyden poistamista

ja AKT-maiden integroitumista maailmantalouteen. Sopimus rakentui kolmelle pilarille (poliittinen, kehitys-, taloudellinen ja kauppayhteistyö), ja sen täytäntöönpanosta vastasivat AKT-maiden ja EU:n yhteistyöelimet, joihin kuuluivat ministerineuvosto, suurlähettiläskomitea ja yhteinen parlamentaarinen edustajakokous.

Neuvottelut Cotonoun sopimuksen jälkeisestä sopimuksesta EU:n ja AKT-järjestön välillä saatiin päätökseen joulukuussa 2020, mutta uusi sopimus allekirjoitettiin vasta marraskuussa 2023. Tämä johtui EU:n sisäisistä erimielisyyksistä uuden sopimuksen luonteesta ja kahden EU:n jäsenvaltion varaumista. Uudessa kumppanuussopimuksessa määritellään yhteistyön strategiset painopistealat mukaan lukien ihmisoikeudet, demokratia ja hallinto, rauha ja turvallisuus, inhimillinen ja sosiaalinen kehitys, ympäristön kestävyys ja ilmastonmuutos, osallistava ja kestävä talouskasvu ja kehitys sekä muuttoliike ja liikkuvuus. Uudessa sopimuksessa, josta käytetään usein nimitystä ”Cotonoun sopimuksen jälkeinen sopimus”, korostetaan myös yhteistyön merkitystä kansainvälisillä foorumeilla, YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaa Agenda 2030 ja kestävän kehityksen tavoitteita.

Yhteistyö perustuu kolmeen alueelliseen pöytäkirjaan, joissa otetaan huomioon AKT-alueiden erilaiset painopisteet. Afrikan alueellisesta pöytäkirjasta on tullut keskeinen oikeudellinen kehys EU:n ja Saharan eteläpuolisen Afrikan välisille suhteille. Pöytäkirjassa myös korostetaan AU:n kanssa käytävän vuoropuhelun ja sen kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä. Alueellisiin painopistealoihin kuuluvat osallistava ja kestävä talouskasvu, inhimillinen ja sosiaalinen kehitys, ympäristö ja luonnonvarat, rauha ja turvallisuus, oikeusvaltioperiaate, oikeuslaitos, demokratia ja hallinto, ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo sekä muuttoliike ja liikkuvuus.

Samoassa tehdyssä uudessa kumppanuussopimuksessa määrätään yhteisistä toimielimistä, erityisesti AKT-järjestön ja EU:n ministerineuvostosta sekä neljästä parlamenttien välisestä edustajakokouksesta, joihin kuuluu AKT-järjestön ja EU:n yhteinen parlamentaarinen edustajakokous ja kolme alueellista parlamentaarista edustajakokousta (Afrikan ja EU:n välinen, Karibian alueen ja EU:n välinen ja Tyynenmeren alueen ja EU:n välinen) (ks. Euroopan parlamentin tutkimuspalvelun katsaus [”After Cotonou: towards a new agreement with the African, Caribbean and Pacific states”](#)). Marraskuusta 2023 alkaen neljän edustajakokouksen järjestäytymiskokoukset on tarkoitus pitää helmikuussa 2024 Luandassa Angolassa. Kukin neljästä edustajakokouksesta pitää yhden sääntömääräisen vuosikokouksen, joka kiertää EU:n ja AKT-valtioiden välillä. Alueelliset edustajakokoukset voivat myös pitää lisäkokouksia vuosittaisen AKT-järjestön ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen yhteydessä.

YHTEINEN EU–AFRIKKA-STRATEGIA

Euroopan unionin ja Afrikan johtajat hyväksyivät alun perin yhteisen EU–Afrikka-strategian toisessa EU:n ja Afrikan huippukokouksessa Lissabonissa joulukuussa 2007. Siinä määriteltiin poliittinen visio Afrikan ja EU:n kumppanuudelle. Sen tavoitteena on

- edetä avunantajien ja avunsaajien välistä yhteistyötä pidemmälle ottamalla Afrikan ja EU:n suhteisiin mukaan kummankin osapuolen kannalta poliittisesti merkittäviä aiheita

- laajentaa yhteistyötä käsittelemällä globaaleja yhteisiä haasteita, kuten muuttoliikettä, ilmastonmuutosta, rauhaa ja turvallisuutta, ja vahvistaa yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla
- tukea Afrikan pyrkimyksiä edistää alueiden välisiä ja maanosan laajuisia ratkaisuja näihin merkittäviin haasteisiin
- toimia ihmiskeskeisen kumppanuuden puolesta ja varmistaa Afrikan ja Euroopan maiden kansalaisten parempi osallistuminen.

Viimeisintä eli kuudetta EU:n ja AU:n huippukokousta varten komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto antoivat tiedonannon ”[Tavoitteena kokonaisvaltainen EU–Afrikka-strategia](#)”. Siinä ehdotetaan tiiviimpää yhteistyötä, johon sisältyy viisi pilaria: vihreä siirtymä ja energiansaanti, digitaalinen siirtymä, kestävä kasvu ja työpaikat, rauha ja hallintotapa sekä muuttoliike ja liikkuvuus. Euroopan parlamentti antoi 25. maaliskuuta 2021 [päättöslauselman](#) uudesta EU–Afrikka-strategiasta – kestävä ja osallistava kehitys edistävää kumppanuus. Parlamentin päättöslauselmassa toistettiin ja vahvistettiin ehdotetun strategian joitakin osia, kuten kestävä ja osallistava kasvua, ja siinä kehoitettiin keskittymään voimakkaammin muihin osiin, kuten inhimilliseen kehitykseen, sosiaaliseen osallisuuteen, ihmisoikeuksiin, naisten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä selviytymiskykyiseen maatalouteen. Muuttoliikkeestä päättöslauselmassa katsottiin, että kumppanuuden onnistuminen riippuisi liikkuvuusmahdollisuuksien merkittävästä parantamisesta, ja siinä kehoitettiin kehittämään edelleen laillisia maahanmuuttokanavia.

EU:n ja AU:n kuudennessa huippukokouksessa (Bryssel, 17.–18. helmikuuta 2022) EU:n ja AU:n valtion- ja hallitusten päämiehet sopivat [yhteisestä visiosta sellaista uudistettua kumppanuutta varten](#), jolla edistetään yhteisiä painopisteitä, yhteisiä arvojamme ja kansainvälistä oikeutta sekä suojellaan yhdessä etujamme ja yhteisiä julkishyödykkeitä. Tämä käsittää muun muassa kansalaisten turvallisuuden ja vaurauden, kaikkien ihmisten ihmisoikeuksien suojelun, sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen kaikilla elämäntilanteilla, demokratian periaatteiden kunnioittamisen, hyvän hallintotavan ja oikeusvaltioperiaatteen, toimet ilmaston, ympäristön ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi, kestävä ja osallistava talouskasvu, eriarvoisuuden torjunnan, lasten oikeuksien tukemisen sekä naisten, nuorten ja heikoimmassa asemassa olevien osallistamisen. Huippukokouksessa sovittiin 150 miljardin euron suuruisesta Afrikan ja Euroopan investointipaketista, jonka tavoitteena on edistää monipuolisia, kestäviä ja selviytymiskykyisiä talouksia.

KEHITYSYHTEISTYÖ

EU ja sen jäsenvaltiot ovat edelleen Afrikan merkittävin virallisen kehitysavun antaja.

Uudesta monivuotisesta rahoituskehiksestä 2021–2027 (ks. erillinen luku [1.4.3](#) Monivuotinen rahoituskehys) käytyjen neuvottelujen tuloksena kehitysyhteistyö katetaan kokonaisvaltaisella NDICI – Globaali Eurooppa -välineellä, joka sisältyy kokonaisuudessaan EU:n talousarvioon. Aiemmin suurin osa Afrikan maille annettusta kehitysavusta oli peräisin Euroopan kehitysrahastosta, joka oli erillinen EU:n talousarviosta.

NDICI – Globaali Eurooppa -välineeseen sisältyy yhteensä kymmenen erillistä välinettä ja rahastoa vuosien 2014–2020 monivuotisesta rahoituskehiksestä sekä Euroopan

kehitysrahasto. Sen kokonaismäärärahat ovat 79,5 miljardia euroa (vuoden 2020 hintoina) ja se koostuu kolmesta osasta: maantieteelliset ohjelmat, aihekohtaiset ohjelmat ja nopean vasteen toimet. Maantieteelliselle osa-alueelle on varattu suurin osuus määrärahoista (60,4 miljardia euroa), ja tästä määrästä lähes puolet on korvamerkitty Afrikalle.

KAUPPASUHTEET

Cotonoun sopimuksen mukaan EU ja AKT-maat voivat neuvotella kehityspainotteisista vapaakauppasopimuksista, joita kutsutaan talouskumppanuussopimuksiksi. EU:n ja Afrikan maiden välistä kauppaa sekä alueellista ja mantereen laajuista taloudellista yhdentymistä pidetään keskeisenä tekijänä kestäväen kehityksen edistämässä Afrikassa. Lisäksi yksipuoliset järjestelyt mahdollistavat useimmille Saharan eteläpuolisille maille etuuskohteluun perustuvan pääsyn EU:n markkinoille (ks. erillinen luku [5.2.3](#) Kehitysmaihin sovellettavat kauppajärjestelmät). Keskeisiä välineitä kaupan edistämiseksi EU:n ja Afrikan alueiden välillä ovat talouskumppanuussopimukset, joiden katsotaan olevan täysin yhteensopivia WTO:n sääntöjen kanssa. Vuonna 2002 aloitetut neuvottelut näistä talouskumppanuussopimuksista ovat kuitenkin osoittautuneet odotettua vaikeammiksi, ja eräät Afrikan maiden hallitukset, paikallisen kansalaisyhteiskunnan edustajat ja ammattijärjestöt ovat vastustaneet niitä huomattavasti. Sen vuoksi useita talouskumppanuussopimuksia, joiden oli tarkoitus kattaa kaikki Afrikan alueet, sovelletaan vain väliaikaisesti sellaisten maiden kanssa, jotka haluavat tehdä niin, kuten Norsunluurannikon, Ghanan, Kamerunin ja Kenian kanssa (ks. lisätietoja Euroopan parlamentin tutkimuspalvelun katsauksesta "[EU economic Partnership agreements with ACP countries](#)").

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Samoan sopimuksen tekeminen edellyttää oikeudellisesti parlamentin hyväksyntää (SEUT:n 218 artikla), vaikka sopimusta voidaan soveltaa osittain ja väliaikaisesti ennen hyväksynnän antamista ja ennen kuin jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen. Myös AKT-valtioiden kanssa tehtävät talouskumppanuussopimukset edellyttävät parlamentin hyväksyntää. Lisäksi parlamentti on vaikuttanut aktiivisesti uuden NDICI – Globaali Eurooppa -rahoitusvälineen muotoiluun ja valvoo sen täytäntöönpanoa.

Parlamentilla on useita pysyviä parlamenttien välisiä valtuuskuntia, jotka huolehtivat suhteista Afrikan maihin ja instituutioihin. Tärkein elin, jossa parlamentti tekee yhteistyötä tällaisissa asioissa, on ollut [AKT:n ja EU:n yhteinen parlamentaarinen edustajakokous](#). Se koostuu Euroopan parlamentin jäsenistä ja AKT-valtioiden parlamenttien jäsenistä ja sillä on keskeinen rooli EU:n ja sen AKT-kumppanien parlamentaaristen suhteiden lujittamisessa Cotonoun sopimuksen 14 artiklan nojalla. Uusien alueellisten parlamentaaristen edustajakokousten lisäksi yksi parlamentin keskeisistä vaatimuksista neuvotteluissa oli yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen säilyttäminen uudessa sopimuksessa, mitä se piti ehdottomana edellytyksenä hyväksyntänsä antamiselle.

Parlamentti on myös kehittänyt parlamentaarisen yhteistyön muotoja AU:n kanssa vuonna 2009 perustetun [suhteista yleisafrikkalaiseen parlamenttiin vastaavan valtuuskunnan](#) kautta. Parlamenttien huippukokoukset ajoitetaan tavallisesti hallitustenvälisen huippukokousten yhteyteen, ja niissä annetaan kunkin

hallitustenvälisen huippukokouksen alussa yhteinen julkilausuma suoraan valtion- tai hallitusten päämiehille.

EU on myös solminut [Etelä-Afrikan](#) kanssa erityisen läheiset parlamenttien väliset suhteet. Niitä vahvisti entisestään vuonna 2007 käynnistetty [EU:n ja Etelä-Afrikan strateginen kumppanuus](#) -, joka on EU:n ainoa Afrikan valtion kanssa solmittu kahdenvälinen strateginen kumppanuus. Tämä näkyy myös [suhteista Etelä-Afrikkaan vastaavassa parlamentin pysyvässä valtuuskunnassa](#).

Christian Meseth
10/2023

5.6.7. ETELÄ-AASIA

Indopasifinen alue kehittyy nopeasti ja siitä on tulossa maailman tärkein geostrateginen alue, jossa asuu yli 50 prosenttia maailman väestöstä. Kaksi kolmasosaa maailman konttikaupasta kulkee indopasifisen alueen kautta, ja sen merenkulkuväylät ovat keskeisiä kaupankäynti- ja energiatoimitusreittejä. [EU:n yhteistyöstrategia indopasifisella alueella](#) hyväksyttiin syyskuussa 2021. Sen tarkoituksena on lisätä EU:n läsnäoloa alueella, rakentaa kumppanuuksia, vahvistaa sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä ja vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin. EU mukauttaa nykyisiä välineitään osana [strategista riippumattomuuttaan](#). [EU:n turvallisuus- ja puolustusalan strategisella kompassilla](#), jonka neuvosto hyväksyi virallisesti maaliskuussa 2022, edistetään avointa ja sääntöihin perustuvaa alueellista turvallisuusarkkitehtuuria, mukaan lukien turvalliset merireitit, valmiuksien kehittäminen ja merivoimien tehostettu läsnäolo indopasifisella alueella. EU on rakentamassa tiiviimpiä suhteita Etelä-Aasian maihin vahvana talouden toimijana ja merkittävänä kehitysavun ja avun antajana. EU pyrkii edistämään yhteiskuntarakenteiden kehittämistä, demokratiaa, hyvää hallintoa ja ihmisoikeuksia. Alueella on kuitenkin EU:lle myös turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita, kuten Kašmirin konflikti ja Afganistan. Euroopan parlamentti on kannattanut EU:n antamaa tukea alueelle covid-19-kriisin torjumiseksi ja sen vaikutusten käsittelemiseksi kohdentamalla tukea heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille.

Tässä luvussa esitellään Etelä-Aasian aluetta. Katso myös Itä-Aasiaa ([5.6.8](#)) ja Kaakkois-Aasiaa ([5.6.9](#)) koskevat luvut.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 206 ja 207 artikla (kauppa) sekä 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)
- kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (kahdenväliset suhteet).

ETELÄ-AASIAN ALUEELLISEN YHTEISTYÖN JÄRJESTÖ (SAARC)

EU kannustaa alueelliseen integraatioon ja tukee Etelä-Aasian alueellisen yhteistyön järjestöä (SAARC). SAARCin kahdeksan jäsenvaltiota ovat Afganistan, Bangladesh, Bhutan, Intia, Malediivit, Nepal, Pakistan ja Sri Lanka. EU:lla, Kiinalla, Iranilla, Japanilla, Etelä-Korealla, Mauritiuksella, Myanmarilla ja Yhdysvalloilla on tarkkailijan asema. Erityisesti Intian ja Pakistanin välisten sisäisten erimielisyyksien vuoksi SAARCin työ on pysähtynyt.

EU osallistuu Etelä-Aasian maiden kehittämiseen taloudellisen ja teknisen avun sekä taloudellisen yhteistyön muodossa. Painopiste on alueellisessa vakaudessa, köyhyyden vähentämisessä, ihmisoikeuksissa, kestävässä kehityksessä, hyvässä hallinnossa ja työelämän oikeuksissa. EU:n ja SAARCin yhteistyöllä pyritään edistämään normien yhdenmukaistamista, helpottamaan kauppaa ja antamaan tietoa alueellisen yhteistyön eduista.

INTIA

Vuonna 2004 perustettu EU:n ja Intian strateginen kumppanuus edistää poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä, taloussuhteiden kehittämistä, kauppaa ja investointeja sekä ihmisten välisen vaihdon vahvistamista. Neuvosto antoi [10. joulukuuta 2018 päätelmät](#), joilla pyrittiin syventämään ja laajentamaan yhteistyötä Intian kanssa edistämällä rauhaa ja turvallisuutta tulevinä vuosina.

EU on Intian kolmanneksi suurin kauppakumppani. EU:n ja Intian välisen tavarakaupan arvo oli 88 miljardia euroa vuonna 2021 (10,8 prosenttia Intian kokonaiskaupasta) ja kauppataase oli noin 4,3 miljardia euroa ylijäämäinen Intialle. EU on Intian suurin ulkomainen investoija, ja ulkomaisten investointien virta maahan on kasvanut viime vuosikymmenen aikana 8 prosentista 18 prosenttiin. Vuonna 2021 EU:n suorien ulkomaisten investointien kanta Intiassa oli noin 80 miljardia euroa. Intiassa toimii noin 6 000 eurooppalaista yritystä, jotka työllistävät suoraan 1,7 miljoonaa ihmistä ja välillisesti 5 miljoonaa monilla eri aloilla. Intialle on tällä hetkellä myönnetty yksipuolinen tullietuusjärjestely osana EU:n yleistä tullietuusjärjestelmää (GSP-järjestelmä), jossa yhdistetään yksipuoliset kauppaetuudet ihmisoikeuksien ja työelämän oikeuksien kunnioittamiseen.

Viime vuosina [Intiasta on tullut yhä aktiivisempi kansainvälisellä näyttämöllä](#). Se on yhä kiinnostuneempi parantamaan kauppasuhteitaan EU:hun, joka tällä hetkellä noudattaa pääasiassa Maailman kauppajärjestön sääntöjä. EU:lle Intian ja EU:n kahdenvälisen kauppaa- ja investointisuhteiden parantaminen on strategisesti tärkeää samoin kuin taloudellisten ja geopoliittisten siteiden vahvistaminen indopasifisen alueen merkityksen kasvaessa. Tällä hetkellä EU:n ja Intian kauppasuhteiden kannalta merkityksellisiä aloja ovat maatalous, palvelut, digitaalinen kauppa, patenttisuoja, ympäristö ja työntekijöiden oikeudet.

[EU:n ja Intian 16. huippukokous pidettiin toukokuussa 2021](#). Tärkein tulos oli sitoumus aloittaa uudelleen neuvottelut aiemmin keskeytyneestä vapaakauppasopimuksesta ja käynnistää neuvottelut investointisuojaosopimuksesta ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta sopimuksesta. Pääneuvottelijoiden ensimmäinen kokous pidettiin 16. maaliskuuta 2022. Osapuolet sopivat pyrkivänsä pidemmälle kuin niiden nykyiset tavara- ja palvelukauppaa koskevat WTO:n sitoumukset. Komissio on myös todennut, että tavarakaupan yleisenä tavoitteena olisi oltava yli 94 prosentin vapauttaminen seitsemän vuoden kuluessa vapaakauppasopimuksen voimaantulosta.

EU:n ja Intian yhteenliitettävyydekumppanuus käynnistettiin myös toukokuussa 2021. Sen tarkoituksena on tukea häiriönsietokykyisiä ja kestäviä yhteyksiä. Nämä toimet ovat merkittäviä, kun otetaan huomioon jännitteet Kiinan kanssa. Intia on korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen myös tarkistamassa tietosuojalainsäädäntöään sen tuomiseksi lähemmäs EU:n sääntelyä. EU ja Intia julkaisivat indopasifisen alueen strategiansa joitakin päiviä ennen EU:n ja Intian 16. huippukokousta korostaen monenvälisestä sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä alueella erityisesti eräänlaisena voimannäytteenä Kiinalle. Intia on sitoutunut varmistamaan turvallisen kybertoimintaympäristön ja parantamaan merellistä turvallisuutta elintärkeiden merireittien suojelemiseksi.

Osana pyrkimyksiä sovittaa yhteen strategiset näkökohdat EU ja Intia antoivat toukokuussa 2021 [yhteisen julkilausuman](#), jossa ne vahvistivat yhteiset sitoumuksensa. EU esitteli syyskuussa 2021 indopasifista aluetta koskevan

yhteistyöstrategiansa, jossa Intialla on keskeinen merkitys. Strategiaan sisältyy yhteenliitettävyyshuippuuden täytäntöönpanon edistäminen ja Intian tukeminen asianmukaisen sääntely-ympäristön luomisessa sekä tarvittavan rahoituksen käyttöönoton helpottaminen Euroopan ja indopasifisen alueen välisten yhteyksien parantamiseksi käytännössä.

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja Intian pääministeri Narendra Modi käynnistivät [EU:n ja Intian kauppaja- ja teknologianeuvoston huhtikuussa 2022 pitämässään kokouksessa](#). Kyseessä on strateginen koordinoitumekanismi, jonka tarkoituksena on helpottaa kauppaa, luotettavaa teknologiaa ja turvallisuutta koskevaa yhteistyötä.

Parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunnan valtuuskunta matkusti Intiaan huhtikuussa 2022 arvioimaan vapaakauppasopimusneuvottelujen tilannetta.

[Euroopan parlamentti hyväksyi kesäkuussa 2022 päätöslauselman EU:sta ja indopasifisen alueen turvallisuushaasteista](#), jossa se ilmaisi tyytyväisyytensä sitoumuksiin lisätä EU:n ja Intian välistä turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ja korosti, että Intia on keskeinen merellisen turvallisuuden kumppani indopasifisella alueella. Samassa päätöslauselmassa parlamentti pahoitteli sitä, että Intia ei ollut avoimesti tuominut Venäjää sen Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä.

[Euroopan parlamentti hyväksyi heinäkuussa 2022 päätöslauselman EU:n ja Intian tulevasta kauppaja- ja investointiyhteistyöstä](#) ja ilmaisi tyytyväisyytensä sitoumukseen työskennellä kunnianhimoisen, arvoihin perustuvan, tasapainoisen, kattavan ja molempia osapuolia hyödyttävän EU:n ja Intian välisen kauppasopimuksen tekemiseksi.

Intian ja EU:n tiede-, teknologia- ja innovointiyhteistyötä vahvistetaan myös osana Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa (2021–2027). Intian nykyisen koulutuspolitiikan tavoitteena on kehittää enemmän kansainvälisiä kumppanuuksia eurooppalaisten yliopistojen kanssa, jotta ne voivat tehdä yhteistyötä Horisontti-ohjelmien parissa.

EU on ilmaissut solidaarisuutensa Intialle covid-19-terveyskriisin yhteydessä ja antanut pelastuspalvelumekanisminsa puitteissa 100 miljardia euroa sekä toimittanut keskeisiä lääkkeitä ja lääkinnällisiä laitteita.

Yli 900 miljoonalla ihmisellä oli äänioikeus Intian seitsemänvaiheisissa parlamenttivaaleissa, jotka pidettiin toukokuussa 2019. Narendra Modin hindunationalistinen Bharatiya Janata -puolue (BJP) voitti 303 paikkaa Intian parlamentin alahuoneen Lok Sabhan 545 paikasta, mikä oli sille kaikkien aikojen paras tulos. Intian kongressipuolue ja sen liittolaiset hävisivät vaalit. Heinäkuussa 2022 BJP:n ehdokas Droupadi Murmu valittiin Intian presidentiksi välillisillä vaaleilla. Seuraavat parlamenttivaalit on tarkoitus järjestää vuonna 2024. BJP on laajentanut vetovoimaansa perinteisen Pohjois-Intian tukialueensa ulkopuolelle. Se on lisännyt kannatustaan Koillis-Intian osavaltioissa ja saanut paikkoja Länsi-Bengalissa. BJP:n kannatuksen lisääntyminen etelässä historiallisesti heikommilla kannatusalueilla on ollut vähäisempää. Uttar Pradeshissa BJP:n johtama hallitus valittiin uudelleen pienemmällä enemmistöllä.

Intia toteuttaa poliittisia ja taloudellisia uudistuksia, joissa keskitytään hallinnon ajanmukaistamiseen, hyvään hallintoon, korruption torjumiseen poistamalla seteleitä kierrosta ja avoimuusohjelmilla, sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen, talouden

kehittämiseen ”Make in India” ja ”Invest India” -aloitteilla sekä tavara- ja palveluveron käyttöönottoon koko maassa.

Intia on ydinasevaltio, samoin kuin sen naapurit Pakistan ja Kiina, ja sen haasteita ovat turvallisuusongelmat, terrorismi ja aseelliset rajaselkkaukset erityisesti Pakistanin kanssa autonomisessa Jammu ja Kašmirin osavaltiossa ja vähäisemmässä määrin Kiinan kanssa. Elokuussa 2019 Intian hallitus peruutti Jammu ja Kašmirin erityisaseman. Päätös johti väkivaltaisiin mielenosoituksiin ja vaaransi alueen poliittisen vakauden. Intian kastijärjestelmä on maailman vanhimpia yhteiskunnallisen luokkajaon järjestelmiä, ja se herättää huolta kastiin perustuvan syrjinnän jatkumisen vuoksi. Intia on myös etninen ja kielellinen mosaiikki, tilanne monissa osavaltioissa on jännittynyt ja maassa rikotaan ihmisoikeuksia sekä naisten ja lasten oikeuksia.

Intian ihmisoikeuskysymykset ovat edelleen huolenaihe. Parlamentti antoi 29. huhtikuuta 2021 EU:n ja Intian suhteista [suosituksen](#), jossa viitattiin kokoontumisvapauteen vuoden 2020 lopusta lähtien käynnissä olleiden maanviljelijöiden kiihkeiden mielenosoitusten vuoksi.

[Kansainvälisen työjärjestön \(ILO\) mukaan lapsityövoiman käyttö](#) on laajalle levinnyttä Intiassa, vaikka pääministeri Modi on hyväksynyt useita toimenpiteitä, joilla alle 14-vuotiaita lapsia kielletään hoitamasta vaarallisia tehtäviä, ja joissa on ankarat seuraamukset lakia rikkoville työnantajille. Vuonna 2020 Intiassa on arviolta 33 miljoonaa lapsityöntekijää, ja 56 prosenttia työssäkävivistä teini-ikäisistä ei enää ole kouluopetuksen piirissä.

Vuonna 2020 Pohjois-Intiassa sijaitseva Uttar Pradeshin provinssi hyväksyi pakkokäännästyksen ja vilpillisen uskonnollisen kääntymisen torjumiseksi kääntymisen kieltävän lain, jonka nojalla voidaan määrätä vankeusrangaistuksia. Arvostelijat ovat tuominneet sen kovan linjan hinduryhmien salaliittona uskonnollisten vähemmistöjen tukahduttamiseksi. Lain nojalla on jo tehty pidätyksiä.

PAKISTAN

EU:n ja Pakistanin suhteet saivat alkunsa vuonna 1962 ja perustuvat nykyään vuoden 2004 yhteistyösopimukseen. EU tukee merkittävänä kehitysavun ja avun antajana demokratian ja yhteiskuntarakenteiden kehittämistä Pakistanissa.

Pakistan on EU:n yksipuolisten kauppaehtuuskien merkittävä tuensaaja, jolle on myönnetty GSP+-järjestelmän nojalla kauppaehtuuskia, jotka otettiin uudelleen käyttöön vuonna 2014. Osana prosessia parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunta seuraa GSP+-vaatimusten noudattamista. Pakistanin GSP+-asemaa voitaisiin tarkistaa, koska siihen liittyy velvoitteita, kuten ihmisoikeuksien ja uskonnonvapauden takaaminen.

EU on Pakistanin toiseksi tärkein kauppakumppani Kiinan jälkeen. EU:n osuus Pakistanin kokonaiskaupasta oli 14,3 prosenttia vuonna 2020 ja EU:n osuus Pakistanin kokonaisviennistä oli 28 prosenttia. Vuonna 2020 Pakistan oli EU:n 42. suurin kauppakumppani tavarakaupassa, ja sen osuus EU:n kaupasta oli 0,3 prosenttia. Vuonna 2020 kaksisuuntaisen tavarakaupan arvo oli 9,3 miljardia euroa. Pakistanin kauppapase EU:n kanssa oli 1,7 miljardia euroa ylijäämäinen.

EU on merkittävä kehitysavun ja humanitaarisen avun antaja Pakistanille. Kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä kaudella 2014–2020 myönnetyn rahoituksen määrä oli 653 miljoonaa euroa. Covid-19-pandemia on koetellut Pakistania voimakkaasti, ja EU on myöntänyt 150 miljoonaa euroa terveysuhkiin vastaamiseksi.

Pakistania koskevasta [monivuotisesta maaohjelmasta 2021–2027](#) on varattu 265 miljoonaa euroa, joihin kuuluu kolme painopistealaa: vihreä osallistava kasvu, inhimillinen pääoma ja hallinto/oikeusvaltio. Vaikka määrä on pienempi kuin edellisellä kaudella, se on edelleen merkittävä panostus. Rahoitus myönnetään todennäköisesti budjettitukena. EU on tunnustanut haasteet, joita Pakistanilla on yli kolmen miljoonan pakolaisen vastaanottamisessa, ja on valmis harkitsemaan lisätuen antamista muun muassa pakolaisten vapaaehtoiseen kotiuttamiseen Afganistaniin.

[EU:n ja Pakistanin 16. sekakomitea kokoontui 16. kesäkuuta 2021](#). Siinä keskusteltiin EU:n ja Pakistanin vuoden 2019 strategisen toimintasuunnitelman täysimääräisestä ja tehokkaasta täytäntöönpanosta, covid-19-pandemian sosioekonomisista vaikutuksista ja Pakistanin toimista talouden kestäväen elpymisen saavuttamiseksi. Keskusteluja käytiin myös ilmastonmuutoksesta, yhteenliitettävyydestä ja digitalisaatiosta sekä yhteistyöstä koulutuksen, kulttuurin, tieteen ja teknologian alalla. EU antoi arvoa sille, että Pakistan on ottanut vastaan miljoonia afganistanilaisia pakolaisia kahden viime vuosikymmenen aikana. EU varmisti Pakistanille tekevänsä yhteistyötä ja toimivansa jatkuvasti kestäväen ratkaisun löytämiseksi muun muassa auttamalla ja edistämällä afganistanilaisten pakolaisten turvallista ja ihmisarvoista paluuta kotimaahansa.

Parlamentti kehotti 27. huhtikuuta 2021 antamassaan päätöslauselmassa komissiota arvioimaan uudelleen Pakistanin kelpoisuutta GSP+-ohjelmaan ihmisoikeustilanteen heikkenemisen vuoksi. Parlamentti seuraa toimia, joita komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) ovat toteuttaneet painostaakseen pääministeri Shehbaz Sharifin hallitusta puuttumaan ihmisoikeuskysymyksiin, kuten jumalanpilkkalakeihin, joihin sisältyy ankaria tuomioita, myös kuolemanrangaistus. Pakistanin viranomaiset ovat toteuttaneet uudistuksia hyvän hallinnon ja vapauksien parantamiseksi ja tehneet ehdotuksia maan rikosoikeusjärjestelmän lujittamiseksi, ja maaliskuusta 2019 lähtien Pakistanin sotilastuomioistuimilla ei ole enää ollut toimivaltaa siviileihin.

[EU:n ja Pakistanin parlamenttien välinen 13. kokous](#) pidettiin maaliskuussa 2022. Keskusteluissa keskityttiin Pakistanin poliittiseen kehitykseen, Venäjän hyökkäykseen Ukrainaa vastaan, kauppaan, GSP+-järjestelmään ja ihmisoikeuksiin. Parlamenttien välinen kokous piti olennaisen tärkeänä, että molempien osapuolten parlamenttien jäsenet arvioivat edistymistä ja harjoittavat parlamentaarista valvontaa ja ohjausta kahdenvälisissä suhteissa.

[Kesäkuussa 2022 EU:n tarkkailuvaltuuskunta arvioi 27 kansainvälisen yleissopimuksen tosiasiallista täytäntöönpanoa](#). Tämä on pakollinen vaatimus Pakistanille erittäin hyödyllisen GSP+-aseman säilyttämiseksi. Yritykset ovat lisänneet vientiään EU:n markkinoille 65 prosenttia sen jälkeen, kun maa liittyi GSP+-järjestelmään vuonna 2014. Euroopan sisämarkkinat, joilla on yli 440 miljoonaa kuluttajaa, ovat Pakistanin tärkeimmät markkinat. Tarkastuskäynnin tulokset ovat osa seuraavaa GSP-kertomusta, joka on määrä esittää parlamentille ja neuvostolle vuoden 2022 lopussa.

Pakistanin rooli Afganistanin rauhanprosessissa oli ratkaisevan tärkeä, sillä se auttoi saamaan aikaan helmikuussa 2020 tehdyn Yhdysvaltojen ja talebanien välisen sopimuksen, jonka mukaan Yhdysvallat suostui vetämään kaikki Yhdysvaltojen ja Naton joukot pois Afganistanista. Pakistanin geostrateginen merkitys indopasifisella alueella kasvaa, erityisesti Afganistanissa elokuussa 2021 tapahtuneen talebanien valtaannousun jälkeen. Vakaa, demokraattinen ja vauras Pakistan on ratkaisevan tärkeä EU:lle, ja talebanien merkittävänä keskustelukumppanina ja afgaanipakolaisten

tärkeimpänä kohteena maa uudistaa imagoaan kansainvälisesti. Pakistanin poliittinen elämä on jatkuvassa kuohumistilassa. Armeija puuttuu edelleen sisä- ja ulkopoliittikkaan, koska sillä on laajat valtuudet turvallisuutta ja terrorismin torjuntaa koskevissa kysymyksissä. Huhtikuussa 2022 muodostettiin uusi hallitus sen jälkeen, kun maaliskuussa 2022 hyväksyttiin epäluottamuslause, joka johti pääministeri Imran Khanin syrjäyttämiseen. Pakistanin muslimiliigan, Nawazin (PML-N) johtaja, Shahbaz Sharif, maan pitkäaikaisimman entisen pääministerin Nawaz Sharifin veli, valittiin uudeksi pääministeriksi. Seuraavat yleisvaalit pidetään vuoden 2023 puoliväliin mennessä.

Islamabadin ylioikeus asetti syyskuussa 2022 eroavan pääministerin Imran Khanin syytteeseen korruptiosta sen jälkeen, kun tuomarit olivat hylänneet hänen selityksensä. Khan joutuu myös erillisen terrorismintorjuntatuomioistuimen kuultavaksi, koska häntä vastaan nostetut syytteet liittyvät asiaan, jota poliisi pitää Islamabadin poliisipäälikölle ja naispuoliselle tuomarille esitettynä uhkauksena. Khania vastaan on nostettu myös kansankiihotussyytteitä väitetystä kapinaan yllyttämisestä armeijassa. Vallasta syrjäyttämisen jälkeen Khan on arvostellut hallitusta ja maan armeijaa äänekkäästi ja hänellä on edelleen monien pakistaniilaisten äänestäjien tuki.

AFGANISTAN

EU:n ja Afganistanin kumppanuutta ja kehitystä koskeva yhteistyösopimus allekirjoitettiin 18. helmikuuta 2017, ja Euroopan parlamentti hyväksyi sen 13. maaliskuuta 2019. Suhteet EU:hun oli mukautettu sodan aikaiseen ja sodan jälkeiseen tilanteeseen. Euroopan parlamentin merkittävän panoksen ansiosta Afganistan otettiin osittain ja vähitellen mukaan EU:n Keski-Aasian strategiaan. Afganistan on ollut suurin EU:n kehitysrahoituksen saaja Aasiassa, ja se on hyötynyt myös EU:n suotuisimmasta kauppajärjestelmästä, ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelystä (EBA). EU:n rahoitus Afganistanille kaudella 2014–2020 oli 1,4 miljardia euroa. EU lupasi marraskuussa 2020 Genevessä järjestetyssä rauhaa, vaurautta ja omaehtoista kehitystä käsitelleessä Afganistan-konferenssissa antaa Afganistanille 1,2 miljardia euroa pitkäaikaista ja hätäapua vuosina 2021–2025.

Viimeisimmät presidentinvaalit pidettiin syyskuussa 2019. Ashraf Ghani sai eniten ääniä (50,64 prosenttia) ja voitti Abdullah Abdullahin (39,52 prosenttia). Yhdysvallat ja talebanit allekirjoittivat 29. helmikuuta 2020 Dohassa Afganistanin ja Yhdysvaltojen yhteisen rauhanjulkilausuman eli kahdenvälisen [rauhansopimuksen](#). Afganistanin hallitus ei osallistunut sopimuksen tekemiseen. Yhdysvallat ja Nato sitoutuivat joukkojensa asteittaiseen vetäytymiseen ja vankien vapauttamiseen. Yhdysvallat sitoutui myös aloittamaan diplomaattiset toimet muiden YK:n turvallisuusneuvoston jäsenten ja Afganistanin kanssa talebanliikkeen jäsenten poistamiseksi YK:n pakoteluettelosta.

Afganistanin hallituksen ja talebanien rauhanneuvottelut, joilla pyrittiin luomaan olosuhteet kattavan tulitauon ja poliittisen ratkaisun aikaansaamiseksi, aloitettiin Dohassa syyskuussa 2020. Dohassa, Moskovassa ja Istanbulissa järjestettiin vuonna 2021 useita rauhankonferensseja, mutta ne eivät tuottaneet myönteisiä tuloksia. Neuvottelut päättyivät umpikujaan ja tilannetta pahensivat hallituksen sisäiset jakolinjat, covid-19-pandemian vaikutukset ja heikkenevä humanitaarinen tilanne.

Toukokuusta 2021 lähtien talebanit ottivat nopeasti hallintaansa yhä enemmän alueita. Afganistanin turvallisuusjoukkojen vähäinen [vastarinta](#) mahdollisti sen, että

talebanit saivat maan hallintaansa alle neljässä kuukaudessa. Talebanit julistivat valloittaneensa Kabulin 15. elokuuta 2021 joitakin tunteja sen jälkeen, kun presidentti Ghani oli lähtenyt maanpakoon Dubaihin. Talebanit ilmoittivat 7. syyskuuta 2021 muodostaneensa pelkästään miehistä koostuvan väliaikaishallituksen vastoin aiempia lupauksia siitä, että uusi hallitus olisi osallistava. Siitä lähtien talebanliike on syyllistynyt jatkuvasti erityisesti naisiin, tyttöihin ja vähemmistöihin kohdistuviin vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin.

Yhdysvallat ja Nato vetäytyivät Afganistanista lopullisesti 30. elokuuta 2021 odotettua aiemmin noudattaen periaatetta, jonka mukaan operaatiot aloitetaan yhdessä ja lopetetaan yhdessä. Tämä merkitsi vuosien 2001–2021 Afganistanin sodan päättymistä, mutta jätti maahan humanitaarisen kriisin. Afganistanin turvallisuusongelmat lisääntyivät Yhdysvaltojen ja Naton joukkojen vetäytyttyä maasta.

Talebanien yhteydet al-Qaidaan ja niin sanottuun islamilaiseen valtioon ovat epäselvät, ja maa on jakautunut kaupunki- ja maaseutuyhteisöjen kesken. Afganistanin nuori kaupunkiväestö haluaisi elää edelleen suhteellisen avoimessa yhteiskunnassa, johon he ovat tottuneet, eivätkä etniset vähemmistöt (tadžikit, uzbekit ja hazarat) halua olla talebanien vallan alla.

Talebanien valtaannousun jälkeen EU oli syvästi huolissaan afganistanilaiseen turvallisuushenkilöstöön ja EU:n suurlähetystöissä työskenteleviin henkilöihin kohdistetuista kostotoimista ja perusti kriisiyksikön, jossa on yli 100 henkilöstön jäsentä. Elokuussa 2021 kriisiyksikkö tuki yli 17 500 ihmisen evakuointia Kabulista. Heistä 4 100 oli EU:n kansalaisia ja 13 400 Afganistanin kansalaisia. EU:n edustusto pystyi evakuoimaan koko henkilöstönsä.

Afganistan on yksi eniten apua tarvitsevista maista, ja meneillään olevan humanitaarisen katastrofin vuoksi puolet sen väestöstä ei pysty täyttämään perustarpeitaan ja jää ilman elintarvikkeita, vettä ja lääkkeitä. Humanitaarinen tilanne on huonontunut, sillä maassa on yli kolme miljoonaa maan sisäisesti siirtymään joutunutta henkilöä ja Pakistanissa ja Iranissa on yli kaksi miljoonaa pakolaista ja turvapaikanhakijaa. Genevessä 13. syyskuuta 2021 pidetyssä YK:n Afganistan-konferenssissa luvattiin 1,2 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, joista EU ja sen jäsenvaltiot lupasivat 677 miljoonaa dollaria. Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ilmoitti 12. lokakuuta 2021 pidetyssä G20-huippukokouksessa miljardin euron Afganistan-tukipaketista. Tilanne on edelleen dramaattinen, ja sitä ovat pahentaneet viimeaikaiset maanjäristykset ja tulvat vuonna 2022, joiden jälkeen Euroopan komissio myönsi miljoona euroa humanitaarista rahoitusta kiireellisimpiin tarpeisiin vastaamiseksi. EU on yhteydessä talebaneihin käytännön asioissa, kuten evakuoinneissa ja humanitaarisissa operaatioissa, ja koordinoi yhteyksiään EUH:n hallinnoiman Kabulin-edustuston kautta.

EU on syvästi huolissaan islamilaisen emiirikunnan palauttamisesta ja sen radikaalista šaria-oikeusjärjestelmästä. Se herättää vakavia kysymyksiä EU:n tulevasta yhteistyöstä Afganistanin kanssa, joka riippuu siitä, miten viimeisten 20 vuoden saavutukset voidaan säilyttää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kansainvälisen terrorismin ja muuttoliikkeen mahdolliseen lisääntymiseen ja laittoman huumausainekaupan kasvuun.

EU:n ulkoasiainministerit sopivat 3. syyskuuta 2021, että EU ei tunnusta talebanhallintoa mutta on kanssakäymisissä sen kanssa. Yhteistyön aste riippuu

Afganistanin uuden hallituksen toiminnasta, sen sitoutumisesta siihen, että Afganistanista ei tule tukikohtaa terrorismille, sekä ihmisoikeuksien, erityisesti naisten oikeuksien, oikeusvaltion ja tiedotusvälineiden vapauden kunnioittamisesta. Yhteistyö riippuu myös osallistavan siirtymäkauden hallituksen perustamisesta, humanitaarisen avun työntekijöiden vapaasta pääsystä maahan ja talebanien sitoumuksesta antaa ulkomaalaisten ja afganistanilaisten poistua maasta.

Sen jälkeen, kun talebanliike otti vallan haltuunsa, vuoden 2021 lopussa ja vuonna 2022 otettiin uudelleen käyttöön joukko naisia koskevia rajoituksia Afganistanissa. Vaatteita koskevia säännöksiä on pantu täytäntöön, ja on annettu lakeja, joilla kielletään naisten pääsy julkisille alueille ilman miespuolista holhoojaa. Vaikka jotkin julkiset yliopistot avattiin uudelleen sekä miehille että naisille helmikuussa 2022 ja koulut avattiin uudelleen uutta lukuvuotta varten maaliskuussa 2022, talebanit peruuttivat aiemman lupauksensa antaa tyttöjen käydä toisen asteen koulua. Tämä on koskettanut arviolta 1,1 miljoonaa oppilasta. Maailmanpankin mukaan naisten osallistuminen työvoimaan on kasvanut 15 prosentista 22 prosenttiin viime vuosikymmenen aikana. Se on kuitenkin vähentynyt vallankaappauksen jälkeen, kun talebanit ovat lisänneet rajoituksia naisten liikkumiselle kodin ulkopuolella palattuaan valtaan.

Parlamentti on tukenut osallistavia Afganistanin sisäisiä neuvotteluja ennakoedellytyksenä neljä vuosikymmentä kestäneen tappamisen ja tuhon lopettamiselle ja vaatii kaikkien poliittisten ryhmien ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista. Parlamentti on syksystä 2020 lähtien toistuvasti tuominnut väkivaltaisuuksia. Se ilmaisi [kesäkuussa 2021 Afganistanin tilanteesta antamassaan päätöslauselmassa](#) huolensa joukkojen vetäytymisen seurauksista ja kehotti hyväksymään kattavan strategian EU:n tulevasta yhteistyöstä Afganistanin kanssa. Euroopan parlamentin suhteista Afganistaniin vastaava valtuuskunta (D-AF) piti heinäkuussa 2021 kuukautta ennen talebanien valtaannousua kuudennen EU:n ja Afganistanin parlamenttien välisen kokouksen Afganistanin kansalliskokouksen edustajien kanssa. Kokoukseen sisältyi kaksi paneelikeskustelua, joista toinen käsitteli rauhanprosessia ja tilannetta Afganistanissa ulkomaisten joukkojen vetäytymisen jälkeen ja toinen naisten roolia rauhanprosessissa ja tulevaa kanssakäymistä EU:n kanssa.

[Parlamentti antoi syyskuussa 2021 päätöslauselman Afganistanin tilanteesta](#) ja piti valitettavana, että talebanliike valtasi Afganistanin väkivaltaisesti. Parlamentti ilmaisi syvän huolensa tulevaisuudesta ja hyväksyi EU:n päätöksen olla tunnustamatta talebanhallitusta. Se totesi myös, että operatiivista kanssakäymistä talebanhallituksen kanssa tarvitaan logistisissa, operatiivisissa ja humanitaarisissa kysymyksissä, ja kehotti helpottamaan EU:n kansalaisten ja vaarassa olevien afganistanilaisten evakuointia jatkossa ja tehostamaan edelleen humanitaarista apua. Parlamentti, erityisesti suhteista Afganistaniin vastaava valtuuskunta, on ilmaissut huolensa humanitaarisesta, taloudellisesta ja pakolaiskriisistä, joka edellyttää humanitaarisia käytäviä ja strategista lähestymistapaa koko alueelle, mukaan lukien Pakistan, Iran ja Keski-Aasia.

Parlamentti järjesti helmikuussa 2022 useita tapahtumia osana korkean tason afgaaninaisten päivät -konferenssia. Afganistanilaisten naisjohtajien foorumi käynnistettiin 10. maaliskuuta 2022 virtuaalisella tapaamisella, johon osallistui lähes 50 afganistanilaista naisjohtajaa Afganistanista ja muualta maailmasta.

EU on antanut naisten oikeuksien puolesta useita julkilausumia, kuten komission varapuheenjohtajan/unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Josep Borrellin maaliskuussa 2022 antama julkilausuma, jossa kehoitettiin avaamaan työille välittömästi uudelleen ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulut. Tämä kehoitus toistettiin G7-maiden ulkoministerien julkilausumassa. [Huhtikuussa 2022 parlamentti hyväksyi päätöslauselman, jossa esitettiin tilannekatsaus Bolognan prosessista](#). Se tuomitsi talebanien päätöksen jatkaa tyttöjen koulunkäyntikieltoa seitsemännestä vuodesta alkaen ja pahoitteli talebanien sitkeitä pyrkimyksiä poistaa naiset julkisesta elämästä ja kumota heidän perusoikeutensa, kuten koulutuksen, työn, liikkumisvapauden ja terveydenhuollon.

EU on yhä tekemisissä talebanien kanssa, mitä korostetaan [EUH:n elokuussa 2022 antamassa julkilausumassa](#) tilanteesta vuosi talebanien valtaannousun jälkeen, jossa korostetaan EU:n sitoutumista Afganistanin kansaa kohtaan.

BANGLADESH

EU:n ja Bangladeshin suhteet saivat alkunsa vuonna 1973. Vuonna 2001 tehdyn yhteistyösopimuksen keskeiset alat ovat kauppa, talouden kehittäminen, ihmisoikeudet, hyvä hallinto ja ympäristö. Vähiten kehittyneenä maana (LDC) Bangladesh hyötyy ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelystä (EBA), joka on EU:n GSP-järjestelmän suotuisin kauppajärjestelmä. Bangladeshin odotetaan poistuvan vähiten kehittyneen maan asemasta vuoteen 2026 mennessä. Siirtymäkauden jälkeen maalla ei enää olisi pääsyä EBA-järjestelmään.

EU on sitoutunut myöntämään tukea enintään 690 miljoonaa euroa Bangladeshin suunta-antavasta monivuotisesta ohjelmasta 2014–2020. Se on korostanut, että Bangladeshin on toteutettava poliittisia uudistuksia parantaakseen liiketoimintaympäristöään ja houkutellessaan lisää kauppaa ja investointeja. EU käynnisti heinäkuussa 2019 Bangladeshissa kaksi ohjelmaa, jotka koskevat julkista varainhoitoa ja kansallisia sosiaaliturvauudistuksia. Osana covid-19-pandemian yhteydessä toteutettavia Team Europe -toimia EU myönsi 113 miljoonaa euroa Bangladeshin vientiin suuntautuneen vaatetus- ja nahkateollisuuden työntekijöiden toimeentulon suojelemiseen. EU:n ohjelmasuunnittelu vuosiksi 2021–2027 on mukautettu kahdeksanteen viisivuotissuunnitelmaan, joka kattaa vuodet 2020–2025.

Bangladesh on parlamentaarinen demokratia, jossa valta vaihtuu kahden puolueen, Awami-liiton (AL) ja Bangladeshin nationalistipuolueen, välillä. AL voitti joulukuussa 2018 pidetyt vaalit. Bangladesh on yksi harvoista maista, jotka ovat saavuttaneet vuosittuhammen kehitystavoitteet. Työntekijöiden oikeudet ja työolot ovat kuitenkin edelleen vakava ongelma erityisesti Dhakan ympärillä sijaitsevalla vaatetehtäsalueella. Covid-19-pandemiolla on ollut huomattava vaikutus taloudelliseen ja poliittiseen vakauteen. AL sai vaaleissa kolmannen peräkkäisen toimikauden, joka päättyy vuonna 2023. Bangladeshin bruttokansantuotteen (BKT) odotetaan supistuvan vuonna 2022 Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttaman kriisin, raaka-aineiden hintojen nousun ja inflaation vuoksi. Maa on sen vuoksi pyytänyt rahoitustukea Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF). Bangladeshin vaatetusalan vienti on moninkertaistunut viime vuosina. Tehtaissa ja muilla työpaikoilla sattuneet onnettomuudet ja tulipalot ovat yleisiä Bangladeshissa, ja niissä on kuollut peräti 1 310 työntekijää ja loukkaantunut 3 883 viime vuosikymmenen aikana.

Elokuusta 2017 lähtien yli 800 000 rohingya-pakolaista on paennut Myanmarin vainoja Bangladeshiin. EU on seurannut tiiviisti rohingya-pakolaiskriisiä ja maksanut yli puolet lokakuussa 2017 pidetyn YK:n avunantajien konferenssin jälkeen kerätyistä 280 miljoonasta eurosta. EU myönsi alun perin yli 150 miljoonaa euroa humanitaariseen apuun ja sen jälkeen 41 miljoonaa euroa vuonna 2018, 35 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 31 miljoonaa euroa vuonna 2020 pääasiassa rohingya-pakolaisten tukemiseksi Cox's Bazarissa. EU ilmoitti 23. helmikuuta 2021 myöntävänsä [39 miljoonan euron suuruisen humanitaarisen lisäavun](#) Bangladeshille ja Myanmarille. Varoilla on tarkoitus vastata konflikteista kärsivien ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden yhteisöjen, erityisesti rohingya-väestön, tarpeisiin, sillä niiden tilanne on pahentunut covid-19-pandemian aikana. Myanmarin tapahtumien valossa vaikuttaa epätodennäköiseltä, että rohingya-pakolaiset olisivat halukkaita palaamaan omasta aloitteestaan. Rohingya-kriisi on tärkeä kotimainen kysymys ennen Bangladeshin vuoden 2023 vaaleja. Bangladeshin hallitus pyrkii kotiuttamaan rohingyat, mutta Myanmarin olosuhteet haittaavat edelleen heidän paluutaan.

SRI LANKA

EU:n ja Sri Lankan väliset suhteet alkoivat vuoden 1975 yhteistyösopimuksesta, joka päivitettiin vuonna 1995 yhteistyösopimukseksi kumppanuudesta ja kehityksestä. Sri Lankalle myönnettiin toukokuussa 2017 vientilupa EU:hun unionin GSP+-järjestelmän puitteissa kannustimena poliittisille uudistuksille ja ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristönsuojelua ja hyvää hallintoa koskevien kansainvälisten yleissopimusten noudattamiselle.

Parlamentti seuraa tiiviisti, miten Sri Lanka edistyy GSP+-kriteerien tuloksekkaassa noudattamisessa. Parlamentti pitää siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä ja kansallista sovintoa perusedellytyksinä sille, että Sri Lanka voi hyötyä GSP+-järjestelmästä, mutta kummankin edellytyksen tulevaisuudennäkymät ovat heikentyneet merkittävästi.

EU:n Sri Lankalle myöntämän kehitysavun määrä oli viime vuosikymmenellä 760 miljoonaa euroa. EU on Sri Lankan toiseksi suurin kauppakumppani Kiinan jälkeen ja sen toiseksi tärkein vientikohde. Kahdensuuntaisen tavarakaupan arvo oli noin 3 miljardia euroa vuonna 2020 ja kauppataase oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen Sri Lankan eduksi.

EU ja Sri Lanka järjestivät [sekakomitean 24. kokouksen helmikuussa 2022](#) Brysselissä. Sri Lanka antoi tilannekatsauksen sovittelun edistymisestä ja riippumattomista instituutioistaan, erityisesti kateissa olevien henkilöiden toimistosta, korvaustoimistosta, kansallisen yhtenäisyyden ja sovinnon virastosta ja Sri Lankan ihmisoikeuskomissiosta. EU kannusti voimakkaasti Sri Lankaa jatkamaan yhteistyötä ihmisoikeusneuvoston ja sen mekanismien kanssa. Sekakomitea arvioi tammikuussa 2022 pidetyn kauppaa ja taloudellista yhteistyötä käsittelevän työryhmän päätelmiä. Sri Lanka piti arvossa GSP+-järjestelmän huomattavaa panosta maan kestävään kehitykseen. Osapuolet tarkastelivat, miten Sri Lanka noudattaa GSP+-järjestelmän piiriin kuuluvia ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristönsuojelua ja hyvää hallintotapaa koskevia 27 kansainvälistä yleissopimusta. Sekakomitea keskusteli myös kehitysyhteistyön työryhmän päätelmistä. Työryhmä kokoontui 2. helmikuuta 2022 keskustelemaan EU:n monivuotisen maaohjelman 2021–2027 painopisteistä.

Sri Lankassa käytiin vuosina 1983–2009 sisällissota singaleesijohtoisen hallituksen ja Tamil Eelamin vapautuksen tiikerit -sissijärjestön välillä. Gotabaya Rajapaksa voitti presidentinvaalit marraskuussa 2019 ja nimitti uudeksi pääministeriksi veljensä, entisen presidentin Mahinda Rajapaksan. Presidentin puolue Sri Lankan kansan vapauden allianssi sai murskavoiton elokuussa 2020 pidetyissä parlamenttivaaleissa. Mahinda Rajapaksa vannoi virkavalan veljelleen Gotabaya Rajapaksalle. Syyskuussa 2020 annettiin kiistanalainen 20. muutoslaki, jolla vahvistettiin presidentin toimeenpanovaltaa ja heikennettiin pääministerin ja parlamentin asemaa.

Vakavin talouskriisi, josta maa on koskaan kärsinyt, johti massiivisiin mielenosoituksiin vuonna 2022. Raaka-aineiden korkeat hinnat sekä pula perushyödykkeistä ja energiasta aiheuttivat ennennäkemättömiä mellakoita. Mielenosoitukset alkoivat huhtikuussa 2022, jolloin sadat tuhannet ihmiset osallistuivat pääosin rauhanomaisiin mielenosoituksiin, joissa vaadittiin presidentti Rajapaksan eroa. Heinäkuussa 2022 tuhannet ihmiset rynnäköivät hänen viralliseen asuntoonsa, minkä jälkeen presidentti pakeni sotilaslentokoneella ensin Malediiville ja sen jälkeen Singaporeen. Presidentti Gotabaya Rajapaksa ja pääministeri Mahinda Rajapaksa erosivat.

Ranil Wickremesinghe valittiin uudeksi presidentiksi 20. heinäkuuta 2022. Hän nimitti Dinesh Gunawardenan uudeksi pääministerikseen 22. heinäkuuta 2022. Sen jälkeen, kun Wickremesinghestä tuli presidentti, ihmisoikeusryhmät ovat syyttäneet hallitusta mielenosoittajien vaientamisesta. Poliisi on viime viikkoina pidättänyt kymmeniä mielenosoittajia, ja useimmat on sen jälkeen vapautettu takuita vastaan.

Sri Lanka ei ole pystynyt hoitamaan velkaansa ensimmäistä kertaa historiassaan ja sopi IMF:n kanssa uudesta ohjelmasta, jolla tuetaan makrotalouden vakautta ja velkakestävyyttä. Entinen presidentti Gotabaya Rajapaksa palasi maahan. Srilankalaiset syyttävät hallitustaan saaren historian pahimmasta talouskriisistä. Valuuttavarantojen romahtaminen johti vakavaan elintarvike- ja polttoainepulaan. Sri Lankan hallitus pääsi syyskuussa 2022 IMF:n kanssa alustavaan sopimukseen 2,9 miljardin Yhdysvaltain dollarin lainasta. Se riippuisi monista ehdoista, kuten verouudistuksista ja Sri Lankan 51 miljardin Yhdysvaltain dollarin velan uudelleenjärjestelystä sen velkojien kanssa. Hallituksella on myös haasteita vakuuttaa ihmisiä julkisen sektorin keskeisten palvelujen yksityistämisestä osana pyrkimyksiään lisätä tuloja.

NEPAL

EU:n ja Nepalin suhteet alkoivat vuonna 1973 ja perustuvat vuoden 1996 yhteistyösopimukseen. Lähes neljännes Nepalin väestöstä elää alle kahdella Yhdysvaltain dollarilla päivässä, ja 25 prosenttia maan talousarviosta rahoitetaan ulkoisella avulla. EU on yksi suurimmista Nepalin kehitysavun antajista, ja se kolminkertaisti kehitysapunsa 360 miljoonaan euroon kaudeksi 2014–2020. EU on myös muistuttanut, että Nepalin pitäisi hyödyntää enemmän EU:n ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelyllä myönnettyjä kauppaetuuksia.

[EU-Nepal-sekakomitea kokoontui viimeksi marraskuussa 2021](#). Tässä kokouksessa sen kehitysyhteistyön alakomitea keskusteli Nepalin ja EU:n jatkuvasta yhteistyöstä. EU tukee Nepalia yhdessä [Nepalin kansallisen kehityssuunnitelman \(NDP\) 2019–2024](#) kanssa uudessa monivuotisessa maaohjelmassa 2021–2027, jossa esitetään kolme ensisijaista yhteistyöalaa: osallistava vihreä kasvu, inhimillisen pääoman kehittäminen

ja hyvä hallintotapa. Nämä painopistealat ovat myös linjassa EU:n globaalien strategioiden, kuten [indopasifisen alueen yhteistyöstrategian](#), [maailmanlaajuisen elvytysaloitteen](#) ja [sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä ulkoisissa toimissa koskevan toimintasuunnitelman 2021–2025 \(GAP III\)](#) kanssa. Vuosiksi 2021–2024 on osoitettu yhteensä 209 miljoonaa euroa.

EU valmisteli huhtikuussa 2020 Nepalille 75 miljoonan euron tukipaketin, jonka tarkoituksena on lieventää covid-19:n vaikutuksia ja edistää Nepalín taloutta ja työvoiman kysyntää ja siten tukea henkilökohtaista tulonhankintaa maassa, jolle on ominaista ylempien ja alempien kastien sekä madhesien kaltaisten syrjäytyneiden yhteisöjen välinen huomattava eriarvoisuus.

Nepalissa järjestettiin kansalliskokouksen vaalit 23. tammikuuta 2020. Hallitseva Nepalín kommunistinen puolue sai 16 paikkaa ja Rastriya Janata -puolue (RJP-N) kaksi paikkaa. Nepal on kärsinyt poliittisesta epävakaudesta joulukuusta 2020 lähtien, jolloin presidentti hajotti pääministerin suosituksesta parlamentin ennen aikaisten vaalien järjestämiseksi. Korkein oikeus palautti parlamentin vallan helmikuussa 2021, mutta hallitus hävisi sitä vastaan esitetyn epäluottamuslauseen toukokuussa 2021. Poliittinen kuohunta jatkui ja poliittisen epävakaan kausi jatkui vuonna 2022, jolloin parlamentti hajotettiin ja korkein oikeus palautti sen taas. Yleisvaalit oli suunniteltu pidettäväksi 20. marraskuuta 2022.

Öljyn ja raaka-aineiden maailmanlaajuisesti korkeat hinnat vuonna 2022 ovat vaikuttaneet Nepalín kuluttajahintoihin ja vaarantaneet poliittisen vakauden, sillä tilanne voi johtaa levottomuksiin ja mielenosoituksiin, mukaan lukien vaatimukset hindu-monarkian palauttamisesta. Tätä on vaatinut Hindu Prajatantra -puolue, joka saattaa parantaa vaalinäkymiään marraskuun 2022 yleisvaaleissa. Nepalín sekavaalitapa, jossa yhdistetään yksinkertaisen äänenenemmistön järjestelmä ja suhteellinen vaalitapa, vaikeuttaa enemmistön varmistamista. Näin ollen poliittisten puolueiden on todennäköisesti muodostettava liittouma, johon liittyy vallanjakosopimuksia, kuten Nepalissa on tapana.

Kiina ja Intia kilpailevat vaikutusvallasta maassa. Suurimpina haasteina on löytää rauhanomainen ratkaisu poliittiseen umpikujaan uudistamalla perustuslakia, jota on muutettava kastittomien ja etnisten vähemmistöjen, erityisesti Terain alueen madhesien, etujen huomioon ottamiseksi, ja ulkomailla siirtolaisina olevien Nepalín kansalaisten oikeuksien takaaminen.

Hallitus ei onnistunut toteuttamaan siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä sisällissodan aikana tapahtuneiden ihmisoikeusloukkausten uhreille. Korkein oikeus suositteli huhtikuussa 2020 Nepalín totuus- ja sovintokomission toimeksiannon muuttamista rankaisemattomuuden estämiseksi. Vuonna 2014 annetulla säädöksellä perustettu [totuus- ja sovintokomissio](#) on tähän mennessä epäonnistunut, joten rankaisemattomuuden ilmapiiri jatkuu. Armahduksia on myönnetty kidutuksen ja seksuaalisen väkivallan ja pahoinpitelyn kaltaisista rikoksista. Hallitus perusti vuonna 2014 myös [tahdonvastaisten katoamisten komission](#), jonka tavoitteena on tutkia ihmisten tahdonvastaisten katoamisia aseellisen selkkauksen aikana ja tiedottaa yleisölle siitä, mitä tapahtui, rauhansopimuksen hengessä. Korkein oikeus määräsi helmikuussa 2015 lain muutettavaksi, mutta hallitus esitti vetoituksen tämän päätöksen kumoamiseksi. Korkein oikeus hylkäsi tämän vetoituksen 26. huhtikuuta 2020 ja vahvisti näin oikeudenmukaisen siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen merkityksen. Ihmisoikeusjärjestöt suhtautuivat myönteisesti Nepalín korkeimman

oikeuden huhtikuussa 2020 tekemään päätökseen tarpeesta muuttaa siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä koskevaa lakia. [Hallitus esitti heinäkuussa 2022 lakiesityksen voimassa olevien lakien muuttamisesta](#), mutta Amnesty International ja Human Rights Watch eivät usko, että ehdotettu lakiesitys olisi korkeimman oikeuden päätöksen mukainen ja tekisi edelleen rikoksentehtäjien syytteen asettamisen vaikeaksi tai mahdottomaksi.

Suhteista Etelä-Aasiaan vastaava parlamentin valtuuskunta vieraili Bhutanissa syyskuussa 2022 arvioidakseen Nepalin suhteita EU:hun, joka on tärkein kehitysyhteistyön avunantaja. Koska Nepal saattaa nousta vähiten kehittyneen maan luokasta vuoteen 2026 mennessä, parlamentti on tyytyväinen siihen, että Nepal on jo ratifioinut useimmat 27 keskeisestä yleissopimuksesta, joita GSP+-järjestelmän soveltaminen edellyttää.

BHUTAN

Vuosisatoja maailmasta eristyksissä ollut Bhutan on sopeutumassa globalisaatioon ja vahvistaa talouttaan sekä pyrkii samalla säilyttämään vanhat perinteensä. Maa siirtyi rauhanomaisesti parlamentaariseen demokratiaan noudattaen vuonna 2008 hyväksytyä perustuslakia, joka takaa vallanjaon perustuslaillisen monarkian puitteissa. EU tukee Bhutanin täyttä autonomiaa sen vahvoista naapureista – Intiasta ja Kiinasta – ja on vakuuttunut siitä, että maan pitäisi pystyä muotoilemaan oma turvallisuus- ja ulkopoliittikkansa, kun otetaan huomioon Bhutanin maantieteellisestä sijainnista aiheutuvat suvereniteetin menettämistä koskevat jatkuvat huolenaiheet.

Bhutanille myönnettiin EU:n monivuotisesta ohjelmasta 2014–2020 tukea 49,3 miljoonaa euroa. EU on ollut näkyvästi läsnä Bhutanissa vuodesta 1982 lähtien, työskennellyt köyhyyden vähentämiseksi, edistänyt demokratiaa ja hyvää hallintoa sekä tukenut kestävästä maataloudesta ja uusiutuvia energialähteitä. Uusi EU:n ja Bhutanin välistä kauppaa tukeva hanke, jonka tarkoituksena on edistää arvon lisäämistä, markkinayhteyksiä sekä kaupan ja investointien sääntelykehystä, käynnistettiin 24. toukokuuta 2018.

Vuosiksi 2017–2022 on varattu noin 21,5 miljoonaa euroa kestävästä maatalouden ja metsätalouden tukemiseen ja ilmastonmuutokseen. Lisäksi EU myönsi vuonna 2020 covid-19-pandemian aikana syntyneisiin tarpeisiin 4,5 miljoonaa euroa lisätukea.

Nykyinen vuosien 2021–2027 monivuotinen maaohjelma tukee edelleen Bhutania, ja se on linjassa vuosien 2018–2023 12. viisivuotissuunnitelman kanssa, ja siinä keskitytään kolmeen painopisteeseen: ilmastonmuutos ja vihreä kasvu häiriönsietokykyisen Bhutanin hyväksi; hyvä hallintotapa osallistavaa sosioekonomista kehitystä varten sekä digitaalinen siirtymä koulutuksen ja julkisten palvelujen muutoksen edistäjänä. Alkukaudelle 2021–2024 on osoitettu yhteensä 31 miljoonaa euroa.

[EU ja Bhutan järjestivät kymmenennen virallisen kuulemisensa Brysselissä helmikuussa 2022](#) ja tarkastelivat käynnissä olevaa yhteistyötään. Bhutan esitteli keskeiset toimet, joita se toteutti varmistaakseen sujuvan ja onnistuneen siirtymisen pois vähiten kehittyneiden maiden ryhmästä (LDC), joka on tarkoitus toteuttaa vuonna 2023. EU ja Bhutan ilmaisivat tyytyväisyytensä Bhutanin ja Euroopan investointipankin (EIP) välisen puitesopimuksen ratifiointiin, mikä pohjustaa EIP:n edullisin ehdoin myöntämää rahoitusta Bhutanissa toteutettaviin kehityshankkeisiin. EU toisti tukevansa Bhutanin kehityssuunnitelmia ja tarjoutui myöntämään Bhutanille

laajemman etuuskohteluun perustuvan pääsyn EU:n markkinoille GSP+-järjestelmän mukaisesti, kun Bhutan täyttää tarvittavat edellytykset. EU esitteli joulukuussa 2021 käynnistetyn uuden Global Gateway -suunnitelman, joka koskee suuria investointeja infrastruktuurin kehittämiseen eri puolilla maailmaa ja jolla päivitetään EU:n ja Aasian yhteyksiä koskevaa vuoden 2018 strategiaa. Se kattaa koko maailman, ja siinä asetetaan tavoitteeksi 300 miljardin euron investoinnit vuoteen 2027 mennessä. EU kiitti Himalajalla sijaitsevaa maata sen toimista kestävän, vähähiilisen ja ilmastonmuutoksen kestävän kehityksen varmistamiseksi. EU pani myös merkille, että Bhutan on toteuttanut merkittäviä toimia lasten ja naisten oikeuksien suojelemiseksi ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi Bhutanin parlamentti dekriminalisoi homoseksuaalisuuden joulukuussa 2020.

Bhutan on uusi demokratia, jota johtaa kuninkaallinen perhe ja jossa demokraattinen prosessi kaipaa lujittamista. Bhutanin eristyneisyys ja haavoittuvuuden tunne ovat auttaneet muodostamaan oman kansallisen identiteetin, joka perustuu sen uskonnon, ympäristön ja kulttuurin säilyttämiseen. Maan kulttuurin suojelua pidetään olennaisen tärkeänä. Bhutanin kulttuuriperintö ilmaistaan bruttokansanonnellisuutena maan buddhalaisen henkisen kulttuurin mukaisesti. Bruttokansanonnellisuus edistää rauhan, väkivallattomuuden, myötätunnon ja suvaitsevaisuuden arvoja. Vuoden 2008 perustuslakiin kirjattu bruttokansanonnellisuus on kehitysfilosofia, joka käyttää indeksiä, jolla mitataan maan talouskehityksen tasoa yhdessä väestön hyvinvoinnin ja onnellisuuden tason kanssa. [Bruttokansanonnellisuus tunnustettiin YK:n päätöslauselmassa vuonna 2011](#), ja se koostuu useista aloista: henkinen hyvinvointi, elintaso, hyvä hallintotapa, terveys, koulutus, yhteisöjen elinvoimaisuus, kulttuurinen monimuotoisuus, ajankäyttö, ekologinen monimuotoisuus ja selviytymiskyky. Parlamentti tukee Bhutanin ympäristöpolitiikkaa, jolla pyritään säilyttämään maan biodiversiteetti, joka on erittäin altis ilmastonmuutokselle, ja estämään kaikenlainen ekologisen tilan heikkeneminen bruttokansanonnellisuuden käsitteen mukaisesti.

Suhteista Etelä-Aasiaan vastaava parlamentin valtuuskunta vieraili Bhutanissa syyskuussa 2022 arvioidakseen sosioekonomista kehitystä maassa, joka siirtyy pois vähiten kehittyneen maan asemasta joulukuuhun 2023 mennessä. Tämä tarkoittaa, että Bhutan ei voi enää hyötyä EU:n EBA-järjestelmästä. Bhutan harkitsee GSP +-menettelyyn hakemista, mutta vaikuttaa epätodennäköiseltä, että Bhutan voisi allekirjoittaa ja ratifioida kaikki vaaditut 27 keskeistä kansainvälistä yleissopimusta ajoissa.

MALEDIIVIT

Vaikka virallista yhteistyösopimusta Malediivien kanssa ei edelleenkään ole, EU tarjoaa yhteistyötukea maaseutuyhteisöille, matkailuun ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. EU:n ulkoasiainneuvosto hyväksyi heinäkuussa 2018 puitteet kohdennetuille rajoitettaville toimenpiteille, jotka koskevat oikeusvaltion horjuttamisesta tai osallistavan poliittisen ratkaisun estämisestä sekä vakavista ihmisoikeusloukkauksista vastuussa olevia Malediiveilla. EU:n neuvosto päätti huhtikuussa 2021 käynnistää neuvottelut EU:n ja Malediivien välisestä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, mikä on tärkeä virstanpylväs kahdenvälisissä suhteissa Malediivien kanssa. Brysselissä pidettiin syyskuussa 2021 toinen EU:n ja Malediivien korkeiden virkamiesten kokous, jossa vahvistettiin suhteita, mukaan lukien yhteistyö indopasifisella alueella.

Malediivit on erittäin altis ilmastonmuutokselle, ja merenpinnan nousu ja rannikoiden eroosio aiheuttavat vakavan uhan maan elinkelpoisuudelle. Malediivien parlamentti aikoo laatia ensimmäisen ilmastolakinsa, jossa asetetaan rajat pilaantumiselle, ja hyväksyä toimenpiteitä ympäristön suojelemiseksi ja kunnostamiseksi. Tiedot 20 viime vuoden ajalta osoittavat, että merenpinta on noussut lähes neljä millimetriä vuodessa pääkaupunki Maléssa, ja merenpinnan ennustetaan nousevan noin 40–50 senttimetriä vuoteen 2100 mennessä. Tämä tarkoittaa rantojen eroosiota, tulvia, pohjaveden suolapitoisuuden kasvua ja ennakoimattomia sääolosuhteita, jotka aiheuttavat jo nyt tulvia ja kuivuutta. Kun otetaan huomioon, että 80 prosenttia malediivilaisista elää 100 metrin etäisyydellä merestä, näiden muutosten fyysinen vaikutus uhkaa maan olemassaoloa.

Maa kärsii myös korkeasta nuorisotyöttömyydestä, jengiväkivallasta ja huumeongelmasta. Poliittiset ja yhteiskunnalliset levottomuudet ovat lisääntyneet siitä lähtien, kun oppositiojohtaja Mohamed Solih kukisti entisen presidentin Abdulla Yameen Abdul Gayoomin syyskuussa 2018. Malediiveilla järjestettiin parlamenttivaalit huhtikuussa 2019. Mohamed Solihin Malediivien demokraattinen puolue sai murskavoiton voittamalla 65 paikkaa parlamentin (Majlis) yhteensä 87:stä paikasta. Toukokuussa 2021 entinen presidentti Mohammed Nasheed, joka on presidentti Solihin läheinen ystävä ja parlamentin puhemies, haavoittui vakavasti pommi-iskussa. Parlamentti on tukenut Malediivien demokratian lujittamisprosessia. Presidentti Ibrahim Mohamed Solih asettuu ehdolle vuonna 2023 listalta, jossa on kaksi hallitsevan Malediivien demokraattisen puolueen erillistä ryhmittymää. Hallituksen toimissa keskitytään tällä hetkellä talouden ja erityisesti matkailualan vahvistamiseen sekä suhteiden parantamiseen Intian kanssa infrastruktuurissa ja taloudellisessa tuessa.

Malediivit menetti vuonna 2011 LDC-aseman, ja se määriteltiin ylemmän keskitulotason maaksi vuonna 2013. Talous perustuu pääasiassa matkailuun ja kalastukseen. EU on Malediivien neljänneksi suurin kauppakumppani, ja sen osuus maan koko tavarakaupasta oli noin 10 prosenttia vuonna 2019.

Covid-19-pandemia on vaikuttanut vakavasti Malediivien talouteen, sillä matkailun osuus maan BKT:stä on 70 prosenttia. EU asetti huhtikuussa 2020 käyttöön 3 miljoonaa euroa sellaisten toimenpiteiden tukemiseksi, joilla lievennetään covid-19:n vakavia vaikutuksia matkailuun. EIP ilmoitti 20 miljoonan euron lainasta, jolla tuetaan elpymistoimia.

Elokuussa 2021 EU sopi 2 miljoonan euron maksuttoman tuen myöntämisestä Malediivien majoitus- ja sukellusalan kehittämiseen EU Support for a Resilient Recovery of SME (small and medium-sized enterprise) Tourism Industry in the Maldives -hankkeella. Tällä tuella autetaan Malediivien matkailualan pieniä ja keskisuuria yrityksiä kehittämään selviytymiskykyistä taloutta covid-19-pandemiasta aiheutuneiden takaiskujen jälkeen.

[Jorge Soutullo / Stefania Gazzina / Walter Masur / Cristina Stanculescu](#)
10/2022

5.6.8. ITÄ-AASIA

Indopasifinen alue on muuttumassa nopeasti, ja koska yli 50 prosenttia maailman väestöstä asuu siellä, siitä on tulossa keskeinen geostrateginen alue. Kaksi kolmasosaa maailman konttikaupasta kulkee indopasifisen alueen kautta, ja sen merenkulkuväylät ovat keskeisiä kaupankäynti- ja energiatoimitusreittejä. [EU:n yhteistyöstrategia indopasifisella alueella](#) hyväksyttiin syyskuussa 2021. Sen tarkoituksena on lisätä EU:n sitoutumista, rakentaa kumppanuuksia ja vahvistaa sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä sekä vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin. Unioni mukauttaa nykyisiä välineitään tukeakseen EU:n [strategista riippumattomuutta](#). Sen [turvallisuus- ja puolustusalan strategisella kompassilla](#), jonka neuvosto hyväksyi virallisesti maaliskuussa 2022, edistetään avointa ja sääntöihin perustuvaa alueellista turvallisuusarkkitehtuuria, mukaan lukien turvalliset merireitit, valmiuksien kehittäminen ja merivoimien tehostettu läsnäolo indopasifisella alueella. Itä-Aasiassa on turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita, kuten Pohjois-Korean ydinuhka, merialuekiistat Itä- ja Etelä-Kiinan merillä ja Taiwanin kysymys. EU on vahva talouden toimija Itä-Aasiassa ja pyrkii edistämään kauppaa, monenvälisyyttä, yhteiskuntarakenteiden kehittämistä, demokratiaa, hyvää hallintoa ja ihmisoikeuksia.

Tässä luvussa esitellään Itä-Aasian aluetta. Katso myös Etelä-Aasiaa ([5.6.7](#)) ja Kaakkois-Aasiaa ([5.6.9](#)) koskevat luvut.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 206 ja 207 artikla (kauppa) sekä 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)
- kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (kahdenväliset suhteet).

ITÄ-AASIA

A. Kiina

EU ja Kiina solmivat viralliset diplomaattisuhteet vuonna 1975. Suhteet keskeytettiin asevoimien murskattua väkivaltaisesti Tiananmenin aukion mielenosoitukset vuonna 1989. EU palautti suhteet Kiinaan vasta vuonna 1994, mutta vuonna 1989 asetettu asevientikielto on yhä voimassa.

Kiinan poliittinen tilanne on presidentti Xi Jinpingin johdolla muuttunut huomattavasti vuodesta 2012. Vuonna 2018 hyväksyttiin perustuslain tarkistus, jonka mukaan Xi Jinping voi toimia toistaiseksi ilman toimikausirajoituksia Kiinan kommunistisen puolueen pääsihteerinä, valtionpäämiehenä ja armeijan komentajana. Kiinan ulkopoliitikassa on omaksuttu aggressiivisempi ja pakottavampi lähestymistapa maailman suurimpaan käytettävissä olevaan aktiiviseen sotilashenkilöstöön tukeutuen. Kiinalla oli vuonna 2021 maailman toiseksi suurimmat sotilasmenot Yhdysvaltojen jälkeen. Sen osuus maailman sotilasmenojen kokonaismäärästä oli noin 14 prosenttia, ja sen sotilasbudjetti oli arviolta 293 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Kiina otti käyttöön 17. kesäkuuta 2022 virallisesti kolmannen lentotukialuksensa Fujianin (joka

on nimetty Taiwania vastapäätä sijaitsevan maakunnan mukaan) osana pyrkimystä rakentaa vuoteen 2027 mennessä Yhdysvaltojen armeijan veroiset täysin nykyaikaiset asevoimat. Kiinassa on myös rakenteilla neljäs lentotukialus, jonka on raportoitu olevan ydinvoimalla toimiva. Kiinan merivoimat rakentavat sota-aluksia nopeammin kuin kaikki muut suurvallat yhteensä. Kiina on laajentamassa ja moninkertaistamassa sotilaallista läsnäoloaan Etelä-Kiinan merellä, Taiwaninsalmessa ja Malakansalmessa, joka on elintärkeä kansainväliselle kaupalle ja erityisesti Kiinan kaupalle.

EU:n ja Kiinan välinen kasvava taloudellinen ja geopoliittinen keskinäisriippuvuus käy ilmi [yhteisessä vuoteen 2020 ulottuvassa EU:n ja Kiinan strategisessa yhteistyöohjelmassa](#), joka on syventänyt ja laajentanut yhteistyötä useilla aloilla, esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, taloudellisessa kehityksessä, globaalihallinnassa ja monenvälisessä yhteistyössä kaupankäynnin ja investointien alalla, sosiaalialalla ja ympäristökysymyksissä sekä muilla aloilla, kuten ihmisten välisissä yhteyksissä. EU:n ja Kiinan kahdenväliset suhteet ovat kuitenkin heikentyneet vuonna 2022, ja syynä siihen ovat olleet erityisesti Kiinan suhtautuminen Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan, sen vastatoimet EU:n ihmisoikeuspakotteisiin ja viimeaikainen taloudellinen pakottaminen ja häirintä Taiwaninsalmessa.

Kiinan kanta Venäjän hyökkäykseen Ukrainaa vastaan on lisännyt jännitteitä läntisten liittolaisten ja Kiinan välille. Kiina ei ole hyväksynyt sotaa sinänsä, mutta sen ”neutraalius” Venäjää kohtaan on esimerkkinä muille Aasian maille. Kiina ei ole liittynyt pakotteisiin Venäjää vastaan, ja Kiinan ja Venäjän sotilaallinen yhteistyö on syventynyt Venäjän hyökättyä Ukrainaan, koska Kiina on päättänyt hiljaisesti tukea Putinia. Vaikka Kiinalla ja Venäjällä ei ole virallista sotilaallista sopimusta, ne ovat lisänneet asekauppaa ja yhteisiä sotilasharjoituksia. Kiina osallistui syyskuussa 2022 Venäjän itärannikolla ”Vostok 22” -harjoituksiin, joihin osallistui noin 50 000 sotilasta ja 5 000 sotilaskalustoyksikköä.

Nato määritteli ensimmäistä kertaa Kiinan haasteeksi [kymmenvuotisessa strategisessa konseptissaan, joka hyväksyttiin Madridissa kesäkuussa 2022](#). Strategisessa konseptissa tunnustetaan Kiinan kasvava uhka, kun otetaan huomioon sen lisääntyvä taloudellinen ja sotilaallinen vaikutusvalta ja yhä vihamielisempi toiminta indopasifisella alueella, mukaan lukien pahantahtoisten hybridi- ja kyberoperaatioiden käyttö sekä vastakkainasetteluun pyrkivä retoriikka, ja se, että se levittää disinformaatiota sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen heikentämiseksi, myös avaruus-, kyber- ja merialalla.

Kiina on loukannut Taiwanin aluevesiä ja ilmatilaa (loukkaukset kiihtyivät kesällä 2022) ja rakentanut keinotekoisia saaria ja sotilaallisia laitteistoja Etelä-Kiinan merelle. EU edistää globaalihallintaa ja monenvälistä yhteistyömallia Etelä-Kiinan merta koskevan kiistan ratkaisemiseksi. Se ei puutu aluevaatimuksiin ja pitää merenkulun ja ylilennon vapautta keskeisenä huolenaiheena. EU kannustaa riidan osapuolia etsimään rauhanomaisia neuvotteluratkaisuja ja noudattamaan kansainvälistä oikeutta [Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen \(UNCLOS\)](#) mukaisesti. Etelä-Kiinan merellä on valtava taloudellinen ja strateginen merkitys: sen kautta kulkee noin kolmasosa maailman meriliikenteestä ja meressä on runsaita kala- ja energiavaroja. Kiina vaatii noin 90:ää prosenttia Etelä-Kiinan merestä ”yhdeksän katkoviivan linjan” perusteella.

Kiina on EU:n taloudellinen kilpailija ja jopa systeeminen kilpakumppani, jonka poliittinen vaikutusvalta kasvaa ja muokkaa kansainvälisen hallinnan rakenteita

uusiksi. Kiinan uusi silkkitie -aloite ulottuu kaikkialle maailmaan ja edistää kiinalaista globalisaatiota, johon kuuluu läpinäkymättömiä sopimuksia, kiinalaisia työelämän normeja ja velkapolitiikkaa. Kiina pyrkii johtavaan asemaan maailmassa huipputeknologian aloilla ja digitaaliteknologiassa, tekoäly ja 5G mukaan lukien. Kiina on kehittänyt järjestelmällisesti vaikuttamisstrategioita, joissa käytetään disinformaatiokampanjoita.

EU:n ja Kiinan johtajien kokouksessa 30. joulukuuta 2020 keskityttiin saattamaan päätökseen neuvottelut kattavasta investointisopimuksesta. EU suhtautui kriittisesti neuvotteluprosessiin sekä nykyiseen epätasapainoon ja vastavuoroisuuden puutteeseen monilla aloilla, erityisesti kauppaa ja investointisuhteissa. Parlamentin on ratifioitava kattava investointisopimus, ja parlamentti on toistaiseksi evännyt sen hyväksynnän, mikä johtuu Kiinan suhtautumisesta Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan, sen sotaisuudesta Taiwania kohtaan ja pakotteista, joita Kiina määräsi maaliskuussa 2021 viidelle Euroopan parlamentin jäsenelle ja neljälle eurooppalaiselle yhteisölle vastatoimena neuvoston Kiinaan kohdistamille pakotteille uiguurien laajamittaisen mielivaltaisen pidättämisen johdosta Xinjiangissa.

EU:n ja Kiinan 23. huippukokous pidettiin huhtikuussa 2022. EU ja Kiina keskustelivat laajasti Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaa vastaan. EU kehotti Kiinaa tukemaan pyrkimyksiä lopettaa välittömästi verenvuodatus Ukrainassa viitaten Kiinan asemaan maailmassa YK:n turvallisuusneuvoston pysyvänä jäsenenä ja sen ainutlaatuisen läheiseen suhteeseen Venäjän kanssa. Toinen keskustelunaihe oli covid-19-pandemiasta elpyminen, joka on yhteinen prioriteetti. EU vahvasti olevansa sitoutunut työskentelemään Kiinan ja muiden Maailman terveysjärjestön jäsenmaiden kanssa pandemioiden ehkäisemistä ja niihin varautumista ja reagointia koskevan uuden sopimuksen tekemiseksi. Kokouksessa keskusteltiin myös ilmastonmuutoksesta ja taloudellisesta yhteistyöstä. EU vahvasti sitoutumisensa yhden Kiinan politiikkaansa ja ilmaisi samalla huolensa maiden välisten jännitteiden lisääntymisestä.

EU:n ja Kiinan yhdeksäs korkean tason talous- ja kauppavuoropuhelu järjestettiin heinäkuussa 2022. Siinä keskityttiin maailmanlaajuisiin taloudellisiin haasteisiin, covid-19-pandemian aiheuttamiin toimitusketjujen häiriöihin ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vaikutuksiin esimerkiksi elintarvike-, energia- ja rahoitusmarkkinoihin.

EU ja Kiina ovat merkittäviä kauppakumppaneita. Vuonna 2021 Kiina oli kolmanneksi suurin EU:n tavaraviennin kohde (10,2 prosenttia) ja suurin EU:n tavaratuonnin lähde (22,4 prosenttia). EU:n tuonti Kiinasta oli yhteensä 363 miljardia euroa vuonna 2019 ja 472 miljardia euroa vuonna 2021. EU:n vienti Kiinaan oli noin 198 miljardia euroa vuonna 2019 ja noin 223 miljardia euroa vuonna 2021. Tuonti on siis noin 1,3 miljardia euroa päivässä ja vienti 600 miljoonaa euroa päivässä, joten EU:n ja Kiinan välisen kaupan arvo on yhteensä 1,9 miljardia euroa joka päivä.

Parlamentti on erittäin huolissaan Kiinan ihmisoikeustilanteesta, ja se on kiinnittänyt huomiota Kiinan ihmisoikeusloukkauksiin, esimerkiksi mielivaltaisiin pidätyksiin, työleireihin ja kuolemanrangaistukseen. Parlamentti on hyväksynyt päätöslauselmia, joissa tuomitaan Kiinan Hongkongissa harjoittama poliittisen opposition tukahduttaminen ja demokratia-aktivistien vainoaminen, ilmaistaan huoli Hongkongin turvallisuuslaista ja kehoitetaan EU:ta puolustamaan Hongkongin laajaa autonomiaa.

Parlamentti on myös ilmaissut huolensa Xinjiangista ja uiguurien tilanteesta ja tuominut pakkotyön ja uiguurivähemmistön hyväksikäytön. Parlamentti on myös antanut päätöslauselmia Tiibetistä, tarkemmin sanoen uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen tilanteesta.

Parlamentin viimeisimmät Kiinaa koskevat päätöslauselmat olivat seuraavat:

- [pätöslauselma 20. toukokuuta 2021 Kiinan vastapakotteista EU:n yhteisöille ja Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien jäsenille](#)
- [pätöslauselma 16. syyskuuta 2021 EU:n uudesta Kiina-strategiasta](#)
- [pätöslauselma 20. tammikuuta 2022 perusoikeuksien loukkauksista Hongkongissa](#)
- [pätöslauselma 5. toukokuuta 2022 tiedoista elinten poistojen jatkumisesta Kiinassa](#)
- [pätöslauselma 9. kesäkuuta 2022 Xinjiangin ihmisoikeustilanteesta, mukaan lukien Xinjiangin poliisirekisteriin kerätyt tiedot](#)
- [pätöslauselma 7. heinäkuuta 2022 kardinaali Zenin ja 612 Humanitarian Relief Fund -säätiön edunvalvojen pidättämisestä Hongkongissa.](#)

B. Taiwan

EU on sitoutunut yhden Kiinan politiikkaan ja viittaa Taiwanin erillisenä tullialueena eikä suvereenina valtiona, tunnustaa Taiwanin taloudellisena ja kaupallisena yhteisönä ja tukee Taiwanin osallistumista monenvälisiin foorumeihin. EU tukee Taiwanin ja Kiinan välisen konfliktin rauhanomaista ratkaisemista ja vastustaa voimankäyttöä tai voimankäytöllä uhkaamista. EU on kehittänyt Taiwanin kanssa talous- ja kauppakysymyksiä koskevaa jäseneltyä vuoropuhelua esimerkiksi auto-, lääke- ja kosmetiikkateollisuuden sekä lääkinällisten laitteiden valmistuksen alalla. Taiwan oli vuonna 2021 EU:n 12:nneksi suurin kauppakumppani, kun taas EU oli Taiwanin viidenneksi suurin kauppakumppani Kiinan, Yhdysvaltojen, Hongkongin ja Japanin jälkeen. Kaakkois-Aasian maiden liitto (ASEAN) oli myös Taiwanin merkittävä kauppakumppani. EU:n ja Taiwanin välisen tavarakaupan kokonaisarvo vuonna 2021 oli noin 64 miljardia euroa, ja EU:n kauppataseen alijäämä oli 7,1 miljardia euroa. EU:n ja Taiwanin kahdenvälinen kauppa kasvoi 17,8 prosenttia vuodesta 2020 vuoteen 2021. EU:n vienti Taiwanin vuonna 2021 oli 28,41 miljardia euroa ja EU:n tuonti Taiwanista 35,57 miljardia euroa.

EU ja Taiwan neuvottelevat vuosittain myös muista kuin kaupan liittyvistä kysymyksistä. Kolmas Taiwanin ja EU:n välinen työelämän kysymyksiä koskeva neuvottelu järjestettiin helmikuussa 2021 ja neljäs Taiwanin ja EU:n välinen ihmisoikeusneuvottelu heinäkuussa 2021. Molemmat osapuolet ovat sitoutuneet edistämään ja suojelemaan ihmisoikeuksia ja demokratian periaatteita sekä oikeusvaltioperiaatetta. Vuotuisissa neuvotteluissa käsitellään myös laaja-alaisia aiheita kuten siirtotyöläisten, erityisesti kotitaloustyöntekijöiden ja kalastusalan työntekijöiden, oikeuksia, kuolemanrangaistusta, sukupuolten tasa-arvoa ja hlbtqia+henkilöiden oikeudenmukaista kohtelua. Lisäksi EU:n ja Taiwanin välisen työterveys- ja työturvallisuusyhteistyön avajaiskokous pidettiin toukokuussa 2021 ja toinen kokous toukokuussa 2022. Niissä molemmat osapuolet keskustelivat syöpää aiheuttavien aineiden riskin hallinnasta työpaikalla ja turvallisuusjohtamisesta neljännessä teollisessa vallankumouksessa.

Taiwanissa järjestettiin tammikuussa 2020 presidentinvaalit, joissa Demokraattisen edistyspuolueen johtaja Tsai Ing-wen palasi toiselle kaudelle saatuaan 57,1 prosenttia äänistä ennen Kuomintang-puolueen (Kiinan kansallispuolue) Han Kuo yuta, joka sai 38,6 prosenttia äänistä. Taiwanin politiikan keskeinen kysymys on itsenäisyys Manner-Kiinasta Kiinan kohdistaessa Taiwaniin diplomaattista, taloudellista, sotilaallista ja psykologista painostusta.

Manner-Kiinan ja Taiwanin väliset jännitteet ovat lisääntyneet sen jälkeen, kun Taiwanin presidentti Tsai Ing-wen voitti vuoden 2016 vaalit. Kiina on toteuttanut aggressiivisia toimia lisäämällä pommikoneiden, hävittäjien ja valvontalentokoneiden partiointilentojen tiheyttä ja laajuutta Taiwanin ympärillä. Taiwan oli ilmoittanut 31. toukokuuta 2022 mennessä 465:stä ilmatilan loukkauksesta, mikä on lähes 50 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Lisäksi Taiwan raportoi vuonna 2022 Kiinasta päivittäin tehdyistä noin viidestä miljoonasta kyberhyökkäyksestä, jotka kohdistuvat sen valtiollisiin virastoihin, puolijohdeyrityksiin ja rahoituslaitoksiin. Parlamentti on toistuvasti kehottanut tiivistämään EU:n ja Taiwanin kahdenvälistä yhteistyötä sellaisilla aloilla kuin kauppa, tutkimus, kulttuuri, koulutus, ilmastonmuutos ja ympäristönsuojelu sekä ilmaissut tukensa EU:n ja Taiwanin kahdenvälisestä investointisopimuksesta käytävien neuvottelujen käynnistämiseksi. Parlamentti antoi [syyskuussa 2021 päätöslauselman](#), jossa se kehotti edistämään EU:n investointisopimusta Taiwanin kanssa. Parlamentti on myös tukenut Taiwanin merkityksellistä osallistumista kansainvälisiin järjestöihin, kuten Maailman terveysjärjestöön ja Kansainväliseen siviili-ilmailujärjestöön. Parlamentti on myös toistuvasti kehottanut Kiinaa pidättymään sotilaallisista provokaatioista Taiwania kohtaan ja korostanut, että kaikki maiden väliset kiistat olisi ratkaistava rauhanomaisin, kansainväliseen oikeuteen perustuvien keinoin.

Taiwan on ratkaisevan tärkeä EU:lle keskeisten huipputeknologian alojen, erityisesti puolijohteiden, maailmanlaajuisena toimittajana. Parlamentti hyväksyi ulkoasiainvaliokunnan aloitteesta [lokakuussa 2021 EU:n ja Taiwanin suhteita koskevan suosituksen](#), jossa se kehotti aloittamaan kiireellisesti kahdenvälisen investointisopimuksen laatimisen Taiwanin viranomaisien kanssa kahdenvälisen taloussuhteiden syventämiseksi. Parlamentti tukee Taiwanin sisällyttämistä EU:n indopasifisen alueen strategiaan ja kannustaa vuoropuheluun ja yhteistyöhön Taiwanin kanssa kaikilla teollisuudenaloilla ja toimitusketjuissa, erityisesti strategisesti tärkeillä teollisuudenaloilla, kuten puolijohdeteknologiassa (Taiwan tuottaa kaksi kolmasosaa maailman puolijohteista ja 90 prosenttia korkealaatuisista puolijohteista).

[Ulkomaista sekaantumista kaikkiin demokraattisiin prosesseihin käsittelevä erityisvaliokunta \(INGE\) vieraili Taipeiissa 3.–5. marraskuuta 2021](#) parlamentin ensimmäisellä virallisella vierailulla Taiwaniin. INGE-valiokunnan tarkoituksena oli tutkia Taiwanin kokemuksia häirintä- ja manipulointikampanjoiden torjumisesta ja keskustella Taiwanin innovatiivisesta järjestelmästä disinformaatiokampanjoiden ja muuntyyppisten hybridihyökkäysten torjumiseksi.

Yhdysvaltain edustajainhuoneen puhemiehen Nancy Pelosin vierailu Taiwaniin elokuussa 2022 oli Yhdysvaltojen hallituksen korkeatasoisin vierailu Taiwaniin 25 vuoteen. Sen jälkeen on tehty useita muita läntisiä korkean tason vierailuja. Kiina katsoo, että nämä ulkomaiset vierailut saarelle ovat sen asioihin puuttumista ja merkitsevät tosiasiallisesti Taiwanin suvereniteetin tunnustamista. Kiinan vastaus oli järjestää seitsemällä Taiwania ympäröivällä alueella ennennäkemättömän laajoja

sotilasharjoituksia, joissa käytettiin jopa 11 ballistista ohjusta, joista vähintään viisi lensi Taiwanin ylitse, mikä merkitsi Taiwanin meri- ja ilmatilan virtuaalista saartoa. Viisi Kiinan ballistisista ohjuksista laskeutui Japanin talousvyöhykkeelle, ja täysimittaisiin sotaharjoituksiin yhdistettiin voimakkaita kyberhyökkäyksiä Taiwania vastaan.

Komission tiedottaja totesi, että EU on halukas säilyttämään rauhan ja nykytilanteen Taiwanin salmessa. Jännitteet olisi ratkaistava vuoropuhelun avulla ja asianmukaiset viestintäkanavat olisi säilytettävä, jotta voidaan vähentää virhearvioiden riskiä.

Parlamentti hyväksyi syyskuussa 2022 [Taiwaninsalmen tilanteesta](#) päätöslauselman, jossa se kritisoi Kiinan sotilaallisen toiminnan laajentumista ja torjui Kiinan taloudellisen pakottamisen. Parlamentti suhtautui myönteisesti Liettuan suunnitelmaan perustaa kauppavedustusto Taipeihin ja kehotti muita jäsenvaltioita seuraamaan tätä esimerkkiä ja vahvistamaan suhteitaan Taiwaniin.

C. Hongkong

EU pitää erittäin tärkeänä Hongkongin laajaa autonomiaa, joka on turvattava Hongkongin peruslain ja kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Perusoikeuksien ja -vapauksien kunnioittaminen ja oikeuslaitoksen riippumattomuus ovat jatkossakin olennaisia tärkeitä Hongkongin kehittymisen kannalta. EU:n ja Hongkongin suhteet kattavat kaupan, talouskehityksen, tulliyhteistyön, innovoinnin ja teknologian, kilpailun, elintarviketurvallisuuden, ympäristön ja koulutuksen. EU on Hongkongin toiseksi tärkein kauppakumppani Manner-Kiinan jälkeen. Vuonna 2021 Hongkongissa oli ainakin 1 614 EU:n yritystä, ja monet niistä käyttivät Hongkongia alueellisena päätoimipaikkana. Kahdenvälisen tavarakaupan kokonaisarvo oli 30,5 miljardia euroa eli 2,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020. EU:n tavaravienti Hongkongiin oli 23,5 miljardia euroa ja tuonti Hongkongista 7 miljardia euroa, joten kauppataaseen ylijäämä oli 16,5 miljardia euroa. EU oli vuonna 2021 Hongkongin kolmanneksi tärkein kauppakumppani tavarakaupassa Manner-Kiinan ja Taiwanin jälkeen.

EU poisti Hongkongin [veroasioissa yhteistyöhaluttomien lainkäyttöalueiden](#) luettelosta maaliskuussa 2019 hyvään hallintoon tehtyjen parannusten takia. EU on vakavasti huolissaan 30. kesäkuuta 2020 voimaan tulleesta Kiinan kansallisesta turvallisuuslaista. Komission varapuheenjohtaja / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ilmaisi huolensa siitä, onko kansallinen turvallisuuslaki Hongkongin peruslain, Kiinan ja Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 1984 yhteisen julistuksen ja Kiinan kansainvälisten sitoumusten mukainen. Sitä on käytetty Hongkongin demokratialiikkeen tukahduttamiseen, sillä kaikki mielenilmaukset, joiden katsotaan olevan ristiriidassa hallituksen linjan kanssa, voivat johtaa pidätyksiin ja vankeusrangaistuksiin. Toinen huolestuttava näkökohta on sen ekstraterritoriaalinen soveltaminen.

Heinäkuussa 2020 EU ja sen jäsenvaltiot toistivat tukevansa Hongkongin laajaa itsehallintoa ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen mukaisesti ja esittivät yhteen sovitettuja toimia eri aloilla, kuten turvapaikka-, maahanmuutto-, viisumi- ja oleskelulupapolitiikassa, erityisesti jäsenvaltioiden luovuttamisjärjestelyissä. Toimiin kuuluivat sellaisen arkaluonteisen välineistön ja teknologian vienti, jonka loppukäyttö tapahtuu Hongkongissa, apurahojen ja akateemisen vaihdon tarjonta hongkongilaisille opiskelijoille sekä tuki kansalaisyhteiskunnalle. Hallitus lykkäsi Hongkongin lakiasäätävän neuvoston seitsemännen vaalikauden vaaleja vuonna 2020 ja perusteli päätöstään covid-19-pandemian leviämisellä. Vaalit järjestettiin joulukuussa 2021, eikä ole mitenkään yllättävää, että Kiinaa kannattavat ehdokkaat voittivat.

Varapuheenjohtaja / korkea edustaja Josep Borrell totesi, että EU pitää näitä vaaleja yhdessä kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvan jatkuvan painostuksen kanssa uutena askeleena ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen purkamisessa. Lisäksi vaalilautakunnan 1 500 jäsentä äänesti toukokuussa 2022 ainoan ehdokkaan, John Lee Ka-chiun, uudeksi hallintojohtajaksi. Leen kannatus äänestäjien keskuudessa oli 99 prosenttia, kun hänen edeltäjänsä Carrie Lam, joka oli johtanut Hongkongia vuodesta 2017 lähtien, kannatus oli 66 prosenttia.

Kaksikymmentä vuotta Hongkongin erityishallintoalueen perustamisen jälkeen joulukuussa 2017 annetussa parlamentin [suosituksessa](#) korostettiin, että peruslain noudattaminen on keskeisen tärkeää suhteiden vahvistamiselle EU:n kanssa. Parlamentti tuomitsi Kiinan puuttumisen Hongkongin sisäisiin asioihin, mikä voi vaarantaa ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -mallin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden. Parlamentti totesi [kesäkuussa 2020 antamassaan päätöslauselmassa](#), että yksipuolinen päätös Hongkongia koskevasta kansallisesta turvallisuuslaista on hyökkäys sen autonomiaa, oikeusvaltiota ja perusvapauksia vastaan. Yhteinen julistus, joka on rekisteröity YK:ssa oikeudellisesti sitovaksi sopimukseksi, sitoo Kiinaa ylläpitämään Hongkongin laajaa autonomiaa sekä sen oikeuksia ja vapauksia.

Demokraattiseen oppositioon kohdistetuista pakkokeinoista [tammikuussa 2021 antamassaan päätöslauselmassa](#) parlamentti kehotti vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta Hongkongissa vuoden 2021 kahden ensimmäisen viikon aikana pidätetyt henkilöt ja kaikki kansalliseen turvallisuuslakiin perustuvien syytteiden nojalla aiemmin pidätetyt henkilöt. Parlamentti kehotti viranomaisia kunnioittamaan Hongkongin oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia, demokraattisia periaatteita ja laajaa autonomiaa ja pidättymään välittömästi käyttämästä kansallista turvallisuuslakia sananvapautta ja rauhanomaista kokoontumis- ja yhdistymisvapautta koskevien oikeuksien tukahduttamiseen.

Parlamentti antoi heinäkuussa 2021 [pätöslauselman Hongkongista ja erityisesti Apple Dailyn tapauksesta](#), jossa tuomittiin sananvapauden rajoitukset ja kehoitettiin Hongkongin viranomaisia vapauttamaan viipymättä ja ehdoitta kaikki toimittajat ja muut aktivistit, jotka on pidätetty turvallisuuslain nojalla, ja luopumaan kaikista heitä vastaan nostetuista syytteistä.

Tammikuussa 2022 parlamentti antoi toisen [pätöslauselman perusvapauksien loukkauksista Hongkongissa](#) ja tuomitsi jyrkästi kohdennetut hyökkäykset kaikkea oppositiota vastaan, olipa kyse kansalaisjärjestöistä, tiedotusvälineistä tai siviileistä. Päätöslauselmassa ehdotettiin opintomahdollisuuksien tarjoamista humanitaarisista syistä hongkongilaisille, jotka kärsivät Kiinan pakkokeinoista.

D. Japani

EU ja Japani ovat olleet strategisia kumppaneita vuodesta 2003, ja niillä on yhteiset perusarvot, kuten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion kunnioittaminen, sekä vahva sitoutuminen kestävään kehitykseen, monenvälisyyteen ja sääntöihin perustuvaan Maailman kauppajärjestön (WTO) järjestelmään. Japani on sitoutunut ilmastonmuutoksen torjumisesta tehdyn Pariisin sopimuksen ja muiden monenvälisen ympäristösopimusten tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Jotkin kysymykset aiheuttavat kuitenkin huolta EU:ssa: kuolemanrangaistuksen soveltaminen Japanissa, valaanpyynti ja vanhempien Japanissa tekemät lapsikaappaukset, joiden kohteena olevilla lapsilla on EU:n kansalaisuus.

EU ja Japani siirsivät kahdenvälisen strategisen suhteensa uudelle tasolle helmikuussa 2019 strategisen kumppanuussopimuksen väliaikaisen täytäntöönpanon ja talouskumppanuussopimuksen voimaantulon myötä. Talouskumppanuussopimus on tärkein EU:n koskaan tekemä kahdenvälinen kauppasopimus, sillä se kattaa lähes kolmanneksen maailman bruttokansantuotteesta (BKT), lähes 40 prosenttia maailmankaupasta ja yli 600 miljoonaa ihmistä. Talouskumppanuussopimukseen sisältyy lisäksi sekä tavara-kauppaa että palvelukauppaa koskevia sitoumuksia, ja se muodostaa kahdenvälisiä investointeja edistävän kehyksen. Siinä asetetaan myös kunnianhimoisia tavoitteita kestäväälle kehitykselle, ja se sisältää ensimmäistä kertaa konkreettisen sitoutumisen Pariisin ilmastopöytäkirjaan. EU ja Japani allekirjoittivat [siviili-ilmailun turvallisuutta koskevan sopimuksen](#) 22. kesäkuuta 2020. EU:n kansalaisten viisumivapaa matkustaminen Japaniin vastavuoroisesti on edelleen ratkaisematta kahdenvälisissä suhteissa, sillä Japanin kansalaisilla on viisumivapaa pääsy EU:hun.

Japani on EU:n toiseksi suurin kauppakumppani Aasiassa Kiinan jälkeen, ja kaupan kokonaisarvo oli 109 miljardia euroa vuonna 2020. EU:n vienti Japaniin oli 54,9 miljardia euroa vuonna 2020. EU:n tavarakaupan ylijäämä oli 0,5 miljardia euroa. Palvelukaupassa EU:n vienti Japaniin vuonna 2018 oli 35 miljardia euroa ja tuonti 18 miljardia euroa, joten EU:lla oli 16,3 miljardin euron ylijäämä palvelukaupassa.

Osapuolet ovat sitoutuneet tiivistämään investointisuhteita entisestään tekemällä tulevaisuudessa erillisen investointisopimuksen, johon on tarkoitus sisällyttää sijoittajansuojaa ja investointisuojaa koskevat normit sekä riitojenratkaisumekanismi. EU ja Japani saivat heinäkuussa 2018 päätökseen neuvottelut tietosuojan riittävästä tasosta ja tekivät tammikuussa 2019 päätökset toistensa tietosuojajärjestelmien tunnustamisesta ”vastaaviksi”, millä luotiin maailman laajin turvallisen tiedonsiirron alue.

Covid-19-pandemian vuoksi EU:n ja Japanin vuoden 2020 huippukokous Tokiossa muutettiin 26. toukokuuta 2020 järjestetyksi EU:n ja Japanin johtajien kokoukseksi. Johtajat vahvistivat sitoumuksensa yhdistää voimansa covid-19-pandemian vaikutusten torjumiseksi ja pyrkiä yhdessä rokotteiden kehittämiseen. EU ja Japani ovat myös sitoutuneet ajamaan maailmanlaajuisen talouden elpymisen nopeuttamista G7-ryhmän puitteissa. Ne ovat lisäksi sitoutuneet tekemään yhteistyötä ilmastomuutoksen ja tutkimuksen alalla ja pitävät vihreän kehityksen ohjelmaa ja digitaalistrategiaa keinoina vahvistaa yhteistyötä entisestään. EU ja Japani vahvistivat uudelleen yhteistyönsä rauhan ja turvallisuuden sekä disinformaatiokampanjoiden torjunnan alalla.

Euroopan unionin neuvosto keskusteli 25. tammikuuta 2021 Japanin ulkoministerin Toshimitsu Motegin kanssa osapuolten suhtautumisesta indopasifiseen alueeseen. Osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että olisi hyödyllistä tehostaa EU:n toimintaa alueella samoin kuin yhteistyötä Japanin ja muiden samanmielisten kumppanien kanssa. Ne ilmaisivat yhteisen kiinnostuksensa yhteistyön edistämiseen sellaisilla aloilla kuin yhteenliitettävyys, merellinen turvallisuus, ympäristö ja ilmastomuutos, kauppa ja investoinnit ja digitaaliset kysymykset, sekä monenvälisyyden edistämiseen ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen ylläpitämiseen.

Tokiossa toukokuussa 2022 pidetyssä EU:n ja Japanin 28. huippukokouksessa vahvistettiin EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimuksen ja strategisen kumppanuussopimuksen mukaiset osapuolten sitoumukset, jotka perustuvat

yhteisiin etuihin ja yhteisiin arvoihin, joita ovat vapaus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, demokratia, oikeusvaltio, avoin, vapaa ja oikeudenmukainen kauppa, tehokas monenvälisyys ja sääntöihin perustuva kansainvälinen järjestys. EU:n ja Japanin johtajat vaativat Venäjää lopettamaan välittömästi sotilaallisen hyökkäyksensä Ukrainaa vastaan ja vetämään pois kaikki joukkonsa ilman ehtoja ja kunnioittamaan täysimääräisesti Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Johtajat tukivat Ukrainaa yhteistyössä G7-maiden ja muiden samanmielisten maiden kanssa ja kannattivat lisäpakotteita Venäjää vastaan. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel totesi, että Japani on EU:n lähin strateginen kumppani indopasifisella alueella ja että Venäjän sota Ukrainaa vastaan on osoittanut, että yhteistyön syventäminen on välttämätöntä. EU ja Japani antoivat myös yhteisen julkilausuman ja käynnistivät digitaalisen kumppanuuden edistääkseen yhteistyötä ja auttaakseen varmistamaan onnistuneen digitalisaation, joka tuottaa solidaarisuutta, vaurautta ja kestävyyttä. Johtajat keskustelivat myös siitä, miten tehdä yhteistyötä maailmanlaajuisten energiamarkkinoiden pitämiseksi vakaina ja auttaa varmistamaan energialähteiden monipuolistaminen ja toimitusvarmuus. Turvallisuuden ja puolustuksen alalla EU ja Japani sitoutuivat tehostamaan edelleen tiivistä vuoropuheluaan muun muassa aseiden leviämisen estämisestä ja aseriisunnasta sekä hybridiuhkien torjunnasta. EU ja Japani jatkavat vuoden 2021 huippukokouksessa käynnistetyn EU:n ja Japanin vihreän allianssin täytäntöönpanoa. Ne vahvistivat yhteistyön merkityksen sellaisilla aloilla kuin puhtaampi vety, ydinturvallisuus, uusiutuva energia ja hiilen kierrätys.

Euroopan parlamentti ja Japanin parlamentti vahvistavat parlamenttien välistä vuoropuheluaan kiinteänä osana EU:n ja Japanin kahdenvälisen strategisen suhteen kehittämistä. Tämä johti siihen, että parlamentti antoi joulukuussa 2018 kaksi päätöslauselmaa: [pätöslauselma EU:n ja Japanin strategisen kumppanuussopimuksen tekemisestä](#) ja [pätöslauselma EU:n ja Japanin välisen talouskumppanuussopimuksen tekemisestä](#). Parlamentti antoi heinäkuussa 2020 [pätöslauselman](#) vanhempien Japanissa tekemistä kansainvälisistä ja maan sisäisistä lapsikaappauksista, joiden kohteena olevilla lapsilla on EU:n kansalaisuus, ja korosti niiden lasten tilannetta, jotka ovat joutuneet vanhempien Japanissa tekemän lapsikaappauksen uhriksi, sekä sitä, että asiaa koskevia lakeja ja oikeudellisia päätöksiä ei panna täytäntöön. Muita äskettäin annettuja tärkeitä päätöslauselmia suhteista Japaniin ovat 21. tammikuuta 2021 annettu päätöslauselma [EU:n ja Aasian yhteyksistä](#), 7. kesäkuuta 2022 annettu päätöslauselma [EU:sta ja indopasifisen alueen turvallisuushaasteista](#) ja 5. heinäkuuta 2022 annettu päätöslauselma [kauppaa ja investointeja koskevasta indopasifisen alueen strategiasta](#).

Japanin pitkäaikaisimman pääministerin Shinzo Aben erottua tehtävästään uusi pääministeri Yoshihide Suga aloitti toimikautensa syyskuussa 2020, ja Fumio Kishida seurasi häntä lokakuun 2021 alussa. Japanissa järjestettiin 31. lokakuuta 2021 parlamenttivaalit, joissa valittiin edustajainhuoneen jäseniä neljäksi vuodeksi. Vallassa oleva liberaalidemokraattinen puolue (LDP) säilytti selvän enemmistön, vaikka se menettikin joitakin paikkoja.

Japania ja maailmaa järkytti syvästi entisen pääministerin Shinzo Aben murha 8. heinäkuuta 2022 Narassa, jossa hän kampanjoi Japanin parlamentin ylähuoneen vuoden 2022 vaaleja varten. Vaalit järjestettiin vain kaksi päivää myöhemmin 10. heinäkuuta 2022, ja niissä valittiin puolet ylähuoneesta kuudeksi vuodeksi. LDP lisäsi

hieman paikkojaan ja vaaleissa saavutettiin uusi ennätys, sillä naispuoliset ehdokkaat saivat 28 prosenttia paikoista.

E. Etelä-Korea (Korean tasavalta)

EU:n ja Etelä-Korean suhteet saivat alkunsa yhteistyöstä ja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa vuonna 1997 tehdystä sopimuksesta.

Etelä-Korea on yksi EU:n kymmenestä tärkeimmästä strategisesta kumppanista, ja EU:n ja Etelä-Korean strateginen kumppanuus perustuu kolmeen pääpilariin, joiden tukena on kolme keskeistä sopimusta:

- [EU:n ja Etelä-Korean välinen puitesopimus](#), joka on ollut voimassa kesäkuusta 2014 lähtien ja joka muodostaa strategisen kumppanuuden ja kattavan kahdenvälisen yhteistyön yleisen rakenteen. Sekakomitea huolehtii sen täytäntöönpanosta ja seuraa sitä.
- [EU:n ja Etelä-Korean välinen vapaakauppasopimus](#) ratifioitiin joulukuussa 2015. Etelä-Korea oli ensimmäinen Aasian maa, joka allekirjoitti vapaakauppasopimuksen EU:n kanssa, ja tämä vapaakauppasopimus on yksi EU:n kunnianhimoisimmista kauppasopimuksista, ja se menee aiempia sopimuksia pidemmälle. Vapaakauppasopimuksella pyritään poistamaan kahdenvälisen kaupan esteitä, luomaan laajemmat ja turvalliset tavara- ja palvelumarkkinat sekä luomaan vakaa investointiympäristö.
- Vuodesta 2016 voimassa olleella [EU:n ja Etelä-Korean puitesopimuksella osallistumisesta kriisinhallintaan](#) vahvistetaan strategista kumppanuutta turvallisuuskysymyksissä sallimalla Etelä-Korean osallistuminen EU:n siviili- ja sotilaskriisinhallintaoperaatioihin. Puitesopimuksella helpotetaan myös Etelä-Korean osallistumista EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) operaatioihin kriisitoiminnan tehostamiseksi.

EU:n ja Etelä-Korean sekakomitean 18. kokous pidettiin Soulissa kesäkuussa 2022. Komitea tuomitsi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan ja oli samaa mieltä siitä, että Venäjän on kunnioitettava Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. EU ja Etelä-Korea sitoutuivat myös yhdistämään voimansa Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon vahvistamiseksi, myös ennen Sharm El Sheihissä pidettävää COP27-kokousta, ja edistämään erittäin kunnianhimoisen vuoden 2020 jälkeisen maailmanlaajuisen biodiversiteettikehyksen hyväksymistä ennen Montrealin COP15-kokousta siten, että kiertotalouteen ja puhtaaseen energiaan siirtyminen tukevat sitä. Osapuolet tarkastelivat myös mahdollisuuksia perustaa EU:n ja Korean tasavallan vihreä kumppanuus.

Toukokuussa 2021 Etelä-Korea isännöi Soulissa vuoden 2021 ympäristöalan P4G-huippukokousta. Huippukokouksessa annettiin Soulin julistus, jossa kannatetaan maapallon lämpötilan nousun pitämistä alle kahdessa celsiusasteessa esiteolliseen aikaan verrattuna 1,5 celsiusasteen sijasta. Johtajat kannustivat lisäämään kansallisia menoja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, nopeuttamaan pyrkimyksiä siirtyä pois uusiutumattomista energialähteistä ja tekemään yhteistyötä merten ekosysteemien muovijäteongelman ratkaisemiseksi.

Kahdenvälinen kauppa on vuodesta 2011 lähtien jatkanut kasvuaan jopa covid-19-pandemian aikana, ja vuonna 2020 se oli lähes 90 miljardia euroa. Tavarakaupan kokonaismäärä kasvoi 45,9 prosenttia vuosina 2010–2020. Vuonna 2020 EU oli

Etelä-Korean kolmanneksi suurin tuontilähde (11,8 prosenttia) ja neljänneksi suurin vientikohde (9,3 prosenttia). Joillakin aloilla on kuitenkin edelleen haasteita, ja EU kehottaa Etelä-Koreaa poistamaan EU:n eläintuotteiden tuonnin esteet ja ratifioimaan vireillä olevan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksen nro 105 pakkotyöstä.

Etelä-Korean tiede- ja teknologia-ala on maailman edistyneimpiä. Etelä-Korea pyrkii keskittymään innovointiin, ja sen saavutukset robotiikassa ja tekoälyssä ovat vaikuttavia, mikä avaa uusia mahdollisuuksia tehostaa tiede- ja teknologiayhteistyötä EU:n kanssa. Yhteistyötä kyberuhkien alalla on jo tiivistetty, sillä Etelä-Korean talous on pitkälle digitalisoitu ja se kehittää parhaillaan kansallista kyberturvallisuusstrategiaa sen jälkeen, kun siihen kohdistui miljooniin ihmisiin ja virallisiin verkkosivustoihin vaikuttaneita tietomurtoja ja hyökkäyksiä. Pohjois-Koreaa on syytetty useimpien vakavien kyberhyökkäysten suunnittelemisesta. EU ja Etelä-Korea pitivät marraskuussa 2020 kuudennen kybervuoropuhelunsa, jonka tuloksena ne antoivat yhteisen tukensa toimintaohjelman perustamiselle. Ohjelma auttaa levittämään vastuullista käyttäytymistä kybertoimintaympäristössä ja käsittelemään kyberkysymyksiä kansainvälisen turvallisuuden yhteydessä YK:ssa. Maaliskuussa 2022 pidetyt presidentinvaalit voitti konservatiivi Yoon Suk-yeol tiukaksi menneen vaalitaistelun jälkeen. Presidentti Yoon voitti niukasti demokraattisen puolueen Lee Jae-myungin, ja voitto perustui lupauksiin puuttua luokkaeroihin. Kahdeksannet paikallisvaalit pidettiin kesäkuussa 2022, ja ne osuivat samaan aikaan kansalliskokouksen täytevaalien kanssa. Ne olivat ensimmäiset valtakunnalliset vaalit presidentti Yoon Suk-yeolin johdolla sen jälkeen, kun hän astui virkaansa 10. toukokuuta 2022. Presidentti Yoon Suk-yeolin hallitseva puolue voitti suurkaupunkien kaupunginjohtajien ja maakuntien kuvernöörin 17 vaalista 12, mikä laajensi Yoonin konservatiivista vaikutusvaltaa alle kolme kuukautta sen jälkeen, kun hän oli voittanut presidentinvaalit.

Etelä-Korea sai huhtikuussa 2021 päätökseen kolmen keskeisen ILO:n yleissopimuksen ratifiointin: ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua koskeva yleissopimus, järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta koskeva yleissopimus ja pakollista työtä koskeva yleissopimus, mutta pakkotyön poistamista koskeva sopimus on yhä ratifioimatta.

Etelä-Korea väittää, että Japani on edelleen sille velkaa sotakorvauksia toisesta maailmansodasta. Suhteet ovat edelleen jännittyneet huolimatta pyrkimyksistä korjata niitä vuonna 1965 tehdyn sopimuksen nojalla. Erityisen kiistanalainen kysymys koskee ”lohtunaisia” (vuosina 1932–1945 seksiorjina pidetyt naiset). Etelä-Korea on myös ilmaissut huolensa Japanin suunnitelmista päästää saastunutta vettä Fukushima voimalastaan takaisin Tyyneenmereen, sillä se vaikuttaa haitallisesti meren eliöstöön ja siten myös kalastusteollisuuteen. Presidentti Yoon Suk-yeolin ulkopoliittiseen lähestymistapaan on kuulunut lähentyminen Japanin kanssa nykyisten kiistojen ja kaupan esteiden ratkaisemiseksi. Covid-19-pandemiasta johtuneen vuosien tauon jälkeen Etelä-Korea ja Yhdysvallat jatkoivat yhteisiä sotilasharjoituksiaan elokuussa 2022 sen jälkeen, kun presidentti Yoon Suk-yeol oli päättänyt tehostaa pelotetta. Yhdysvallat, Etelä-Korea ja Japani osallistuivat aiemmin keväällä 2022 ballististen ohjusten puolustusharjoitukseen Havaijin rannikon edustalla, mikä osoitti Soulin ja Tokion suhteiden parantuneen.

Parlamentti on erittäin huolestunut Koreoiden välisistä suhteista. Huhtisyysskuussa 2018 järjestettiin kolme Koreoiden välistä huippukokousta ydinaserisunnasta, mutta vuoropuhelu ja yhteistyö keskeytyivät vuonna 2019

pidetyn Yhdysvaltojen ja Pohjois-Korean Hanoi huippukokouksen jälkeen ja tilanne huonontui edelleen elokuussa 2019 Yhdysvaltojen ja Etelä-Korean yhteisten sotaharjoitusten jälkeen. Jännitteet kiristyivät äärimmilleen, kun Pohjois-Korea laukaisi lyhyen kantaman ohjuksia maaliskuussa 2020, räjäytti Koreoiden välisen yhteystoimiston Kaesongissa kesäkuussa 2020 ja Etelä-Korean kansalaisen saatua surmansa Pohjois-Korean alueella. Etelä-Korean presidentti Yoon Suk-yeol ilmoitti 15. elokuuta 2022 tarjoavansa Pjongjangille laajamittaisen avustuspaketin vastineeksi ydinaseriisunnasta, mikä parantaisi merkittävästi Pohjois-Korean taloutta, jos maa ryhtyisi todelliseen ja merkittävään ydinaseriisuntaan. EU tukee diplomaattista ratkaisua Korean ydinasekriisiin ja aikoo jatkaa kriittisen lähentymispolitiikan strategiaansa. Parlamentti on ainoa EU:n toimielin, jolla on viralliset diplomaattisuhteet Pohjois-Korean kanssa.

F. Pohjois-Korea (Korean demokraattinen kansantasavalta)

EU noudattaa suhteissa Pohjois-Koreaan ”kriittistä vuoropuhelua”, jossa pakotteina ja muina toimenpiteinä ilmenevä painostus yhdistetään avoimiin viestintäkanaviin. Kahdenväliset suhteet ovat vähäiset, eikä kahdenvälisiä poliittisia tai kauppasopimuksia ole voimassa. Humanitaarista apua lukuun ottamatta EU:n kehitysyhteistyö koskee lähinnä elintarviketurvaa, ja siihen vaikuttavat poliittiset näkökohdat, YK:n pakotteet ja muut rajoitteet. EU:lla ei ole kahdenvälistä kehitysapuohjelmaa Pohjois-Korean kanssa. Kuusi EU:n jäsenvaltiota ylläpitää suurlähetystöjä Pjongjangissa ja Ranskalla on maassa kulttuurialan yhteistyötoimisto. Merkittävä määrä EU:n jäsenvaltioita on akkreditoinut Soulissa toimivat suurlähettiläänsä Pohjois-Koreaan. Pohjois-Korean tammikuussa 2020 toteuttama rajojen sulkeminen on vaikeuttanut henkilöstön kierrättämistä maassa ja vähentänyt diplomaattista läsnäoloa.

EU:n Pohjois-Koreaa vastaan asettamat pakotteet, jotka hyväksyttiin vastauksena maan ydinaseiden ja ballististen ohjusten kehittämistoimiin, ovat tiukimmat mitään maata vastaan asetetut pakotteet. EU on pannut täytäntöön kaikki asiaankuuluvat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat ja ottanut käyttöön myös oman autonomisten pakotteiden järjestelmänsä, jolla täydennetään ja vahvistetaan YK:n hyväksymiä pakotteita. Syyskuussa 2020 EU toteutti neljännen yhteydenottokierroksen EU:n ulkopuolisiin maihin ja kannusti niitä panemaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat täysimääräisesti täytäntöön. [EU ilmoitti Pohjois-Koreaa koskevista ihmisoikeuspakotteista](#) EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän nojalla ensimmäistä kertaa 22. maaliskuuta 2021. Luetteloon kuuluu kaksi ministeriä sekä yleisen syyttäjän keskusvirasto, jotka ovat tukeneet sortotoimia.

Pohjois-Korea vahvisti ydinohjelmaansa vuonna 2017, mikä lisäsi jännitteitä Yhdysvaltojen ja Etelä-Korean kanssa. Vaikka Yhdysvaltojen politiikkana on ollut käyttää mahdollisimman suurta painostusta, Etelä-Korean entinen presidentti Moon Jae-in ryhtyi liennyttämiseen ja tapasi Pohjois-Korean johtajan Kim Jong-unin kolme kertaa vuonna 2018. Presidentti Trumpin ja Kim Jong-unin Hanoissa vuonna 2019 pidetyn huippukokouksen epäonnistuttua jännitteet ja epäluottamus kuitenkin lisääntyivät. Heinäkuusta 2021 lähtien Kansainvälinen atomienergiajärjestö on raportoinut ydinalan toiminnan lisääntymisestä Yongbyonin ydintutkimuskeskuksessa, jossa on viiden megawatin koereaktori. Vaikka Pohjois-Korea tuomitsi elokuussa 2021 Yhdysvaltojen ja Etelä-Korean yhteiset sotilasharjoitukset, se ilmoitti jatkavansa ydinohjelmaansa, jos Yhdysvallat ei lopeta pakotepolitiikkaansa. Syyskuusta 2021

lähtien Pohjois-Korea on tehnyt testejä uusilla pitkän kantaman risteilyohjuksilla, jotka voivat lentää matalammalla, ja hyvin tasaisella lentoreitillä, minkä vuoksi niitä on vaikea pysäyttää. Se suoritti vuonna 2022 suurimmat ballististen ohjusten testinsä, jotka osoittivat, että sen mannertenväliset ohjukset voisivat ylittää Yhdysvaltoihin asti. Jännitteet pahenivat maaliskuussa 2022, kun Pohjois-Korea laukaisi uudentyyppisen mannertenvälisen ballistisen ohjuksen (ICBM), Hwasong-17-ohjuksen, joka on tähän mennessä sen suurin ohjus, jonka lentokorkeus on suurempi kuin aiemmin testatuilla ICBM-ohjuksilla, 6 000 kilometriä. Pohjois-Korean johtaja Kim Jong-un piti puheen, jossa hän ehdotti, että vuoden 2022 aikana tehdään lisää ydinkokeita. Etelä-Korea vahvistaa puolustusvalmiuksiaan ja sotilaallista yhteistyötään Yhdysvaltojen kanssa muun muassa osallistumalla laajamittaisiin yhteisiin sotaharjoituksiin ja ottamalla käyttöön uusia yhdysvaltalaisia ohjuspuolustusjärjestelmiä. Pohjois-Korean strategiana on pakottaa Yhdysvallat aloittamaan uudelleen neuvottelut pakotteista ja humanitaarisesta avusta. Jännitteet ovat vaikuttaneet Koreoiden välisiin suhteisiin ja lisänneet alueellisia turvallisuusriskejä. Pohjois-Korean palaaminen ohjusten testaamiseen vuonna 2022 yhdessä Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen kanssa on suuri haaste Etelä-Korean presidentille Yoon Seok-yeolille, joka on omaksumassa kovan linjan lähestymistavan.

EU on tuominut ohjusten laukaisut ja kehottanut Pohjois-Koreaa noudattamaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaisia velvoitteitaan ja pidättymään kaikista toimista, jotka heikentävät diplomatian ja vuoropuhelun mahdollisuuksia. EU on sitoutunut ydinaseriisuntaan. Niin kauan kunnes Pohjois-Korea alkaa noudattaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin perustuvia velvoitteitaan, EU jatkaa pakotteiden tiukkaa täytäntöönpanoa ja kannustaa kansainvälistä yhteisöä toimimaan samoin. Parlamentti on antanut useita päätöslausemia, joissa tuomitaan Pohjois-Korean ydin- ja ohjusohjelmat, ja ilmaissut syvän huolestumisensa ihmisoikeustilanteen heikkenemisestä Pohjois-Koreassa.

Syyskuussa 2022 Pohjois-Korean korkein kansankokous hyväksyi lain, joka tekee maan ydinasemasta peruuttamattoman ja mahdollistaa ennakoivat ydiniskut, jos havaitaan välitön hyökkäys.

Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Stefania Gazzina / Airis Meier
10/2022

5.6.9. KAAKKOIS-AASIA

Indopasifinen alue on muuttumassa nopeasti, ja koska yli 50 prosenttia maailman väestöstä asuu siellä, siitä on tulossa keskeinen geostrateginen alue. Kaksi kolmasosaa maailman konttikaupasta kulkee indopasifisen alueen kautta, ja sen merenkulkuväylät ovat tärkeitä kaupankäynti- ja energiatoimitusreittejä. EU:n yhteistyöstrategia indopasifisella alueella hyväksyttiin syyskuussa 2021. Sen tarkoituksena on lisätä EU:n sitoutumista ja kehittää kumppanuuksia, jotta voidaan lujittaa sääntöihin perustuvaa kansainvälistä järjestystä ja vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin. Unioni mukauttaa nykyisiä välineitään tukeakseen [EU:n strategista riippumattomuutta](#). [Sen turvallisuus- ja puolustusalan strategisella kompassilla](#), jonka neuvosto hyväksyi virallisesti maaliskuussa 2022, edistetään avointa ja sääntöihin perustuvaa alueellista turvallisuusarkkitehtuuria, mukaan lukien turvalliset merireitit, valmiuksien kehittäminen ja merivoimien tehostettu läsnäolo indopasifisella alueella.

EU on tiivistämässä suhteitaan Etelä-Aasian maihin ja edistää alueellista yhdentymistä Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN) kanssa. Alueella on ratkaisemattomia geostrategisia kiistoja, kuten Etelä-Kiinan meren tilanne ja Taiwanin asema, ja ympäristöön liittyviä huolenaiheita, etenkin Mekongin alueella. EU on eturivin talouden toimija Kaakkois-Aasiassa ja merkittävin kehitysavun antaja, joka pyrkii edistämään institutionaalisten rakenteiden kehittämistä sekä demokratiaa, hyvää hallintoa ja ihmisoikeuksia. EU on koonnut aluetta varten yli 800 miljoonan euron rahoituspaketin, jolla torjutaan covid-19-pandemiaa ja lievennetään sen sosioekonomisia vaikutuksia.

Tässä luvussa esitellään Kaakkois-Aasian aluetta. Katso myös Etelä-Aasiaa ([5.6.7](#)) ja Itä-Aasiaa ([5.6.8](#)) koskevat luvut.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 206–207 artikla (kauppa) ja 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset)
- kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (kahdenväliset suhteet).

A. Kaakkois-Aasian maiden liitto (ASEAN)

ASEANin ensimmäinen huippukokous pidettiin Balilla helmikuussa 1976, ja siihen osallistuivat Indonesia, Malesia, Filippiinit, Singapore ja Thaimaa. Brunei, Vietnam, Laos, Kambodža ja Myanmar liittyivät järjestöön myöhemmin. ASEAN noudattaa tiukasti jäsentensä sisäisiin asioihin puuttumattomuuden politiikkaa.

EU ja ASEAN ovat haastavassa geopoliittisessa tilanteessa samanmielisiä kumppaneita, ja molemmat uskovat sääntöpohjaiseen monenvälisyyteen. Yli [45 vuoden yhteistyön](#) aikana ASEAN ja EU ovat kehittäneet vahvat siteet pääasiassa kauppa- ja taloussuhteiden alalla ja ovat nykyään strategisia kumppaneita. EU on ASEANin toiseksi suurin kauppakumppani, ja sen osuus ASEANin koko kaupasta muun maailman kanssa on 13 prosenttia. ASEAN on EU:n kolmanneksi suurin Euroopan ulkopuolinen kauppakumppani (Yhdysvaltojen ja Kiinan jälkeen).

Lopullisena tavoitteena on EU:n ja ASEANin alueidenvälisen vapaakauppasopimuksen tekeminen.

Heinäkuussa 2021 pidetyn EU:n ja ASEANin viimeisimmän ministerikokouksen päätteeksi tehtiin sopimus suhteiden kehittämistä strategiseksi kumppanuudeksi, josta oli sovittu joulukuussa 2020. Osapuolet sitoutuvat nyt pitämään säännöllisiä johtajataso huippukokouksia tehostaakseen talous- ja turvallisuusyhteistyötään sekä parantaakseen suhteita esimerkiksi yhteenliitettävyyden ja kehityksen aloilla. EU ja ASEAN ovat sitoutuneita tehostamaan toimia käytännön puitteiden luomiseksi alueidenväliselle vapaakauppasopimukselle. Molemmat osapuolet tutkivat mahdollisuutta solmia yhteenliitettävyydekumppanuus ottaen huomioon Euroopan ja Aasian yhteyksiä koskevan EU:n strategian ja ASEANin liitettävyyttä koskevan toimintasuunnitelman 2025. Molemmat osapuolet ovat myös sopineet yhteisen työryhmän perustamisesta käsittelemään haasteita, jotka liittyvät kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen kasviöljyalalla, etenkin palmuöljyalalla. EU:n ja ASEANin yhteistyösekkakomitean 29. kokous pidettiin helmikuussa 2022. Molemmat osapuolet korostivat ASEANin ja EU:n merkittävää roolia alueellisissa ja globaaleissa asioissa, tarkastelivat EU:n ja ASEANin toimintasuunnitelman 2018–2022 neljättä täytäntöönpanovuotta – yli 88 prosenttia toimintalinjoista on joko toteutettu tai niitä toteutetaan parhaillaan – ja odottivat seuraavan toimintasuunnitelman (2023–2027) valmistuvan hyvissä ajoin.

ASEAN-maiden talousministerien ja EU:n kauppapolitiikasta vastaavan komission jäsenen järjestyksessä 17. neuvottelut käytiin 14. syyskuuta 2021. Osapuolet hyväksyivät ASEANin ja EU:n välisen kauppaa ja investointeja koskevan työohjelman 2021–2022, vahvistivat sitoumuksensa tiivistää taloudellista yhteistyötä ja hahmottelivat ASEANin ja EU:n tulevan vapaakauppasopimuksen sisältöä.

EU:n ja ASEANin uuden strategisen kumppanuuden myötä EU pyrkii jatkamaan suhteiden parlamentaarisen ulottuvuuden edistämistä muun muassa tukemalla jäsennellympiä keskusteluja ja edistämällä Euroopan parlamentin ja ASEANin parlamenttien välisen yleiskokouksen (AIPA) yhteistä parlamentaarista edustajakokousta, jotta voidaan turvata demokraattinen vastuuvollisuus ja tarjota foorumi monenväliselle näkemysten vaihdolle globaaleista kysymyksistä. Suhteista ASEANiin vastaava valtuuskunta piti 14. kesäkuuta 2021 kokouksen, jossa keskusteltiin ASEAN-maiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa EU:n ja ASEANin strategisesta kumppanuudesta ja EU:n indopasifista aluetta koskevasta strategiasta. Ensi kertaa 22. kesäkuuta 2021 järjestetyssä Euroopan parlamentin ja AIPAn alueiden välisessä parlamentarisessa vuoropuhelussa keskusteltiin EU:n ja ASEANin kauppasuhteiden tulevaisuudesta ja covid-19-pandemian vaikutuksista.

Marraskuussa 2020 allekirjoitettu [Regional Comprehensive Economic Partnership](#) -sopimus (RCEP) tuli voimaan tammikuussa 2022. RCEP-kumppanuus, johon osallistuu kymmenen ASEAN-maata ja viisi niiden Aasian ja Tyynenmeren alueen kumppania, on maailman suurin vapaakauppasopimus, joka kattaa yli puolet maailman viennistä ja lähes kolmanneksen maailman bruttokansantuotteesta (BKT). Vapaakauppasopimus kattaa useimmat talouden alat, ja kaupankäynnin kohteena olevista tavaroista noin 90 prosentin odotetaan olevan tullittomia. Suurimpaan osaan näistä tavaroista sovelletaan jo tätä etuutta jäsenten välisten olemassa olevien sopimusten perusteella. Muiden tullialennusten voimaantulo voisi kestää jopa 20 vuotta. Kambodžaan, Laosiin ja Myanmariin sovelletaan pidempää siirtymäkautta. Maatalouden kaltaiset herkäät alat on jätetty pääosin tullialennusten

ulkopuolelle. RCEP-kumppaneiden olisi voitava hyötyä yhteisistä alkuperäsäännöistä, vientikiintiöiden poistamisesta, yksinkertaistetuista tullimenettelyistä ja helpommasta rajat ylittävistä pääsystä kauppalueille. Raaka-aineet, koneet, moottoriajoneuvot ja kulutustavarat ovat todennäköisesti keskeisiä kasvualoja.

B. Aasia–Eurooppa-kokous (ASEM) ja Aasian ja Euroopan parlamentaarisen kumppanuuden kokous (ASEP)

ASEM pyrkii vahvistamaan taloudellista yhteistyötä ja poliittista vuoropuhelua sekä edistämään ihmisten välisiä yhteyksiä EU:n ja Aasian välillä. Kumppanit ovat äskettäin korostaneet, että ilmastonmuutokseen, turvallisuusyhteistyöhön, kauppasuhteisiin ja ihmisoikeuksiin tarvitaan tehokkaita ja nopeita toimia.

Marraskuussa 2021 Kambodža isännöi 13. ASEM-huippukokousta (ASEM13) ja Aasian ja Euroopan parlamentaarisen kumppanuuden 11. kokousta (ASEP-11). ASEM13:n tavoitteena oli vahvistaa monenvälisyyttä, jotta useammat hyötyisivät kasvusta, ja kokouksessa painotettiin tarvetta vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, kestäväan kehitykseen ja terrorismiin, ja parantaa monenvälistä kauppajärjestelmää. Samasta yleisestä aiheesta järjestettiin yhtenä ASEM13:n oheistapahtumista ASEP-11-kokous, jonka teemana oli parlamentaarisen kumppanuuden vahvistaminen rauhan ja kestäväan kehityksen edistämiseksi covid-19-pandemian jälkeisenä aikana.

C. Indonesia

Indonesiasta on tulossa yhä tärkeämpi kumppani EU:lle. Se on G20-ryhmän jäsen, maailman kolmanneksi suurin demokratia ja maailman suurin muslimienemmistöinen maa. EU:n ja Indonesian yhteistyö perustuu vuoden 2014 kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen. EU:n ja Indonesian sekakomitean kesäkuussa 2021 pidetty kokous merkitsi edistysaskelta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen mukaisessa jatkuvassa kahdenvälisessä yhteistyössä. Johtajat pitivät tärkeänä vahvistaa ja toteuttaa kansainvälisen yhteisön globaaleja toimintaohjelmia indopasifisen alueen yhteistyön kehittämiseksi ja painottivat vakaata pyrkimystään torjua ilmastonmuutosta ja hyväksyä yhteinen ympäristöalan toimintaohjelma.

[Indonesian ja EU:n sekakomitean kuudes kokous pidettiin heinäkuussa 2022](#) Balilla. Kokouksessa tarkasteltiin kahdenvälisiä suhteita. Osapuolet panivat tyytyväisinä merkille covid-19-rokotetodistusten vastavuoroisen tunnustamisen toukokuusta 2022 lähtien. Aiemmin [marraskuussa 2021 käytiin kuudes turvallisuuspoliittinen vuoropuhelu](#) ja kuudes poliittinen vuoropuhelu käytiin maaliskuussa 2022. Indonesia ilmaisi kiinnostuksensa liikkuvuuden parantamiseen siten, että liike- ja lomamatkoihin Indonesiasta sovellettaisiin viisumivapautta, kun EU:hun saavutaan Schengen-alueen kautta. Indonesia ja EU vahvistivat sitoutumisensa Ukrainan suvereniteettiin, itsenäisyyteen ja alueelliseen koskemattomuuteen ja pitivät valitettavana Venäjän hyökkäystä. Molemmat olivat tyytyväisiä presidentti Joko Widodon vierailuun Kiovassa ja Moskovassa ja tukivat Venäjän, Ukrainan, Turkin ja YK:n heinäkuussa 2022 tekemää [Mustanmeren viljasopimusta](#). Ne totesivat jälleen olevansa sitoutuneita monenvälisyyden vahvistamiseen ja kansainvälisen oikeuden noudattamiseen rauhan ja vakauden edistämiseksi. Osapuolet sopivat pyrkivänsä molempia osapuolia hyödyttävään kumppanuuteen turvallisuusyhteistyön alalla, mukaan lukien meriturvallisuus, rauhanturvaoperaatiot, kyberturvallisuus ja terrorismin torjunta.

Indonesia kannusti jatkamaan turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä koskevan tietämyksen vaihtoa ja neuvotteluja EU:n ohjelmien, kuten Aasiassa ja Aasian

kanssa tehtävän turvallisuusyhteistyön tehostamista koskevan hankkeen (ESIWA) ja kriittiset merireitit Intian valtamerellä -hankkeen (CRIMARIO), kautta. Molemmat olivat tyytyväisiä tulevan yhteisen laivastoharjoituksen suunnitteluun ja siihen, että Indonesian puolustuskorkeakoulu oli liittynyt Euroopan turvallisuus- ja puolustusakatemian verkostoon liittännäisjäsenenä. Heinäkuussa 2022 kokoontunut sekakomitea pani myös merkille kauppaa ja investointeja käsittelevän työryhmän huhtikuussa 2022 pitämän kokouksen, jossa käsiteltiin kahdenvälistä kauppaa ja investointeja, ja vahvisti sitoumuksen nopeuttaa [Indonesian ja EU:n kattavaa talouskumppanuussopimusta koskevia käynnissä olevia neuvotteluja](#).

Kesäkuussa 2021 Maailman kauppajärjestö (WTO) [julkaisi asiakirjan](#) EU:n ja Indonesian välisestä palmuöljyyn liittyvästä biopolttoaineita koskevasta riidasta. Indonesia nosti joulukuussa 2019 EU:ta vastaan kanteen WTO:ssa tietyistä palmuöljyä ja palmuöljypohjaisia biopolttoaineita koskevista toimenpiteistä, väitti, että palmuöljypohjaisia biopolttoaineita koskevat EU:n rajoitukset olivat epäoikeudenmukaisia ja syrjiviä, ja pyysi WTO:n kuulemista riidassa. Toimenpiteitä koskeva kuuleminen pidettiin 19. helmikuuta 2020, mutta koska siinä ei onnistuttu ratkaisemaan riitaa, Indonesia pyysi maaliskuussa 2020 WTO:n riitojenratkaisuelintä perustamaan paneelin tutkimaan asiaa. WTO:n päätöstä ei ole vielä tehty, ja sen arvioidaan tekevän päätöksen vuoden 2022 loppuun mennessä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kuitenkin aiheuttanut maailmanlaajuisen ruokaöljypulan, joka saattaa auttaa Indonesiaa saamaan takaisin palmuöljyn markkinaosuuden EU:ssa. WTO:n päätöksen tuloksista riippumatta EU haluaa kasvattaa mainettaan ja allekirjoittaa uusia sopimuksia, mikä johtuu myös [Ukrainan sodan aiheuttamasta energiakriisistä](#). Lisäksi on arvioitu, että palmuöljyn tuonti EU:hun voi kasvaa tulevina vuosina.

EU on Indonesian kolmanneksi suurin kauppakumppani, ja osapuolten tavarakaupan arvo oli vuonna 2020 yhteensä 20,6 miljardia euroa. Kauppatase oli Indonesialle 6,2 miljardia euroa ylijäämäinen. EU:n Indonesiaan tekemien suorien ulkomaisten sijoitusten kanta oli 25,8 miljardia euroa.

Indonesiassa järjestettiin huhtikuussa 2020 samanaikaisesti presidentin-, parlamentti- ja aluevaalit. Joko Widodo alias Jokowi (Indonesian demokraattinen puolue) valittiin toiselle kaudelle. Covid-19-kriisi pani hänen johtajuutensa ja laajan suosionsa kovalle koetukselle. Hallinto on asettanut etusijalle infrastruktuurin kehittämisen ulkomaisten ja yksityisten investointien avulla. Poliittisessa päätöksenteossa on kuitenkin keskitytty covid-19-pandemiasta elpymiseen.

Seuraavat presidentinvaalit on määrä järjestää vuonna 2024. Presidentti Jokowi asettuu hyvin todennäköisesti ehdolle kolmannelle virkakaudelle. Kuluneen vuoden aikana on ollut useita ministerinvaihdoksia.

Kun presidentti Joko Widodo ilmoitti suunnitelmistaan rakentaa uusi pääkaupunki, hän lupasi loisteliaan, ympäristöystävällisen ja huipputeknologiaan perustuvan suurkaupungin. Tämän 30 miljardin euron hankkeen tulevaisuus riippuu helmikuussa 2024 järjestettävistä vaaleista. Nusantara rakentamisen odotetaan jatkuvan vuoteen 2045 asti, jolloin Indonesian itsenäistymisestä tulee kuluneeksi sata vuotta. Se sijaitsee Borneolla ja sen ympäristökustannukset ovat merkittävät alueella, joka tunnetaan valtavista sademetsistä ja luonnonvaraisista eläimistä, kuten orangeista ja nenäapinoista. Hallitus on luvannut jakaa vaurautta uudelleen ja edistää kehitystä Indonesian muissa osissa.

Indonesia toimii tänä vuonna G20-ryhmän puheenjohtajana. G20-maiden jakautuminen kysymyksessä, joka koskee Venäjän oikeutta saada paikka G20-pöydässä, on saanut paljon huomiota. Venäjä kutsuttiin Balin huippukokoukseen marraskuussa 2022 samoin kuin Ukraina. Presidentti Putin ei kuitenkaan osallistunut kokoukseen, ja presidentti Zelenskyi osallistui videoyhteyden välityksellä.

[Euroopan parlamentti antoi lokakuussa 2019 päätöslauselman ehdotuksesta Indonesian uudeksi rikoslaiksi](#) ja ilmaisi huolensa sen jumalanpilkkua ja aviorikoksia koskevista säännöksistä. Parlamentti ilmoitti lisäksi olevansa huolestunut siitä, että uutta lakia voidaan käyttää vähemmistöjä vastaan ja että se mahdollistaa sukupuoleen, uskontoon ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän. Ehdotettu uusi laki johti mielenosoituksiin Indonesiassa. Parlamentti oli tyytyväinen presidentti Widodon päätökseen lykätä rikoslain hyväksymistä sen johdettua laajamittaisiin mielenosoituksiin, joihin osallistui tuhansia ihmisiä eri puolilla maata.

D. Myanmar

EU on ollut aktiivinen kumppani Myanmarin demokratiakehityksessä ja johtanut kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä käynnistää uudelleen yhteistoiminta maan kanssa, kun se alkoi siirtyä takaisin demokratiaan ja avautua muulle maailmalle vuonna 2015. Myanmarin kanssa ei ole tehty virallista puitesopimusta vuosikymmeniä jatkuneen kansainvälisen eristäytymisen ja pakotteiden vuoksi.

Sotilashallituksen laatimassa Myanmarin perustuslaissa, joka hyväksyttiin kansanäänestyksessä vuonna 2008, rajoitetaan siviilihallinnon toimia ja annetaan asevoimille poikkeuksellista valtaa, kuten 25 prosenttia paikoista parlamentissa sekä turvallisuudesta ja aluehallinnosta vastaavien tärkeimpien ministeriöiden hallinta. Myanmarissa on yhä meneillään sisällissota, joka alkoi vuonna 1948. Lokakuussa 2015 sovittiin tulitauosta, jota useat etniset kapinallisryhmät eivät kuitenkaan ole allekirjoittaneet. Demokraattisia uudistuksia tehtiin vuoden 2015 vaalien jälkeen Aung San Suu Kyin aloitettua valtiollisena neuvonantajana, ulkoministerinä ja presidentin kansliasta vastaavana ministerinä. Viimeisimmät parlamenttivaalit järjestettiin 8. marraskuuta 2020. Aung San Suu Kyin johtama hallitseva puolue Kansallinen demokratialiitto (NLD) sai riittävästi paikkoja parlamentissa muodostaakseen hallituksen.

Myanmarin armeija teki kuitenkin vallankaappauksen helmikuussa 2021 ja pidätti Aung San Suu Kyin, presidentti U Win Myintin ja muita NLD:n johtohahmoja vedoten väitettyyn vaalivilppiin. Asevoimien komentaja kenraali Min Aung Hlaing nimitettiin sotilasjuntan johtoon. Aung San Suu Kyitä ja muita NLD:n johtohenkilöitä vastaan on nostettu syytteet. Tapahtumat johtivat demokratiaa kannattavien protesteihin, ja mielenosoittajia on saanut surmansa ja loukkaantunut vakavasti yhteenotoissa armeijan kanssa.

EU on antanut yhdessä muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa useita julkilausumia Myanmarista ja määrännyt pakotteita sotilasjuntalle ja armeijan omistamille yhtiöille. Helmikuussa 2021 [neuvosto antoi päätelmät](#), joissa se tuomitsi sotilasvallankaappauksen ja kehotti liennyttämään kriisiä kumoamalla poikkeustilan ja palauttamalla laillisen siviilihallinnon ja vapauttamaan välittömästi kaikki vallankaappauksen yhteydessä pidätetyt tai vangitut henkilöt. Neuvosto määräsi maaliskuu-, huhti- ja kesäkuussa 2021 pakotteita sotilasvallankaappauksesta vastuussa

oleville henkilöille ja ulotti pakotteet koskemaan myös sotilasomistuksessa olevia yrityksiä ja yhteisöjä.

Huhtikuussa 2021 komission varapuheenjohtaja ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja [antoi julkilausuman](#) Indonesiassa pidetyssä ASEANin johtajien kokouksessa [sovitusta viidestä asiakohdasta](#) ja ilmaisi tukensa ASEANin erityislähettilään työlle. Lokakuussa 2021 varapuheenjohtaja ja korkea edustaja kehotti Myanmaria tekemään rakentavaa yhteistyötä ASEANin kanssa. Myanmar antoi lehdistötiedotteen, jossa se kuitenkin epäsi ASEANin erityislähettilään pyynnön saada tavata Aung San Suu Kyi. Helmikuussa 2022 neuvosto hyväksyi [neljännen pakotepaketin](#), joka kohdistuu Myanmarin armeijan (Tatmadaw) johtohenkilöihin ja yhteisöihin, mukaan lukien Myanma Oil and Gas Enterprise.

Osapuolten kauppavaihdon kokonaisarvo oli 3,1 miljardia euroa vuonna 2020. Vähiten kehittyneenä maana (LDC) Myanmar hyötyy EU:n yleisen tullietuusjärjestelmän (GSP) mukaisesta ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelystä. Myanmarilta vaaditaan tällä hetkellä vahvempaa sitoutumista, millä varmistetaan, että maa noudattaa GSP-asetuksen perusvaatimuksia. EU:n rahoitus Myanmarille kaudeksi 2014–2020 oli 688 miljoonaa euroa. Äskettäisestä vallankaappauksesta huolimatta komissio on tähän mennessä ollut haluton ottamaan käyttöön kaupan rajoituksia. Se on perustellut tätä Myanmarin väestölle koituvilla seurauksilla ja sillä, että vaikutus armeijaan olisi vähäinen. [EU:n suuntaa-antava monivuotinen maaohjelma 2021–2027](#) perustuu Myanmaria koskeviin erityisiin painopisteisiin: hallinto, oikeusvaltio, kestävä kasvu, kotiseudultaan siirtymään joutuneiden ihmisten avustaminen, vihreän kehityksen ohjelma ja digitaalistrategia.

Kuolemantuomioiden määrä on [lisääntynyt hälyttävästi](#) Myanmarissa helmikuun 2021 sotilasvallankaappauksen jälkeen, mutta teloituksia ei uskota tapahtuneen ennen heinäkuuta 2022, jolloin Myanmarin sotilasjunta ilmoitti Myanmarin vuoden 2014 terrorisminvastaisen lain nojalla syytteeseen asetettujen neljän miehen teloituksesta.

[YK:n tietojen mukaan](#) yli miljoona ihmistä on toukokuusta 2022 lähtien joutunut siirtymään kotiseudultaan Myanmarissa. Viimeisimpien tietojen mukaan armeijan oletetaan surmanneen yli 1 900 ihmistä vallankaappauksen jälkeen.

Myös yhteisöjen väliset jännitteet ovat kiristyneet Myanmarissa. Unionin rauhankonferenssin eli 21. vuosisadan Panglongin konferenssin neljäs kokous käynnistyi uudelleen elokuussa 2020. Konferenssin tarkoituksena oli ratkaista sotilaallisten ja etnisten kapinallisryhmien väliset konfliktit muuttamalla koko maan kattava tulitaukosopimus kestäväksi ratkaisuksi.

[Vuoden 2021 demokratiaindeksissä](#) Myanmar sijoittui 167 maan joukossa sijalle 166. Maassa on merkittäviä ihmisoikeusongelmia, ja erityisesti rohingya-väestöä vainotaan Rakhinen osavaltiossa. Elokuusta 2017 lähtien yli 800 000 rohingya-pakolaista on paennut Myanmarin vainoja Bangladeshiin. Elokuussa 2019 tuhannet pakolaiset kieltäytyivät turvallisuussyihin vedoten Bangladeshin, Myanmarin ja YK:n yrityksistä palauttaa heidät. [Euroopan parlamentti tuomitsi rohingya-väestön ihmisoikeuksien loukkaukset syyskuussa 2019 antamassaan päätöslauselmassa](#). Helmikuussa 2021 parlamentti [antoi päätöslauselman](#), jossa se tuomitsi jyrkästi sotilasvallankaappauksen ja ihmisoikeusloukkaukset ja kehotti sotilasjuntaa palauttamaan siviilihallinnon ja vapauttamaan välittömästi pidätetyt.

Lokakuussa 2021 parlamentti [antoi päätöslauselman](#), jossa se tuomitsi ihmisoikeusloukkaukset, etnisten vähemmistöjen jatkuvan syrjinnän, sotilasjuntan kansalaisiin kohdistaman väkivallan sekä sotilasjoukkojen hyökkäykset

terveydenhuollon ammattilaisia ja laitoksia vastaan. Parlamentti myös kehotti Myanmaria tekemään yhteistyötä ASEANin erityislähettilään kanssa sekä neuvostoa määräämään edelleen kohdennettuja pakotteita niille, jotka ovat vastuussa helmikuun 2021 vallankaappauksesta.

Maaliskuussa 2022 parlamentti antoi [pääöslauselman Myanmarista vuosi vallankaappauksen jälkeen](#), jossa se vahvisti kantansa Myanmarista. EU myönsi miljoona euroa lisää YK:n Myanmaria koskevalle riippumattomalle tutkintamekanismille. Se on YK:n ihmisoikeusneuvoston vuonna 2018 perustama ryhmä todisteiden keräämiseksi ihmisoikeusloukkauksista.

E. Filippiinit

EU ja Filippiinien kumppanuus- ja yhteistyösopimus allekirjoitettiin vuonna 2011, ja se tuli voimaan maaliskuussa 2018. [Sekakomitean ensimmäinen kokous](#) pidettiin Brysselissä 28. tammikuuta 2020. Kokouksessa perustettiin erikoistuneita alakomiteoita, mikä antaa Filippiineille ja EU:lle mahdollisuuden optimoida yhteistyömahdollisuudet kahdenvälisen suhteiden nostamiseksi korkeammalle tasolle ja siteiden lujittamiseksi. Lisäksi Filippiinit aloitti elokuussa 2021 ASEANin ja EU:n vuoropuhelun koordinaattorimaana ja toimii tässä tehtävässä vuoteen 2024 saakka.

Toinen sekakomitean kokous pidettiin huhtikuussa 2022 kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen mukaisen jatkuvan kahdenvälisen yhteistyön tarkastelemiseksi. Alueellista turvallisuuskehitystä, kuten Etelä-Kiinan meren aluekiistaa, koskevan kysymyksen osalta EU ja Filippiinit olivat yhtä mieltä siitä, että konflikteihin on löydettävä rauhanomaisia ja osallistavia ratkaisuja kansainvälisen oikeuden periaatteita ja YK:n peruskirjaa noudattaen. Molemmat valtuuskunnat keskustelivat asiaa koskevien päätöslauselmien hyväksymisestä YK:n yleiskokouksen Ukrainaa käsittelevässä erityishätäistunnossa ja ihmisoikeusneuvostossa, joissa tuomittiin Venäjän hyökkäys Ukrainaa vastaan.

EU on merkittävä avunantaja Filippiineille, ja sen apu kaudeksi 2014–2020 oli 325 miljoonaa euroa. Oikeusvaltioperiaate ja osallistava kasvu ovat painopistealoja. [EU:n suuntaa-antava monivuotinen maaohjelma 2021–2027](#) jatkaa kokonaisvaltaista EU:n yhteistyötä. EU:n ja Filippiinien kahdenvälisen tavarakaupan arvo oli 12,3 miljardia euroa vuonna 2020. EU on Filippiinien neljänneksi suurin kauppakumppani: sen osuus maan kokonaiskaupasta oli 8,4 prosenttia vuonna 2020. Neuvottelut EU:n ja Filippiinien vapaakauppasopimuksesta aloitettiin joulukuussa 2015, ja ensimmäinen kierros käytiin toukokuussa 2016. Neuvotteluissa käsiteltiin monenlaisia kysymyksiä, kuten tulleja, tullien ulkopuolisia kaupan esteitä, palvelukauppaa ja investointeja sekä julkisiin hankintoihin, teollis- ja tekijänoikeuksiin, kilpailuun ja kestävään kehitykseen liittyviä kaupallisia näkökohtia.

Rodrigo Duterte voitti presidentinvaalit toukokuussa 2016. Hän toteutti kiistanalaisia toimia huumekauppaa vastaan, ja tappokäskyt johtivat ihmisoikeusloukkauksiin. Duterte muutti Filippiinien ulkopoliittikan suuntaa ja rakensi uutta liittolaissuhdetta Venäjään ja Kiinaan huolimatta Etelä-Kiinan meren aluekiistasta, jossa Filippiinit on yksi ASEAN-valtioihin kuuluvista kantajista. EU on tukenut Mindanaon rauhanprosessia ja piti myönteisenä sitä, että vuoden 2019 alussa pidetty kansanäänestys sujui rauhallisesti.

EU on yhä huolestuneempi ihmisoikeusloukkauksista, erityisesti laittomista teloituksista, jotka liittyvät huumeiden vastaiseen sotaan ja heinäkuussa 2020 hyväksytyyn terrorismin vastaiseen lakiin. Koska Filippiineillä on ollut EU:n GSP+

järjestelmän mukaiset kauppaeuudet joulukuusta 2014 lähtien, EU on muistuttanut Filippiinejä siitä, että se on sitoutunut ratifioimaan ja panemaan täytäntöön GSP+-sopimuksen mukaisesti ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia koskevat 27 kansainvälistä keskeistä yleissopimusta.

Euroopan parlamentti kehotti syyskuussa 2020 antamassaan päätöslauselmassa EU:ta ja jäsenvaltioita käynnistämään viipymättä menettelyyn, joka voi johtaa GSP +-etuuksien väliaikaiseen peruuttamiseen. Tähän mennessä pyyntö on jäänyt tuloksettomaksi.

Presidentinvaalit järjestettiin toukokuussa 2022. Filippiinien uusi presidentti on Ferdinand ”Bongbong” Marcos, ja maan varapresidentti Sara Duterte on väistyvän johtajan tytär. Presidentti Ferdinand Marcos lupasi virkaanastujaispuheessaan 30. kesäkuuta 2022 asettaa etusijalle maataloutta, infrastruktuuria ja investointeja koskevat lyhyen aikavälin toimintapoliittiset tavoitteet. Samaan aikaan Japanin ja Kiinan välinen kilpailu uusien rautateiden kunnianhimoisten suunnitelmien tukemiseksi todennäköisesti kiristyy. Toisin kuin Duterte, Marcos aikoo harjoittaa tasapainoisempaa diplomatiata Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteen. Presidentti Ferdinand Marcosin odotetaan osallistuvan EU:n ja ASEANin huippukokoukseen Brysselissä joulukuussa 2022.

[Euroopan parlamentti antoi helmikuussa 2022 päätöslauselman](#), jossa se tuomitsi jyrkästi tuhannet laittomat teloitukset ja muut vakavat ihmisoikeusloukkaukset, jotka liittyvät presidentti Rodrigo Duterten huumeiden vastaiseen sotaan. Jäsenet tuomitsivat myös kaikenlaisen pelottelun ja väkivallan niitä kohtaan, jotka pyrkivät paljastamaan väitteitä laittomista teloituksista maassa. [ASEAN-maiden parlamenttien jäsenten Parliamentarians for Human Rights -verkosto](#) vaati myös vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta filippiiniläisen senaattorin Leila De Liman, joka on yksi entisen presidentin Duterten tiukimmista arvostelijoista.

F. Vietnam

EU:n ja Vietnamin suhteet perustuvat vuoden 2016 kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen. Kaudeksi 2014–2020 myönnettiin yhteensä 400 miljoonaa euroa rahoitustukea käytettäväksi pääasiassa hyvään hallintoon sekä energia- ja ilmastonmuutoskysymyksiin, erityisesti Mekongin suistoalueella. Vietnamia koskevassa [EU:n suuntaa-antavassa monivuotisessa maaohjelmassa 2021–2027](#) käsitellään maan kannalta ratkaisevia kysymyksiä ja keskeisiä aloja.

EU ja Vietnam allekirjoittivat vapaakauppasopimuksen ja sijoitussuojasopimuksen kesäkuussa 2019. Euroopan parlamentti antoi helmikuussa 2020 hyväksyntänsä molemmille sopimuksille, ja vapaakauppasopimus tuli voimaan elokuussa 2020. Vapaakauppasopimuksessa poistetaan välittömästi 65 prosenttia EU:n Vietnamiin suuntautuvan viennin tulleista ja 71 prosenttia Vietnamista tulevan tuonnin tulleista. Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunta seuraa vapaakauppasopimuksen täytäntöönpanoa. Sijoitussuojasopimus tulee voimaan, kun kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen.

EU:n ja Vietnamin tavarakaupan arvo oli 43,2 miljardia euroa vuonna 2020, ja Vietnamiin suuntautuneiden EU:n suorien ulkomaisten sijoitusten kanta oli 6,1 miljardia euroa vuonna 2019.

Lokakuussa 2019 EU ja Vietnam allekirjoittivat osallistumista koskevan puitesopimuksen, jossa vahvistetaan oikeusperusta Vietnamin osallistumiselle EU:n kriisinhallintaoperaatioihin.

Vietnamin yleinen ihmisoikeustilanne on huonontunut, ja covid-19-pandemia on pahentanut suuntausta. Sama koskee sananvapautta, sillä toisinajattelijoihin kohdistetut tukahduttamistoimet ovat lisääntymässä ja ”valtion vastaisesta” toiminnasta pidätettyjen määrä kasvaa. Vuonna 2020 kymmeniä ihmisiä asetettiin syytteeseen aktivismista, toimittajia pidätettiin ja vankeustuomioita pidennettiin kansallisten turvallisuuslakien nojalla. Vietnam on kommunistinen yksipuoluevaltio, jossa ei ole poliittisia vapauksia. Maassa järjestettiin toukokuussa 2021 covid-19-pandemiasta huolimatta parlamenttivaalit, joissa valittiin järjestyksessä 15. kansalliskokous ja paikallistason kansanpuolueet. Vietnamin kommunistinen puolue voitti vaalit ja säilytti tiukan otteen tiedotusvälineistä ja vaaliprosessista. Vaaleja ei valvonut yksikään riippumaton elin. Valtio ohjaili koko vaaliprosessia: vaaleista suljettiin pois 64 yhteensä 75:stä ehdolle asettuneesta henkilöstä ja kaksi riippumatonta ehdokasta pidätettiin.

Vietnam on yksi parhaita esimerkkejä maasta, joka on siirtynyt epäonnistuneesta kommunistisesta talousjärjestelmästä avoimeen ja markkinasuuntautuneeseen talouteen. Se on ASEANin nopeimmin kasvavia maita, jonka BKT on kasvanut keskimäärin lähes seitsemän prosenttia vuosina 2010–2020.

Tammikuussa 2021 [Euroopan parlamentti antoi päätöslauselman](#) Vietnamista. Se vaati vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki ihmisoikeuksien puolustajat ja toimittajat ja tuomitsi perusoikeuksia ja -vapauksia rajoittavien tukahduttavien oikeudellisten säännösten väärinkäytön. Se myös kehotti maan hallitusta sallimaan riippumattomien tiedotusvälineiden toiminnan ja vetosi riippumattoman ihmisoikeuksien seurantamekanismin perustamisen puolesta. Vuonna 2021 Vietnam oli [lehdistönvapausindeksissä](#) 180 maan joukossa sijalla 175.

Vietnamin kommunistisen puolueen johtaja Nguyễn Phú Trọng on yli vuosikymmenen ajan kehittänyt tiukkaa korruptionvastaista politiikkaa. Kesäkuussa 2022 maan terveysministeri Nguyễn Thanh Long ja Hanoin pormestari Chu Ngọc Anh erotettiin ja pidätettiin väitetystä 169 miljoonan euron petoksesta, joka liittyi covid-19-testipakkauksiin. Myös muita korkea-arvoisia virkamiehiä pidätettiin. Vietnamin sijoitus on parantunut yli 30 sijalla Transparency Internationalin [vuoden 2021 korruptioindeksissä](#), jossa se on 180 maan joukossa sijalla 87.

G. Thaimaa

EU:n ja Thaimaan kumppanuus perustuu vuoden 1980 puitesopimukseen ja EU:n ja Thaimaan yhteistyö perustuu vuoden 1980 EU:n ja ASEANin yhteistyösopimukseen. Osapuolet saivat maaliskuussa 2013 päätökseen neuvottelut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, mutta sopimuksenteko keskeytettiin sotilasvallankaappauksen takia vuonna 2014.

EU ja Thaimaa viimeistelivät 2. syyskuuta 2022 EU:n ja Thaimaan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tekstin ja päättivät neuvotteluprosessin. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella tehostetaan poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä monilla politiikan aloilla, joita ovat muun muassa ympäristö, energia, ilmastonmuutos, liikenne, tiede ja teknologia, kauppa, työllisyys ja sosiaaliasiat, ihmisoikeudet, koulutus, maatalous, aseiden leviämisen estäminen, terrorismin torjunta, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä muuttoliike ja kulttuuri.

Samaan aikaan ollaan aloittamassa uudelleen neuvotteluja kunnianhimoisesta ja kattavasta EU:n ja Thaimaan vapaakauppasopimuksesta. Neuvottelut aloitettiin uudelleen elokuussa 2021 sen jälkeen, kun ne oli keskeytetty vuonna 2014 sotilasvallankaappauksen jälkeen. EU on Thaimaan suurimpia vientimarkkinoita, ja Thaimaa on yksi EU:n tärkeimmistä kauppakumppaneista ASEANin alueella. Kahdenvälisen kaupan arvo oli 29 miljardia euroa vuonna 2020. Thaimaan kauppaministeri ja EU-maiden vastaavat ministerit aloittivat kauppaneuvottelut uudelleen kesäkuussa 2021.

Vuodesta 2014 lähtien armeija on tukahduttanut opposition saattamalla voimaan sotatilan, ja ihmisoikeusloukkauksista on raportoitu. Kuningas Maha Vajiralongkorn kruunattiin toukokuussa 2019. Sotilasjunttaa kannattava puolue voitti maaliskuussa 2019 järjestetyt parlamenttivaalit, joiden yhteydessä esitettiin syytteitä vaalivilpistä. Prayut Chan-ocha, joka toimi pääministerinä jo vuosina 2014–2019 ”Rauhan ja järjestyksen kansallisen neuvoston” valitsemana, nimitettiin uudestaan pääministeriksi kesäkuussa 2019. Vaikka sotilasjuntan hallinto päättyi virallisesti heinäkuussa 2019, armeijalla on edelleen vaikutusvaltaa hallitukseen.

Thaimaan [perustuslakituomioistuim](#) oli aiemmin päättänyt pidättää pääministeri Prayuth Chan-ochan tehtävästään, koska hän oli selvästikin ylittänyt toimikautensa enimmäisajan eli kahdeksan vuotta sen jälkeen, kun hän oli tullut valtaan vallankaappauksessa vuonna 2014. [Perustuslakituomioistuimen 30. syyskuuta 2022 antamassa lopullisessa päätöksessä](#) kuitenkin todettiin, että pääministeri Prayuth Chan-ocha ei ollut ylittänyt toimikautensa kahdeksan vuoden enimmäisaikaa.

Sotilashallituksen vastaisissa thaimaalaisten mielenosoituksissa on esitetty vaatimuksia Thaimaan monarkian uudistamisesta. Ensimmäinen protestiaalto sai alkunsa helmikuussa 2020, kun perustuslakituomioistuin päätti hajottaa nuorten suosiman Future Forward -oppositiopuolueen. Se sai maaliskuun 2019 vaaleissa kolmanneksi eniten paikkoja edustajainhuoneessa. Thaimaan hallitus julisti poikkeustilan lokakuussa 2020 ja varasi itselleen oikeuden määrätä ulkonaliikkumiskielto ja julistaa sotatila. Syyskuussa 2021 maan hallitus jatkoi poikkeustilaa jo neljäntoista kertaa marraskuun 2021 loppuun saakka. Huolimatta covid-19-tartuntojen suuresta määrästä Thaimaan pääministeri ilmoitti 11. lokakuuta 2021 suunnitelmista avata maa uudelleen marraskuusta 2021 alkaen tietyistä maista tuleville rokotetuille matkailijoille. Vaikka poikkeustilan jatkaminen ja mielenosoittajia vastaan majesteettirikosten nojalla nostettujen syytteiden lisääntyminen ovat vähentäneet mielenosoituksia, opiskelijajohtoinen liike jatkaa ajoittain kansan mobilisointia.

Thaimaa käynnisti tammikuussa 2020 Kuala Lumpurissa virallisesti rauhanprosessin maan eteläosan muslimienemmistöisissä maakunnissa toimivien kapinallisryhmien kanssa. Malesia toimi neuvotteluissa välittäjänä. Vaikka tulitauko julistettiin huhtikuussa 2020, muutamia pommi-iskuja tehtiin edelleen vuosina 2021 ja 2022.

Thaimaan parlamentti antoi syyskuussa 2021 alustavan hyväksyntänsä suojelua kidutukselta ja tahdonvastaiselta katoamiselta ja näiden lopettamista koskevalle lakiesitykselle viivytettyään lain antamista 14 vuoden ajan siitä, kun Thaimaa vuonna 2007 allekirjoitti kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen. Euroopan parlamentti on antanut useita päätöslauselmia ihmisoikeuskysymyksistä, siirtotyöläisistä ja työelämän oikeuksista Thaimaassa.

H. Kambodža

EU:n suhteet Kambodžaan perustuvat vuoden 1977 yhteistyösopimukseen. EU on maan suurin avunantaja ja osoitti sille 410 miljoonaa euroa käytettäväksi vuosina 2014–2020 hallinnon parantamiseen, oikeusvaltion kehittämiseen ja punaisten khmerien tuomioistuinta varten. [Kambodžaa koskevasta EU:n suuntaa-antavasta monivuotisesta maaohjelmasta 2021–2027](#) myönnetään Kambodžalle 510 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria tukea maan talouskehityksen vauhdittamiseksi. Vuonna 2020 EU:n ja Kambodžan tavarakaupan arvo oli 4,3 miljardia euroa. EU on Kambodžan kolmanneksi suurin kauppakumppani Kiinan ja Yhdysvaltojen jälkeen: sen osuus maan kokonaiskaupasta on 10,6 prosenttia.

Vuosia kestäneen sisällissodan takia Kambodža on yksi Kaakkois-Aasian köyhimmistä valtioista. Vuoden 1991 Pariisin rauhansopimusten jälkeen Kambodža hyväksyi vuonna 1993 perustuslain, jolla luotiin perusta liberaalille monipuoluejärjestelmään perustuvalla demokraattisella valtiolla. Neuvosto antoi helmikuussa 2018 Kambodžaa koskevat päätelmät, joissa käsiteltiin maan poliittista kehitystä sekä demokratian jatkuvaa heikentymistä.

Pääministeri Hun Sen ja hänen edustamansa valtaa pitävä Kambodžan kansanpuolue voittivat parlamenttivaalit heinäkuussa 2018, mutta oppositio väitti, että vaaliprosessi ei ollut vapaa eikä oikeudenmukainen. Oppositiota edustaneen Kambodžan kansallisen pelastuksen puolueen johtaja Kem Sokha pidätettiin syyskuussa 2017, ja entinen johtaja Sam Rainsy on ollut omaehtoisessa maanpaossa vuodesta 2015. Puolue lakkautettiin marraskuussa 2017. Maaliskuussa 2021 Phnom Penhin kaupungin tuomioistuin tuomitsi Sam Rainsyn 25 vuodeksi vankeuteen väittäen hänen osallistuneen yritykseen syrjäyttää pääministeri Hun Senin hallitus. Se myös eväsi häneltä äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden. Kahdeksalle muulle Kambodžan kansallisen pelastuksen puolueen entiselle poliitikolle langetettiin pitkät vankeustuomiot poissaolevina.

Komissio päätti helmikuussa 2020 peruuttaa osan Kambodžalle ”Kaikki paitsi aseet” -kauppajärjestelyssä myönnettyistä tullietuuksista kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa vahvistettujen ihmisoikeusperiaatteiden vakavan ja järjestelmällisen rikkomisen vuoksi. Asiaa koskeva asetus tuli voimaan elokuussa 2020. Kambodžan talous on riippuvainen kansainvälisestä avusta ja vaatetusalan viennistä ja erittäin herkkä työvoimakustannusten muutoksille. Tullietuuksien peruuttaminen ja niiden korvaaminen EU:n vakiotariffeilla vaikuttaa pääasiassa vaatetus- ja jalkinevalmistukseen. Peruutus vastaa noin viidesosaa eli miljardia euroa Kambodžan vuotuisesta viennistä EU:hun.

[Euroopan parlamentti antoi syyskuussa 2017 päätöslauselman](#), jossa se kehotti Kambodžan hallitusta lopettamaan Kem Sokhan vastaiset poliittisiin vaikuttimiin perustuvat syytöimet. [Syyskuussa 2018 se antoi toisen päätöslauselman](#), jossa se kehotti luopumaan kaikista Kem Sokhaa vastaan nostetuista syytteistä.

Maaliskuussa 2021 parlamentti antoi [pätöslauselman](#), jossa se tuomitsi Kambodžassa lisääntyvät ihmisoikeusloukkaukset ja covid-19-pandemian varjolla toteutetut sortotoimet. Se kehotti turvallisuusjoukkoja pidättymään tarpeettomasta ja liiallisesta voimankäytöstä rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan ja lopettamaan kaikenlaisen häirinnän, myös oikeudellisen häirinnän.

Hallitus lykkäsi helmikuussa 2022 kiistanalaisen ”kansallisen verkkopalveluväylän” voimaantuloa. Palvelun avulla olisi reititetty kaikki internetliikenne maassa samankaltaisen palomuurin kautta kuin Kiinassa. Hallitus pani lykkäyksen pandemiaan liittyvien viivästysten syyksi ja kiisti, että siihen olisi vaikuttanut sananvapauden puolustajien ankara kritiikki.

Kambodžalainen tuomioistuin tuomitsi 20 oppositiopoliitikkoa ja aktivistia oikeudenkäynnissä, jota [Human Rights Watch kuvasi](#) ”noitavainoksi”. Maaliskuussa 2022 tuomittuihin kuuluvat muiden ohella maanpaossa olevat oppositiojohtajat Sam Rainsy, Eng Chai Eang ja Mu Sochua. [Euroopan parlamentti on kehottanut kumoamaan syytteet ehdoilla](#). Parlamentti antoi [toukokuussa 2022 päätöslauselman poliittisen opposition jatkuvasta tukahduttamisesta Kambodžassa](#).

I. Singapore

EU ja Singapore tekevät hyvin tiivistä yhteistyötä kaupan, tieteen ja teknologian alalla. EU ja Singapore ratifioivat helmikuussa 2019 kolme ”uuden sukupolven” sopimusta: kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (EUSPCA), vapaakauppasopimuksen (EUSFTA) ja sijoitussuojasopimuksen (EUSIPA). Singaporen kanssa tehty vapaakauppasopimus tuli voimaan marraskuussa 2019. Näiden sopimusten tarkoituksena on vahvistaa osapuolten poliittisia, taloudellisia ja kaupallisia suhteita, ja ne alentavat merkittävästi tulleja. Tavarakaupan teknisiä ja tullien ulkopuolisia esteitä poistetaan monilta eri aloilta.

EU:n ja Singaporen tavarakaupan arvo oli 42,9 miljardia euroa vuonna 2021 eli se kasvoi 4,5 prosenttia vuodesta 2020. EU:n vienti Singaporeen oli 27,3 miljardia euroa ja tuonti Singaporesta 15,6 miljardia euroa. Singapore oli EU:n 20:nneksi suurin tavarakaupan kumppani maailmassa vuonna 2021. EU:n ja Singaporen palvelukaupan arvo oli 50,3 miljardia euroa vuonna 2020, ja Singapore oli EU:n viidenneksi suurin palvelukaupan kumppani. EU:n ja Singaporen kauppa, tavarat ja palvelut mukaan lukien, oli yhteensä 91 miljardia euroa vuonna 2020. Singapore oli EU:n suurin kauppakumppani ASEANin alueella ja sen 11:nneksi suurin kauppakumppani maailmassa.

Singapore on edelleen tärkeä kohde EU:n suorille ulkomaisille sijoituksille. Vuoden 2020 lopussa EU:n suorien ulkomaisten sijoitusten kanta Singaporessa oli 255,6 miljardia euroa eli se kasvoi 15,4 prosenttia vuodesta 2019. Singapore oli EU:n seitsemänneksi suurin suorien ulkomaisten sijoitusten kohde ja suurin sijoituskohde ASEANin alueella. Singaporen suorien ulkomaisten sijoitusten kanta EU:ssa oli 150 miljardia euroa vuonna 2020, mikä merkitsee huomattavaa 26,6 prosentin lisäystä vuoteen 2019 verrattuna. Joulukuun 2021 alussa [EU ja Singapore kävivät neuvotteluja](#) kahdenvälisen digitaalisen kaupan vahvistamisesta, muun muassa EU:n ja Singaporen kattavan digitaalisen kumppanuuden edistämisestä ja tekoälyä ja datahallintoa koskevan yhteistyön tehostamisesta.

Singaporessa järjestettiin parlamenttivaalit heinäkuussa 2020. Lee Hsien Loong ja hänen Kansan toimintapuolueensa (PAP) saivat parlamentin 93 paikasta 83, kun taas suurin oppositior ryhmä, työväenpuolue, sai tähän mennessä parhaan tuloksensa eli kymmenen paikkaa. PAP ei ole koskaan hävinnyt vaaleja, ja se on hallinnut kaupunkivaltiota vuodesta 1959. Pääministeri Lee Hsien Loong oli jo kauan sitten ilmoittanut luopuvansa vallasta ennen kuin täyttää 70 vuotta vuonna 2022. Lee Hsien Loongin seuraajaksi nimetty varapääministeri Heng Swee Keat ilmoitti huhtikuussa 2021 päätöksestään jättäytyä syrjään. Lawrence Wongista tuli hallitsevan

PAP:n uusi johtaja ja näin ollen varapääministeri. Hänestä otaksutaan pääministeri Lee Hsien Loongin seuraajaa seuraavissa parlamenttivaaleissa, jotka on määrä järjestää vuonna 2025.

Pääministeri Lee Hsien Loongin prioriteettina on ollut covid-19-pandemian ja sen aiheuttamien taloudellisten haasteiden selättäminen ja maan elpyminen. Hallitus ilmoitti lokakuussa 2021, että Singapore avataan lokakuusta 2021 alkaen ilman karanteenivaatimusta täysin rokotetuille matkailijoille kahdeksasta maasta, joiden joukossa on eräitä EU-maita.

Singaporen parlamentti hyväksyi niin ikään lokakuussa 2021 ulkomaista sekaantumista (vastatoimia) koskevan lain, jolla pyritään torjumaan ulkomaista sekaantumista maan politiikkaan. Euroopan parlamentti tukee kansalaisyhteiskunnan työtä Singaporessa mutta on samalla vaatinut kuolemanrangaistuksen poistamista.

Kesäkuussa 2022 valtiovarainministeri ja varapääministeri Lawrence Wong ilmoitti 1,1 miljardin Yhdysvaltain dollarin tukipaketista elinkustannusten vähentämiseksi. Wong totesi, että toimi oli suunniteltu erityisesti auttamaan pienituloisia ryhmiä, koska Singapore kärsii korkeasta inflaatiosta. Hintojen nousun keskeisiä syitä ovat maailmanlaajuisten toimitusketjujen häiriöt, raaka-aineiden korkeat hinnat ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Singapore on tiukentanut rahapolitiikkaansa kolme kertaa lokakuusta 2021 lähtien.

J. Brunei

Brunein sulttaani Hassanal Bolkiah hallitsee valtiota, ja prinssi Billah Bolkiah on saamassa entistä enemmän vastuuta. Minkäänlaista poliittista vapautumista ei ole tapahtunut. Vuonna 2014 rikoslakia uudistettiin sisällyttämällä siihen uusi šaria-lakiin perustuva lähestymistapa. Huhtikuussa 2019 tuli voimaan rikoslaki, jolla otettiin käyttöön uusia rangaistusmuotoja, kuten kivitys homoseksistä ja aviorikoksesta sekä raajojen amputointi varkaudesta. Kansainvälisen yhteisön vastalauseiden jälkeen Brunei pidensi kuolemanrangaistusten täytäntöönpanon keskeyttämistä.

EU on aktiivisesti vahvistamassa suhteitaan Bruneihin, mutta niille ei vielä ole puitesopimusta. Parhaillaan neuvotellaan EU:n ja Brunein kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, joka kattaa useita politiikan ja talouden aloja. Brunein ja EU:n välisen tavarakaupan arvo oli vuonna 2020 yhteensä 153 miljoonaa euroa. Kauppatase oli EU:lle 142 miljoonaa euroa ylijäämäinen. EU:n ja Brunein kauppa kattaa pääasiassa koneet, moottoriajoneuvot ja kemikaalit.

EU:n ja Brunein suhteita hoidetaan lähinnä ASEANin kautta, jonka puheenjohtajana Brunei toimi vuonna 2021 teemanaan ”We Care, We Prepare, We Prosper”. Brunein varaulkoministeri Erywan Yusof nimitettiin elokuussa 2021 ASEANin Myanmarin-erityislähettilääksi, jonka tehtävänä on toimia välittäjänä Myanmarin juntan suuntaan.

Euroopan parlamentti [antoi huhtikuussa 2019 päätöslauselman, jossa se tuomitsi jyrkästi šaria-rikoslain voimaantumisen](#). Se muistutti tuomitsevansa kuolemanrangaistuksen käytön ja korosti, että šaria-rikoslain säännökset rikkovat velvoitteita, joita Bruneilla on ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden nojalla.

Jännitteet Kiinan ja kanteita nostaneiden Kaakkois-Aasian maiden välillä Etelä-Kiinan meren aluekiistoissa ovat lisääntyneet vuonna 2022. Vaikka Brunei on tähän asti pysynyt vaiti, se antoi heinäkuussa 2022 ensimmäisen yksipuolisen lausuman Etelä-Kiinan merestä maana, jolla on kilpailevia vaateita. Brunei välttää politiikassaan

kuitenkin vastakkainasettelua Kiinan kanssa Etelä-Kiinan meren aluekiistassa, sillä se pelkää vahingoittavansa kahdenvälisiä taloussuhteita.

Brunein sulttaani ilmoitti ennenaikaisista ministerinvaihdoksista kesäkuussa 2022. Sulttaani hoitaa edelleen pääministerin tehtävää, ja hänellä on myös puolustus-, ulko- sekä rahoitus- ja talousministerin salkut. Ensimmäistä kertaa ministeriksi nimitettiin nainen (vastaamaan koulutusasioista).

K. Laos

EU:n ja Laosin suhteet perustuvat vuoden 1997 yhteistyösopimukseen. EU osoitti Laosille vuosiksi 2016–2020 yli 500 miljoonaa euroa, joilla tuettiin Laosin kahdeksatta kansallista sosioekonomista kehityssuunnitelmaa. Suunnitelmassa keskityttiin huomattavan talouskasvun aikaansaamiseen, ja sen yleisenä tavoitteena oli poistaa maa vähiten kehittyneiden maiden (LDC) joukosta vuoteen 2020 mennessä. EU osoitti maaliskuussa 2021 yhdessä Maailman terveysjärjestön kanssa 2,8 miljoonaa euroa käytettäväksi Laosin terveydenhuoltojärjestelmän vahvistamiseen, jotta se voisi varautua ja vastata covid-19-pandemiaan ja muihin pandemioihin.

Laos käynnisti lokakuussa 2021 ensimmäisen kansallisen digitaalisen opetus- ja oppimisalustansa EU:n, Unicefin ja maailmanlaajuisen koulutuskumppanuuden tuella. Alustan on määrä helpottaa opiskelijoiden ja opettajien etätyöskentelyä covid-19-pandemian aikana. [Laosia koskevasta EU:n suuntaa-antavasta monivuotisesta maaohjelmasta 2021–2027](#) myönnetään 83 miljoonan euron ohjeelliset kokonaismäärärahat ensimmäistä vaihetta 2021–2024 varten.

EU on Laosin neljänneksi suurin kauppakumppani (Thaimaan, Kiinan ja Vietnamin jälkeen). Sen osuus maan kokonaiskaupasta on 3,6 prosenttia. EU:n ja Laosin kauppavaihdon kokonaisarvo oli 436 miljoonaa euroa vuonna 2020. Talousuudistuksista huolimatta maa on edelleen köyhä ja riippuvainen kansainvälisestä avusta. Vähiten kehittyneenä maana Laos hyötyy EU:n ”Kaikki paitsi aseet” -kauppajärjestelystä.

Laosissa on yksipuoluejärjestelmä. Laosin kansan vallankumouspuolue, joka on ollut vallassa sisällissodan päättymisestä vuodesta 1975 lähtien, hallitsee maata rautaisella otteella eikä salli opposition haastaa itseään. Laosissa järjestettiin helmikuussa 2021 parlamenttivaalit, joissa yhdeksänteen kansalliskokoukseen oli jaossa 164 paikkaa. Niistä 158 sai hallitseva puolue, ja parlamenttiin valittiin myös kuusi riippumatonta ehdokasta. Kansalliskokouksen avajaisistunnossa maaliskuussa 2021 Laosin presidentiksi valittiin hallitsevan puolueen pääsihteerin Thongloun Sisoulith, joka oli aiemmin toiminut pääministerinä huhtikuusta 2016 lähtien.

Laos on syventämässä suhteitaan Kiinaan ja ASEANiin ja yrittää houkutellessa maahan lisää investointeja. Taloudelliset uudistukset ovat johtaneet kestäväan talouskasvuun, joka on ollut yli seitsemän prosenttia vuodesta 2014 lähtien. Covid-19-pandemia on tuonut uusia haasteita, jotka vaikuttavat vakavasti talouskasvuun, joka supistui vuonna 2020 noin 0,6–2,4 prosenttiin.

EU kiinnittää erityistä huomiota ihmisoikeustilanteeseen, muun muassa Mekongjoen valtaviin patorakennelmien vuoksi kotiseudultaan siirtymään joutuneiden ihmisten ahdinkoon. Kiinan ja Laosin pääkaupungin Vientianen välinen uusi 414 kilometrin pituinen rautatie, joka maksoi lähes kolmanneksen Laosin vuotuisesta BKT:stä, avattiin joulukuun 2021 alussa osana Kiinan uutta silkkitietä koskevaa aloitetta.

Kansainvälisen työjärjestön konferenssissa Genevessä EU on kehottanut Laosia käsittelemään lasten seksuaalista riistoa koskevaa kysymystä. Heinäkuussa 2022 EU toi esiin huolensa siitä, että Laosin pitkäaikaisten ihmisoikeusloukkausten käsittelyssä ei ole edistytty, ja kehotti viranomaisia noudattamaan maan ihmisoikeusvelvoitteita Kansainvälisen ihmisoikeusliiton (FIDH) ja sen jäsenjärjestön Lao Movementin puitteissa. Nämä kaksi järjestöä julkaisivat tausta-asiakirjan, jossa esitettiin yhteenveto ihmisoikeuksien kehityksestä Laosissa. Viimeisin [EU:n ja Laosin ihmisoikeusvuoropuhelu](#) käytiin heinäkuussa 2022.

L. Malesia

EU ja Malesia saivat joulukuussa 2015 päätökseen neuvottelut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta. Neuvottelut EU:n ja Malesian vapaakauppasopimuksesta keskeytettiin huhtikuussa 2012 Malesian pyynnöstä seitsemän neuvottelukierroksen jälkeen. Neuvosto pyysi maaliskuussa 2017 komissiota ja korkeaa edustajaa tarkistamaan ehdotettua sopimusta ja muuttamaan sen sekasopimukseksi. EU ja Malesia keskustelivat uusien määräysten lisäämisestä ja sopivat niistä periaatteessa siten, että sopimus on tarkoitus allekirjoittaa piakkoin. Parhaillaan neuvotellaan kahdesta sopimuksesta, vapaakauppasopimuksesta ja metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa koskevasta vapaaehtoisesta kumppanuussopimuksesta. Toukokuussa 2022 komissio julkaisi vapaakauppasopimusneuvottelujen tueksi [loppuraportin](#) kestävään kehitykseen liittyvien vaikutusten arvioinnista.

EU on tärkeä kauppakumppani ja suuri investoija Malesiassa, jonka kehittyvä talous tarjoaa EU:lle houkuttelevia kauppamahdollisuuksia. EU:n ja Malesian välinen kauppa on kasvussa, ja se on kasvanut yli 50 prosenttia vuodesta 2010. Malesia oli vuonna 2020 EU:n 20:nneksi suurin kauppakumppani, ja EU oli Malesian viidenneksi suurin kauppakumppani. Malesia on EU:n kolmanneksi suurin ASEANin maiden markkina-alue Singaporen ja Vietnamin jälkeen.

EU:n osuus Malesian kokonaiskaupasta oli 8,1 prosenttia vuonna 2021. EU:n tuonti Malesiasta on vähitellen kasvanut, ja se oli 29,2 miljardia euroa vuonna 2021, kun taas EU:n vienti Malesiaan oli 11,8 miljardia euroa. Malesian kokonaiskauppatase EU:n kanssa on ylijäämäinen. Se on kasvanut tasaisesti vuosien mittaan ja oli 17,4 miljardia euroa vuonna 2021. Malesian harjoittaman kaupan vapauttamispolitiikan ja vapaakauppasopimuksen tulevaisuudennäkymien seurauksena EU:n suorat ulkomaiset sijoitukset Malesiaan kasvoivat 27,8 miljardiin euroon vuonna 2020. EU:n ja Malesian kahdenvälisessä kaupassa ovat tärkeimmässä asemassa teollisuustuotteet, joiden osuus kaupasta on yli 90 prosenttia. Komissio ilmoitti maaliskuussa 2019, että palmuöljyn käyttö liikennepolttoaineena olisi lopetettava vaiheittain uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin perusteella. Direktiivissä asetetaan kestävää bioenergiaa koskevaksi tavoitetasoksi 32 prosenttia. Indonesia ja Malesia vastustivat päätöstä ja valittivat siitä Maailman kauppajärjestölle (WTO). Tammikuussa 2021 Malesia – maailman toiseksi suurin palmuöljyn tuottaja – seurasi Indonesian esimerkkiä ja teki WTO:lle valituksen EU:n biopolttoainesäädännöstä. Malesian hallitus ilmoitti tammikuussa 2021 ryhtyvänsä oikeustoimiin EU:n jäsenvaltioita Ranskaa ja Liettuaa vastaan, koska ne ovat rajoittaneet palmuöljypohjaisten biopolttoaineiden käyttöä. EU ei myöntynyt huhtikuussa 2021 Malesian pyyntöön paneelin perustamisesta biopolttoaineita koskevaa riitaa varten, mutta WTO hyväksyi lopulta toukokuussa 2021 Malesian pyynnön EU:n lainsäädäntöä tarkastelevan paneelin perustamisesta.

Neuvosto hyväksyi lokakuussa 2021 [päätelmät](#) veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevasta tarkistetusta EU:n luettelosta. Malesia lisättiin ensimmäistä kertaa liitteen II ”harmaaseen luetteloon”. Vaikka palmuöljyä pidetään merkittävänä kysymyksenä EU:n ja Malesian vapaakauppasopimuksesta käytävissä neuvotteluissa, palmuöljyn osuus EU:n tuonnista Malesiasta on itse asiassa alle viisi prosenttia. Malesian palmuöljyneuvoston vuoden 2019 tilastot osoittivat myös, että palmuöljyä koskeva EU:n rajoitus vaikuttaa vain 0,04 prosenttiin Malesian vuotuisesta tuotannosta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kuitenkin aiheuttanut maailmanlaajuisen ruokaöljypulan, joka saattaa auttaa Malesiaa saamaan takaisin palmuöljyn markkinaosuuden EU:ssa. Kuten Malesian viljely- ja hyödykeministeri huomautti toukokuussa 2022, ruokaöljyn maailmanlaajuisen kysynnän odotetaan kasvavan EU:ssa lähitulevaisuudessa auringonkukka- ja soijaöljytoimitusten niukkuuden vuoksi.

Malesian Barisan Nasional -koalitio, johon kuuluu myös maan suurin puolue United Malays National Organisation (UMNO), kärsi historiansa ensimmäisen tappion toukokuun 2018 parlamenttivaaleissa. Alliance of Hope -liittouman johtaja Mahathir Mohamad korvasi pääministerinä Najib Razakin, joka on valittanut saamastaan 12 vuoden vankeustuomiosta. Marraskuussa 2019 opposition Barisan Nasional -koalitio voitti täytevaalit, ja pääministeri Mahathir Mohamadin hallitus kaatui. UMNO-puolueen tuella kuningas Abdullah nimitti maaliskuussa 2020 United Indigenous -puolueen (PPBM) puheenjohtajan Muhyiddin Yassinin pääministeriksi johtamaan uutta Perikatan Nasional -koalitiota. Oppositiojohtaja Anwar Ibrahim tapasi kuitenkin lokakuussa 2020 kuningas Abdullahin osoittaakseen, että hänellä on parlamentissa vakuuttava enemmistö, ja kehotti pääministeri Muhyiddin Yassinia eroamaan.

Kuningas hylkäsi Ibrahimin ehdotuksen, mutta syvän poliittisen kriisin vuoksi pääministeri Muhyiddin Yassin päätti erota tehtävästään elokuussa 2021 menetettyään enemmistön tuen parlamentissa. Kuningas otti järjestääkseen pääministerille seuraajan ja käytti näin jälleen perustuslain hänelle suomaa valtaa. Elokuussa 2021 hän nimitti Ismail Sabrin Malesian yhdeksänneksi ja meneillään olevan viisivuotisen vaalikauden järjestyksessä kolmanneksi pääministeriksi. Malesian seuraavat parlamenttivaalit järjestetään vuonna 2023.

Euroopan parlamentti on tuominut päätöslauselmissaan kuolemanrangaistuksen käytön Malesiassa, hlbt-ihmisten oikeuksien epäämisen ja kansalaisten tyytymättömyyden ilmaisujen vaientamisen sekä mielipiteiden rauhanomaisen ilmaisemisen ja julkisen keskustelun kieltämisen.

Malesian hallitus ilmoitti kesäkuussa 2022 poistavansa pakollisen kuolemanrangaistuksen. Tämä on edistysaskel ja esimerkillinen päätös alueella. EU on kannustanut maan viranomaisia ryhtymään konkreettisiin toimiin päätöksen saattamiseksi nopeasti osaksi lainsäädäntöä.

[Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Cristina Stanculescu / Airis Meier](#)
10/2022

5.6.10. TYYNENMEREN ALUE

EU:n ja Tyynenmeren alueen välisillä suhteilla on poliittisia, taloudellisia ja kehitykseen liittyviä ulottuvuuksia. EU on Tyynenmeren alueen toiseksi suurin kauppakumppani.

Australia ja Uusi-Seelanti ovat EU:n samanmielisiä kumppaneita, joilla on yhteisiä geostrategisia haasteita ja jotka edistävät monenvälisyyttä ja sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä. Kesäkuussa 2018 käynnistettiin neuvottelut EU:n ja Australian pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta, ja viidestoista neuvottelukierros käytiin huhtikuussa 2023. EU allekirjoitti vapaakauppasopimuksen Uuden-Seelannin kanssa heinäkuussa 2023.

EU:lla on kehystoimiin, kalastukseen ja ilmastonmuutokseen keskittyvä kumppanuus 15 Tyynenmeren itsenäisen saarivaltion kanssa ja kumppanuuksia kolmen merentakaisen maan ja alueen sekä Tyynenmeren saarten foorumin kanssa.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) I–III ja V osasto (yhteinen kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu sekä kansainväliset sopimukset)
- Euroopan unionin ja Australian välinen puitesopimus
- EU:n ja Uuden-Seelannin välinen suhteita ja yhteistyötä koskeva kumppanuussopimus
- Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välinen kumppanuussopimus.

EU JA TYYNENMEREN ALUE

EU:lla ja Tyynenmeren alueella on pitkäaikaiset suhteet, yhteiset arvot sekä vahvat talous- ja kauppasiteet. EU on kehittänyt alueella kumppanuuksia Australian, Uuden-Seelannin, 15 Tyynenmeren itsenäisen saarivaltion, kolmen merentakaisen maan ja alueen sekä Tyynenmeren saarten foorumin kanssa.

EU, Australia ja Uusi-Seelanti ovat samanmielisiä kumppaneita, joilla on yhteiset arvot ja intressit. EU on kehittänyt tiiviitä hallitustason ja yksityissektorin suhteita kummankin maan kanssa monenlaisissa kysymyksissä, kuten ilmastonmuutos ja katastrofiriskin vähentäminen, sääntöpohjainen maailmankauppa, turvallisuus ja kehitys, teknologinen tutkimus ja ihmisoikeudet.

EU:n suhteet Tyynenmeren saariin ovat perinteisesti perustuneet kehitysyhteistyöhön EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden (AKT-maat) välisen kumppanuuden puitteissa. Viime vuosina suhteita on laajennettu muille aloille, kuten ympäristö, hyvä hallinto, energia, ilmastonmuutos, kalastus ja ihmisoikeudet.

A. Australia ja Uusi-Seelanti

1. Australia

EU:lla ja Australialla on 1960-luvulla alkaneet vakiintuneet suhteet. Nykyisten suhteiden perusta on vuonna 2017 tehty [EU:n ja Australian välinen puitesopimus](#), jossa keskitytään poliittiseen vuoropuheluun, turvallisuuskysymyksiin, kansainväliseen yhteistyöhön, talouteen ja kauppaan, oikeuteen, kulttuuriin ja koulutukseen sekä energiaan ja ympäristöön. Sopimus tuli voimaan lokakuussa 2022.

Australia on tärkeä kauppakumppani EU:lle. Vuonna 2022 EU oli Australian [kolmanneksi suurin kauppakumppani kaksisuuntaisessa tavarakaupassa](#), jonka kokonaisarvo oli 56,4 miljardia euroa. Australia on EU:n 18. suurin kauppakumppani, ja EU:n tärkeimpiä vientituotteita ovat koneet ja kemikaalit. Australian tärkeimpiä EU:hun viettäviä tuotteita ovat mineraalit, raaka-aineet ja teollisuustuotteet.

EU ja Australia ovat neuvotelleet vuodesta 2018 lähtien pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta, joka helpottaisi osapuolten välistä kauppavaihtoa. Viidestoista ja viimeisin neuvottelukierros käytiin huhtikuussa 2023 Brysselissä. [Marraskuussa 2022 pidetyssä Australian ja EU:n johtajien kokouksessa](#) keskityttiin Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainaa vastaan, muuttuviin strategisiin näkymiin indopasifisella alueella, demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen edistämiseen, ilmastonmuutokseen, ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen, kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen, ihmisoikeuksiin ja työntekijöiden oikeuksiin, energiaan, digitalisaatioon ja muihin kahdenvälisiin asioihin.

2. Uusi-Seelanti

EU:n suhteet Uuteen-Seelantiin perustuvat tällä hetkellä [suhteita ja yhteistyötä koskevaan kumppanuussopimukseen](#), joka allekirjoitettiin lokakuussa 2016 ja joka [tuli voimaan heinäkuussa 2022](#). Kumppanuussopimus helpottaa kahdenvälisiä kanssakäymistä lujittamalla poliittista vuoropuhelua ja parantamalla yhteistyötä talous- ja kauppa-asioissa ja monella muulla alalla innovoinnista, koulutuksesta ja kulttuurista muuttoliikkeeseen, terrorismin torjuntaan, järjestäytyneen rikollisuuden ja verkkorikollisuuden torjuntaan sekä oikeusalan yhteistyöhön. Kumppanuussopimuksen voimaantulon jälkeen [sekakomitea](#) kokoontui ensimmäisen kerran helmikuussa 2023. Se keskittyi ulkopolitiikkaan erityisesti Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen ja Kiinan laajentumispyrkimysten yhteydessä, turvallisuuteen, kauppaan, tutkimukseen ja innovointiin, kestävään kehitykseen, ihmisoikeuksiin ja oikeusasioihin. Johtajat olivat tyytyväisiä vapaakauppasopimusta ja Uuden-Seelannin assosioitumista tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan koskevien neuvottelujen päätökseen saattamiseen ja henkilötietojen vaihtoa koskevan sopimuksen allekirjoittamiseen. Uusi-Seelanti ja EU sopivat syventävänsä ilmastonmuutokseen liittyvää yhteistyötään muun muassa ilmastoa ja maataloutta koskevan korkean tason vuoropuhelun avulla osana maataloutta koskevaa kansainvälistä strategista vuoropuhelua.

EU on Uuden-Seelannin kolmanneksi suurin kauppakumppani Kiinan ja Australian jälkeen. Vuonna 2022 [EU:n ja Uuden-Seelannin välisen kaksisuuntaisen tavarakaupan arvo](#) oli 9,1 miljardia euroa. Uuden-Seelannin vienti EU:hun koostui pääasiassa elintarvikkeista ja raaka-aineista, kun taas EU vei Uuteen-Seelantiin pääasiassa koneita ja kuljetusvälineitä.

Vuonna 2018 käynnistetyn neuvotteluprosessin 12. kierroksen jälkeen [EU allekirjoitti kunnianhimoisen vapaakauppasopimuksen Uuden-Seelannin kanssa heinäkuussa 2023](#). Sopimus, jonka tarkoituksena on luoda taloudellisia mahdollisuuksia ja ylläpitää ilmasto- ja työnormeja, odottaa parlamentin hyväksyntää. [Kansainvälisen kaupan valiokunta hyväksyi suositusluonnoksen parlamentin hyväksynnästä lokakuussa 2023](#), ja parlamentin lopullinen päätös tehdään marraskuussa 2023 Strasbourgissa.

B. Muut Tyynenmeren alueen maat

Tyynenmeren 15 itsenäisen saarivaltion^[1] pinta-ala on yhteensä 528 000 km², ja ne ovat osa Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmää. EU:n suhteet Tyynenmeren itsenäisiin saarivaltioihin keskittyvät kehitysyhteistyöhön, kalastukseen ja ilmastomuutokseen.

Tyynenmeren itsenäisiä saarivaltioita koskeva EU:n strategia on esitetty vuonna 2012 annetussa yhteisessä tiedonannossa ”[EU:n ja Tyynenmeren alueen kehityskumppanuuden uudistaminen](#)”, ja se päivitettiin vuonna 2021 [EU:n yhteistyöstrategiassa indopasifisella alueella](#). Strategia perustuu AKT-maiden kanssa tehtyyn [Cotonoun sopimukseen](#). EU ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestö (AKT-järjestö), joka korvaa AKT-valtioiden ryhmän, pääsivät joulukuussa 2020 poliittiseen yhteisymmärrykseen Cotonoun sopimusta seuraavan uuden [kumppanuussopimuksen](#) tekstistä. Uuden sopimuksen keskeisiä näkökohtia ovat kauppa- ja investointiyhteistyö, kehitys ja alueellistaminen. Se kattaa useita aloja, kuten kestävän kehityksen ja kasvun sekä ihmisoikeudet, rauhan ja turvallisuuden, ja sen tavoitteena on edistää alueellista yhdentymistä. Kun kaikki osapuolet ovat ratifioineet sopimuksen, se toimii uutena oikeudellisena kehyksenä, jolla säännellään EU:n ja AKT-järjestön 79 jäsenen välisiä poliittisia, taloudellisia ja yhteistyösuhteita seuraavien 20 vuoden ajan.

Sopimus on määrä allekirjoittaa Samoassa 15. marraskuuta 2023 komission jäsenen Jutta Urpilaisen läsnä ollessa.

Uusi kumppanuussopimus rakentuu yhteiselle perustalle, jossa määritellään osapuolia yhdistävät arvot ja periaatteet. Lisäksi siihen kuuluu kolme Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioita koskevaa alueellista pöytäkirjaa, joiden tavoitteena on edistää alueellista yhdentymistä. Alueelliset pöytäkirjat mahdollistavat sellaisten riippumattomien rakenteiden perustamisen, jotka edistävät itsenäisesti EU:n ja kolmen alueen välisiä suhteita. Sopimukseen sisältyy myös vahva parlamentaarinen ulottuvuus, jossa yhteisellä parlamentaarisella edustajakokouksella on selkeä neuvoo-antava rooli. Uuden sopimuksen vahvaa alueellista ulottuvuutta kuvastaa se, että se kattaa lisäksi kolme alueellista parlamentaarista edustajakokousta, jotka toimivat itsenäisesti ja joilla on selkeä neuvoo-antava rooli. Euroopan parlamentti on ilmaissut kantansa kolmessa päätöslauselmassa ([4. lokakuuta 2016](#), [14. kesäkuuta 2018](#) ja [28. marraskuuta 2019](#)). Parlamentti suhtautuu myönteisesti AKT-maiden ja EU:n välisen tulevan yhteistyön ehdotettuun yleiseen rakenteeseen, ja se on muistuttanut kumppanuuden parlamentaarisen ulottuvuuden vahvistamisen merkityksestä. EU27 on Tyynenmeren alueen AKT-maiden [viidenneksi suurin kauppakumppani](#). Kaupan

---

[1]Tyynenmeren 15 itsenäistä saarivaltiota ovat Fidži, Papua-Uusi-Guinea ja Itä-Timor, joiden yhteenlaskettu osuus alueen maa-alasta ja väestöstä on 90 prosenttia, sekä 12 pientä kehittyvää saarivaltiota eli Cookinsaaret, Kiribati, Mikronesia, Nauru, Niue, Palau, Marshallinsaaret, Samoa, Salomonsaaret, Tonga, Tuvalu ja Vanuatu.

arvo oli 4 miljardia euroa vuonna 2022. Parlamentti ratifioi EU:n ja Tyynenmeren alueen [talouskumppanuussopimuksen](#) tammikuussa 2011 ja Papua-Uusi-Guinea toukokuussa 2011. Fidžin hallitus aloitti sopimuksen soveltamisen heinäkuussa 2014. Samoa liittyi sopimukseen joulukuussa 2018 ja on siitä lähtien soveltanut sitä. Myös Salomonsaaret liittyi sopimukseen ja alkoi soveltaa sitä toukokuussa 2020. Tonga ilmoitti aikovansa liittyä talouskumppanuussopimukseen vuonna 2018. Asiaa koskevat neuvottelut ovat yhä käynnissä.

EU on Australian ja Japanin jälkeen kolmanneksi suurin [kehitysavun](#) antaja Tyynenmeren alueen AKT-maille. EU:n kehitysapu Tyynenmeren alueelle vuosina 2021–2027 on noin 750 miljoonaa euroa (merentakaiset maat ja alueet mukaan luettuina).

Uudesta naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä – Globaali Eurooppa on tullut tärkein EU:n ja kumppanimaiden välisen yhteistyön ja kehityksen rahoitusväline monivuotisessa rahoituskehityksessä 2021–2027. Siihen on sisällytetty muun muassa Euroopan kehitysrahasto, joka ei aiemmin kuulunut EU:n talousarvioon. Euroopan kehitysrahaston sisällyttäminen unionin talousarvioon lisää parlamentin valvontavaltaa ja auttaa vahvistamaan EU:n ulkoisen avun julkista legitimitettä ja poliittista näkyvyyttä kaiken kaikkiaan.

Tyynenmeren itsenäisillä saarivaltioilla on suuria kehitykseen ja ilmastoon liittyviä haasteita. Ilmastomuutoskysymyksessä EU ja Tyynenmeren pienet kehittyvät saarivaltiot tukivat YK:n 21. ilmastonmuutoskonferenssissa (COP 21) vuonna 2015 Pariisin sopimuksen tekemistä. Fidži toimi puheenjohtajana YK:n ilmastopuolueiden 23. konferenssissa (COP 23), joka pidettiin Bonnissa, Saksassa, 6.–17. marraskuuta 2017.

Tyynenmeren saarten foorumi on 18 jäsenen poliittinen ryhmittymä, ja se on EU:n keskustelukumppani EU:n kehitysrahoitusasioissa ja kauppaneuvotteluissa. Sen jäsenet ovat Australia, Cookinsaaret, Mikronesia, Fidži, Kiribati, Nauru, Uusi-Seelanti, Niue, Palau, Papua-Uusi-Guinea, Marshallinsaaret, Samoa, Salomonsaaret, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, Uusi-Kaledonia ja Ranskan Polynesia. Uusi-Kaledonia ja Ranskan Polynesia sekä Wallis ja Futuna muodostavat EU:n kolme merentakaista maata ja aluetta Tyynenmeren alueella.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentin suhteet Australian ja Uuden-Seelannin parlamentteihin alkoivat vuonna 1979, kun [suhteista Australiaan ja Uuteen-Seelantiin vastaava valtuuskunta](#) (DANZ) perustettiin. Siitä lähtien valtuuskunta on osallistunut Australian ja Uuden-Seelannin parlamenttien kanssa järjestettyihin säännöllisiin parlamenttien välisiin kokouksiin edistääkseen suhteita kumpaankin maahan ja keskustellakseen yhteistä etua koskevista kysymyksistä, joita ovat maatalous, energia, ympäristö ja ilmastonmuutos, kehitysyhteistyö ja taloudellinen yhteistyö, tiede ja teknologia, kauppa, globaalin ja alueellisen turvallisuuden edistäminen Aasian ja Tyynenmeren alueella, terrorismin torjunta ja ihmisoikeudet. [EU:n ja Australian parlamenttien välinen 42. ja viimeisin kokous järjestettiin joulukuussa 2022](#) Brysselissä. Lisäksi Brysselissä järjestettiin [helmikuussa 2023 EU:n ja Uuden-Seelannin parlamenttien välinen 27. kokous](#).

[Valtuuskunta AKT:n ja EU:n yhteisessä parlamentaarisessa edustajakokouksessa](#) (DACP) edustaa parlamenttia sen suhteissa muihin Tyynenmeren maihin.

Valtuuskunta kohtaa AKT-maista tulevat kollegansa AKT:n ja EU:n yhteisessä parlamentaarisisessa edustajakokouksessa, jossa on yhtä monta edustajaa EU:sta ja AKT-maista. Valtuuskunnan tärkein tehtävä on valmistella AKT:n ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen kokouksia, arvioida ja seurata parlamentin toimintaa, järjestää kokouksia AKT-maiden korkean tason henkilöiden kanssa ja keskustella Cotonoun sopimuksen ja tulevaisuudessa Samoan sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä. [AKT:n ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen 42. istunto](#) pidettiin Maputossa, Mosambikissa, 29. lokakuuta – 2. marraskuuta 2022, ja sitä seurasi [43. istunto](#) Brysselissä kesäkuussa 2023. Ensimmäinen Samoan sopimuksen nojalla pidettävä yhteinen parlamentaarinen edustajakokous on tarkoitus järjestää Luandassa, Angolassa, helmikuussa 2024.

Jonas Kraft
10/2023

